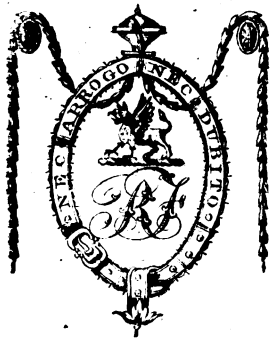

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

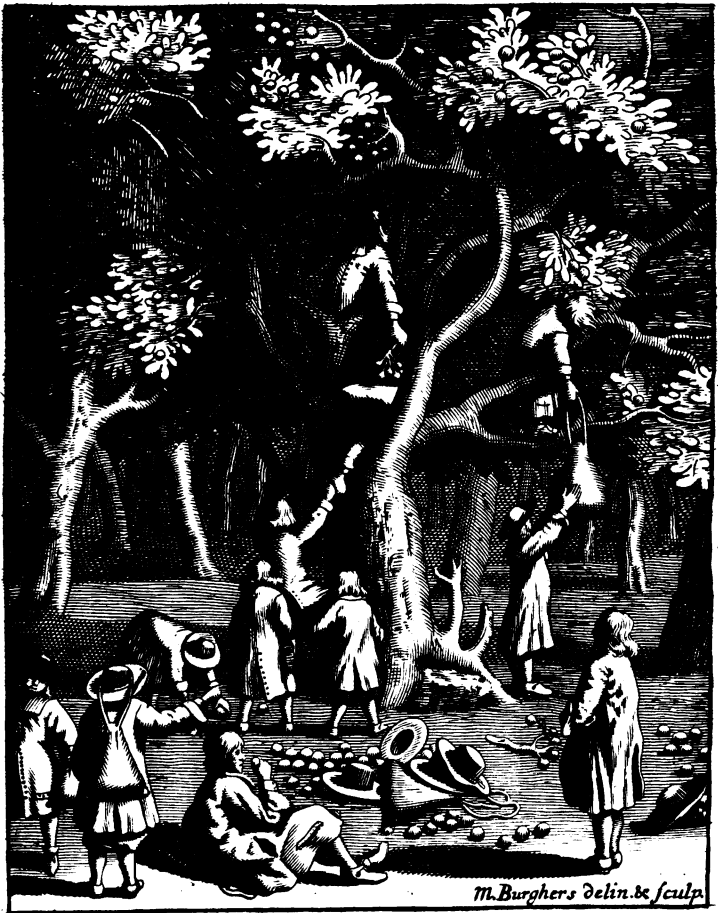
AA 32.

TAYLOR INSTITUTION.

—
BEQUEATHED
TO THE UNIVERSITY

BY
ROBERT FINCH, M. A.
OF BALLIOL COLLEGE,

M. Burghers delin. & sculp.

*Ecce Puer fructus, ad quos ludi ipse Magister,
Et Pater invitant, & bene notus Amor.*

*Saepe ulta est raptos crudelis Betula malos,
Nunc ut devites verbera carpe Puer.*

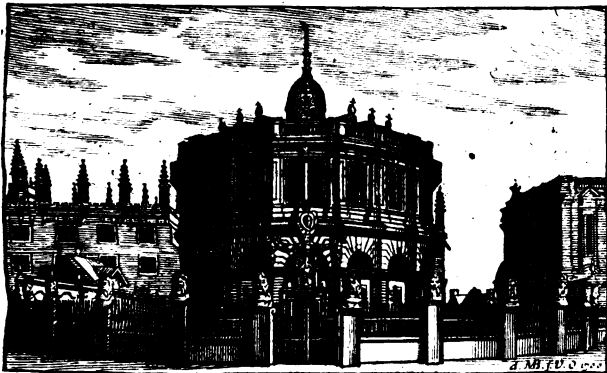
T.W.

A SHORT
INTRODUCTION
OF
GRAMMAR

GENERALLY TO BE USED;

Compiled and set forth for the bringing up of
all those that intend to attain to the Know-
ledge of the LATIN TONGUE.

*To which are added usefull Observations by way of
Comment out of ancient and late Grammarians.*

OXFORD, At the THEATER. 1709.

The Preface.

Although the very great importance of having the first Rudiments of Grammar well laid, in order to all future progress in Learning, is a thing manifest in its self, and acknowledg'd by all sober men; (those Empiricks who have pretended to a compendious art of teaching without Rule or Method, having been abundantly confuted by their shameful misadventures:) Yet the particular Conduct of Grammatical Institution has in all times been variously discours'd, and no less diversly pursued. In the Reign of King HENRY the Eight, when Philology had in a manner the whole vogue of Reputation, a publick uniform way of Institution was upon great advice by Authority prescribed. But since then, the Art of Grammar having received large Advantages by the Labours of Learned Men in the foregoing, and present Age; it has come to pass, that the Methods which were generally received, have upon that account, and perhaps the not so laudable inducements of Singularity and Innovation, with the profitable Harvest to be reap'd from thence, fall'n into Contempt; and private Schemes have been taken up, not only against the plain command of Authority, but the general interest of Learners, who seldom growing up under the Care of one Master, were in this case upon every change constrained to begin afresh, to their great discouragement,

THE PREFACE.

ment, and manifest loss of time. Now on the other part, it would be very unfortunate, if because one general Method is by Law imposed, and for the common benefit to be admitted, we should therefore be oblig'd for ever, to forfeit the advantage to be reaped from the improvements of succeeding times.

To obviate hereto, it seems to be no ill expedient, that the known forms of institution being retain'd, the additional observations of late Writers by way of Comment be taken in; and such entire heads of discourse as were before omitted, be placed distinctly and apart, so as without any search or trouble to fall under the notice of the common Reader. Whereby those who have been bred up to the received Grammar; (which most have been) may readily know where to help themselves, upon any emergent difficulty; and also escape the charge of buying, and the labour of turning over those large and expensive Books, wherein the knowledge of the Grammar, as an Art, is exactly taught.

So that here nothing is pretended to be beyond the toil and diligence of analyzing the several Gram-
marians that have written; and referring their Rules and Observations to our own received Method; which work being not invidious by the ambition of an assuming undertaking, will we hope be entertain'd with favour and acceptance: for men do not usually grudge to any rival the honour of taking pains. Withal this kind of work being very liable to mistake, confusion, and other misadventures, it is desired that those errors
* may

THE PREFACE.

may not be severely charg'd, which are acknowledg'd before hand. Yet farther, to avert a rigid censure, it is declar'd, that what is now done appears only as an Essay, that if the thing proposed be found reasonable, it may upon a review receive farther degrees of perfection, and be made to serve the uses of the publick; to which both this, and all the other labours of our Press entirely dedicate themselves.

Having thus accounted for the present undertaking, with the learned Reader; it may be reasonable to recommend it also to the learner: by saying that Grammar is the Sacrist, that bears the Key of Knowledge, by whom alone admittance can be had into the Temple of the Muses, and treasures of Arts; even whatever can enrich the Mind, and raise it from the level of a Barbarian and Idiot, to the dignity of an Intelligence. But this Sacrist is a severe Mistress, who being once contemned, will certainly revenge the Injury, it being evident that no Person ever yet despised Grammar, who had not his fault return'd upon him; and escaped in very remarkable instances to be expos'd thereby, and render'd despicable. It is true, Grammar only deals in Words; which are of much less intrinsic value than things; but since we can only form and express our notions of things, by the intervention of Speech, we cannot take benefit from one without the assistance of the other. Indeed words are as money, which, though it neither feeds, nor clothes, nor cures, or does any thing else that conduces to human life,

A 4

virtually

THE PREFACE.

virtually performs all this; but does it under this remarkable difference, that Princes have power over the rate of Coin; but the Grammarian only over Words. It would be observed farther, that Grammar, as she is a severe Mistress, is also a coy one; and hardly admits any courtship, but of the youthfull votary. There are indeed many who by great industry, have redeem'd the want of early Institution; but in the performances of such, there still appears somewhat of stiffness and force; and what has more in it of Art than Nature; When on the other side he that begins an early Court, has greater assurances of favour; with little difficulty becomes a Denison of Rome and Athens, in whatsoever Climate he happens to be born; and makes their Languages his mother tongue: thereby obtaining a free address to all the wisdom of precedent ages, and the friendship of the Heroes of them; to treat familiarly with Xenophon and Caesar; Demosthenes and Cicero, Thucydides and Livy, or whomsoever else he chuses for an acquaintance. He first will read; then equal their Achievements; and having fill'd his head with their arts and knowledge, will crown it also with their Laurels.

Whom these temptations cannot move to study, let him throw away his book, and like an illiterate criminal perish for not reading in it: let him live a fool, and dye a brute.

To the READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needful; for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self; and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have, and to learn the plainest way of obtaining that, which must be his best and certainest guide both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodness and necessity thereof: which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftener stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not, or judge truly and faithfully of divers weighty things, when he hath it.

The which hath seemed to many very hard to compass aforesime, because that they who profess this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one bestness, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the King's Majesty's wisdom, who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caus'd one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out only; every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is diverse yet, and always will be; for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be 'the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by tryal an easier and readier way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and for the commodity allowed; that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonably judge the like: not hereby excluding

To the Reader.

ing the better way when it is found; but in the mean seasons forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar hast too much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that until he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward: for this posting hast overthroweth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward; but stick fast as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasy, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point throughly to be kept is, that the Scholar have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not only it be not a stop for him, but also a light and help to the residue that followeth. This shall be the Master's ease, and the Child's encouraging, when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented; and the other shall think the thing easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns, and conjugations of Verbs, so many several examples as they pass them; that it may seem to the Schoolmaster, no word in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able praisably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun, and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons: that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any farther till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part, not by rote, but by reason; and is more cunning in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more, to a painful and diligent man, if the Scholar have mean wit) then let him pass to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore described.

Wherein

To the Reader.

Wherein plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and specially the daily declining of a Verb, and turning of it into all fashions, shall make the great and heavy labour so easy and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well; than pain in searching of an unusual and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them, (an easy and pleasant pain, if the fore grounds be well and thoroughly beaten in) let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty book, wherein is contain'd not only the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lieth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book, or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the *Syntax* to be known, then to learn it, as the occasion of the sentence giveth cause that day: which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easiest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while he should let them alone (for that were negligence for both parts) but I would, all their time they be at school, they should never be idle, but alwaies occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time, and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be. Within a while by this use, the Scholar shall be brought to a good kind of readiness of making, to the which if there be adjoyn'd some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readiness of making and speaking shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily to turn every day some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his mind for readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal, to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore,

To the Reader.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it; and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which they understand, to be readier by use unto them, and so perfecteth them in the tongue handsomly.

These precepts, well kept, will bring a man clean past his Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to farther things, whereof it were out of season to give precepts here. And therefore this may be for this purpose enough, which to good Schoolmasters and skilful is not so needful, to other meaner and less practised it may be not only worth the labour of reading, but also of the using.

An

An Advertisement to the

R E A D E R,

IN this Impression, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English rules, and in the Latin Syntax, those words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director or guider, or that which is in place of it, with an ^a; the governed, or that which is guided by it, with ^b: Or if there be more governours, the first with ^a, the second with ^{aa}; and so if more governed, the first with ^b, the second with ^{bb}: and sometimes the order is directed by ^{abc}; or by figures and words of the same and such like nature, coupled together with little stroaks between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again only those words which are the ensample: as saying, Quis nisi ^b mentis ^a inops oblatum respuat aurum? may repeat again ^a inops ^b mentis. So throughout all the Latin rules, for the better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the Rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

P R E C A T I O.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ: ut non modo quæ ad cognoscendum Te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant intelligam; sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indes benignitate tua cum doctrina, tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. *Amen.*

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and merciful Father, maker of heaven and earth, which of thy free liberality givest wisdom abundantly to all that with faith and full assurance ask it of thee, beautify by the light of thy heavenly grace the towardness of my wit, the which with all powers of nature thou hast poured into me: that I may not only understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee, and the Lord Jesus our Saviour: but also with my whole heart and will constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountiful goodness towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which workest all things in all creatures, mayst make thy gracious benefits shine in me, to the endless glory and honour of thine immortal Majesty. So be it.

An

An Introduction of the eight parts of
LATIN Speech.

IN Speech be these eight parts following.

Noun, Pronoun, Verb, Participle;	} decli- ned.	} Adverb, Conjunction, Preposition, Interjection;	} undecli- ned.

A Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard, or understood¹: as the name of my hand in Latin, is manus; the name of an house, is domus; the name of goodness, is bonitas. A Noun.

Of Nouns some be Substantives, and some be Adjectives. Nouns of two sorts.

A Noun Substantive² is that standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as, Homo, a man: And it is declined with one article; as, Hic Magister, a master: or else with two at the most: as, Hic & hæc parens, a father or mother. A Noun Substantive.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, good, Pulcher, fair. And it is declined either with three terminations: as, bonus, bona, bonum: or else with three Articles: as, Hic hæc & hoc Felix, happy: hic & hæc Levis, & hoc Leve, light. A Noun Adjective.

A Noun Substantive either is proper to the thing that it betokeneth; as Edwardus is my proper name, or else is common to more; as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Substantives.

¹ This later part of the Definition might better be omitted, it being only an imperfect description of *being*, or *thing*. The meaning of it is, that the name of every thing that can be perceived either by the sense, or the understanding is a *Noun*. How a *Noun* is distinguished from a *Pronoun*, see in the Latin Grammar *De Nomine*. ² A *Noun* substantive and a *Noun* adjective may be thus distinguished, that a substantive may have the sign *a* or *the* before it; as, puer, a boy, the boy; but an *Adjective* cannot, as, bonus, good. ³ This rule may admit of an exception: for *animans*, when 'tis used substantively, is of all genders. And so we read *spicus*, *spica*, and *spicum*: *acinus*, *acina*, *acinum*: and *penus* and *specus* are of three genders.

An Introduction of the

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two numbers, the Singular and the Plural. The singular number speaketh but of one: as, *Lapis, a sione*. The plural number speaketh of more than one: as, *Lapides, stones*.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly, and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, *who, or what?* as, *Magister docet, The Master teacheth*.

Genitive. The Genitive case is known by this token *Of*: and answereth to this question *whose or whereof?* as, *Doctrina Magistri, The learning of the Master*.

Dative. The Dative case is known by this token *To*: and answereth to this question, *to whom, or to what?* as, *Do librum Magistro, I give a book to the Master*.

Accusative. The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, *whom or what?* as, *Amo Magistrum, I love the Master*.

Vocative. The Vocative case is known by calling or speaking to: as, *O Magister, O Master*.

Ablative. The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, *De Magistro, Of the Master. Coram Magistro, Before the Master*.

Also *In, With, Through, For, From, By, and Than*, after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

1 These Articles used in declining of Nouns even in *Cicero's* time are rejected by *Vossius*, as having been introduced by Grammarians, without any sufficient reason. 2 A Gender being nothing else but the distinction of sex, there are in nature but two, the *Masculine* and the *Feminine*; and the Oriental tongues acknowledge no more. For the *Neuter*, (which the *Greeks* and *Latines* introduced with very good reason, both for variety and the better distinction of words) is not properly a new gender, but a negation of the other two, which by nature agrees to all words, whose signification includes not a distinction of sex. Though the *Greeks* and the *Latines* reserved to themselves a liberty of using many words, that were really Neuters (that is, of no sex) after the manner of using *Masculines* and *Feminines*: and others after

Eight parts of Speech.

1 Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter,	}	Nom. hic, hęc; hoc. Genitivo hujus. Dativo huic, Acc. hunc, hanc, hoc. Vocativo caret. Abl. hoc, hac, hoc.	}	Pluraliter,	}	Nom. hi, hę, hęc. Gen. horum, harum, horum. Dativo his. Accus. hos, has, hęc. Vocativo caret. Ablativo his.
---------------	---	---	---	-------------	---	--

2 Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic; as, Hic vir, a man.

The Feminine Gender is declined with this article Hęc; as, Hęc mulier, a woman.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc; as, Hoc saxum, a stone.

The Commune of two is declined with Hic and hęc; as, hic & hęc parens, a father or mother.

The Commune of three is declined with Hic, hęc, and hoc; as, Hic, hęc, and hoc, felix, happy.

The Doubtful Gender is declined with Hic, or hęc; as, Hic vel hęc dies, a day.

The Epicene Gender is declined with one article; and under that one article both kinds are signified; as, Hic passer, a sparrow. Hęc aquila, an eagle, both he and she.

ter the manner of both. Whence in Grammar there are four Genders, Masculine, Feminine, Neuter, i. e. neither Masculine nor Feminine, Common, i. e. either Masculine or Feminine. As for the Common of three, the Doubtful and the Epicene; they have been introduced without necessity. For Adjectives, which are said to be of the Common of three, are properly of no Genders, only they have a power of being join'd in construction with Substantives of all Genders. And that which is commonly call'd Doubtful, is especially of the common Gender, as being used indifferently in the Masculine or Feminine: tho' accidentally distinguished from that which is usually called Common, and is not used indifferently in both Genders but with respect to the signification. That which is called the Epicene Gender, is either Masculine or Feminine, according to its termination, and is to be looked upon by the Grammarians as having no sex.

An Introduction of the

The Declension of Nouns.

There be five Declensions of Nouns.

- I. **T**he first is, when the Genitive and Dative case singular end in *a*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *a*. The Nominative plural in *a*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hæc mensa.
Hic Poëta.
Hic &
hæc verna.

Singulariter,	{	Nominat. hæc musa.	}	Pluraliter,	Nominat. hæc musæ.
		Genitivo hujus musæ.			Gen. harum musarum.
		Dativo huic musæ.			Dativo his musis.
		Accus. hanc musam.			Accusat. has musas.
		Vocativo ô musa.			Vocativo ô musæ.
		Ablat. ab hæc musa.			Ablativo ab his musis.

Note.

Note that *Filia* and *Nata*, do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*: Also *Dea*, *Mula*, *Equa*, *Liberta*, make the Dative and the Ablative case plural in *abus* only ¹.

- II. **T**he second is, when the Genitive case singular endeth in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hic vir.
Hic liber.
Hæc colus.
Hic logos.

Singulariter,	{	Nom. hic magister.	}	Pluraliter,	Nominativo hi magistri.
		Gen. hujus magistri.			Gen. horum magistrorum.
		Dat. huic magistro.			Dativo his magistris.
		Acc. hunc magistrum.			Accus. hos magistros.
		Voc. ô magister.			Vocativo ô magistri.
		Abl. ab hoc magistro.			Ablat. ab his magistris.

Note.

Here is to be noted that when the Nominative endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*: as, Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine: Except Deus,

¹ We read also *Animabus*, *dominabus*, *famulabus*, *servabus*, *sociabus*, *asinabus*, and some others. ² So *meus* makes *mi*, and *genius*, *geni*. ³ Other Nouns in *ius*, which are not proper names, make *e*, as *sabellarie*, so do also proper Epithetes, as *Laertius*, *Cynthius*. ⁴ But better in *e*: for the other Vocative seems to be made in imitation of the Atticks, who did not distinguish the Vocative from the Nominative. Proper names also formerly made their Vocative in *e*, as *Virgilie*. But because the *e* was hardly pronounced, in time it was quite

Eight parts of Speech.

that maketh *ô Deus*: and *Filius*, that maketh *ô Fili* 2.

When the Nominative endeth in *ius*, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in *i*: as, *Nominativo hic Georgius*, *Vocativo ô Georgi* 3.

Also these Nouns following make their Vocative in *e*, or in *us* 4: as, *Agnus*, *locus*, *vulgus*, *populus*, *chorus*, *fluvius*.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in *a*, as in example.

Singulariter,	}	<i>Nom. hoc regnum.</i>	}	<i>Nominat. hæc regna.</i>	Hoc damnum. Hoc malum. Hoc verbum.
		<i>Gen. hujus regni.</i>		<i>Genit. horum regnorum.</i>	
		<i>Dativo huic regno.</i>		<i>Dat. his regnis.</i>	
		<i>Accus. hoc regnum.</i>		<i>Accusat. hæc regna.</i>	
		<i>Vocat. ô regnum.</i>		<i>Vocat. ô regna.</i>	
		<i>Ablat. ab hoc regno.</i>		<i>Ablat. ab his regnis.</i>	

Except *Ambo*, and *Duo*, which make the Neuter Gender in *o*, and be thus declined.

Pluraliter,	}	<i>Nominativo ambo, ambæ, ambo.</i>	Likewise Duo.
		<i>Geniivo amborum, ambarum, amborum.</i>	
		<i>Dativo ambobus, ambabus, ambobus.</i>	
		<i>Accusativo ambas, ambas, ambo.</i>	
		<i>Vocativo ambo, ambæ, ambo.</i>	
		<i>Abl. ambobus, ambabus, ambobus.</i>	

The third is, when the Genitive case singular endeth in *is*. The Dative in *i*. The Accusative in *en*, and sometimes in *im* and sometimes in both. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *e* or *i*, and sometimes in both. The Nominative plural in *es*. The Genitive in *um*, and sometimes in *ium*. The Dative in *us*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *us*. III.

quite lost. Whence, as *Priscian* remarks, the accent of the former Vocative remains still in prose, as *Virgili*, *Mercuri*, though the penultimate syllable be short in verse. For *ambos* and *duos* the Ancients said indifferently *ambo*, and *duo*, in imitation of the Greeks, who say *τῶν δύο καὶ τῶν ἄμφω*. Two authorities there are in *Virgil*, and others are cited by *Servius*. And these accusatives have been found often in the ancient copies of *Cicero*. but through the ignorance of Correctors they are now changed. *Sciopius*, *Gruterus*, and others read *dua* in the neuter in *Cicero*, and *Quintilian* observes that they said *dua pondero* and *trepondo*. *Duo* is also found in the accusative feminine according to *Scipio Gentilius*, and in the genitive *pro duorum*, as *Contius* observes out of *Scavola*: but this is rare, whereas the first accusative is frequent.

An Introduction of the

Is in example.

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter,

Nominat. hic lapis.
Gen. hujus lapidis.
Dativo huic lapidi.
Accusat. hunc lapidem.
Vocativo ô lapis.
Ablat. ab hoc lapide.

Pluraliter,

Nominat. hi lapides.
Genitivo horum lapidum.
Dativo his lapidibus.
Accus. hos lapides.
Vocativo ô lapides.
Ablat. ab his lapidibus.

Hic vel hæc
bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter,

Nom. hic & hæc parens.
Gen. hujus parentis.
Dativo huic parenti.
Accusat. hanc & hanc parentem.
Voc. ô parens. (rente.)
Abl. ab hoc & hac pa-

Pluraliter,

Nom. hi & he parentes.
Gen. horum & harum parentum.
Dat. his parentibus.
Ac. hos & has parentes.
Voc. ô parentes.
Ablat. ab his parentibus.

IV.

The fourth² is, when the Genitive case singular endeth in us. The Dative in ui. The Accusative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in us. The Genitive in um. The Dative in ibus. The Accusative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

Is in example.

Hic gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter,

Nominat. hæc manus.
Genis. hujus manus.
Dativo huic manui.
Accusat. hanc manum.
Vocativo ô manus.
Ablat. ab hac manu.

Pluraliter,

Nominat. he manus.
Gen. harum manuum.
Dat. his manibus.
Accusat. has manus.
Vocativo ô manus.
Ablat. ab his manibus.

V.

The fifth is, when the Genitive and Dative case singular do end in ei. The Accusative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accusative in es. The Vocative like the Nominative. The ablative in ebus.

¹ The third Declension contains Nouns of most endings and all Genders. But 'tis worth observing, that most of these terminations are made by an Apocope of the last syllable. Whence it will appear, that the analogy of the Genitive is not so irregular, as is commonly imagined. For instead of *lac*, they said heretofore *lacte*, whence the Gen. *lactu*. And so *melle*, *mellu*; *felte*, *fellu*; &c. Several Nouns in *o* ended in *on*: and they said, *Platon, onu*, &c. Nouns in *s* impure ended in *es* or *is*, and so they said, *plebes, is*, *concordis, concordis*, &c. They said also *præcepis, præcipis*, whence *præcipem* in Plautus: *anceps, ancipis*, and also *præcipis, præcipitû*, *ancipis, ancipitû*; whence the former Nominative hath kept the latter Genitive. They said also, *os, oris*, the mouth, *os, ossis*, a bone. *Superlectilis, is*; *iter, iteris*; & *itiner, itineris*; *Jovis, is*; *carus, us*, &c. Many Nouns in *es* and *is* ended in *er*, as *cucumer, ciner*,

Eight parts of Speech.

As in example.

Singulariter,	{	Nom. <i>hic meridianus.</i>	}	Nominat. <i>hi meridiani.</i>	Hæc res.
		Gen. <i>hujus meridiani</i>		Gen. <i>horum meridianorum.</i>	Hæc facies.
		Dat. <i>huic meridiani.</i>		Dativo <i>his meridianibus.</i>	Hæc acies.
		Acc. <i>hunc meridianum.</i>		Accusat. <i>hos meridianos.</i>	
		Vocativo <i>ô meridiane.</i>		Vocativo <i>ô meridiani.</i>	
		Ablat. <i>ab hoc meridio.</i>		Abl. <i>ab his meridianibus.</i>	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except *meridies* and *dies*. Note.

The declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three terminations is thus Declined, after the first and second declension.

Singulariter,	{	Nom. <i>bonus, bonæ, bonum.</i>	}	Nom. <i>boni bonæ, bona.</i>	Niger, ra,
		Gen. <i>boni, bonæ, boni.</i>		G. <i>bonorum, bonarum,</i>	rum.
		Dat. <i>bono, bonæ, bono.</i>		Dat. <i>bonis. (bonorum.)</i>	Tardus, a,
		Ac. <i>bonum, bonam, bonum.</i>		Ac. <i>bonos, bonas, bona.</i>	um.
		Voc. <i>bone, bonæ, bonum.</i>		Voc. <i>boni, bonæ, bona.</i>	Satur, a,
		Ablat. <i>bono, bonâ, bono.</i>		Ablativo <i>bonis.</i>	um.

There are, besides these, certain Nouns & Adjectives of another manner of Declining, which make the Genitive case singular in *ius*, & the Dative in *i*, which be these that follow, with their compounds. An except.

Singulariter,	{	Nom. <i>unus, una, unum.</i>	}	Nom. <i>uni, una, una.</i>	
		Genitivo <i>unius.</i>		Gen. <i>unorum, unarum,</i>	
		Dativo <i>uni.</i>		Dat. <i>unis. (unorum.)</i>	
		Ac. <i>unum, unam, unum.</i>		Accus. <i>unos, unas, una.</i>	
		Voc. <i>une, una, unum.</i>		Vocati. <i>uni, una, una.</i>	
		Ablat. <i>uno, una, uno.</i>		Ablativo <i>unis.</i>	

Note that *unus, una, unum*, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as, *Unæ literæ, una moenia*.

In like manner be Declined *totus, solus*, and also *ullus, alius, alter, uter* and *neuter*: saving that these five last rehearsed lack the Vocative case. *Alius* hath. *Aliud* neut.

ciner, puber, &c. Others in *es*; whence not only *sanguis, hujus sanguis*, but *sanguen sanguinis* was used: so *turben, inis*, whence *turbo* had its Genitive. They said too *hic ducis, hæc vocis, hic regis, hic gregis, &c.* Whence we may remark that the Genitive being of its own nature in *is*, was made by adding *is* to the last consonant of the Nominative, and changing sometimes the penultimate *e* into *i* to shorten the quantity: or leaving *is* in the Gen. as in the Nom. Or, if the Nom. was in *es*, by changing *e* into *i*: if in *e*, by changing it into *i* and adding *s*. 2 To the third declension may be referred the two others, which differ from it only by contraction. 3 These Nouns heretofore made the Genitive in *i* or *a* like other Adjectives, whence *neutri generis* in Varro. *Tam nulli consilii* in Terence. *Alia pecudis jecur* in Tully, and the like:

An Introduction of the

A Noun Adjective of three Articles is thus declined after the third Declension.

Levis &
Leve.
Celebris &
celebre.
Melior &
melius.

Singulariter,

Nom. hic & hæc tristis
& hoc triste.
Gen. hujus tristici.
Dativo huic tristici.
Acc. hunc & hanc tristem,
& hoc triste.
V. ô tristici, & ô triste.
Ablat. ab hoc, hæc, &
hoc tristici.

Pluraliter,

Nom. hi & he tristes, &
hæc tristia.
Gen. horum, harum, &
horum tristium.
Dativo his tristibus.
Acc. hos & has tristes,
& hæc tristia.
Voc. ô tristes, & ô tristia.
Abl. ab his tristibus.

Ingens.
Solers.
Capax.
Verus.

Singulariter,

Nominat. hic, hæc &
hoc¹ felix.
Gen. hujus felici.
Dat. huic felici.
Ac. hunc & hanc felicem,
& hoc felix.
Vocativo ô felix.
Abl. ab hoc, hæc, &
hoc felice, vel felici.

Pluraliter,

Nom. hi & he felices, &
hæc felicia.
Gen. horum, harum, &
horum felicium.
Dativo his felicibus.
Acc. hos & has felices, &
hæc felicia.
Voc. ô felices, & ô felicia.
Abl. ab his felicibus³.

Comparison of Nouns.

Adjectives, whose signification may increase or be diminished, may form Comparison.

Three degrees of comparison.
The Positive.
The Comparative.

There be three degrees of Comparison. The Positive, the Comparative, and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as, Durior, harder. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

¹ Amongst Adjectives of one termination and three genders *infans* is to be comprehended, for we read *infantes fatuas* Hor. *infantis gustura* Ovid. *infans puer* Val. Max. ² Heretofore the termination or of the comparative, was of all three genders, hence *bellum Punicum posterior* in Plautus. We read also *pori* and *pore* with all three genders, the ignorance of which remark has made several places among the Ancients to be corrupted. ³ To the adjective of one termination must be referred *dives, hebes, sospes, teres, memor, uber*, and some others, which are yet less used in the neuter. There are some substantives too that have their variation; as, *rex, regina, tibicen, tibicina, coluber, colubra* &c. ⁴ *Ussius, rejectus, agilimus, gracilimus, & docillimus*. See the Latin Grammar. *De comparatione nominum*. ⁵ A Pronoun is defined by Voisius, *A word that primarily*

Eight parts of Speech.

The Superlative exceedeth his Positive in the highest Degree: as, Durissimus, *hardest*. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto s, and simus: as of Duri, durissimus; of Tristi, tristissimus; of Dulci, dulcissimus. The Superlative.

From these general Rules are excepted these that follow; Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus; multa, plurima, multum, plus, plurimum. Exception.

And if the Positive ends in er, the Superlative is formed of the Nominative case, by putting to rimus: as, Pulcher, pulcherrimus. Ater. Teter. Acer.

Also these Nouns ending in lis, make the Superlative by changing s into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other Nouns ending in lis, do follow the general rule foregoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as, Pius, magis pius, maxime pius: Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

Of the Pronoun.

A Pronoun is a part of Speech much like to a Noun which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the Vocative case: as, Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the Vocative case. There be fifteen Pronouns.

To these may be added their compounds, Ego-met, tute, idem; and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse,

primarily respects the Noun for which 'tis used, and secondarily signifies a thing. Sanctius makes them to be real Nouns, that differ from others only in their way of declining: for to say they are put in the place of a Noun, is not cause sufficient to make them a distinct part of speech, since one Noun may be used instead of another. However it be, their number is very uncertain among the Grammarians, some adding *alius, omnis, totus, &c.* others *alter, qualis, quantus, &c.* See the Latin Grammar *De Pronomine*.

iste,

An Introduction of the

Primitives. *iste, hic and is* be **Primitives**: so called, because they be not derived of others. And they be also called **Demonstratives**, because they shew a thing not spoken of before.

Relatives. And these six, *Hic, ille, iste, is, idem, and qui*, be **Relatives**, because they rehearse a thing that was spoken of before.

Derivatives. These seven, *Mens, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*, be **Derivatives**: for they be derived of their primitive, *Mei, tui, sui, nostri, and vestri*.

Five things belonging to a Pronoun, **Number, Case and Gender, as are in a Noun, Declension and Person**, as here followeth.

The Declension of Pronouns.

The first declension. There be four Declensions of Pronouns. These three, *Ego, tu, sui*, be of the first Declension, and be thus declined.

Singulariter,	<i>Nominativo Ego.</i> <i>Genitivo mei.</i> <i>Dativo mihi.</i> <i>Accusativo me.</i> <i>Vocativo caret.</i> <i>Ablativo à me.</i>	Pluraliter,	<i>Nominativo nos.</i> <i>Genit. nostrum vel nostri.</i> <i>Dativo nobis.</i> <i>Accusativo nos.</i> <i>Vocativo caret.</i> <i>Ablativo à nobis.</i>
Singulariter,	<i>Nominativo tu.</i> <i>Genitivo tui.</i> <i>Dativo tibi.</i> <i>Accusativo te.</i> <i>Vocativo ô tu.</i> <i>Ablativo à te.</i>	Pluraliter,	<i>Nominativo vos.</i> <i>Gen. vestrum vel uestri.</i> <i>Dativo vobis.</i> <i>Accusativo vos.</i> <i>Vocativo ô vos.</i> <i>Ablativo à vobis.</i>

Singulariter & Pluraliter,	<i>Nominativo caret.</i> <i>Genitivo sui.</i> <i>Dativo sibi.</i>	<i>Accusativo se.</i> <i>Vocativo caret.</i> <i>Ablativo à se.</i>
----------------------------------	---	--

The second declension. These six, *ille, ipse, iste, hic, is, and qui*, be of the second Declension, and be thus declined.

is *Quis* was heretofore of all Genders: like *possis, magis, satis, nimis*, which are of their own nature Adjectives, though use hath made them pass for Adverbs. The Ancients also declined *quis* and *qui* without changing the *q* in the Genitive and Dative; and therefore the better to distinguish them, they said *qujus* and *quoi*, because *qui* would have been the same as the Nominative. And sometimes casting away *i* they said *quo* in the Dative; Examples of which are to be met with in Livy and Tully. The Accusative was also *quem, quom, or quum*; whence was made *cum*, by taking *e* for *q*, as in the Genitive and Dative. And this was for all Genders, as coming of *quis*. Hence these elegant passages of Tully, where *cum* is used after Nouns and other

Eight parts of Speech.

Singulariter,	Nomin. <i>isæ, isia, isud.</i> Genitivo <i>isius.</i> Dativo <i>isii.</i> Ac. <i>istum, isiam, isud.</i> Vocativo <i>caræ.</i> Ablat. <i>isæ, isia, isio.</i>	Pluraliter,	Nominat. <i>isæ, isæ, isia.</i> Genit. <i>istorum, istarum,</i> Dat. <i>isii.</i> (<i>istorum.</i>) Accus. <i>istos, istas, ista.</i> Vocativus <i>caræ.</i> Ablativo <i>isii.</i>
---------------	--	-------------	---

Ille is declined like iste, and also ipse, saving that the neuter gender in the Nominative case, and in the Accusative case singular maketh ipsam.

Nominativo hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic, as afore in the Ploun.

Singulariter,	Nominat. <i>is, ea, id.</i> Genitivo <i>ejus.</i> Dativo <i>ei.</i> Accusat. <i>eum, eam, id.</i> Vocativo <i>caræ.</i> Ablativo <i>eo, eâ, eo.</i>	Pluraliter,	Nominativo <i>ii, eæ, eæ.</i> G. <i>eorum, earum, eorum.</i> Dativo <i>iis, vel eis.</i> Accusativo <i>eos, eas, ea.</i> Vocativo <i>caræ.</i> Ablativo <i>iis, vel eis.</i>
Singulariter,	Nom. <i>qui, quæ, quod.</i> Genitivo <i>cujus.</i> Dativo <i>cui.</i> Ac. <i>quem, quam, quod.</i> Vocativo <i>caræ.</i> (<i>qui.</i>) Abl. <i>quo, quâ, quo vel</i>	Pluraliter,	N. <i>qui, quæ, quæ.</i> (<i>rum.</i>) G. <i>quorum, quarum, quo-</i> Dat. <i>quibus, vel quæis.</i> Accus. <i>quos, quas, quæ.</i> Vocativo <i>caræ.</i> Ablat. <i>quibus, vel quæis.</i>

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

Nom. {	Quisquis, Quicquid.	Ac. {	Quic- quid.	Abl. {	Quoquo. Quaquæ. Quoquo.
--------	------------------------	-------	----------------	--------	-------------------------------

The compounds of Quis.

Where note, that Quid is always a Substantive of the neuter gender. Note.

These five, Meus, tuus, suus, noster, and vester are of the third declension, & be declined like Plouns Adjectives of three terminations: in this wise.

other expressions that mark time, as *ex eo tempore cum me pro vestra incolumitate devovi*, *pro ad quem* or *cum tempus*, instead of *ad quod tempus*: So *tempus, cum*; *hic dies, cum*; *jam ab illo tempore*; *cum*, &c. The Ablative *quæ* is of all the Genders; of which many examples are read. Thence *qui fieri potest*, is the same as *quomodo*. 'Tis also the plural number in Plaut. The Accusative plural neuter was not only *quæ* but also *quæ*, and *quo*. *Quæ* is in *quapropter*, that is *propter quæ* or *quæ*, for *negotia* or *tempora*: and *quo* was in the Accusative plural like *ambo* and *duo*: and yet remains in *quocirca*, *quousque*, &c. It was also used in all Genders, as we observed of *duo*.

Nom.

An Introduction of the

Singulariter,	}	Nom. <i>meus, mea, meum.</i>	}	Pluraliter,	Nom. <i>mei, meae, meae.</i>
		Genit. <i>mei, meae, mei.</i>			Gen. <i>meorum, mearum,</i>
		Dativo <i>meo, meae, meo.</i>			Dat. <i>meis. (meorum.)</i>
		Ac. <i>meum, meam, meum.</i>			Acc. <i>meos, meas, mea.</i>
		Vocat. <i>mi¹, mea, meum.</i>			Vocat. <i>mei, meae, mea.</i>
		Ablat. <i>meo, meae, meo.</i>			Ablativo <i>meis.</i>

So is *Noster* Declined, and, *tous, seus, vester*, saving that these three last do lack the Vocative case.

The fourth declension. *Nostras, vestras*, and this Pron. *Cujas*, be of the fourth declension, and be thus Declined².

Singulariter,	}	Nom. <i>hic & haec nostras, & hoc nostrate.</i>	}	Pluraliter,	N. <i>hi & haec nostrates, & haec nostratia.</i>
		Genit. <i>hujus nostratis.</i>			Gen. <i>horum, harum, & horum nostratis.</i>
		Dativo <i>huic nostrati.</i>			Dat. <i>his nostratis.</i>
		Ac. <i>hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate.</i>			Acc. <i>hos & has nostrates, & haec nostratia.</i>
		Vocativo <i>ô nostras, & ô nostrate.</i>			Voc. <i>ô nostrates, & ô nostratia.</i>
		Abl. <i>ab hoc hac & hoc nostrate, vel nostrati.</i>			Abl. <i>ab his nostratis.</i>

Note.

Here is to be noted, that *Nostras, vestras*, and this Pron. *Cujas*, be called *Gentiles*, because they properly betoken pertaining to countreys or nations, or sects or factions.

A Pronoun hath three Persons.

Persons three:

The first person speaketh of himself: as, *Ego, I, Nos, We.*

The second person is spoken to: as, *Tu, Thou, Vos, Ye.* And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of: as, *Ille, He, Illi, They.* And therefore all Pronouns, and Participles, be of the third person.

¹ *Mi* is by an apocope for *mie* from the old Nominative *mius*. 'Tis used in all genders. Sometimes 'tis a plural Voc. made by contraction for *mei* Which contraction is more ordinary in *seus*, as *fi* for *suus*, &c. ² Nouns belonging to countries in *as*, heretofore ended in *u*, and they said, according to Priscian, *hic & haec Arpinati, & hoc Arpinate*; but because they have changed their termination, they have also changed their gender: the termination *as* being as well for the Neuter, as for the two others. Hence *Aditur Alpinae flexus* in Tully; *Bellum Privernae*, and *Bellum Capenas* in Livy. And Vossius saith, 'twould be a fault to say *Bellum Capinate*; Though Priscian and Donatus teach

Eight parts of Speech.

Of a Verb.

A Verb is a part of speech declined with mood A Verb. and tense : and betokeneth doing ; as, *Amo, I love* : or suffering ; as, *Amor, I am loved* : or being ³ ; as, *Sum, I am*.

Of Verbs, such as have persons be called personals : as, *Ego amo, Tu Amas*. And such as have no persons be called impersonals : as, *Tacet, it irketh* ; *Oportet, it behoveith*.

Of Verbs personals there be five ³ kinds, Verbs personals. Active, Passive, Neuter, Deponent, and Commune.

A Verb Active endeth in *o*, and betokeneth to do ; as, *Amo, I love* : and by putting to *r*, it may be a Passive, as, *Amor*.

A Verb Passive endeth in *or*, and betokeneth to suffer ; as, *Amor, I am loved* : and by putting away *r*, it may be an Active, as, *Amo*.

A Verb Neuter endeth in *o*, or *m*, and cannot take *r*, to make him a Passive, as, *Curro, I run, Sum, I am*. And it is Englished sometime Actively ; as, *Curro, I run* : And sometime Passively ; as, *Egrotō, I am sick*.

A Verb Deponent endeth in *r*, like a Passive, and yet in signification is but either Active ; as, *Loquor verbum, I speak a word* : or Neuter ; as, *Glorior, I boast*.

A Verb Commune endeth in *r*, and yet in signification is both Active and Passive : as, *Osculor te, I kiss thee* ; *Osculor à te, I am kissed of thee*.

teach the contrary. ³ The Genus of Verbs is like that of the Noun, either *Real*, or *Grammatical* ; and therefore their division ought to be made either from their signification or termination. If you distribute them the former way, there are three kinds, *Active*, *Passive*, and *Neuter*, or *Substantive*. So all are *actives*, that signify actively, as *amo, curro, sequor, aio, volo* : all are *passives* that signify passively, as *amor, vapulo* ; all neuters that signify only existence, as *sum, fio*. If you divide them according to their termination, they end all (except some few) either in *o* or *or*. If in *o*, they either can or cannot admit *r*, if they can, they are called *actives*, because for the most part they note actions ; if they cannot, they are called *neuters*. If they end in *or*, either they can cast *r* away, and they are called *passives*, or they cannot, and then they are called *Deponents*, or *Commune*. See the Latin Grammar *De Verbo*..

MOODS.

Eight parts of Speech.

GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive mood of Verbs, certain voices called Gerunds, 3 ending in di, do, and dum: which have both the Active and Passive signification: as, *Amandi*, of loving, or of being loved. *Amando*, in loving, or in being loved. *Amandum*, to love, or to be loved.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb Active: as, *Eo amatum*, I go to love. And the other in u: which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification Passive: as, *Difficilis amatu*, hard to be loved.

TENSES.

There be five Tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect and the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, *Amo*, I love.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, *Amabam*, I loved or did love.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have*: as, *Amavi*, I have loved.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign *Had*: as, *Amaveram*, I had loved.

The future tense speaketh of the time to come, with this sign *Shall* or *will*: as, *Amabo*, I shall or will love.

1 Gerunds are really Nouns Verbal Substantives, taken from the Adjective or Participle of the same termination, which oftentimes add to their verbal signification a kind of necessity or duty; whence *pugnandum est* is almost the same as *pugnare oportet*. But sometimes they loose this signification, and retain that only of the action of their Verbs; as *contando rumpitur anguis*. See the Latin Grammar *De Gerundiis*. 2 The Supines too are Nouns Verbal Substantives of the fourth declension, and have all their cases except the Vocative and the Genitive. See the Latin Grammar *De Supinis*.

PER-

An Introduction of the

' M O O D S .

- Moods six. **T**here be six Moods : the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.
- Indicative. **T**he Indicative mood sheweth a reason true or false : as, Ego amo, I love : Or else asketh a question ; as, Amas tu ? dost thou love ?
- Imperative. **T**he Imperative biddeth or commandeth : as, Ama, love thou.
- Optative. **T**he Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God, or God grant* ; as, *Utinam amem, I pray God I love* : and hath commonly an Adverb of wishing joyned with him.
- Potential. **T**he Potential mood is known by these signs, *may, can, might, would, should, could, or ought* ; as, *Amem, I may or can love* : without an Adverb joyned with him.
- Subjunctive. **T**he Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him : as, *Cum amarem, When I loved*. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before, or coming after : as, *Cum amarem, eram miser, When I loved, I was a wretch*.
- Infinitive. **T**he Infinitive signifieth to do, or suffer, or to be : and hath neither number, nor person, nor nominative case before him : and is known commonly by this sign *To* : as, *Amare, to love*. Also when two Verbs come together without any nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood : as, *Cupio discere, I desire to learn*.

1 *Sanctius* and *Scioppius* after him have lain aside all moods of Verbs : and have made other distinctions of tenses, dividing them into *prima & secunda*. For instance, they call *amo, presens primum, & amem, presens secundum* ; *amabam, imperfectum primum, & amarem, imperfectum secundum, &c.* And for the future they make it threefold, for the Imperative passeth for a third future. And this they do not without some reason, because the tenses of the Subjunctive and the Indicative are used indifferently the one for the other ; of which you may see examples in the note on the Indicative Mood. But since this way is not more expedite than the other, 'tis better not to depart from the received method. However there is no reason why the Potential, Optative, and Subjunctive should be distinct Moods. See the Latin Grammar.

Eight parts of Speech.

GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive Gerunds, 3
mood of Verbs, certain voices called *Gerunds*, *di, do, dum.*
runds ending in *di, do, and dum*: which have
both the Active and Passive signification: as,
Amandi, of loving, or of being loved. Amando, in loving,
or in being loved. Amandum, to love, or to be loved.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines
Supines: the one ending in *um*, which is two, in *um*
called the first Supine, because it hath the signi- and *u.*
fication of the Verb Active: as, *Eo amatum, I go*
to love. And the other in *u*: which is called the
latter Supine, because it hath for the most part
the signification Passive: as, *Difficilis amatu, hard to*
be loved.

TENSES.

There be five Tenses or Times: the Present Tenses
tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, five.
the Preterpluperfect and the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that Present
now is: as, *Amo, I love.* tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time Preterim-
not perfectly past: as, *Amabam, I loved or did love.* perfect.

The Preterperfect tense speaketh of the time Preterper-
perfectly past, with this sign *Have*: as, *Amavi,* fect.
I have loved.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time Preterplu-
more than perfectly past, with this sign *Had*: as, perfect
Amaveram, I had loved.

The Future tense speaketh of the time to Future.
come, with this sign *Shall or will*: as, *Amabo, I*
shall or will love.

1 Gerunds are really Nouns Verbal Substantives, taken from the Adject.
or Participle of the same termination, which oftentimes add to their ver-
bal signification a kind of necessity or duty; whence *pugnandum est* is al-
most the same as *pugnare oportet*. But sometimes they loose this significa-
tion, and retain that only of the action of their Verbs; as *causando rumpi-*
tur anguis. See the Latin Grammar *De Gerundiis*. 2 The Supines too are
Nouns Verbal Substantives of the fourth declension, and have all their
cases except the Vocative and the Genitive. See the Latin Grammar *De*
Supinis.

PER-

An Introduction of the

P E R S O N S .

Persons
three.

There be also in Verbs three persons in both numbers: as, Singulariter Ego amo, *I love*, Tu amas, *Thou lovest*. Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*. Vos amatis, *Ye love*. Illi amant, *They love*.

C O N J U G A T I O N S .

Conjugati-
ons four.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long before re and ris: as, Amare, amaris.

The second Conjugation hath e long before re and ris: as, Docere, doceris.

The third Conjugation hath e short before re and ris: as, Legere, legeris.

The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples

A Mo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } **To love.**

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctum: docens, docturus. } **To teach.**

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectum: legens, lecturus. } **To read.**

Audio, Audis, Audivi, Audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditum: audiens, auditurus. } **To hear.**

1 The second person of both numbers, and the third person plural of this tense, do often looke their middle syllable by a syncope; as, amâsti, audisti; amâstis, audistis, amârunt, audierunt. Which happens also to other persons of the third and fourth Conjugation; as, petii, petiisti, petiit; perii, peristi, perit, &c. This syncope hath also place in the other tenses formed from this, as amâram, amârîm, amâssent, amâre, amâsse. Some syncopated tenses are

Eight parts of Speech.

Indicative Mood, Present tense singular.

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love,
 or, or, or, or, or, or,
do love, dost love, doth love, do love, do love, do love.

<p>A Mo, amas, amat. Doceo, doces, docet. Lego, legis, legit. Audio, audis, audit.</p>	} pluraliter,	<p>Amamus, amatis, amanti. Docemus, doceris, docent. Legimus, legitis, legunt. Audimus, auditis, audiunt.</p>
---	----------------------	--

<p>Præterim- perfect sense sin- gular.</p>	}	<p>Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam.</p>	}	<p><i>I loved or did love.</i> bas, bat. plu. bamus, batis, bant.</p>
---	---	---	---	--

<p>Præterper- perfect sense sin- gular.</p>	}	<p>Amavi i, Docui, Legi, Audivi.</p>	}	<p><i>I have loved.</i> isti, it. plur. imus, itis, erunt vel ère.</p>
--	---	---	---	---

<p>Præterplu- perfect sense sin- gular.</p>	}	<p>Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram.</p>	}	<p><i>I had loved.</i> ras, rat. plur. ramus, ratis, rant.</p>
--	---	---	---	---

<p>Future² sense sin- gular.</p>	}	<p>Amabo, Docebo, Legam, Audiam.</p>	}	<p><i>I shall or will love.</i> bis, bit. plur. bimus, bitis, bust. es, et. plur. emus, etis, ent.</p>
--	---	---	---	--

are peculiar to the Poets; as, *extincti, submâsset, cupit, produxe, abstraxe, divisse.* 2 This tense is often used for the Imperative, not only in divine Writ; as, *Non occides, Non furaberis, &c.* but also in profane Authors; as, *Tu hac silebis.* Cic. *Ciceronem puerum curabis & amabis.* Id. 'Tis also worth the Observation that by the purest Authors this mood is indifferently used for the Subjunctive, as may appear by the following examples. *Si est bellum civile, quid nobis faciendum sit ignoro.* Cic. *for si sit. Auctoritas tanta plane me movebat, nisi tu opposuisses non minorem tuam.* Cic. *for moveret. Abi, atque illa si jam laverit, mihi renuntia.* Ter. *for laves. Quem enim receptum in gratiam summo studio defenderim, hunc afflictum violare non debeo.* Cic. *for defendi. Qui fuisset egentissimus in re sua, & insolens in alienâ.* Id. *for fuerat. Te rogo, ut advoles, respirâro si te videro.* Id. *for respirabo. Scabola quotidie simul atque luceret, faciebat omnibus suis conveniendi potestatem.* Id. *for lucebat. Num P. Decius, cum se devoveret, & equo amisso in mediam aciem irruerat, aliquid de voluptate cogitabat?* Id. *for irrueret, &c.*

An Introduction of the

Imperative Mood.

	<i>Love</i> <i>shou.</i>	<i>Love he, or</i> <i>let him love.</i>	<i>Love we, or</i> <i>let us love.</i>	<i>Love</i> <i>ye.</i>	<i>Love they, or</i> <i>let them love.</i>	
<i>Present sense sin- gular.</i>	}	Ama, ¹ amet,	}	Pl. amemus.	}	amate, ament,
		amato : amato.		Pl. doceamus.		amatote : ² amanto.
		Doce, doceat,		Pl. legamus.		docete, doceant,
		doceto : doceto.		Pl. audiamus.		docetote : docento.
		Lege, legat,		legite, legant,		
		legito : legito.		legitote : legunto.		
		Audi, audiat,		audite, audiant,		
		audito, audito.		auditote : audiunto.		

Optative Mood.

God grant I love:

<i>Present sense sin- gular, utinam</i>	}	Amem, ames,	}	amet. Pl. <i>utin.</i> amemus, ametis, ament.
<i>Preterim- perfect sense sing. utinam</i>	}	Doceam,	}	as, at. Plur. <i>utin.</i> amus, atis, ant.
<i>Preterper- fect sense singular, utinam</i>	}	Legam,	}	<i>Would God I loved or did love.</i>
<i>Preterplu- perfect sense sing. utinam</i>	}	Audiam,	}	res, ret. Pl. <i>utin.</i> remus, retis, rent.
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Amarem,	}	<i>I pray God I have loved.</i>
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Docerem,	}	ris, rit. Pl. <i>utin.</i> rimus, ritis, rint.
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Legerem,	}	<i>Would God I had loved.</i>
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Audirem,	}	les, set, Pl. <i>utin.</i> femus, setis, sent.
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Amaverim,	}	<i>God grant I shall or will love hereafter.</i>
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Docuerim,	}	ris, rit, Pl. <i>utin.</i> rimus, ritis, rint.
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Legerim,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Audiverim,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Amaviffem,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Docuiffem,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Legiffem,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Audiuiffem,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Amavero,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Docuero,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Legero,	}	
<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	}	Audivero,	}	

1 The third person singular, and first and third person plural are borrowed from the Subjunctive mood: for these can be no more of the Imperative than *amem*; for to one that hinders you from loving you may say *amem*, let me love. 'Tis true the Subjunctive hath oftentimes the signification of the Imperative, but that is not enough to make an Imperative mood, for we are not to look what happens sometimes, but what is its primary signification. In Martial we read, *Mollia nec rigidus cespes tegas ossa, nec illi Terra gravii fueris; non fuit illo tibi*: Here *tegar*.

Eight parts of Speech:

Potential Mood.

I may or can love.

<i>Present tense sing.</i>	{	Amem, ames, amet. <i>Pl. amemus, ametis, ametit.</i>	}	<i>as, at. Pl. amus, atis, ant.</i>
		Doceam,		
		Legam,		
		Audiam,		

<i>Preterim-perfect tense sing.</i>	{	Amarem,	}	<i>I might, would, should, ought or could love.</i>
		Doceirem,		
		Legerem,		
		Audirem,		

<i>Preterperfect tense singular.</i>	{	Amaverim,	}	<i>I might, would, should or ought to have loved.</i>
		Docuierim,		
		Legerim,		
		Audiverim,		

<i>Preterpluperfect tense sing.</i>	{	Amavissem,	}	<i>I might, would, should or ought to had loved.</i>
		Docuisset,		
		Legissem,		
		Audivissem,		

<i>Future tense sing.</i>	{	Amavero,	}	<i>I may or can love hereafter.</i>
		Docuero,		
		Legero,		
		Audivero,		

Subjunctive^s Mood.

When I love.

<i>Present tense sing.</i>	{	Amem, amēs, amet. <i>Plur. cūm amemus, ametis, ametit.</i>	}	<i>as, at. Plur. cūm amus, atis, ant.</i>
		Doceam,		
		Legam,		
		Audiam,		

gas and fueris have the signification of an Imperative, but not an Imperative termination. And in these persons there seems to be an Ellipsis, for amet is for fac, vel facite ut amet. *Bono sis animo*, for *facito ut bono sis animo*. Besides by the same reason, that they make amet and amemus Imperatives, they may make the future of the Indicative, for that hath an Imperative signification, as was shewn before. 2 This person is seldom used but in the Laws. 3 The Subjunctive mood hath always a signification that notes a dependency on some other thing: and therefore its tenses have a future signification included in their own. In the present, as *si aque in posterum me amet. De qua utinam aliquando secum loquar. Cic.*

An Introduction of the

1 *Preterimperfect tense singular.* } Amarem, } *When I loved or did love.*
 } Docerem, }
 } Legerem, } res, ret. *Plur. Cùm remus, retis, rent.*
 Cùm } Audirem, }

Preterperfect 2 tense sing. } Amaverim, } *When I have loved.*
 } Docuerim, }
 Cùm } Legerim, } ris, rit. *Plur. Cùm rimus, ritis, rint.*
 } Audiverim. }

Preterplusperfect tense sing. } Amavissim, } *When I had loved.*
 } Docuissim, }
 Cùm } Legissim, } les, set. *Plur. Cùm semus, setis, sent.*
 } Audivissim. }

Future 3 tense singular. } Amavero, } *When I shall or will love.*
 } Docero, }
 Cùm } Legeto, } ris, rit. *Pl. Cùm rimus, ritis, rint.*
 } Audivero, }

Infinitive 5 Mood.

Present and Preterimperfect tense. } Amare, } *Love.*
 } Docere, } *To Teach.*
 } Legere, } *Read.*
 } Audire, } *Hear.*

Preterperfect and preterplusperfect tense. } Amavisse, } *Loved.*
 } Docuisse, } *To have Caught.*
 } Legisse, } *or had Read.*
 } Audivisse. } *Heard.*

1 This tense besides its own signification, hath sometimes that of the present and the future. 2 This tense is very often used for the future: as, *Ne mora sit si innuerim, quin pugnus continuo in mala hereat.* Ter. *Aufugerim potius quam reddam.* ibid, &c. 3 This tense hath a signification that partakes of the past and future too, and is called by Grammarians *Futurem exactum*, when the thing signified is Future, but supposed already done. And therefore there is a great deal of difference between *Cùm Romanam perreptabo*, and *Cùm Romanam perreptaero*. 4 Besides its ordinary terminations, the Subjunctive had heretofore one in *im*, as, *edim, auim, ausim, faxim.* 5 *Sanctius* will have the Infinitive not only Indefinite as to number and person, but also to its tenses: and so he solves many difficult places, where others are fain to have recourse to an Enallage, a figure not necessary in Grammar, as shall be shewn hereafter. Thus in that expression of Terence, *Crui mihi argentum dare se dixit*, *Sanctius* says, that *dare*, is not for *daturum*, but supposes for it self, because *dare* may be

2 fit-

Eight parts of Speech.

Future
6 tense.

{	Amaturum, Docturum, Lecturum, Auditorum,	}	esse, To	{	love, teach, read, hear,	}	hereafter.
---	---	---	----------	---	-----------------------------------	---	------------

Gerunds.

{	Amandi, of loving, Docendi, of teaching, Legendi, of reading, Audiendi, of hearing,	}	do, in	{	loving, teaching, reading, hearing,	}	dum, to	{	love. teach. read. hear.	}
---	--	---	--------	---	--	---	---------	---	-----------------------------------	---

Supines.

{	Amatum, Doctum, Lectum, Auditum,	}	To	{	love, teach, read, hear.	}	{	Amatu, Doctu, Lectu, Auditu,	}	To	{	loved. taught. read. heard.	}
---	---	---	----	---	-----------------------------------	---	---	---------------------------------------	---	----	---	--------------------------------------	---

A participle
of the present
tense.

{	Amans, loving. Docens, teaching. Legens, reading. Audiens, hearing.	}
---	--	---

The participle
of the first fu-
ture tense.

{	Amaturus, to love or about to love, Docturus, to teach or about to teach. Lecturus, to read or about to read. Auditorus, to hear or about to hear.	}
---	---	---

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum, in this wise following.

a future, as being indetermined and indifferent in it self to all tenses. And this opinion he confirms by several examples. However, this doth not hinder but that ordinarily we may use *amare* for the Present, and *amavisse* for the Preterperfect tense. 6 The Infinitive hath no future, but instead thereof makes use of the Participle in *ru* and *esse* or *fuisse*, which last is distinguished from the former, as the *futurum exallum*, from the *futurum infectum*. These futures are declined and agree as Adjectives with their Substantives: though heretofore they had no certain gender or number. This future may also be expressed by the Participle in *rus* and *fore*. If the Verb hath no Supines from whence this Participle may be formed, we may very elegantly use *fore*, or the Participle *futurum*, by adding the Conjunction *ut*; especially after the Verbs, *spero*, *puto*, *suspicio*, *dico*, *affirmo*, and the like: as, *Spero fore, ut contingat id nobis*. And sometimes this manner of expression is used with Verbs, from which we may form another future by the Participle: as, *existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum caperetur*. Cæs. for *existimabant oppidum capiendum fore*.

An Introduction of the

Sum, es, fui, esse, futurus; To be.

Indicative Mood.

<i>Present tense singular.</i>	}	¹ SUM, I am : es, est. <i>Pluraliter</i> Sumus, estis, sunt.
<i>Preterimperfect tense sing.</i>	}	Eram, I was : eras, erat. <i>Plural.</i> eramus, eratis, erant.
<i>Preterperfect tense sing.</i>	}	² Fui, I have been : fuisti, fuit. <i>Plural.</i> fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.
<i>Preterpluperfect tense sing.</i>	}	Fueram, I had been : fueras, fuerat. <i>Pluraliter</i> fueramus, fueratis, fuerant.
<i>Future tense singular.</i>	}	Ero, I shall or will be : eris, ³ erit. <i>Plural.</i> erimus, eritis, erunt.

Imperative Mood.

<i>Pres. tense sing.</i>	{	Sis, } be thou. {	{	Sit, } <i>Plur.</i> Simus. {	{	Sitis, } Sint, } Esse, } Estote, } Sunto.
<i>sing.</i>	{	Es, } Esto, }	{	Esto, }	{	Estote, } Sunto.

Optative Mood.

<i>Present tense sing. utinam.</i>	}	⁴ Sim, I pray God I be : sis, sit. <i>Plur. utinam</i> simus, sitis, sint.
<i>Preterimperf. tense sing. uti.</i>	}	Essem, Would God I was : esses, esset. <i>Plur. utinam</i> essemus, essetis, essent.
<i>Preterperfect tense sing. uti.</i>	}	Fuerim, I pray God I have been : fueris, fuerit. <i>Plur. utinam</i> fuerimus, fueritis, fuerint.
<i>Preterpluperf. tense sing. uti.</i>	}	Fuissem, Would God I had been : fuisses, fuisset. <i>Plur. utinam</i> fuissemus, fuissetis, fuissent.
<i>Future tense singul. utin.</i>	}	Fuero, God grant I be hereafter : fueris, fuerit. <i>Plur. utinam</i> fuerimus fueritis fuerint.

Potential Mood.

<i>Present tense singular.</i>	}	Sim, I may or can be : sis, sit. <i>Plur.</i> simus, sitis, sint.
<i>Preterimperf. tense singular.</i>	}	Essem, I might or could be : esses, esset. <i>Plur.</i> essemus, essetis, essent.

¹ For *sum, sumus, sunt*, the Ancients said *esum, esumus, esunt*. Whence *esunto* is read in Tully for *sunto* according to Vossius, who forms *esum*, from *esom*, whence by taking away the Diphthong is made *esam*, then *esum* and afterwards *sum*. But Julius Scaliger will have it come from *stul*, from whence

Eight parts of Speech.

<p><i>Preterperfect tense sing.</i></p>	}	<p>Fuerim, I might, could, should, or ought to have been : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus fueritis, fuerint.</p>
<p><i>Preterpluperfect tense singular.</i></p>	}	<p>Fuissem, I might, could, should, or ought to had been : fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> fuissetis, fuissent.</p>
<p><i>Future tense singular.</i></p>	}	<p>Fuero, I may or can be hereafter : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.</p>

Subjunctive Mood.

<p><i>Present tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Sim, When I am : sis, sit. <i>Plural.</i> Cùm simus, sitis, sint.</p>
<p><i>Preterimperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Essem, When I was : esses, esset. <i>Plural.</i> Cùm essemus, essetis, essent.</p>
<p><i>Preterperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuerim, When I have been : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.</p>
<p><i>Preterpluperfect tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuissem, When I had been : fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> Cùm fuissetis, fuissent.</p>
<p><i>Future tense sing.</i> Cùm</p>	}	<p>Fuero, When I shall or will be : fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.</p>

Infinitive Mood.

<p><i>Present and Preterimperfect tense.</i></p>	}	<p>Esse, To be.</p>	}	<p><i>Preterperfect and preterpluperfect tense.</i></p>	}	<p>Fuisse, To have or had been.</p>
<p><i>Future tense.</i></p>	}	<p>< Fore, vel Futurum esse, To be hereafter.</p>				

Verbs in *or* of four Conjugations be declined after these examples.

- A** Mor, amâris *vel* amâre, amatus sum *vel* fui, amâri, amatus, amandus, **To be loved.**
- D**oceor, docêris *vel* docêre, doctus sum *vel* fui, docêri, doctus, docendus, **To be taught.**
- L**egor, legêris *vel* legêre, lectus sum *vel* fui, legi, lectus, legendus, **To be read.**
- A**udior, audîris *vel* audîre, auditus sum *vel* fui, audîri, auditus, audiendus, **To be heard.**

whence is made *am.* then *im.* *am.*, and at last *sum*, by changes of letters ; for which there are authorities. 2 *Fui*, and *futurus*, and *fore* come from the old verb *fu.* 3 For *erit* heretofore they read *escit*, whence *escint* in a place of the *xii* tables cited by Tully. 4 *Sim* is a syncope for *siem*. This verb hath neither Gerunds nor Supines.

An Introduction of the

Indicative Mood.

		<i>I am loved.</i>		
Present tense singular.	{	Amor, amāris vel amāre, amatur,	}	Pluraliter, } <i>mur,</i> <i>mini,</i> <i>ntur.</i>
		Doceor, docēris vel docere, docetur.		
		Legor, legēris vel legere, legitur,		
		Audior, audīris vel audire, auditur.		
		<i>I was loved.</i>		
Preterimperfect tense singular.	{	Amabar,	}]bantur.
		Docebar,		
		Legebar,		
		Audiebar,		
		<i>I have been loved.</i>		
Preterperfect tense singular.	{	Amatus,	}	} tus es vel fuisti, tus est vel fuit. pl. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.
		Doctus,		
		Lectus,		
		Auditus,		
		<i>I had been loved.</i>		
Preterpluperfect tense singular.	{	Amatus,	}	} tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. pl. ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fue- ratis, ti erant vel fuerant.
		Doctus,		
		Lectus,		
		Auditus,		
		<i>I shall or will be loved.</i>		
Future tense singular.	{	Amabor,	}	} beris vel bere, itur. pl. bimur, imini, untur.
		Docebor,		
		Legar,		
		Audiar,		

Imperative Mood.

	<i>Be thou</i>	<i>Let him</i>	<i>Let us be</i>	<i>Be ye</i>	<i>Let them</i>							
	<i>loved.</i>	<i>be loved.</i>	<i>loved.</i>	<i>loved.</i>	<i>be loved.</i>							
Present tense singular.	{	Amare, ² ametur,	}	} pl. ame-	}							
		amator: amator.				}	} Amamini, amentur,					
		Docere, doceatur,						}	} ³ amaminor: amantor.			
		docetor: docetor.								}	} Docemini, doceantur,	
		Legere, legatur,										}
legitor: legitor.	}	} Legimini, legantur,										
Audire, audiatur,			}	} legiminor: leguntor.								
auditor: auditor.					}	} Audimini, audiantur,						
							}	} pl. audi-	}	} audiminor: audiuntor.		
											}	}

1 The Verb Passive, as also the Deponent and Commune, hath only three tenses in this Mood, the Present, the Preterimperf. tense, and the Future. For the Preterperf. tense and Preterpluperf. are formed by the help of the Participle and the Verb *sum*, as, *amatus sum*, vel *fui*; *amatus eram*, vel *fueram*.
 2 *Amatur*, *amentur*, and *amentur* are borrowed of the Subjunctive, as we observed in the Imperative of the active voice. 3 This termination in *minor* is grown out of use. It might here be demanded how a Passive can have an Imperative, since a passion cannot be commanded. If one should say to

Eight parts of Speech.

Optative Mood.

God Grant I be loved.

Present tense singular, utinam	{	Amer, amaris	} aris vel are. atur. pl. ui. amur, amini, antur.
		Docear,	
		Legar,	
		Audiar,	

Would God I were loved.

Preterim- perf. tense singular. utinam	{	Amarer,	} reris vel rere, retur. pl. ui. remur, remini, [rentur.
		Docerer,	
		Legerer,	
		Audirer,	

I pray God I have been loved.

Preterper- fect tense singular, utinam	{	Amatus,	} sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. pl. uinam ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	

Would God I had been loved.

Perterplusper- fect tense singular, utinam	{	Amatus,	} essem vel fuisset, tus esses vel fuisset, tus esset vel fuisset. plur. uinam ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	

God grant I be loved hereafter.

Future tense sing. utinam	{	Amatus,	} ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. pl. uinam ti erimus vel fueri- mus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fue- rint.
		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present tense singu- lar.	{	Amer, etis,	} aris vel are, atur, pl. amur, amini, antur.
		Docear,	
		Legar,	
		Audiar,	

to a servant, *ametur ab hero*, he might answer, that that need not be commanded him, since he desired nothing more, and besides that was not in his power, but depended on his Masters will. To this we may answer, though a passion depends alwaies on the agent, and so properly cannot be commanded, yet the disposition and cause of it is often in our power. So that *ametur ab hero* is all one as *ita vitam compone, ut ameris*. *Docetur à Præceptore*, is the same as, *Na respua Doctorem, sed ejus verba imbibere*; and so of others.

preser-

An Introduction of the

<i>Preterimperfect tense</i> <i>sing.</i>	}	Amarer, Docerer, Legerer, Audirer,	<i>I would, should, or ought to be loved.</i> rēris vel rēre, rētur. plur. rēmur, rēmini, [rentur.
<i>I would, should, or ought to have been loved.</i>			
<i>preterperfect tense</i> <i>singular.</i>	}	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. plur. ti simus, vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
<i>I would, should, or ought to had been loved.</i>			
<i>preterpluperfect tense</i> <i>singular.</i>	}	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. plur. ti essemus vel fuisset mus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
<i>I may or can be loved hereafter.</i>			
<i>future tense</i> <i>singular.</i>	}	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. plur. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive ^r Mood.

<i>When I am loved.</i>			
<i>Present tense</i> <i>singular,</i> Cūm	}	Amēt, eris vel ère, ètur. plur. Cūm èmur, emini, entur. Docear, [antur. Legar, aris vel are, atur. plur. Cūm amur, amini, Audiar,	
<i>preterimperfect tense</i> <i>singular,</i>	}	Amarer, Docerer, Legerer, Audirer,	<i>When I was loved.</i> rētis vel rēre, rētur. plur. Cūm rēmur, rēmini, rentur.
<i>When I have been loved.</i>			
<i>preterperfect tense</i> <i>singular,</i> Cūm	}	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. plur. Cūm ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

^rThe Subjunctive Mood hath only a Present and Preterimperfect tense of its own. The Preterperfect and Preterpluperfect, as in the Indicative, are supplied by the Participle and the Verb *sum*. And also the Future, as following the nature of the Preterperfect tense, which it includes in its signification, as was observed before. But this circumlocution hath no place in those Verbs which want their Supines. As for example, because *metuo*, and *disco* want their Supines, *metuor* and *discor* want the Preterperfect tense. On the contrary, those Verbs which in the Active have divers Supines, have in the Passive several Preterperfect tenses. So from *lavo* is *lotum*, *laatum* and *lavatum*, and therefore from *lavor* we say *lava-*

Eight parts of Speech.

When I had been loved.

preterpluperfect tense singular, Cum	}	Amatus,	}	Essem vel fuisssem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. plur. Cum ti essemus vel fuisssemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
		Doctus,		
		Lectus,		
		Auditus,		

When I shall or will be loved.

future tense singular, Cum	}	Amatus,	}	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. plur. Cum ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.
		Doctus,		
		Lectus,		
		Auditus,		

Infinitive Mood.

Present and preterimperfect tense singular.	}	Amari,	}	To be	}	Loved.
		Doceri,				Taught.
		Legi,				Read.
		Audiri,				Heard.
preterperfect tense and preterpluperfect tense.	}	Amatum,	}	To have or had been loved.	}	esse vel fuisse.
		Doctum,				
		Lectum,				
		Auditum,				

future tense.	}	² Amatum iri, vel amandum esse,	}	}	}	} here- after.		
		Doctum iri, vel docendum esse,					}	lobed
		Lectum iri, vel legendum esse,						taught
		Auditum iri, vel audiendum esse,						read
				heard				

A participle of the preterperfect tense.	}	Amatus,	}	Loved.
		Doctus,		Taught.
		Lectus,		Read.
		Auditus,		Heard.

A participle of the future in dus.	}	Amandus,	}	To be	}	Loved.
		Docendus,				Taught.
		Legendus,				Read.
		Audiendus,				Heard.

rus, laurus, and lotus sum. 2 This Participle in the circumlocution of the Future is most frequently of no certain gender or number. Hence in Tully *uaticinari sunt madefactum iri Graciam sanguine.* And in Terence. *Datum iri gladiatores.* But though *amatum iri* be a Future, yet *amatum ire* is of the Present tense: nor hath this circumlocution place, but when you may use it in the Indicative Mood. So we may say *perditum ire*, because we may say *eo perditum*, but not *intellectum ire*, because we cannot say *eo intellectum*.

of

An Introduction of the

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

POSsum, potes, potui, posse, potens. **To may or can.**

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret: **To will or to be willing.**

Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret: nolens: **To will or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendam: supinis caret: malens: **To have rather or to be more willing.**

Edo, edis *vel* es, edi, edere *vel* esse: edendi, edendo, edendum: esum esu, *vel* estum estu, edens, esurus *vel* esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum *vel* fui, fieri: factus, faciendus: **To be made or done.**

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latus: ferens, laturus: **To bear or suffer.**

Feror, ferris *vel* ferre, latus sum *vel* fui, ferri: latus: ferendus. **To be born or suffered.**

Indicative Mood.

<i>Present tense singular,</i>	}	¹ Possum, potes, potest.	}	Possumus, potestis, possunt.
		Volo, ² vis, vult.		Volumus, vultis, volunt.
		³ Nolo, nonvis, nonvult.		Nolumus, nonvultis, nolunt.
		⁴ Malo, mavis, mavult.		Malumus, mavultis, malunt.
		Edo, edis <i>vel</i> es, edit <i>vel</i> ⁵ est.		Edimus, editis <i>vel</i> estis, edunt.
		Fio, fis, fit.		Fimus, fitis, fiunt.
⁶ Fero, fers, fert.	Ferimus, fertis, ferunt.			
Feror, ferris <i>vel</i> ferre, fertur.	Ferimur, ferimini, feruntur.			

¹ Possum is compounded of *potis* or *pote* and *sum*, and keeps the *s* when a vowel follows; as, *potes, potest, poteram, potero*, &c. but changeth it into an *s* when another *s* follows; as, *possum possim*. And therefore the Ancients said *potessem potesse*, for *possem, posse*. ² *Vis* and *vult* are made by a syncope for *volui* and *voluit*, and so *vultis* (or as the Ancients said *voltris* for *volitis*). ³ *Nolo* is compounded of *ne* for *non* and *volo*, whence for *nonvis* and *nonvult*, is read *nevis* and *nevult*. ⁴ *Malo* is from *magis* and *volo*. ⁵ From *est* is made *esur*, (as from *potest, potestur* in old Authors) which is read not only in Plautus but

Eight parts of Speech.

Preterim-
perfect tense
singular. { Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
Ferebar, } as, at. *pl. amus, atis, ant.*
baris vel bare, batur. pl. bamur, barini, banitar.

preterper-
fect tense
singular. { Potui,
Volui,
Nolui, } { Malui,
Edi,
Tuli, } *isti, it. pl. imus, istis, erunt vel ere.*
sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit.
8 Factus, pl. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis,
Latus ti sunt, fuerunt, vel fuere.

preterplus-
perfect tense
singular. { Potueram,
Volueram,
Nolueram, } { Malueram,
Ederam,
Tuleram, } *ras, rat. pl. ramus, ratis,*
eram vel fueram, tus eras vel fueras,
Factus, tus erat vel fuerat. plural. ti eramus
Latus, vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti
erant vel fuerant.

future tense
singular. { Potero, eris, erit. *pl. poterimus, eritis, erant.*
Volam, } { Edam,
Nolam, } { Fiam, } *es, et. pl. eris, etis, ent.*
Malam, } { Feram,
Ferar, fereris vel ferere, feretur. *pl. feremur, feremini,*
ferentur.

Possam, Volo, Malo, have no Imperative Word.

but in Ovid. 6 *Fero* is irregular only in this, that in certain tenses it looses the vowel after *r*; as, *fers, fert, fer feris, ferit.* 7 *Tuli* is made from *tollo* or *tolō*, *tetuli*; as from *fallo* *fofelli*, and by taking away the reduplication *rati*. But *tolō* seems to come from the old Verb *tolō fero*, or *uenda*, whence also the Supines *latum* for *tulatum*. Unless you had rather say, that *tolō* made *tetuli, telatum* or *relatum*, whence afterwards was made *latum*. 8 *Fio* made heretofore *fi* in the Perfect tense, according to Priscian.

Impera-

An Introduction of the

Imperative Mood.

	Noli, nolito.	pluraliter,	Nolite, nolitote.								
Present tense sing.	Es, esto, ede, edito:	}	edat, esto, edito.	} pl. Edamus.	} edite, este estote, editote:	} edant, edun- to.					
							Fito tu:	} Fiat, fito.	} pl. Fiamus.	} Fite, fitote:	} Fiant, fiunto.
Ferre, fertor.	} Feratur, fertor.	} pl. Feramur.	} feramini, ferimini	} Ferantur, feruntor.							

Optative Mood.

Present tense sin- gular, utinam	} Possim, Velim, Edam, Fiam, Feram,	} {	} Nolim, Malim ² , as, at.	} is, it. itis, int. plur. amus, atis, ant.	} pluraliter, utinam	} imus, imus,		
							} Ferrar, caris vel rare, ratur.	} pl. utin. amur, amini, antur.
} Ferrer, reris vel rere, retur.	} pl. utin. remur, respini, rentur.							
		} Potuerim, Voluerim, Noluerim,	} { Maluerim, Bderim, Tulerim,	} ris, rit. plur. utinam	} ritus ritus			
} Factus, Latus,	} { sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. pl. utin. si simus vel fuerimus, si sitis vel fueritis, si sint vel fuerint.							
		} Potuissim, Voluissim, Noluissim,	} { Maluissim, Eduissim, Tuluissim,	} { Yes, set. pl. utinam	} semus, semus,			
} Factus, Latus,	} { essem vel fuissim, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. plural. utin. si essemus vel fuissimus, si essetis vel fuissetis, si essent vel fuissent.							

1 *Fi* is also read in Plautus, and in Horace too, according to Vossius, *si cognitor ipse*; for which others read *si cognitor*. 2 For *malim* and *malle* here-
tofore they said *mavelim* and *mavellem*. As also *edim* for *edam*; as we find
duint for *dent*, and *perduint* for *perdant* in the Comicks; and *edit* is for *edat* in
Horace. 3 *Fieri* is by a transposition of letters for *feiri*, which was for *firi*,
as from *audie*, *audiri*; for the Ancients writ *i* long by *ei*. 4 *Es* should make
eu, *eir*, &c. and in the infinitive *eire*. But by contraction they first made *eu*,
eir,

Eight parts of Speech.

<i>Future sense sin- gular, utinam</i>	{	Potuero,	{	Maluero,	<i>ris, rit. plural. animam rimus, ritus, rint.</i>
	{	Voluero,	{	Edero,	
	{	Noluero,	{	Tulero,	
	{	Factus,	{	ero vel fuero,	<i>tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. pl. sui. ti erimus. vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i>
	{	Latus,	{		

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

<i>Present sense and preterim- perf. sense.</i>	{	Posse,	{	Potuisse.
	{	Velle,		
	{	Nolle,	{	Noluisse.
	{	Malle,	{	Maluisse.
	{	Edere vel esse,	{	Edisse.
	{	Ferre,	{	Tulisse.
	{	Fieri,	{	Factum esse vel fuisse.
	{	Ferri,	{	Latum esse vel fuisse.
	{	Eferum esse.	{	Factum iri, vel faciendum esse.
<i>future sense.</i>	{	Laturum esse.	{	Latum iri, vel ferendum esse.

4. *Eo* and *quo* make *ibam* and *quibam* in the Preteritum perfect tense of the Indicative Mood, and *ibo* and *quibo* in the Future tense; and in all other Moods and tenses are varied like Verbs in *o* of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds, *Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.*

Of the Preterperfect tense of the Indicative Mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same Mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the Future tense of the Optative Mood, the Potential Mood and the Subjunctive Mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive Mood, as of *Amavi,*

es, and taking away the *e* they said *in it, i longum* and the Diphthong *ei* being often used one for the other, as was observed before. The compounds of *eo* make *ibo* in the future, like their simple, as *transibo, prateribo*; but sometimes *iam* like *audiam*, as *transiam, prateriam. Inictur ratio, Cic. &c.* Some of its compounds have a passive voice, as *adeor, ambior, nieor, obeer, subeor, &c.* and also *itur ad me Ter. Ambio* is declined regularly like *audio*, but *ambibam* is read sometimes in Livy and elsewhere, and heretofore they said *audibam* for *audiebam*. 5. *Queo* and *nequeo* are declined like *eo*, but that they want the Imperative, the Gerunds, and the Participle of the present tense. 'Tis found also in the Passive, as *queatur* in Lucretius, *quiritur* in Terence.

amave-

An Introduction of the

amaverim, amavero, by changing *i* into *e* short : and amavissim, amavisse, keeping *i* still.

Impersonals.

Impersonals be declined throughout all Moods and tenses in the voice of the third person singular only : as, Delectat, delectabar, delectavi, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decet, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this sign *it*, as, *It* delighteth, Delectat. *It* becometh not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a Part of Speech, derived of a verb, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension : and part of both, as number and figure.

Four kinds of participles.

There be four kinds of Participles : one of the Present tense, another of the Preter tense : one of the future in *rus*, and another of the future in *rus*.

Present tense.

A Participle of the Present tense, hath his English ending in *ing* : as, *Loving* ; and his Latin in *ans*, or *ens* : as, *Amans*, *docens*. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative mood, by changing the last syllable into *ns*, as, *Amabam*, *amans*. *Audiebam*, *Audiens*. *Auxiliabar*, *auxilians*. *Poteram*, *potens*.

The first Future in *rus*.

A Participle of the Future in *rus* betokeneth to be like the Infinitive mood of the Active voice : as, *Amaturus*, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter ³ Supine by putting to *rus* : as, *Doctus*, ⁴ *docturus*.

Preter tense

A Participle of the Preter tense hath his En-

¹ Sometimes they are read in the third person plural too ; as, *decens*, *pudent*, *oportebant*, *pulebunt*. See more in the Latin Grammar, *de Impersonalibus*. ² But *iens* from *ibam*, takes *e* before *ns* ; and is declined irregularly *iens*, *euntis*, *eunti*, &c. ³ Others say from the first Supine, because Deponents want the latter Supine. ⁴ Some there are formed irregularly ; as, *Sonaturus*, *pariturus*, *nasciturus*, *oriturus*, *moriturus*, &c. ⁵ Some of these though of a Passive form, have an Active signification ; as, *cautus*, *qui cavet* ; *cautus*, *qui tacet*. So *argutus*, *circumspectus*, *consideratus*, *desertus*, *falsus*, *profusus*, *fictus*.

Eight parts of Speech.

glith ending in *d, s, or n*: as, *Loved, taught, slain*: and his Latin in *s, tus, sus, xus*: as, *Amatus, visus, nexus*; and one in *uus*: as, *Mortuus*. And it is formed of the latter *Supine*, by putting to *s*: as, *Lectu, lectus*, except ⁶ *Mortuus*.

A Participle of the Future in *du*, betokeneth to suffer like the *Infinitive mood* of the *Passive voice*: as, *Amandus, To be loved*. And it is formed of the *Genitive case* of the *Participle of the Present tense*, by changing *tis* into *du*: as, *Amantis, amandus*: *Legentis, legendus*. And it is also found to have the signification of the *Participle of the Present tense*: as, *Legentis veteribus proficis*, in reading old Authors thou dost profit.

The second Future tense in *du*.

Of a Verb Active, and so of a Verb Neuter, which hath the *Supines*, come two *Participles*, one of the *Present tense*, and another of the *Future in *ru**: as of *amo* cometh *amans, amaturus*; of *curro*, *currens, cursurus*.

Of an Active come 2 Participles.

Of a Verb Passive, whose Active hath the *Supines*, come two *Participles*: one of the *Preter tense*, and another of the *Future tense in *du**: as of *amor* cometh *amatus, amandus*.

of a Passive come two.

Of a Verb Deponent come three *Participles*, one of the *Present tense*, one of the *Preter tense*, and another of the *Future in *ru**: as of *auxilior* cometh *auxilians, auxiliatus, auxiliaturus*.

Of a Deponent three.

And if the *Verb Deponent* doth govern an *accusative case* after him, it may form a *Participle in *du**, as of *loquor*, *loquendus*.

Of a Verb Commune come four *Participles*: as of *largior* cometh *largiens, largiturus, largitus, largiendus*.

Of a Commune four.

Participles of the present tense be Declined like *Nouns Adjectives of three Articles*: as, *Nominativo hic, hæc & hoc amans*; *Genitivo hujus amantis*, *Dativo huic amanti*, &c.

Participles declined like Adject.

suetus with its compounds, *assuetus, consuetus, insoletus*. ⁶ Which some would rather have a *Noun*. From those *Neuters* that form their *Preterperfect tense* like passives, come three *Participles*; as, *gaudens, gavisus*, and *gavisurus* from *gaudeo*: *audens, ausus* and *ausurus* from *audeo*, &c. Sometimes also a fourth *Participle* is read, *audenda res* in *Livy*; *Cananda illa* in *Perfius*. From *juro* also there is *jurans, juraturus, juratus*, and *jurandus*. And so from *placeo*.

An Introduction of the

Participles of other tenses be declined like Adjectives of three Divers endings: as, amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.

O F A N A D V E R B ⁊ .

A N Adverb is a part of Speech joynd to the Verbs, to declare their signification.

⁊ Adverbs some be of time : as, Hodie, cras, heri, perendie, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of	}	Place : as, Ubi, ibi, hic, illic, intus, foris.
	}	Number : as, Semel, bis, ter, quater, iterum.
	}	Order : as, Inde, deinde, denique, postremo.
	}	Asking, or doubting : as, Cur, quare, unde, quorsum, num, numquid.
	}	Calling : as, Heus, ô, eodum.
	}	Affirming : as, Certè, næ, profectò, sane, scilicet, licet, esto.
	}	Denying : as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
	}	Swearing : as, Pol, ædepol, hercle, mediusedius.
	}	Exhorting : as, Eia, age, agite, agedum.
	}	Flattering : as, Sodes, amabo.
	}	Forbidding : as, Nè.
	}	Wishing : as, Utinam, si, ô si, ô.
		Gathering together : as, Simul, una, pariter, non modo, non solum,
		Parting : as, Scorsim, sigillatim, vicatim.

⁊ Some Adverbs, though few, are Primitives ; as, *cras, jam, &c.* but the greatest part of them are Derivatives. Of which some are formed from Nouns without any change of termination ; from the Nominative, as, *facile, potius, utrum, recens, penitus, &c.* from the Ablative, as *repente, subito, isthac, quo, &c.* Some change their terminations, as *summatim, doctè, largiter, cito, omnino, &c.* From verbs are derived, *raptim casim, ostiatim, exultim, punctim, and the like.* Some few are derived from Prepositions ; *intro, subtus, clanculum, &c.* Adverbs are also compounded of two Nouns ; as, *pridie of pridie die, tantopere of tanto opere* : of a Noun and a Pronoun ; as, *quare, of quæ re;*

of

Eight parts of Speech.

Some be of

Choosing : as, Potius, imò.

A thing not finished : as, Penè, ferè, propè, vix, modo, non.

Shewing : as, En, ecce.

Doubting : as, Forfan, forsitàn, fortassis, fortasse.

Chance : as, Forte, fortuitò.

Likeness : as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.

Quality : as, Benè, malè, doctè, fortiter.

Quantity : as, Multùm, parùm, minimum, paululùm, plurimùm.

Comparison : as, Tam, quàm, magis, minus, maximè.

Certain Adverbs be compared : as, Doctè, doctiùs, doctissimè. Fortiter, fortiùs, fortissimè. Propè, propiùs, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serbe unto, joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs : as, Qui antè non cavet post dolebit, He that bewareth not afore shall be sorry afterward. Coràm laudare, & clam vituperare, inhonestum est, In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an dishonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of Speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be { **Disjunctives** : as, Aut, ve, vel, seu, five.
Discretives : as, Sed, quidem, autem; verò, at, aut.
Causals : as, Nam, namque, enim, etiam, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

of a Noun and a Verb, as *pederentim*, for *pedem tendendo* : Of a Noun and an Adverb, as *sapenumero* : of a Noun and a Preposition, as *denuo*, of *de novo* ; of a Noun and a syllable Particle, as *tantisper* ; of a Pronoun and a Preposition, as *postea* ; of two Verbs, as *ilicet* ; of a Verb and an Adverb, as *ubivis* ; of two Adverbs, as *tantummodo* ; of an Adverb and a Preposition, as *quoad* ; of an Adverb and a Conjunction, as *etiam*. Some are compounded of three words, as *quamobrem*, *quemadmodum* &c.

An Introduction of the

Some be {
Conditionals : as, Si, sin, modò, dum, dummodò.
Exceptives : as, Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
Interrogatives : as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
Illatives : as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.
Adversatives : as, Etsi, quanquam, quamvis, licet, esto.
Redditives to the same : as, Tamen, attamen.
Electives : as, Quàm, ac, atque.
Diminutives : as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Apposition : as, Ad patrem : or else in Composition : as, Indoctus.

These ¹ Prepositions following serve to the Accusative case.

Ad, To.	}	} Adversus,	} Against.
Apud, At.			
Ante, Before.	}	} Adversum,	
Cis, } On this			
Citra, } side.	}	} Extra, Without.	
Circum, } About.			
Circa, } About.	}	} Intra, Within.	
Contra, Against.			
Erga, Towards.	}	} Inter, Between.	
	}	} Infra, Beneath.	
	}	} Juxta, Beside or nigh.	
	}	} Ob, For.	

¹ Sanctius proves that of these Prepositions, *Prope, circiter, usque, versus*, are only Adverbs. For when we say, *prope muros, prope seditionem ventum est*, and the like, the Accusative is governed of the Preposition *ad* understood. For otherwise *propior* and *propius*, *proximus* and *proxime* might be reckoned among the Prepositions, because we read *proximus te*, Plaut. *propius urbem, propior montem*, Sal. *Rex proxime formam latrocinii*, Liv. The same might be said of *pridie* and *postridie* : for we say *pridie nonas, postridie kalendas*, understanding *post* and *ante*. We likewise say *procul urbem, procul muros*, and *procul mari, procul dubio*, where the Preposition *ad* and *ab* are understood. Which last is often expressed in Cicero ; as, *procul a nobis*. And we use also *prope* with

Eight parts of Speech.

Pone, Behind.	}	Ultra, Beyond.
Per, By or through.		Præter, Beside.
Prope, Nigh.		Supra, Above.
Propter, For.		Circiter, About.
Secundum, } After.		Usque, Until.
Post, }		Secus, By.
Trans, On the farther side.		Versus, Towards.
		Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as, Londinum versus, towards London.

And likewise may penes be set also.

These Prepositions following serve to the Ablative case.

A, ab, abs, From or fro.	}	Pro, For.	
Cum, With.		Præ, Before or in comparison.	
Coram, Before or in presence.		Palam, Openly.	
Clam, Privily.		Sine, } Without.	
De, }		}	Absque, } Without.
E, } Of or from.			Tenus, Until or up to.
Ex, }			

Where note that if the casual word joined with Tenus be the Plural number, it shall be put in the 2^d Genitive case, and be set before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the Voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

with an Ablative and a or ab; as, prope à Sicilia, prope à muris habemus hostem, &c. By which We may see that 'tis not prope which governs either case, but the Preposition expressed or understood. The same may be shewed of the other three; of which see more in the Latin Grammar. 2 Yet in Ovid we read *Pelloribus tenus*.

An Introduction of the

These ¹ Prepositions following serve to both Cases.

² In with this sign *To*, to the Accusative case: as, In urbem, Into the City. In without this sign *To*, to the Ablative case: as, In te spes mea est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night. Sub iudice lis est, The matter is before the Judge. Super lapidem, Upon a stone. Super viridi fronde, Upon a green leaf. Subter terram, Under the earth. Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

A Interjection is a part of Speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an imperfect voice.

Some be of

Mirth: as, Evah, vah.
Sorrow: as, Heu, hei.
Dread: as, Papæ.
Marbelling: as, Papæ.
Disdaining: as, Hem, vah.
Shunning: as, Apage.
Prattling: as, Euge.
Scorning: as, Hui.
Exclamation: as, Proh Deum, atque hominum fidem.
Curling: as, Væ, malum.
Laughing: as, Ha, ha, he.
Calling: as, Eho, ho, io.
Silence: as, Au, and such others.

¹ These Prepositions govern an Accusative, when a motion from no place to another is signified, otherwise an Ablative. But *in* is found sometimes with an Accusative where there is no motion, and with an Ablative where motion is signified. Examples of which see in the Latin Grammar. And hence it is, that several Verbs govern both an Accusative and an Ablative with *in*, as *incidere in* as, Liv. *incidere in* are. Cic.

THE CONCORDS.

Of Latin Speech.

FOR the due joyning of words in Construction, it is to be understood, that in Latin Speech there be three Concord: The first, between the Nominative case and the Verb: The second between the Substantive and the Adjective: The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latin, look out the principal Verb. If there be more Verbs than one in a Sentence, the first is the principal Verb, except it be the Infinitive mood; or hath before it a Relative: as, *that, whom, which*: or a Conjunction: as, *Ut, that; Cum, when; Si, if*; and such others.

When ye have found the Verb, ask this question: who? or what? and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the Verb; except it be a Verb impersonal which will have no Nominative case. And the Nominative shall in making and construing Latin be set before the Verb: except a question be asked, and then the Nominative is set after the Verb, or after the sign of the Verb, as, *A-mas a tu? Lovest thou? Venitne a rex; Doth the King come.*

Likewise if the Verb be of the Imperative mood: as, *Ama a tu, Love thou: Amato a ille, let him love.*

And sometimes when this sign is, or there, cometh before the English of the Verb: as, *Est a liber*

1 Construction of words, which the Greeks call Syntax, is either simple and regular, or figurative and irregular. The regular Construction is that which follows the usual way of speaking, and is conformable to the Rules of Grammar. The figurative is that which recedes from both and if compared with the other, hath in it something redundant, deficient, or otherwise changed: but withall is more elegant, as having been studied by the best Authors. Of Construction also there are two parts, Concord and Regimen, or, the Agreement, and Government of words.

The Construction of the

meus, *It is my book.* b Venit ad me a quidam, *There came one to me.* And that casual word which cometh next after the Verb, and answereth to this question whom? or what? made by the Verb shall commonly be the Accusative case; except the Verb do properly govern another case after him to be construed withall: as, Si cupis a placere b magistro, a utere diligentia; nec a sis tantus b cessator, ut b calcaribus a indigeas, *If thou covest to please thy master, use diligence; and be thou not so slack, that thou shalt need spurs.*

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, a Praceptor b legit, a vos verò b negligitis. *The master readeth, and ye regard not.* Where note, the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominative cases singular, with a Conjunction copulative coming between them will have a Verb plural; which Verb plural shall agree with the Nominative case of the most worthy person: as, a Ego & a tu b sumus in tuto, *I and thou be in safeguard.* a Tu & a pater b periclitamini, *Thou and thy father are in jeopardy.* a Pater & a Praceptor b accersunt te, *Thy father and thy master have sent for thee.*

When a Verb cometh between two Nominative cases of divers numbers, the Verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium a iramoris a redintegratio b est, *The falling out of lovers is the renewing of love.* a Quid enim nili a vota b supersunt? *For what remaineth saving only prayers?* Pectora percussit, a pectus quoque a robora b fiunt, *She stroke her breast, and her breast turned into oak also.*

Here note also that sometimes the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause foregoing, or else some member of a sentence may be the Nominative case to the Verb: as, a Diluculo surgere saluberrimum b est, *To rise betime in the morning is*

i Sometimes the Verb agrees with the nearer Substantive though not of the worthier Person, as, *Ego & Cicero meus, flagitabit.* Cic. *Utrum vos an Carthago.*

Eight parts of Speech.

the most wholesome thing in the world. ^a Multum scire, vita
^b est jucundissima, To know much, is the most pleasant (or
sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an Adjective, ask this question,
who? or what? and the word that answer-
eth to the question, shall be the Substantive to it.

The Adjective, whether it be a Noun, Pro-
noun, or Participle, agreeth with his Substan-
tive in case, gender and number: as, ^a Amicus
^b certus in ^a re ^b incerta cernitur, A sure friend is tried in
a doubtfull matter. ^a Homo ^b armatus, A man armed. ^a A-
ger ^b colendus, A field to be tilled. ^b Hic ^a vir, This man.
^b Meus ^a herus est, It is my master ².

Where note that the Masculine gender is more
worthy than the Feminine, and the Feminine
more worthy than the Neuter ³.

Many Substantives singular having a Con-
junction copulative coming between them, will
have an Adjective plural: which Adjective shall
agree with the Substantive of the most worthy
gender: as, ^a Rex & ^{aa} Regina ^b beati, The King and
Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a Relative, ask this question
who? or what? and the word that answer-
eth to the question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a word that
goeth before the Relative, and is rehearsed again
of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in
Gender, Number, and Person: as, ^a Vir sapie
^b qui pauca loquitur, That man is wise that speaketh few
things or words.

Carthaginienses principes orbis terrarum videamini, Liv. ² Sometimes the Sub-
stantive is understood; as, *paucis te volo, i. e. verbis: brevi veniet: i. e. tempo-
re: triste lupus stabulis, i. e. negotium.* For heretofore *negotium* was used for
res. See the figure *Ellipsis*. ³ 'Tis controverted among Grammarians whe-
ther the Feminine ought to be prefer'd before the Neuter. Linacæ and
Alvarez think the Neuter is to be prefer'd. Vossius is of the same opinion
in his little Grammar, though in the other he proves the contrary. How-
ever in things inanimate the Adjective is usually put in the Neuter Gen-
der.

Somes

The Construction of the

Sometimes the Relative hath for his antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the Neuter gender and singular number: as, ^a In tempore veni, ^b quod omnium rerum est primum, *I came in season, which is the chiefest thing of all.* But if the Relative be referred to two clauses or more, then the Relative shall be put in the plural number: as, ^a Tu multum dormis, & ^{aa} saepe potas, ^b quae ambo sunt corpori inimica, *Thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the body.*

When this English that, may be turned into this English which, it is a Relative: otherwise, it is a Conjunction; which is called in Latine ¹ quod or ut: and in making Latin, it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive ² mpoð: as, Gaudeo ^a quod tu bene ^b vales: Gaudeo ^a te bene ^b valere, *I am glad thou art in good health.* Jubeo ^a ut tu ^b abeas: Jubeo ^a te ^b abire, *I bid that thou go hence.*

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a Relative plural; which Relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^a Imperium & ^{aa} dignitas ^b quae petuisti, *The rule and dignity which thou hast required.*

But in things not apt to have life, the Neuter gender is most worthy: yea, and in such case though the Substantives or Antecedents be of the Masculine or of the Feminine gender, and none of them of the Neuter: yet may the Adjective or Relative be put in the Neuter gender: as, ^a Arcus & ^{aa} calami sunt ^b bona, *The bow and arrows be good.* ^a Arcus & ^{aa} calami ^b quae fregisti, *The bow and arrows which thou hast broken.*

The case of the ³ Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Re-

¹ Quod which is commonly taken for a Conjunction, is really the Neuter of the Relative *qui, quae, quod.* See in the Latin Grammar the Remarks on the Conjunctions. ² The expression by the Infinitive is most elegant; though the other without sufficient reason is condemned by Sanctius. ³ The Relative *Qui, quae, quod;* is most commonly to be considered as between two cases

Eight parts of Speech.

lative shall be the Nominative case to the Verb ; as, Miser est ^a qui nummos ^b admiratur, *Wretched is that person which is in love with money.*

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him : as, Felix ^b quem ^{aa} faciunt aliena ^a pericula cautum, *Happy is he whom other mens harms do make to beware.*

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the Substantive to the Adjective that is joyned with him, or that cometh after him : as, Divitias amare noli, ^a quod omnium est ^b sordidissimum, *Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.*

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the Rule of the Relative : as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb, like as the Relative doth : as, Hei mihi ! qualis erat ? Talis erat, ^b qualem nunquam ^a vidi.

Yet there is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb : as, ^b Quibus voluisti me gratias ^a habere, egi, *What persons thou willedst me to thank, I have thanked.*

Sometimes of a Participle : as, ^b Quibus rebus ^a adductus fecisti ? *With what things moved didst thou it ?*

Sometimes of the Gerund : as, ^b Quæ nunc non est ^a narrandi locus, *Which things at this present is no time to tell.*

Sometimes of the Preposition set before him : as, ^a Quem ^b in locum deducta res sit vides, *Unto what state the matter is now brought, thou seest.*

cases of the same Substantives : and so it agrees with the former in gender and number, and with the latter in case. As *Ultra eum locum quæ in loco Germani confederant.* Cæi. But usually the following case is understood, as being sufficiently expressed by the Relative. Sometimes on the contrary the Antecedent case is understood; and the latter expressed : as, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas,* for *fabula placerent quas fabulas fecisset* See more in the Latin Syntax.

Somes

The Construction of the

Sometimes of the Substantive that it doth accord with: as, *Senties*, ^b *qui a vir sim*, *Thou shalt perceive what a fellow I am.* Albeit in this manner of speaking *qui* is an Indefinite, and not a Relative.

Sometimes of a Noun partitive or distributive: as, ^b *Quarum rerum*, ^a *utram minus velim*, *non facile possum existimare*; *Of the which two things whether I would wish less will have, I cannot easily esteem.*

Sometimes it is put in the Genitive case, by reason of a Substantive coming next after him: as, *Ego illum non novi*, ^b *cujus a causâ hoc incipis*, *I know him not, for whose cause thou beginnest this matter.*

Sometimes it is otherwise governed of a Noun Substantive: as, *Omnia tibi dabuntur*, ^b *quibus a opus habes*, *All things shall be given thee which thou hast need of.*

Sometimes of an Adverb: as, ^b *Cui utrum a obviam procedam*, *nondum statui*, *Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

Sometimes it is put in the Ablative case with this sign than, and is governed of the comparative degree coming after him: as, *Utere virtute*, ^b *quâ nihil est a melius*, *Use virtue, than the which nothing is better.*

Sometimes it is not governed at all, but is put in the Ablative case absolute: as, *Quantus erat Julius Cæsar*, ^{a b} *quo Imperatore*, *Romani primum Britanniam ingressi sunt!* *How worthy a man was Julius Cæsar, under whose conduct the Romans first entered into Britain!*

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative case: as, *Ferrum habuit*, ^b *quo se a occideret*, *He had a knife wherewith he would have slain himself.*

When a Relative cometh between two Substantives of divers genders, it may indifferently accord with either of them: ¹ as, ^a *Avis*, ^b *quæ passer appellatur*: or, *Avis*, ^b *qui a passer appellatur*, *The bird which is called a sparrow.* *Pea*, though the Sub-

¹ If it agree with the former, it follows the analogy of the Latin Construction, and is to be considered as between two cases of the same Noun: as, *avis*, *quæ (avis) appellatur*. If it agree with the latter, which is more elegant and usual, it follows the Greek construction; and is called an Hellenism, of which see in the figures. But sometimes it happens that the Relative agrees with a gender or number that is understood, and not with the anre-

Eight parts of Speech.

stantives be of diverse numbers also : as, Estne ea Lutetia, b quam nos a Parisios dicimus? *Is not that called Luetia that we do call Paris?* Or esse, Estne ea Lutetia, b quos nos a Parisios dicimus?

Constructions of Nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the Genitive case : ² as, a Facundia b Ciceronis, *The eloquence of Cicero.* a Opus b Virgilii, *The work of Virgil.* a Amator b studiorum, *A lover of Studies.* a Dogma b Platonis, *The Opinion of Plato.* But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case : as, a Pater meus b vir, amat a me b puerum, *My Father, being a man, loveth me a child.*

When the English of this word res is put with an Adjective, ye may put away res, and put the Adjective in the Neuter gender, like a Substantive : as, a b Multa me impediunt, *Many things have lessed me.* And being so put it may be the Substantive to an Adjective : as, a Pauca his b similia, *A few things like unto these.* a Nonnulla b hujusmodi, *many things of this sort.*

An Adjective in the Neuter gender, put alone without a Substantive, standeth for a Substantive and may have a Genitive case after him, as if it were a Substantive : as, a Multum b lucri, *Much gain.* a Quantum b negotii? *How much business?* a Id b operis, *That work.*

Words betokening indowment of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a Noun Substantive, or a Verb Substantive, may be put in the Ablative case,

antecedent which is expressed : as *Daret ut catenis fatale monstrum, qua generosius perire quarens, &c.* Hor. Where the Relative *qua* is of the feminine gender, because it relates to Cleopatra who is there spoken of, and not to *monstrum* which is of the neuter gender. So *si tempus est ullum jure necandi homines, qua multa sunt.* Cic. Where *qua* relates to *tempora* understood. Sometimes also it agrees with a Substantive taken from the sense of the preceding period, as *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem, &c.* Liv. See more in the figure of Syllepsis. ² Sometimes this genitive governs also another genitive ; as *Qua sit hominum querela frontis tua,* Cic. *Magnam partem laudis hujus rei ad Libonium esse venturam.*

The Construction of the

or in the ¹ Genitive: as, a Puer b bona indole; or a Puer b bonæ indolis, *A child of good towardsness.* a Puer b boni ingenii; or, a Puer b bono ingenio, *A child of a good wit.*

² Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, a Opus est mihi tuo b judicio, *I have need of thy judgment.* Viginti b minis a usus est mihi filio, *My son hath need of twenty pounds.*

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signify desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a Genitive case: as, a Cupidus b auri, *Covetous of money.* a Peritus b belli, *Expert of warfare.* a Ignarus b omnium, *Ignorant of all things.* a Fidens b animi, *Bold of heart.* a Dubius b mentis, *Doubtfull of mind.* a Memor b præteriti, *Mindfull of that is past.* a Reus b furii.

Nouns ³ Partitives, and certain Interrogatives, with certain Nouns of number, require a Genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicumque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres, Primus, secundus, tertius, &c. as, a Aliquis b nostrum. a Primus b omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a Noun, Pronoun, or Participle, and by the same tense of a Verb that the question is asked by: as, a Cujus est fundus? b Vicini. Quid a agitur in ludo literario? b Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as, a Cujus est sententia? b Cicero-nis. Or by a word that may govern divers cases: as, Quanti a emisti librum? b Parvò. Or except I must answer by one of these Possesives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, a Cujus est domus? non b vestra, sed bb nostra.

¹ The Genitive in these Constructions is the same as between two Substantives: and the Ablative is governed by a Preposition understood. See the Latin Syntax. ² Of opus and usus, See the Latin Syntax. ³ The Genitive of the Partitive, Comparative and Superlative is governed of ex numero, or by the same Substantive understood. As, *Virginum sapientissima,* for

Eight parts of Speech.

Nouns of the ^a Comparative and the Superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this English, of, or among, require a Genitive case: as, ^b Aurium ^a mollior est sinistra, *Of the ears, the left is the softer.* Cicero ^b Oratorum ^a eloquentissimus, *Cicero the most eloquent of Orators.*

Nouns of the Comparative degree, having than or by after them, do cause the word following to be the Ablative case: as, ^a Frigidior ^b glacie, *More cold than ice.* ^a Doctior ^b multo, *Better learned by a great deal.* Uno ^b pede ^a altior, *Higher by a foot.*

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Dative case: as, Labor est ^a utilis ^b corpori, *Labour is profitable to the body.* ^a Aequalis ^b Hectori, *Equal to Hector.* ^a Idoneus ^b bello, *Fits for war.* ^a Jucundus ^b omnibus, *Pleasant to all persons.* ^b Parenti ^a supplex, *Suppliant to his father.* ^b Mihi ^a proprium, *Proper to me.*

Likewise Nouns Adjectives of the Dative signification in bilis, and Participles in dus: as, ^a Flebilis, ^{aa} flendus ^b omnibus, *To be lamented of all men.* ^a Formidabilis, ^{aa} formidandus ^b hosti, *To be feared of his enemy.*

The Accusative case.

The ^s measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after Adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris ^a alta ^b centum pedes, *A tower an hundred foot high.* Arbor ^a lata ^b tres digitos, *A tree three fingers broad.* Liber ^a crassus ^b tres pollices, *vel bb tribus pollicibus, A book three inches thick.*

for *Virgo Virginum sapientissima*, or *ex numero Virginum*. 4 Several other Adjectives in imitation of the Greeks govern a Genitive case, especially among the Poets. As, *Lassus viarum, felix ac libera legum, vini somnique benignus. Miror te purgatum illius morbi. Pauper argenti*, and the like. 5 The Noun of measure hath sometimes a Genitive, but in that case it depends on some general word understood. As, *Areola longa pedum denum*, *Where mensura, spatia, or longitudine is understood.*

The Construction of the

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty, or wanting, require an ¹ Ablative case, sometimes a Genitive: as, ^b Copiis a abundans, Crura ^b thymo a plena. a Vacuus ^b irâ, ^{bb} irâ, ab irâ. Nulla epistola a inanis ^b re aliquâ. a Ditissimus ^b agri. ^b Stultorum a plena sunt omnia. Quis, nisi ^b mentis a inops, oblatum respuat aurum? a Integer ^b vitæ, ^b scelerisque a purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. a Expers ^b omnium. Corpus a inane ^b animæ.

These Adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ² Ablative case: as, a Dignus ^b honore. a Captus ^b oculis. ^b Virtute a præditus. ^b Paucis a contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may instead of the Ablative case have an Infinitive Mood of a Verb: as, a Dignus ^b laudari, *Worthy to be praised.* a Contentus in pace ^b vivere, *Content to live in peace.*

Constructions of the Pronouns.

These Genitive cases of the Primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, a Pars ^b tui. a Amor ^b mei, **But when possession is signified,** Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, a Ars ^b tua. a Imago ^b tua.

These Genitive cases, Nostrum, vestrum, be used after Distributives, Partitives, Comparatives, and Superlatives: as, a Nemo ^b vestrum: a Aliquis ^b nostrum. a Major ^b vestrum. a Maximus natu ^b nostrum.

Construction of the Verb: and first with The Nominative case.

SUM, forem, fio, existo, and certain Verbs passives: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such

¹ This Ablative is governed of a Preposition understood. For *vacuus curis*, is for *à curis*. *Laude dignus* for *de laude*. Sometimes also the Preposition is expressed; as, *locus à frumento copiosus*. Cic. *Liber à deliciis*. Idem. *Inops à verbis*, *ab amicis*. Idem. The Genitive depends on a general Noun understood, as, *copia, negotium, res*, &c. So *vacuus curarum*, is for *re curarum*, as we

Eight parts of Speech.

case after them as they have before them : 3 as ;
 a Fama aa est b malum, *Fame is an evil thing.* a Malus
 culturā aa fit b bonus, *An evil person by due ordering of
 governance is made good.* a Cræsus aa vocatur b dives, *Cræ-
 sus is called rich.* a Horatius aa salutatur b Poeta, *Horace
 is saluted by the name of a Poet.* Malo a te a divitem
 aa esse quam haberi, *I had rather thou wert rich indeed than
 so accounted.*

Also Verbs that betoken bodily moving, going,
 resting, or doing, which be properly called Verbs
 of gesture : as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bi-
 bo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other
 like, as they have before them a Nominative case
 of the doer or sufferer; so may they have after
 them a Nominative case of a Noun or Participle,
 declaring the manner of circumstance of the doing
 or suffering : as, a Incedo b claudus, *I go lame.* a Pe-
 trus aa dormit b securus, *Peter sleepeth void of care.* a Tu
 aa cubas b supinus, *Thou liest in bed with thy face upward.*
 a Somnias b vigilans, *Thou dreamest waking.* a Studeto
 b stans, *Study thou standing.* And likewise in the Ac-
 cusative case : as, Non decet a quenquam aa meiere
 b currentem, aut bb mandentem, *It doth not become any to
 piss running or eating.*

And generally, when the word that goeth be-
 fore the Verb, and the word that cometh after
 the Verb belong both to one thing, that is to say,
 have respect either to other, or depend either of
 other, they shall be put both in one case, whether
 the Verb be transitive or intransitive, of what
 kind soever the Verb be : as : a Loquor b frequens
I speak often. a Tacco b multus, *I hold my peace much.*
 a Scribo epistolas b rarissimus, *I write letters very seldom.*
 Ne a assuescas aa bibere vinum b jejunos, *accustom not thy
 self to drink Wine next thy heart, or not having eaten some-
 what before.*

we find in Phædrus, *res cibi* for *cibus*, and in Plautus, *res voluptatum*, for
voluptates. a And sometimes also a Genitive ; as, *Contentus libertatis.* Liv. *Su-
 scipe curam et cogitationem dignissimam tua virtutis.* Cic. *Indignus avorum.* Id.
 But the construction with an Ablative is most natural. 3 The reason
 why these Verbs change nothing in the construction is because they mark
 only the union and connection of words, and the respect they have one to
 another. If we meet with a Genitive case after these Verbs, they have
 nevertheless the same case after as before them, but the same word is un-
 derstood, as, *Hic liber est Petri*, that is, *Hic liber est liber Petri*

The Construction of the

The Genitive case.

This Verb *sum*, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, as betoken, property, duty, or guise, it causeth the Noun, Pronoun, or Participle following to be put in the Genitive case: as, *Hæc vestis a est b patris*, This garment is my fathers. ¹ *Insuperantis a est dicere, non putaræm*, It is the property of a fool to say, I had not thought. *Extremæ a est b dementiæ discere dediscenda*, It is a point of the greatest folly in the world to learn things that must afterward be learned otherwise. ^b *Orantis a est nihil nisi cœlestia cogitare*, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns, *Meus*, *tuus*, *suis*, *nostr*, and *vester*, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case ²: as, *Hic codest a est b meus*, This book is mine. *Hæc domus a est b vestra*, This house is yours. *Non a est mentiri b meum*, It is not my guise (or property) to lie. ^b *Nostrum a est injuriam non inferre*, It is our parts not to do wrong. ^b *Tuum a est omnia juxta pati*, it is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a ³ Genitive case betokening the value: as, ^b *Parvi a ducitur probitas*, Honestly is reckoned little worth. ^b *Maximi a penditur nobilitas*, Nobility of birth is very much regarded.

⁴ Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting, or absolving, will have a Genitive case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case, most commonly without a Preposition: as, *Hic b furti se a alligat, vel bb furto*.

¹ In this Construction with a Genitive a Substantive is understood, on which it depends. As, *Sum ejus opinionis*, that is, *Vir, Philosophus, Doctor*. *Non est Regis*, that is, *officium*. *Hæc vestis est patris*, that is, *hæc vestis est vestis patris*. ² The reason of this is, because they are Adjectives and agree with the Substantive in the Nominative case. ³ These Genitives depend on the common word *pretio* understood. As, *Parvi ducitur probitas*, that is, *parvi aris pretio*. ⁴ The Genitives also in these Constructions depend on the common word, as *actione, crimine, causa, pœna*, and the like. As, *Arcessere Majestatis*, that is, *crimine Majestatis*; and the Ablative is governed of a Preposition

Eight parts of Speech.

^a admonuit ^b me errati, *vel* ^{bb} errato. ^b De pecuniis repetendis ^a damnatus est.

Satago, ⁵ misereor, ⁶ misereor, require a Genitive case: *as*, ^b Rerum suarum ^a satagit. ^a Misere ^b mei Deus.

⁷ Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini will have a Genitive, or an Accusative: *as*, ^a Reminiscor ^b historiae. ^a Obliviscor ^b carminis. ^a Recordor ^b pueritiam. ^a Obliviscor ^b lectionem. ^a Memini ^b tui, *vel* ^{bb} te, *I remember thee.* ^a Memini ^b de te, *I speak of thee.* ^a Egeo, or ^a indigeo ^b tui, or ^{bb} te. ^a Potior ^b urbis, *I conquer the City.* ^a Potior ^b voto, *I obtain my desire.*

The Dative case.

ALl manner of Verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens *to* or *for* after them, will have a Dative case: *as*, Non ^b omnibus ^a dormio, *I sleep not to all men.* ^b Huic ^a habeo, non ^{bb} tibi, *I have it for this man and not for thee.*

To this rule do also belong Verbs betokening

Profit or disprofit: *as*, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: *as*, Comparo, compono, confero.

Give or restore: *as*, Dono, reddo, refero.

Promise or to pay: *as*, Promitto, polliceor, solvo.

Command or shew: *as*, Impero, indico, monstro.

Trust: *as*, Fido, confido, fidem habeo.

ObeY or be against: *as*, Obedio, adulo, repugno.

Threaten or to be angry with: *as*, Minor, indignor, irascor.

Also Sum, with his compounds, except Possum. Also Verbs compounded with satis, bene and male: *as*, satisfacio, benefacio, malefacio: Finally, certain Verbs compounded with these Prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a Dative case: *as*, Præluceo, adjaceo, condono, sub-

sition understood: Which is sometimes expressed; *as*, *Damnatus de Majeestate.* Cic. ⁵ *Rerum suarum satagit*, is for *agit sat rerum suarum*; where *sat* is instead of an Accusative, coming from *satis* which is an old Noun, *as magis* and *potius*. ⁶ *Misereor* is read with a Dative, but not amongst the purest Authors. ⁷ The Accusative is the regular Construction of Verbs Actives; and the Genitive depends on a Substantive understood. *As*, *Memini malorum*, that is, *memoriam malorum.* *Venit in mentem illius diei*: that is, *recordatio illius diei.*

An Introduction of the

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interfero.

This Verb *Sum*, *es*, *sui*, may oftentimes be set for *habeo*; and then the word that seemeth in the English for the Nominative case, shall be put in the Dative, and the word that seemeth to be the Accusative case, shall be the Nominative: as, ^a Est ^b mihi ^a mater, *I have a mother*. Non ^a est ^b mihi ^a argentum, *I have no money*. But if *Sum* be the Infinitive Mood, this Nominative shall be turned into the Accusative: as, *Scio* ^b tibi non ^a esse ^a argentum, *I know thou hast no money*.

Also when *Sum* hath after him a Nominative case and a Dative, the word that is the Nominative case, may be also the Dative: so that *Sum* may in such manner of speaking be construed with a double Dative case: as, ^a Sum ^b tibi ^{bb} praesidio, *I am to thee a safeguard*. *Hæc res a est* ^b mihi ^{bb} voluptati, *This thing is to me a pleasure*.

And not only *Sum*, but also many other Verbs may in such manner of speaking have a double Dative case; one of the person, and another of the thing: as, ^a Do ^b tibi ^{vestem} ^{bb} pignori. ^a Verto hoc ^b tibi ^{bb} vitio. Hoc tu ^b tibi ^{bb} laudi ^a ducis ².

The Accusative case.

VERBS Transitives are all such as have after them an Accusative case of the Doer or sufferer, whether they be Active, Commune, or Dependent: as, *Uisus* ^b promptos ^a facit. *Fœminæ* ^a ludificantur ^b viros. ^a Largitur ^b pecuniam.

Also Verbs Neuters may have an Accusative case of their own ³ signification: as, *Endymionis* ^b somnum ^a dormis. ^a Gaudeo ^b gaudium. ^a Vivo ^b vitam.

Verbs of asking, teaching, and araying, will have two Accusative cases; one of the sufferer, and another of the thing: as, ^a Rogo ^b te ^{bb} pecuniam. ^a Docebo ^b te ^{bb} literas. ^b Quod ^{bb} te ^{bb} jamdudum ^a hortor. ^a Exuo ^b me ^{bb} gladium.

¹ Such are, *habeo*, *do*, *verto*, *tribuo*, *duco*, *relinquo*, *puto*, and some others.
² Hither may be referred these expressions, *Est mihi nomen Petro*; *Cui nunc cognomen Julo*: Though we say also by apposition, *cui cognomen Julo*. Or with a Genitive Cognomen *Juli* as *Flumen Rheni*. ³ As also when they are taken in a Metaphorical sense; as, *Ambulare maria*, & *terras navigare*, *Cic. Ardebat Alexin*. *Virg.* The reason of this construction see in the Latin Syntax. ⁴ Here the Preposition is understood, which in all modern Languages is expressed. But in Latin 'tis omitted, as *Sanctius* observes; because it would cause an ambiguity, as if one say, *resigi illum cum*
hastâ,

Eight parts of Speech.

The Ablative ⁴ case.

ALL Verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign with before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, ^a Ferit eum ^b gladio. ^a Faceo ^b metu. Summā ^b eloquentiā causam ^a egit.

The Word of price is put after Verbs in the Ablative case: as, ^a Vendidi ^b auro. ^a Emptus sum ^b argento. Except these Genitives, when they be put alone without ⁵ Substantives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, ^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certe ^b pluris quam ^a vellem. Saving that after Verbs of price we shall alwayes use these Adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus, instead of their casualls.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an Ablative case ⁶: as, ^a Affluis ^b opibus. ^a Cares ^b virtute. ^a Expleo te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stomachum ^b cibo. ^a Levabo te. hoc ^b onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lator, gaudeo, dignor, impertio, ⁷ impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with ^a, ab, e, ex, or de: as, ^a Accipit literas ^b à Petro. ^a Audivi ^b ex longè. Longè ^a distat ^b à nobis. ^a Eripui te ^b è malis. And this Ablative after Verbs of taking away may be turned into the Dative: as, ^a Subtraxit ^b mihi cingulum. ^a Eripuit ^b illi vitam ⁸.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, ^a Praefero hunc multis ^b gradibus, *I prefer this man by many degrees.* ^b Paulo intervallo illum ^a superat, *He is beyond the other but a little space.*

hastâ, it might be doubted whether you touched him and his lance, or him with a lance. ⁵ But here a word of the Ablative case is understood; as, *Pluris quam vellem, for pretio pluris aris quam vellem.* ⁶ This construction as well as the former depends on a Preposition understood; which sometimes is expressed; as, *Hac à custodibus militum vacabat hora.* Cæf. ⁷ See more of these in the Latin Syntax. ⁸ There are other constructions like these, where the Preposition is understood; as *Cavere malo for à malo. Cibo prouidere & testa. Cic. Liberare, curâ, infamiâ, Idem, &c.*

The Construction of the

A Noun or Pronoun Substantive, joyned with a Participle expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative¹ case absolute: as, ^a Rege ^b veniente, hostes fugerunt, *The King coming the enemies fled.* ^a Mē ^b duce, vinces, *I being captain, thou shalt overcome.*

And it may be resolved by any of these words, Dum, cum, quando, si, quanquam, postquam: as, ^a Rege ^b veniente; *id est*, Dum veniret Rex. ^a Me ^b duce; *id est*, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a² Preposition, or sometimes a Dative of the Doer: as, Virgilius ^a legitur ^b ē me. ^b Tibi fama ^a petatur. And the same Ablative or Dative shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the Active: as, ^a Ego ^b lego Virgilium. ^a Petas ^b sanam.

³Gerunds.

Gerunds and Supines will have such cases as the Verbs they come of: as, Otium ^a scribendi ^b literas. Ad ^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum ^b Poetas.

When the English of the Infinitive mood cometh after any of these Nouns Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio,

¹ This Ablative, though called absolute, is alwaies governed by a Preposition understood. As, *Me consule*, that is *sub me consule*. *Reginā venturā*, that is *de Reginā venturā*. See more in the Latin Syntax. ² Here the case is not governed of the Passive but of the Preposition. For the Passive hath no need but of a Nominative to make its Construction perfect. As, *Aman-tur boni*. If *ab omnibus* is added, 'tis *ab* that governs the case, and not *aman-tur*. And that the Passives are indifferent to this regimen, may appear from Tully's using *per* and *ab* promiscuously; as, *Nisi ab improbis expulsus essem, & per bonos restitutus*. *De mercenariis nisi jam aliquid factum est per Flaccum, fiet a me*. ³ Concerning the nature of Gerunds see the Latin Grammar.

gestus,

Eight parts of Speech.

gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the Verb should be of the Active voice, it shall be made by the Gerund in di: And the same Gerund in di: is used also after certain Adjectives: as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Peritus ^b jaculandi. ^a Gnarus ^b bellandi.

When ye have an English of the Participle of the present tense, with this sign of or with, coming after a Noun Adjective, it shall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, ^a Defessus sum ^b ambulando, *I am weary of walking.*

Also the English of the Participle of the Present tense coming without a Substantive, with this signe in or by before him, shall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, Caesar, ^b dando, ^b sublevando, ^b ignoscendo, gloriam ^a adeptus est. ^b In apparando totum hunc ^a consumunt diem. And the same Gerund in do is used either without a Preposition; or with one of these Prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Deterrent ^a ^b bibendo. ^a Ab ^b amando. Cogirat ^a de ^b edendo. Ratio bene scribendi ^a cum ^b loquendo conjuncta est.

The English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the Gerund in dum: as, Dies mihi ut satis sit ^a ad ^b agendum, vereor, *I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.*

The Gerund in dum is used after one of these Prepositions; Ad, ob, propter, inter, ante: as, ^a Ad ^b capiendum hostes. ^a Ob (vel ^a propter) ^b redimendum captivos. ^a Inter ^b coenandum. ^a Ante ^b damnandum.

And when ye have this English must or ought in a reason, where it seemeth to be made by this Verb oportet, it may be put in the Gerund in dum, with this Verb est set impersonally; and then the word that seemeth in the English, to be the Nominative case, shall be put in the Dative: as, ^a Abeundum est ^b mihi, *I must go hence.*

The Construction of the

Supines.

THE first Supine hath his Active signification, and is put after Verbs and Participles, that betoken moving to a place: as, ^a Eo ^b cubitum. ^b Spectatum ^a admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his Passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latine, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri, *Easy to be done.* ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici, *Unhonest to be spoken.*

The Time.

Nouns that betoken part of time, be commonly put in the Ablative case: as, ^b Nocte ^a vigilas. ^b Luce ^a dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, Sexaginta ^b annos ^a natus. ^b Hyemem totam ^a stertis.

Space of Place.

Nouns that betoken space between place and place, be commonly put in the Accusative case: as, ^b Pedem hinc ne ^a discesseris, *Go not thou a foot from this* ² place.

A Place.

Nouns Appellatives or Names of great Places, be put with a ³ Preposition, if they follow a Verb that signifieth, *In a place, To a place, From a place, or By a place:* as, ^a Vivo ^b in Anglia. ^a Veni ^b per Galliam ^{bb} in Italiam. ^a Proficiscor ^b ex urbe.

In a place or at a place, if the place be a proper

¹ Here the Ablative and Accusative both are governed of Prepositions understood, which with the Accusative is often expressed, as *Intra annos quatuordecim, Cæsar, Paucos ante menses, aliquot post annos.* ² Nouns of measure have sometimes a Genitive *Pyramides lata pedum septuaginta.* Plin. But a general word is understood of which it is governed, as *Mensura, spatio, or longitudine.* ³ And frequently too without a Preposition, as, *Sarminiam veni.* Cæsar. *Ægypto remeans.* Tac.

Part of Time answereth to the Question WHEN; These continual term of Time answereth to how long.

Eight parts of Speech.

4 name of the first or second Declension and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, a Vixit b Londini. a Studuit b Oxonia.

And these Nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used: as, a Procumbit b humi bos. b Militiæ a enutritus est. b Domi bb bellique ciuili a vivitici.

But if the place be of the third Declension: or the plural number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case: as, a Militavit b Carthagini, or bb Carthagine. b Athenis a natus st. Likewise we say, b Ruri, or bb Rure a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusative case without a Preposition: as, a Eo b Romam. Likewise, a Confero me b domum. a Recipio me b rus.

From a Place or By a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition: as, a Disceit b Londino. a Profectus est b Londino (vel per Londam) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, a Abiit b domo. b Rure a reuersus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him; and this word it is there is commonly his sign: as, Decet, it becomes. a Oportet b aliquem esse, There must be somebody. But if he hath neither of these two words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the Verb Impersonal will have after him: as, b Me a oportet, I must. b Tibi a licet, Thou mayest.

7 Interest, refert, and est for interest, requirer a Genitive case of all casual words, except Meâquâ, suâ, nostrâ, vestrâ and cuiâ, the Ablative cases of the

4 These Nouns are sometimes found with a Preposition, as, *Naves longas in Hispali faciendas curauit.* Cæf. *In Alexandria.* Cic. At on the contrary Names of Provinces in the Genitive, as, *Sicilia cum essent.* 5 Here the Preposition *in* is understood. And the Preposition sometimes is expressed, as, *Cursus ad Brundisium.* Cic. See more at large of these Constructions in the Latin Syntax. 6 These Verbs which are called Impersonals have sometimes a Nominative expressed, as, *Non te hac pudet.* Ter. *Quem neque pudet quicquam.* Idem: but alwaies understood, as, *Decet* for *hac res decet.* 7 Some will have these cases to be Accusatives of the Neuter Gender, as, *Interest meâ* for *inter mea negotia.* Others Ablatives of the feminine Gender, as, *Refert meâ* for *in re meâ.* See the Latin Syntax.

An Introduction of the

Pronouns possessives : as, ^a Interest ^b omnium recte agere. ^b Tuâ refert teipsum nôsse.

Certain Impersonals require a Dative case : as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an Accusative case only : as, Delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the Accusative case will have also a Genitive : as, ^{bb} Nostri ^b nosmet ^a poenitet. ^b Me ^{bb} civitatis ^a tædet. ^a Pudet ^b me ^{bb} negligentia. ^a Miseret ^b me ^{bb} tui. ^b Me ^b illorum ^a miserescit.

Verbs Impersonals of the Passive voice, being formed of Neuters, do govern such cases as the Verbs Neuters which they come of : as, ^a Parcatur ^b sumptui, *L: cost be spared.* Because we say, ^a Parcamus ^b pecunie, *Let us spare cost.*

A Verb Impersonal of the Passive voice hath like case as other Verbs Passives have : as, ^a Beneficium multis ^a a principe. Yet many times the case is not expressed, but understood : as, Maximâ vi ^a cerratur? ^b *spandi* ^b ab illis.

When a Deed is signified to be done of many, the Verb being a Verb Neuter, we may well change the Verb Neuter into the Impersonal in : as, *In ignem posita est,* ^a *fletur.*

A Participle.

Participles govern such cases as the Verbs that they come of : as, ^a Fructurus ^b amicis. ^a Consulens ^b tui. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

Here note, that Participles may four manner of way be changed into Nouns : the first is when the voice of a Participle is construed with another case than the Verb that it cometh of : as, ^a Appetens ^b vini, *Greedy of wine.*

The second, when it is compounded with a Preposition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withall : as, *Indoctus, innocens.*

¹ That Participles become Nouns, when they are compounded with a Preposition, and when they are compared, is the Opinion of Sanctius. But Vossius maintains the contrary, and says that *Inspirante Pamphilo* in Terence, and *Injunctibus nobis*, are Participles, and are the same as *me sperante, me sciente*. The same is that of Horace, *Dicam indictum ore alio*. And as to their comparison, we find in Tully, *Habeas eos à me commendatissimos,*

Eight parts of Speech.

The third, when it formed all the Degrees of comparison: as, Amans, Amantior, Amantissimus: Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth, when it hath no respect, nor express Difference of time: as, Homo laudatus, *A man laudable*. Puer amandus, *id est, amari dignus, A child worthy to be loved*. And all these are properly called Nouns Participles.

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive² case: as, a Fugitans b litium. a Indoctus b pilæ. a Cupientissimus b tui. b Lactis a abundans.

These Participial voices, Perosus, exosus, pertasus, have alwaies the Active signification, when they govern an Accusative case; as, a Exosus b lævitiam, *Having cruelty*. b Vitam a pertasus, *Wearry of Life*.

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive³ case: as, a Multum b lucri. a Tunc b temporis. a Ubique b gentium.

Certain Adverbs will have a Dative case, like as the Nouns that they come of: as, Venit a obviam b illi. Canit a similiter b huic.

These Datives be used Adverbially, Tempori, luci, vesperi: as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain Adverbs will have an Accusative case of the Preposition that they come of: as, a Propius b urbem. a Proxime b castra.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the Degrees of comparison, be changed into Adverbs.

darissimos, and in another place, *Tu sic habeto me à causis nunquam distinctionem fuisse*. These and several others Vossius maintains to be Participles, because they denote time as much as their Positives. 2 This regimen is the same as that of two Substantives, for *amans virtutis* is as much as *amator virtutis*. The reason of this regimen is because these Participles supply the place of Nouns Substantives. *Instar* is a Substantive. *Ergo* comes from the Greek Ablative ἔργον. *Pridie* and *postridie* from the Ablative die. 3 The Adverbs of Quantity being derived from Adjectives, retain their nature, and suppose *negotium* for their Substantive.

The

The Construction of the Eight parts of Speech.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, *Quam, nisi, præterquam, an*, couple like cases: as, ^a *Xenophon*, & ^b *Plato* fuerunt æquales. And sometimes they be put between Divers ¹ cases: as, ^a *Studui* ^b *Romæ* & ^{bb} *Athenis*. *Est* ^a *liber* ^b *meus* & ^{bb} *fratris*. ^a *Emi* *fundum* *centum* ^b *nummis* & ^{bb} *pluris*.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, most commonly joyn like moods and tenses together: as, ^a *Petrus* & *Joannes* ^b *precabantur* & ^{bb} *docebant*. And sometimes Divers tenses: as, *Et* ^b *habetur* & ^{bb} *referetur tibi* ^a *me* ^a *gratia*.

The Preposition.

Sometimes this ² Preposition *In* is not expressed but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, *Habeo te* ^a *in* ^b *loco* *parentis*; *id est*, ^a *in* ^b *loco*.

A Verb compound sometime requireth the case of the Preposition that he is compounded with: all: as, ^a *Exeo* ^b *domo*. ^a *Prætereo* ^b *te* *insalutatum*. ^a *Adeo* ^b *templum*.

The Interjection.

Certain ³ Interjections require a Nominative case: as, ^a *O* *felix* ^b *dies* *hominis*. Certain a Dative: as, ^a *Hei* ^b *mihi*. Certain an Accusative: as, ^a *Heu* ^b *stirpem* *invisam*. Certain a Vocative: as, ^a *Proh* *sancte* ^b *Jupiter*. And the same *Proh* will have an Accusative case: as, ^a *Proh* *Deum* *atque* *hominum* ^b *fidem*.

¹ But then the construction is figurative, and if we resolve the phrase into its simple construction, we shall find the Conjunction couples like cases. For *Studui Roma & Athenis*, is for *studui in urbe Roma, & in Athenis*. *Est liber meus & fratris*, for, *est liber meus & liber fratris*. *Emi centum aureis & pluris*, for *emi centum aureis & pretio pluris auri*, and so in others. ² The use of the Preposition is so general in all languages, that there is scarce any expression or construction but depends on it; as we shall make appear in the Latin Syntax. ³ The case which we usually attribute to the Interjection depends on a Verb understood. See the Latin Syntax.

G U I L L

GUILIELMI LILII

ad suos Discipulos Pædagogica, seu

CARMEN DE MORIBUS.

QUI mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum :
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies sit lota manusque ;
Sint nitidæ vestes, comptaque cæsaries.
Desidiam fugiens ; cum te Schola nostra vocârit,
Adfis ; nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sedeas, ubi te sedisse jubemus ;
Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est Doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sedè locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes ; at singula rectè ;
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet :
Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolvas ;
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit ;
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce Puer quæso, noli dediscere quicquam,
Nè mens te infimulet conscia desidæ.
Sisque animo attentus : quid enim docuisse jurabit,
Si mea non firmo pectore verba premas ?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat :
Invigila, & parta est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus, nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manus :
Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittit, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loquêris ;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem :
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum ;
Quod puero exitium non mediocriter parit.

amittet

Si

CARMEN DE MORIBUS.

Si quicumque rogo, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquere Latinè;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non authorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiùs ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet.
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora contere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
Insulto reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum:
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis, emesve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis: Martis & arma procul.
Ne penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre;
Jurare aut magni nomina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties isque redisque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

F I N I S.

BREVISSIMA INSTITUTIO
SEU RATIO
GRAMMATICES
COGNOSCENDÆ,

*Ad omnium Puerorum utilitatem
præscripta:*

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis
docendam præcepit.

*Additis subinde Observationibus utilissimis, ex
Despauterio, Alvaro, Sanctio, Vossio, Busbeio,
& quotquot nuper scripsere, Grammaticis Latinis;*

Quæ universam artem Grammaticam
exhauriunt.

OXONII, è THEATRO SHELDONIANO.

An. Dom. MDCCIX.

STUDIUM GRAMMATICES

omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus; sed fructus in illa est
Non parvus. Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est recte scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes,

Orthographia, } { Syntaxis,
Etymologia, } { Profodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

Orthographia est recte scribendi ratio; quâ docemur, quibus quaque dictio sit formanda literis: ut: *lectio, non lexio; ab ἑρδός, rectus; & γραφή, scriptura.*

De Literis.

EX ¹ viginti duabus literis, quinque sunt vocales, *a, e, i, o, u*: nam ² Græca est. Ex quibus varie dispositis coalescunt di- *au* } *Muse* } Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt ² mutæ; *æ* } *Andio* } *b, c, d, f, g, h, p, q, r.* *ei* } *Cebum* } *en* } *Flei* } *Engæ* }

Septem autem sunt semivocales; *l, m, n, r, s, x, z.* Ex totâ naturâ differant.

Quare, si rem ad rationis trutinam expendamus, videntur tantum esse literæ novendecim; nempe quinque vocales *a, e, i, o, u*: & 14. consonantes; *b, c, d, f, g, lod, l, m, n, p, r, s, r, Nau.* 2 Non verum est quod a sunt Grammatici, mutas habere sonum obscuriorem, semivocales clariorem; nec mutas esse quia vocalis sequitur, & semivocales quia præcedit; sed verâ appellationis ratio est, quod mutæ, contra quam in semivocalibus fit, nullum habeant sonum, nisi vocales suum communicent. Nam *b*, aut *c*, citra vocalis certæ opem pronunciari nequeunt: at linguam crispando, efflandoque *r* quodammodo efformaveris: sibilum edendo *s* extuleris: parque ratio in cæteris semivocalibus.

1 Literarum numerus non recte à Grammaticis statuitur; cum *c, q,* & etiam *k,* eadem sint litera: & *h* non magis litera sit apud Latinos quam Græcos; & *y* specie non differat ab *u*: & *x* & *z*, non litera sint unica, sed duarum literarum compendia: & contra *j* & *v* consonantæ male eadem censentur literæ ac *i* & *u* vocales, cum totâ naturâ differant.

1 Liquida 2

est quæ post mutam in eadem syllabâ posita liquefcit, hoc est, vim producendi syllabam amittit. Ex his *m* & *n* non nisi in Græcis dictionibus liquefcunt. Etiam si laxius vocem liquidæ sumas, *s* & *v* consonum iis accensere possis; nam *s* in fine vocis apud antiquos liquefcit; ut, *salcibus* pro *salibus*: & *v* consonum si præcesserit *g*, *q*: vel *s*, ut *lingua*, *linguo*, *suadeo*. Itaque & corripitur prior in *aqua*, *equus*, *sequor*; altera in *filisqua*, *aliquis*, &c. ut, 2 *æ* ponitur pro *es*, ut *dux* pro *ducs*; unde *ducis* in genitivo: nec-

quibus quatuor vocantur etiam 1 liquidæ; *l*, *m*, *n*, *r*; *S* vero suæ cujusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquefcit; 2 *X* & *Z* duplices sunt consonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *ʒ* & *ʋ*, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut, *Juno*, *Jovis*, *voluntas*, *vultus*.

K, *ʒ*, & *z*, Latinis dictionibus nunquam admiscuntur. *H*, proprie quidem litera non est, sed aspirationis nota: Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus: ut, *hamus*, *hæbennus*, *hiatus*, *homo*, *humus*, *hymnus*: consonantibus vero nullis: recte itaque enunciamus

Hiulcus, { *trisyll-* } { *Hieronimus*, { *pentasyll-*
Hiacchus, { *laba:* } } { *Hieremias*, { *laba.*

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur *c*; ut, *Charus*, *charitas*, *pulcher*, *pulchritudo*.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ; ut, *Deum time*, *Regem honora*: & 3 propria nomina; ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur; nam hæ quidem vel scribi omnino, vel lignari debent: ut *Musæ præsum*, vel *Musæ præsumt*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

ut, {	A. Aulus.	P. C. Patres conscripti.
	C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
	D. Decius.	R. P. Respublica.
	G. Gaius.	Sp. Spurius.
	L. Lucius.	Sex. Sextus. [Romanus
	M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus Populusque
	P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. & 4 ejus generis infinita.	

non pro *gs*, ut *rex* pro *regs*, unde *regis* in genitivo. 2 autem ponitur pro *ds*, ut *zephyrus* pro *dsphyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronunciarri debet. 3 Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus*, *Ciceronianus*. A majuscula etiam inchoant quæ proprii loco per antonomasiam ponuntur, ut *Dominus* pro *Christo*, *Poeta* pro *Virgilio*. Item nomina artium ac dignitatum, ut *Rhetorica*, *Astrologia*, &c. uti & Fectorum, ut *Pascha*. Et, ut breviter dicam, omnia nomina quæ magnam Emphasin habent. Quilibet etiam versus in cæmine à majuscula inchoat. 4 Majuscula *K* significat *Kæso*. *M. Manius*. *N. Numerius*. *Cn. Cnaus*. *Ti. Tiberius*. *Mam. Mamercus*. *Ser. Servius*. *Tul. Tullus*. *U. C. Urbs condita*. *S. C. Senatusconsultum*. *Col. Consul*. *Coss. Consules*. *H. S. Sestertius*, &c.

In

In numeris vero significat,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Recte scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere.

In simplicibus vocibus *bd* vocali sequenti adhæret; ut, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct	ut	Do-ctus.	San-ctus.	gm	ut	A-gmen.
pf	ut	Pi-scis.	Di-sco.	st	ut	Ve-ster.
tr	ut	Æ-tna.		xi	ut	An-xius.

Inter *m* & *n* non interfertur *p*. Male igitur pingeretur Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.

Post *3x* non scribitur *f*: ut exscribo, exsolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione auri- bus & euphoniæ serviendum est.

Et contra:	ut	Occurro,	Officio,	Ausero;	Abstineo,	Obtineo,	Obrepro,	potius quam	non autem	Obscurro,	Obscicio,	Absero,	Austineo,	Ottineo,	Otrepro.

A-dmetus, mn. ut *o-mnis*, phth. ut *n.-phtha*, pn. ut *Thera-pne*, pt. ut *a-ptus*, sb. ut *Le-sbia*, sm. ut *Co-smus*, sp. ut *a-sper*, sq. ut *re-squa*, tl. ut *A-tlas*, rm. ut *La-trinius*. 2 Recte dividitur *a-gmen*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm*. incipiat, sed quia *a* in *ago* syllabam facit, unde illud derivatur. Similiter exarandum *fra-gmentum*, *au-gmentum*, *un-guentum*. Item, *do-ctrina*; Quia *do*, syllabam constituit in *do-ctus*, unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac regula composita cum præpositionibus; in quibus pars quæque ab altera est separanda: ut *in-ers*, *abs-trusus*, *propter-ea*, &c. Par ratio in aliis compositis, ut *oluf-atrum*, *etenim*, &c. 3 Veteres post *x* scribunt *f*: quem morem sequuntur doctissimi viri in accurandis editionibus veterum Auctorum.

1 De rec- ta syllaba- rum disjun- ctione se- quentes ob- serventur regula. 1. Consonz in- ter duas vo- cales perti- net ad pos- teriorem; ut, *a-mor*, *le-go*. 2. Si consonans geminetur, prior ad priorem, posterior ad posteriorem pertinet; ut *an-nus*, *flam-ma*. 3. Consonan- tes quæ ini- tio non pos- sunt sociari; nec in me- dio conjun- guntur, ut *arduus*, *por- cus*. 4. Con- sonanz, quæ conjungi possunt ini- tio vocis, etiam in medio con- nectuntur; ut præter ea quæ in tex- tu descri- buntur, cm, ut *Pyra-cmon* cn. ut *te- cna*. dm. ut

Cum de vitiis loquendi nigrum hic adnotare re liberius non alienum fore duxi. alia nonnulla ad Orthographiam spectantia hoc loco apponere, & silvarum vocum exhibere, in quibus vera scribendi ratio ex veterum monumentis, vel origine comprobatur.

Atque hujus rei gratia, etiam consonantes in compositione aliquando interferuntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emendatè recteque loquendi ratio: ab ὀρθός, rectus; & ἔπος, verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contra, ad singulas quasque voces longa interpiratione consileant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur; cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostratibus maxima laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose sonat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgò diversum vitium impingitur; nempe quoddam hanc literam pinguius justo pronunciant, dum

pro { Muleus, } auditor { Moulus. }
 { Mollis, } { Moolis. }
 { Falsus, } { Faulsus. }

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exilius & gracilius enunciamus quam par est; ut cum

pro { Nunc, } proferimus { Nync. }
 { Tunc, } { Tync. }
 { Aliquis, } { Eliquis. }
 { Alius, } { Elius. }

Arcesso pro voce, non accerso. Artus probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgò artus, nempe discriminis causa. Baca, non Bacca, est in quibusdam melioris notæ Codd. Bivolutus, & vet. lib. probant, & ratio, cum in compositione e, in i, mutetur. Blatero, non Blattero. Brachium duplici cc est in vet. lib. atque id præfert Aldus. In aliis tamen Brachium; & Græcè est Βραχίον. Bucina, non buccina. Cestus & Cestus multi confundunt, sed perperam. Cestus enim balteus Veneris; Cestus, arma pugilum. Cætera requirit Origo; sed cætera probant vet. lib. Causa, non causa. Cecidi, non cacidi. Cera, non cara. Cæpi pro ἔπεικα, non cepi. Convicium, non convitium. Culcita, non ut vulgò culcitra. Ethica, non ethica. Exsilio, exsulo, exsilo, exspero, exsurgō, similiaque cum s.

Fecundus.

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur: ut, Cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio, ut scædissimo, ita & periculolissimo, sic succurrendum putat *Fabius*: si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperri-
mis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut con-
fragolis, quam citissimè volvant: ut,

Ars, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.

— postquam discordia terra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam virili,
loqui nitimur, ut cum

pro	{	Montes,	}	Efferimus	{	Mountes.	
		Fontes,					Fountes.
		Pontes,					Pountes.

Ut etiam pro	{	Ergo,	}	efferimus	{	Argo.	
		Sperma,					Sparma.
		Perago,					Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante so-
nant F; & è contra V, pro F.

Ut	{	Folo,	}	pro	{	Volo.	
		Fis,					Vis.
		Folui,					Volui.
		Felle,					Velle.

Et rursum	{	Vero,	}	pro	{	Fero.	
		Vers,					Fers.
		Verre,					Ferre.

S verò mediani inter duas vocales corrupte sonant
nonnulli,

pro	{	Læsus,	}	pronunciantes	{	Læzus.	
		Vifus,					Vizus.
		Rifus,					Rizus.

H, in initio distionis lenius, in medio asperius enun-
ciari volunt; Malè ergo,

*Fecundus, felix, servina, senus, fetus, & horum derivata merà vocali fere inve-
nias in vet. Codd. Monumentum, non monimentum. Ne scribendum pro na, Op-
perior pro expecto, non operior. Parcimonia, non parsmonia. Patricius, non Pa-
tritiis. Pana, non pana. Pomarium exigit origo, sed qui simplici vocali
scribunt, possunt se tueri vet. lib. Prædium, non prædium. Quatuor, non
quattuor. Sapes, sapio, & sapimentum, vet. lib. probant, non ut vulgo cum
merà vocali. Sexcunx & sefcunx male confunduntur. Sidus, non sydus; Silva,
non sylva; Solemne, non solenne; Sulfur, non sulphur; Subcisiva, non succisiva;
Tofus, non tophus; Sumus, non sumprus; emtum, non emptum; in quibus &
similibus p omittitur in vet. Codd. &c.*

pro	}	Homo,	}	efferimus	}	Omo.
		Hamus,				Amus.
		Humus,				Umus.
		Chriftus,				Criftus.
		Chriftina,				Criftina.
		Chremes,				Crems.
		Thus,				Tus.
		Diphthongus,				Diptongus.
Sphæra,	Sphæra.					

Fœde quoque erratur à nostris, ubi *s* & *d* tanquam aspirata pronunciant;

ut,	}	Amath,	}	pro	}	Amat.
		Caputh,				Caput.
		Aputh,				Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiz emendanda relinquimus.

1 Distinguendi ratio vulgo refertur ad Orthographiam, cum ad syntaxin potius pertineat. Nec enim in oratione solum structura, vel ordo; sed etiam distinctio attenditur.

2 Ita hodie distinguimus, sed antiquioribus, punctum positum ad

imam literam notabat comma, quod idcirco subdistinctio vocabatur: ad mediam literam, erat nota coli, aut media distinctio: ad caput literæ signabat periodum. 3 Commatis usus præcipuus est in distinguendis nominibus, verbis, & adverbis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus*. In verbis: ut *hortari, orare, manere*. In adverbis: ut *serius, ocius, necesse cunctis est mori*. Est & alius commatis usus: Ut cum ad tollendam ambiguitatem sejungit duas voces: quemadmodum in illo Ciceronis loco. *Summa quidem auctoritate Philosophi, severe, sane, atque honeste, hæc tria genera confusa, cogitatione distinguunt*. Ubi comma ponitur post *confusa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod proxime sequitur.

De Senemiarum punctis.

NEQUE exigua Orthographiæ pars in scriptura recte distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum distinctioibus pauca annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta ergo, sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, 1 Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis Comma, Colon, Periodus.

Subdistinctio, seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus; utpote quæ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur continud succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate; cito pede præterit ætas:*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

2 Hæc item notæ distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes, Græculus esuriens in calum, jussis, ibis.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis sic (;) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam semimus, progredientem non cernimus: & fructum aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat autibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.) ut,

*Dic mihi musa virum, capta post tempora Troje,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*¹

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.
² Parenthesis est sententia duabus semitaonulis inclusa; qua remota, sermo tamen manet integer: ut,

—— *Princeps (quid bella minantur
Hostes) militibus urbes præmanis, & armis.*

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato; sic (?) ut,

*Et que tanta fuis Romanam tibi causa videndi?*²

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investigandas distinctionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legis*: omnesque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium, vocat. Componitur autem ab *ἴσχυς*, verus, & *λόγος*, sermo.

ta; sacra, prophana. 2 Ea utuntur perperam qui parenthesis includunt hujusmodi verba, ut *arbitror, uti intelleximus, & similia.* Plerisque etiam in usu est admirationis nota: quæ sic pingitur (!) ut, *O curas hominum!* * Spectant insuper ad Orthographiam, Apostrophus, Diæresis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apostrophus est nota rejectæ vocalis, ut *egon'* pro *egone*; Idque aliquando consona sequente, ut *Ten'* *cirratorum.* Pers. Diæresis nota sunt puncta duo litteræ imposita. Utimur ea differentie causa, ne pro *æra* legatur *ara.* Hyphen ita connectit vocabula duo, ut proximè ad compositorum naturam accedant. Nota ejus (-) hæc: ut *ante-malorum, apud Virgilium.*

¹ Tripli-
ci huic di-
stinctioni
additur à
multis se-
micolon:
quæ est no-
ta respira-
tionis pau-
lo majoris
quam in
commate,
sed minoris
quam in
colo: ac no-
tatur pun-
cto cum
commate
subjecto,
hoc pacto,
(;) Magnus
usus est in
distinguen-
dis nomini-
bus contra-
riis & va-
riis parti-
tionibus:
ut, *Propria,*
*aliena; pu-
blica, priva-*

1 Potuere Grammatici has octo revocare ad classes quatuor; duas principes, Nominis & Verbi: duas his servientes, Adverbii & Conjunctionis. Ita *Pronomen* accensebitur nomini pro quo ponitur; uti & *Participium*, quod extra structuram, quâ convenit cum verbo, non aliter differt à Nominibus adjectivis, quam quia tempus significet. Sub Adverbii autem comprehenduntur, tum Præpositiones; tum etiam, uti apud Græcos fit, Interjectiones. 2 Primario scilicet, quomodo distinguitur à

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes Orationis sunt octo:

{	<i>Nomen,</i>	}	declinab.	{	<i>Adverbium,</i>	}	indeclin.
	<i>Pronomen,</i>				<i>Conjunctio,</i>		
	<i>Verbum,</i>				<i>Præpositio,</i>		
	<i>Participium,</i>				<i>Interjectio.</i>		

Nomen est pars Orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur; Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex:

{	Appellativum, &
	Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Flomo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat; ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentia causa, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero:* vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum est, quod substantivo indiget; cui in oratione adhaereat: ut *Piger, alacris, candidus, Clemens.*

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: *Bonus, solers, satir.*

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut *Gracivus Mari: Quirinus Romulo.*

Pronomine, quod primario nomen respicit, secundario vero rem significat. 3 Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à Verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies, hora; prius, novus:* Sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est, primariæ significationi addunt significationem temporis, seu presentis; ut in *amo, amans;* seu præteriti; ut *amavi, amatus;* seu futuri; ut *amabo, amaturus.* Ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adjunctio temporis. 4 Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles, Alexander, &c.* at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. Prænomen erat cujusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. Quin & mulieres,

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem;
Species, Figura, Numerus, Casus, Genus,
Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species Nominum est duplex: } Primitiva,
&
} Derivativa.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi:

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cæsus, plebs, turba, pecus, grex.*

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tinnitulum, stridor, clangor.*

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantum, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in Relativa.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Numerale, cujus species hæc numerantur:

Cardinale, à quo, ceu è fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Partitivum, quod significat vel multa singularium: ut,

Quisquis, unusquisque, uterque, uterque: vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

mulieres, contra æ nonnullis visum est, *Prænomina* habebant. Fere autem nomen Gentilitium est eoque omnibus convenit, qui ejusdem sunt gentis. *Cognomen* autem est quod nomini Gentilitio postponitur; estque familiaris nomen. Nam differunt gens, & familia, ut totum & pars. Falluntur etiam qui mulieres cognomen non habuisse arbitrantur. § Hoc *Agnomen* vocant plerique Grammatici. Nam licet, quæ ab eventu indita fuisse certissimum est, ab optimis Scriptoribus vocentur *Cognomina*, inde tamen sequitur tantum Cognomen pro Agnomine dici posse; non autem Agnomen barbare pro certo cognominis genere usurpari. Nam occurrit apud *Ovidium* & *Ciceronem*. Nec appellationem eam rejicit *Probus*, Grammaticus, ut antiquus, ita probatissimus.

Derivativa,

* Genus proprie est discrimen nominis sec. sexum. Sed hic non semper Physice intelligi debet, seu ratione naturæ: sed etiam grammaticæ, seu ratione similis structuræ. Nimirum, ratione sermonis maribus quasi accensentur omnia, quæ instar eorum construuntur: & quasi pro mulieribus habentur, quæ in structura ut mulierum propria usurpantur. Est igitur genus grammaticis non discrimen secundum sexum, sed secundum sexûs notam: cuiusmodi nota est quod recipiat hic, bac vel hac, & illa perpetua est; quod masculina more masculorum, femina more feminarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adjectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicænum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia sive utriusque generis dici debent, quippe quæ & masculina & femina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lesio, litura, auditus, aratrium.*

Patrium: *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Æsonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglicus.*

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur;

ut, *Æacides, filius vel nepos Æaci.*

Nerina, filia vel neptis Nerei.

Latoides, filius Latone.

Menelais, uxor Menelai.

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Fagineus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale: ut, *Horienfis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale; ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta; ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura est aut simplex; ut, *Iustus*: aut composita; ut, *injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositum: ut, *Irreparabilis*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*: Pluralis de pluribus; ut *Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox qua rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat: cuius sit res quæpiam; atque hic Patris, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuimus. Sub hac voce octavarum etiam casum

recipiat hic, bac vel hac, & illa perpetua est; quod masculina more masculorum, femina more feminarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adjectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicænum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia sive utriusque generis dici debent, quippe quæ & masculina & femina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

comprehenderunt: ut, *Et clamor celo*, id est, *in caelum*.

Accusativus, qui & Incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediate transit: ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius.

D E G E N E R E *.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: femininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: commune trium, *Hic, hæc, & hoc*: dubium, *Hic vel hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad presens negotium non ita propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia; quod ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fera*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem ferum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu inutare genus adjectivi: ut si dixeris *Durum Corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos *Gnil. Lillo* Anglo acceptos referre debes.

(Grammatici structuram solummodo attendunt) species distincta genera non efficit, ac proinde communia dubiaque quæ vocantur, ejusdem generis censei debent. Quia & recentiores Grammatici plurima nomina, vulgo communia dicta, ad masculinorum classem referunt, quod significatione licet communia, structurâ tamen semper sunt masculina. Pari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent, quæ structurâ semper sunt masculina vel feminina tantum, non obstante quod utrumque sexum includant; nam illud discrimen accidentale est: Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant; quia cum animalia plerumque domestica non essent, sexus facile distingui non poterat.

Item nomina appellativa, quæ maribus tantum competunt (sub ratione nempe officii, aut simili,) ut *vir, Consul, Praetor, & similia*. [Quaedam tamen nomina, licet viros signent, tantum in muliebri usurpantur; ut, *opera, custodia, copia, vigilia, excubia, cura*; nimirum quia primo & proprie actionem significant, & per metonymiam effecti de hominibus dicuntur, reservato genere propriae significationis. Ob eandem

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

Propriæ quæ maribus tribuantur ¹ masculina dicantur :

Ut sunt Divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;

Ut, Cato, Virgilius: 2 Fluviorum; Ut, Tiberis, Orontes:

3 Mensium; ut, October: 4 Ventorum, ut, Libi, Notus, Austro: 5

De Fœmininis.

Propriæ femineum referentia nomina sexum,

⁶ femineo generi tribuantur: sive Dearum

Sunt: ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:

7 Urbium; ut, Elis, Opus: Regionum; ut, Græcia, Persis:

Insula item nomen: ceu, Creta, Britannia, Cyprus.

Excipienda tamen quedam sunt urbium: ut ista

Mascula; Sultmo, Agragas; quedam neutralia, ut, Argos,

Tybur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt ⁸ muliebria; ut, *alnus,*

Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster ⁹:

Et sunt neutra, filer, suber, ¹⁰ ihus, robur, acerque.

¹¹ Epicœna.

Sunt etiam volucrum; ceu, *passer, hirundo: ferarum;*

Ut, tigris, vulpes: & piscium; ut, ostrea, cæsus,

Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.

Attamen ex cunctis quæ diximus ante notandum,

Omne quod exit in um ¹², seu, Græcum, sive Latinum,

Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.

Sed nunc de reliquis, quæ appellativa vocantur,

Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

causam, scortum, mancipium, prostibulum, neutra sunt.] Item masculina sunt verbalia multa in a, ut *advena, indigena, & familia*; quæ significatione licet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, nisi veteres idem fecerint. Ad regulas generales propriorum spectant animantium nomina, cum æque iis sexus intet ac homini. 2 Nomina fluviorum ejus sunt generis quod terminatio requirit. Sin juxta terminationem fuerint femina, aut neutra, ac nihilominus in masculino usurpantur; id per syllepsin fit, quia respicitur nomen commune fluvius, vel amnis. 3 Mensium nomina sunt adjectiva substantivè usurpata, ac subaudiuntur mensis; quod & interdum exprimitur. 4 In nominibus ventorum respicitur vox generalis ventus. 5 Addunt nonnulli nomina montium, sed de iis idem dicendum quod modo de fluvii dictum est. Masculina etiam sunt ex significatione, partes æstivæ, & quæ eo componuntur, & derivantur; excepta *nuccia*, quæ dicitur ab unâ (sup. parte) quasi *nucca*: In reliquis respici videtur *nummus*. 6 Item appellativa quæ solia mulieribus conveniunt, sub ratione nempe officii, aut simili, ut *mater, soror, &c.* 7 Nomina urbium, regionum, & insularum loquuntur potius genus termina-

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infra ut monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, *cecu*, *caro carnis*,
Capra caprae, *nubes nubis*, *genus est muliebre*.

Quoniam LILIUS noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo: cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infra in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis; cujusmodi sunt, *Labes, labis*; *pestis pestis*; *vis, genitivo vis*; *mater, matris*; *caro, carnis*.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula ¹³ nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista,
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundis in as & in es; & ab illis quot per ¹⁴ a fiunt:
Ut, (atrapas, sarrapa; athletes, athleta. Leguntur
Mascula item, ¹⁵ verres, ¹⁶ natalis, ¹⁷ aqualis: ¹⁸ ab asse
Nata, ut centussis: conjunge lienis & orbis,
¹⁹ Callis, ²⁰ caulis, follis, collis, mensis, & Ensis,
Fustis, ²¹ junis, panis, penis, ²² crinis, & ignis:
²³ Cassis, fascis, torris, semis, piscis, & unguis,
Es vermis, vestis, possis; societur & axis ²⁴.
Mascula in er, ceu venter: in os vel us; ut, logos, annus.

Feminina non crescentia.

Feminei generis sunt, ²⁵ *mater, humanus, domus, ²⁶ albus,*
Et ²⁷ colus, & quartæ pro fructu ficus, ²⁸ acusque,

tionis: quod si adjectivum adificiunt terminationi adverbum, id fit per syllepsum, & respicitur, *urbs, regio, terra, vel simile.* 8 Arborum etiam genus proprie ex terminatione estimari

debet: figurate vero, etsi terminationis ratione forent masculina, vel neutra, in feminino nihilominus usurpantur, quia respicitur nomen commune *arbor*. 9 *Dumus* etiam masculinum est. *Rubus* dubium est, sed sæpius masculinum. 10 *Thus*, pro arbore, cujus generis sit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11 De *Epicenis* vide *ANOT.* in pag. præcedentem. 12 *Viz.* omnium quorum genus non dignoscitur ex significatione. 13 Nomina hæc masculina sunt ex significatione. 14 Nonnulla tamen excipienda sunt, ut *charta*, &c. 15 Masculinum ex significatione. 16 Sæpius masculinum, etsi *dies* sit dubium. 17 *Intelligitur urcem.* 18 Masculina ex significatione. 19 *Livio* femininum. 20 Item *oplis*, idem quod *caulis*, unde *coliculus*. 21 Olim femininum. 22 Olim & muliebre. 23 *Vix* reperitur in singulari. 24 Adde *annus*, nunc semper masc. *Mugilis, acinacii, cenentris* pro serpente; nam *avis* est femininum. 25 Femininum ex significatione. 26 Antiquis masculinum, quos imitatur *Erasmus*, contra bonorum Autorum fides. 27 Reperitur etiam in masculino. 28 Pro *pisce* masculinum est, & secundæ, pro *Palea* ut plurimum neutrum, & tertiæ declinationis.

Porticus,

Poricus, atque tribus, ¹ socrus, natus, & manus, ² idus, Hinc annus addenda est, hinc mystica namus Iacchi.

¹ Nurus, anus, socrus, feminina sunt per regulam secundam generalem

His pangas os in us vertentia Græca; papyrus, Antidotus, coffus, ³ diphthongus, byssus, abyssus, Crystallus, synodus, sapphirus, ⁴ eremus, & Arctus, Cum ⁵ multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

propriorum ² Ius est nomen plurale. ³ Respicitur syllaba. ⁴ Respicitur tertra. ⁵ Viz.

Biblus, balanus, carbanus, diame-trus, metho-dus, exodus, periodus, dilectus, nar-dus, hyssopus, &c.

6 Neutra non crescentia.

Neurium nomen in e, si gignit is, ut mare, rete. *Et quot in on, vel in um sunt; ut barbiton, ovum. Est neutrum hippomanes genus, & neurium cacoethes, ⁷ Et virus, pelagus: netarium modo, mas modo, ⁸ vulgus.*

quæ plerumque iervant genus suz originis. Ex nominibus Græco-latinis gemmarum in us, alia masculina sunt, alia feminina, quia Græce, in os, nomen commune, & Latine aliquidola-pi, aliquando gemma respicitur.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt ⁹ talpa, & dama, ¹⁰ canalis, ¹¹ Halcyonis, finis, clunis, ¹² restis, ¹³ penus, ¹⁴ annis, ¹⁵ Panpinus, & ¹⁶ corbis, ¹⁷ limex, ¹⁸ torquis, specus, ¹⁹ anguis, Pro morbo ²⁰ ficus fici dans, atque ²¹ phaselus, ²² Lecythus, ac ²³ asomus, grossus ²⁴, pharus, & ²⁵ paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum a verbo dans a, commune duorum est; *Græpogena a gigno, agricola a colo, id advena monstrat A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis, Vater, extorris, patruelis, perque duellis, Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.*

Secunda regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivus Syllaba acuta sonat, velus hæc pietas pietatis, Virtus virtutis monstrat, genus est muliebri.

Huc spectant, quæ acunt penultimam genitivi crescentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua omnia sunt tertix declinationis: ut sunt omnia definitia

Masculina sunt beryllus, opalus, smaragdus, &c. feminina, Chrysolichus Chrysoprasus, topazius, &c. 6 Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa Pascha, mana, item chaos, melos, epos. 7 Sic nepenthes, panaces, solæophanes, & similia Græca. 8 In neutro usitatus. 9 Talpa & dama semper feminina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in Virgilio. 10 Usitatus in feminino, unde canalicula. 11 Alcyon, unde Halcyones, femininum est. 12 Restis femininum est. 13 Penus & specus tertix neutra sunt, sed vix occurrunt præterquam in Nom. Accus. & Voc. 14 Olim femininum, nunc semper masculinum. 15 Usitatus in masculino. 16 Usitatus in feminino. 17 Semel tantum occurrit in masculino, apud Tibullum. 18 Usitatus in masculino. 19 Scipius

C	In	} ut	{	Halec, halêcis.	} inis.
				Delphin,	
An	} ut	{	Titans,	} antis.	
			Infans,		entis.
Ans	} ut	{	Quadrans,	} entis.	
			Continens,		Decuns, decuncis.
Ens	} ut	{	Triens,	} entis.	
			Decuns, decuncis.		

In *er* longum, quæ Græcis per *η*, scribuntur; ut, Character, Crater, stater, foter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	Inx	} ut	{	Syrinx, ingis	} uncis.
				Anx	
Unx	} ut	{	Deunx,	} ontis.	
			Septunx,		ortis.
Ons	} ut	{	Effrons,	} ortis.	
			Bifrons,		Confors,
Ors	} ut	{	Cohors,	} ortis.	
			Confors,		

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo; ut, lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter pauca gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra; ut, Vestigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertie regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo; ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertie regulæ.

In *er* Græca, quæ retinent *er* in genitivo; ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægæon, ônis & ônis. Cætera sunt tertie regulæ.

In *er* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepâris.

In *er* Latina; ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant;

pius masculinum. 2 Ficus pro morbo est masculinum & secundæ declinætionis. 21 Pro *stliqua* semper masculinum. 22 Non occurrit in feminino. 23 Usitatus in feminino. 24 Latine femininum est, licet Græce sit masculinum: & *Suetonii* locus, ubi occurrit cum adjectivo masculino, ex optimis editionibus emendatur. 25 Non occurrit in feminino. Adde *Palumbes* femininum in *Virgilio*: sed usitatus masculinum. 6 Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, revera masculina tantum sunt: nimirum significatione tantum, non autem constructione communia. Vide observationes in pag. 18.

1 Usita-
tius mascu-
linum; at
aliquando
neutrum in
singul. pro
condimen-
to. 2 Ex
nominibus
in hac re-
gula con-
fentis, *Car,*
Ser, vir, vas,
mas, Cres,
pras, Tros;
Tirax, rex,
Phryx, A-
car, ian, He-
ros, Gigas;
Caramas,
Samnis, ma-
fculina sunt
perregulam
gener. pro-
priorum. 3
As, & Bes,
Masc. ex si-
gnificatio-
ne. 4 Olim
femininum
5 *Glis, gl-*
ris, & glis,
gliffis, bar-
bara sunt.
6 Cum in
feminino
usurpatur,
respicitur
femina.
7 Dubitari
potest an
sepi, aliâ si-
gnificatio-
ne sit Lati-
num, quia
obliqui *se-*

pem & sepibus, quibus usus *Maro,* à recta *sepes* deduci possunt, quod & ipsum
occurrit in recto singulari apud *Virgilium.* 8 Olim & muliebre. 9 Sic *At-*
sagen, hymen, agon, paan, lien. 10 Sic *unio, pugio, harpago, mucro, scipio, ti-*
sio, ligo, vespertilio, scorpio, &c. *Arrhabo* Varroni femininum est; *Plauto, Gellio,*
masc. ut & Græcis. 11 Excipe *cos, dos, eos.* 12 Intelligitur *amnis.* 13 Ma-
fculinum per Syllepsin, sive porcellis, sive arietibus proprie competat. 14 In-
telligitur *Sol.* 15 Masculinum est, vel quia sequitur naturam simplicis *dens,*
vel quia subauditur *ligo:* pro ove femininum est, sed tum intelligitur *ovis;*
de *verre* rursus masculinum est. 16 Adde *actinaces.* 17 Composita ab asse
masculina sunt ex significatione: aliud autem est *femis,* aliud *femiffis;* *se-*
miis

ut, *Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ðris.* Et
Græca quoque nonnulla; ut, *Rhetor, Hector, Nestor,*
Stentor, &c. ðris.

In *as* Latina: ut, *Majestas, lenitas, humilitas, huma-*
nitas, &c. âtis. Excipe, *Anas, anâtis;* & Græca quæ-
dam: ut, *Lampas, monas, trias, decas, âdis.*

In *es* Latina aliquot: ut, *Quies, magnes, locuples,*
êtis; *Merces, hæres, cohæres, êdis.*

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, *Lebes, tapes,*
Dares, Chremes, êtis.

In *is,* quæ faciunt *itis, inis, & idis* in genitivo: ut,
Samnis, Quiris, itis: *Salamis, Trachis, inis:* *Psophis,*
Crenis, idis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, *Custos, ôdis:* *Nepos, ôtis.* Præter
Compos, impos, ôtis.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut,
Heros, Minos, ôis. *Rhinoceros, ægoceros, ôtis.*

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in *ûris, ûdis,*
ûris, untis: ut, *Salus, palus, tellus, opus.* Præter unam
vocem, *Pecus pecûdis.*

Huc pertinent & comparativa neutra in *us:* ut, *San-*
ctius, probius, melius, pejus, ôris.

In *ax,* tam Latina quàm Græca: ut, *Limax, fornax,*
thorax, Phæax, audax, bibax, âcis.

Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut,
Abax, storax, styrax, similax, colax, corax, dropax, Phar-
nax, Candax âcis: *Lyphax* tamen variat *âcis, & âcis.*

In *ex* paucula quædam: ut, *Vervex, êcis;* *Vibex, icis;*
Exlex, êgis; *Alex, alêcis.*

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, *Lodix, radix, cornix, spa-*
dix, felix, phoenix, perdix, coturnix, &c. icis. Et verba-
lia omnia in *trix:* ut, *Victrix, nutrix, motrix, lotrix,*
&c. icis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, *Celox, velox, ôcis.*
Præter *Cappadox, ôcis;* *Allobrox, ôgis;* & quædam
alia.

In *ux*; ut, Pollux, Pollūcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *yx*; ut, bombyx, bombycis: *Bebryx* autem variat *Bebrycis*. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In: Græca, præcedente *p*; ut, *Hydrops*, *Cyclops*, *conops*, *Cecrops*, *ôpis*. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quedam.

¹ *Sal*, *sol*, *ren*, & *spen*, ¹ *Car*, *Ser*, *vir*, *vas* *vadis* ³, *as*, *mas*, *Bes*, *Cres*, *præs*, & ⁴ *pes*, ¹ *glis* *gliris* habens genisivo:

⁵ *Mos*, *flos*, *ros*, & *Tros*, ⁶ *mus*, *dens*, *mons*, *pons*, *simul* & *sons*,

⁷ *Seps*, pro serpente, *gripi*, *Thrax*, *rex*, ⁸ *grex* *gregis*, & *Phryx*.

Mascula sunt etiam polysyllaba in *n*; ut, *Acarnan*,

Lichen, & *delphin* ⁹: & in *o* signantia corpus;

Ut, *leo*, *circulio*: sic *senio*, *ternio*, *fermo* ¹⁰.

Mascula in *er*, *or*, & *os*; *cen*, *crater*, *condisor*, *heros* ¹¹:

Sic ¹² *torrens*, ¹³ *nefrens* ¹⁴ *oriens*, cum pluribus in *dens*:

Quale ¹⁵ *bidens*, quando pro instrumento reperitur:

Adde *gigas*, *elephas*, *adamas*, *Garamasque*, *tapesque*,

Aique *lebes*, *Cures*, *magnes* ¹⁶ unumque meridi-

es nomen quinta: & quæ componuntur ab *asse*;

Ut, *doctrans*, ¹⁷ *femis*: jungantur mascula, *Sammis*,

Hydrops, *nycticorax*, *thorax*; & mascula, *vervex*,

Phœnix, & *bombyx* pro vermiculo ¹⁸. *Aitamen* ex his

Sunt muliebre genus, *Syren*, *mulier*, *forot*, *uxor* ¹⁹.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, *mel*, *fel*,

Lac, *far*, *ver*, *cor*, *as*, *vas* *vasis*, *os* *ossis*, & *oris*,

Rus, *ihus*, *ius*, *crus*, *pus*. Et in al polysyllaba, in *arque*,

Vi, *Capital*, *laquear*. Neutrum ²⁰ *halec* & *muliebre*.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, ²¹ *Pyshon*, ²² *scrobs*, ²³ *serpens*, ²⁴ *bubo*,

²⁵ *rudens*, ²⁶ *grus*,

²⁷ *Perdix*, ²⁸ *lynx*, *limax*, *stips* pro trunco, *pedis* & *calx*:

Adde ²⁹ *dies* numero tantum *mas* esto secundo.

masculinum est. Nec contra nos facit *Tibulli* locus, ubi occurrit cum adjectivo feminino; nam in eo loco non serpentis nomen est, nec (ut *Calepino* placet) *Pythonissa*, sed urbis, quæ postea *Delphi* dicta. ²² Sæpius masculinum. ²³ Naturâ est adjectivum, ac genere utroque usurpatur, quia intelligitur *anguis*, quod est commune. In feminino etiam *bestia* intelligi possit. ²⁴ Haud facile alibi reperitur in feminino quam uno *Virgilii* loco. ²⁵ *Plauto* femininum est; at *Catullo*, *Virgil*, *Ovid*, aliisque masculinum; quos verisimile est respexisse ad *funem*. ²⁶ Sæpius femininum. ²⁶ Commune Græcis, sed Latinis usitatius femininum. ²⁸ Rarum est in masculino, & fortasse apud *Horatium* unice occurrit. ²⁹ Plurali in feminino reperitur apud *Ciceronem*.

mi enim non quasi *femias*, sed contractum ex *μῆρος*; quippe generatim convenit cujusq; rei dimidio: & vel indeclinabile est, vel casus ceterosmutantur à *femissis*. ¹⁸ Adde *spadix*, *volvax*, *esox*, *visex*; quod tamen *Perfio* fem. est. Adde *salar*, etiam mascul. ¹⁹ Feminina sunt ex significatione.

²⁰ *Halec* male confunditur cum *halex*, quorum illud neutrum, hoc femininum est. ²¹ *Pytho* pro serpente quem *Apollo* interemit, tantum

Omnia substantiva, quæ conveniunt maribus & feminis sexû dilcreto, sunt communis generis, & pro maribus masculino, pro feminis feminino genere usurpantur; ut hic & hæc dux; &c. Sed distinguere debent ab iis, quæ significatione tantum, non autem constructione, communia sunt: masculina, fur, exul, homo: feminina, proles, soboles: neutra, animal, mancipium: & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *mulier* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Aduena, transvena, convena, agricola, calicula, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed nemo aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpres, lanista,*

Communia: acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, auctorque, infans, adolescens, Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata, Ut, bifrons: custos, bos, fur, sus, atque Sacerdos.

Tertia & ultima Regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus supra meminimus; videlicet, Sacer, gener, puer, eri; Adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir, viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, eri: & adjectiva quædam; ut, Tener, dexter, prosper, eri; satur, uri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in a; ut, Poëma, dogma, sophisima, ænigma, ätis.

In yr item Græca; ut, Märtyr, martyr; Psithyr, psithyris.

Omnia item in ur Latina; ut, Augur, murmur, fufur, cicur, uris.

In ut etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur; ut, Imago, sartago, ordo, cardo, inis.

In l; ut, Annibal, älis; mugil, ilis; Consul, præful, ülis.

In en; ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima genitivi singularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, onis.

In or Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, oris.

In as; ut, Anas anätis.

1 Significatione tantum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *mulier* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Aduena, transvena, convena, agricola, calicula, varicola, alienigena, indigena, affecta, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed nemo aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpres, lanista,*

lisæ,

Et Græca ; ut Arcas, chilia, hebdomas, enneas, ædis.
 In *es* Latina ; ut, Fomes, limes, iris ; præses, defes, idis.
 In *is* Latina & Græca ; ut, Sanguis, pollis, inis ; Ty-
 rannis, paropsis, idis.
 In *ar* Latina & Græca ; ut, Jubar, compar, nectar,
 bacchar, æris.
 In *er*, Græca ; ut, aër, æther, èris.
 In *s*, præcedente consonante, tam Latina, quàm Græ-
 ca, ut,

{	Princeps,	}	cipjs.	}	Æthiops,	}	öpis.
	Hyems,		ëmîs.		Arabs,		äbis.
	Inops,		öpis.		Chalybs,		ybis.

In *os* Latina ; ut Compos, ötis.
 In *us* Latina & Græca ; ut pecus, decus, öris ; Vel-
 lus, vulnus, èris ; Tripus, Oedipus, ödîs.
 In *ax* Græca : ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.
 In *ex* Latina ; ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.
 In *ix* Latina & Græca ; ut, Varix, fornix, calix, icis ;
 Mastix, igis.
 In *ox* Latina & Græca ; ut, Præcox, Cappadox, öcis ;
 Allobrox, Polyphlox, ögis.
 In *ux* Latina ; ut, Conjux, conjügis ; Redux, redücis.
 Denique in *yx* Græca ; ut Onyx, Sardonyx, Ceryx,

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Feminei generis sit hyperdissyllabon in do,
 Quod dinis ; atque in go, quod dat ginis in genisivo.
 Id tibi dulcedo faciens dulcedinis ², idque
 Monstrat compago compagina : adijce ³ virgo,
 Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque ;
 Sic ⁴ Bacchar, sindon, ⁵ Gorgon, ⁶ icon. & ⁷ Amazon ⁷.
 Græcula in as vel in is finita : ut Lampas, Iaspis,
 Cassis, cuspis ⁸, in us vox una pecus pecudis dans ⁹ :
 His forfex, ¹⁰ pellex, carex, simul atque supellex,
 Appendix, ¹¹ hyftrix, coxendix, adde filixque ¹².

lixa, latro, obfes, opifex, pedes, pincerna, præsul, princeps, pugil, tabula, senex. ² Con-
 stractione autem communia sunt, adolescens, affinis, antistes, autor, augur,
 bor, canis, civis, comes, conjux, conviva, custos, dux, hares, hostis, infans, ju-
 dex, miles, municeps, parens, patruelis, sus, testis, vates, vindex. ³ Cupido,
 pro cupiditate in masculino reperias apud Poetas ; sed in feminino longè
 est usitatus, nec aliter usi Oratores. ⁴ Virgo est femininum ex significa-
 tione. ⁵ Bacchar semper neutrum est. ⁶ Gorgon & Amazon feminina sunt
 ex significatione. ⁷ Icon vix invenitur apud Latinos. ⁸ Adde Halcyon &
 aedon. ⁹ Adde Græca in ys : ut, chelys, Erinnyis, Othrys, &c. ¹⁰ Adde lagopus.
¹¹ Pellex est femininum ex significatione. ¹² Claudiano masculinum.
¹² Adde tomex, & forpex.

1 Antiquis etiam masculinum

2 *Guttur* olim masculinum, & *murmur*.

3 Obsolevit: *Uter* singulari in usu sunt *verberis* & *urberis*, in terim neutrum esse ostendit

pluralis *vera*. 4 De *Subere* in regulis generalibus dictum. 5 Pro

arbore femininum est; pro fructu ejus, masculinum; pro tumore, item pro planta genere sponte nascenti intra terram, neutrum est. 6 Apud *Plinium* occurrit *tres siferes*, ubi masculinum an femininum fit, incertum. 7 Adde *spinter*, &

antiquum *juger*: item *atriplex* neutrum. 8 Olim femininum, nunc semper masculinum. 9 Occurrit semel tantum femininum, apud *Juvenal.* 10 *Sæpius* masculinum. 11 Olim masculinum, nunc semper femininum. 12 *Sæpius* masculinum. 13 Semper masculinum. 14 Femininum est. 15 *Sæpius* masculinum. 16 Masculinum est. 17 Vix aliter quam masculino uturpari debet. 18 Pro *gemmâ* femininum est, pro *lapide* masculinum. 19 *Rarius* masculinum est. 20 De communibus vide observationes in pag. 18. 21. Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim præteriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

EST neutrale genus signans rem non animatam
Nomen in a; ut *problema*: eni; ut *omen*: ar; ut *jurbar*: ut dans;

Ut *jecur*: us; ut *onus*: put, ut *occiput*. Attamen ex his
Mascula sunt, *pecten*, *fursur*: sunt neutra, *cadaver*,
3 *Verber*, *iter*, 4 *uber*, pro *fungo* 5 *tuber*, & *uber*,
Zingiber, & *laser*, *cicer*, & *piper*, atque *papaver*,
Et 6 *sifer*, atque *siler*. Neutra *æquor*, *marmor*, *adorque*;
Atque *pecus* quando *pecoris* facit in genitivo 7.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, 8 *cardo*, 9 *margo*, *cinis*, 10 *obex*, [*imbrex*,
Pulvis, *adeps*, 11 *forceps*, 12 *pinex*, 13 *ramex*, 14 *anas*, 15
Adde 16 *culex*, 17 *natrix*, & 18 *onyx* cum *prole*, 19 *silexque*.
Quamvis hæc melius vult masculina diciq; usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista 20, *vigil*, *pugil*, *exsul*,
Præsul, *homo*, *nemo*, *martyr*, *Ligur*, *augur*, & *Arcas*,
Antistes, *miles*, *pedes*, *interpretes*, *comes*, *hospes*;
Sic ales, *præses*, *princeps*, *auceps*, *equus*, *obses*:
Atque alia à verbis que nomina multa creantur:
Ut *conjux*, *judex*, *vindex*, *opifex*, & *aruspex*.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva 21 unam duntaxat habentia vocem,
Ut *felix*, *audax*, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut *omnis* & *omne*,
Vox commune dulcis prior est, *vox altera* neutrum:
At si tres variant voces, *sacer* ut, *sacra*, *sacrum*.
Vox prima est *mas*, *altera* *femina*, *tertia* *neutrum*.
At sunt que flexu prope substantiva vocares,
Adjectiva tamen natura usuque reperta:
Talia sunt *pauper*, *puber*, cum *degener*, *uber*,
Et dives, *locuples*, *sospes*, *comes*, atque *superstes*:
Cum paucis aliis, que lectio iusta docebit.

antiquum *juger*: item *atriplex* neutrum. 8 Olim femininum, nunc semper masculinum. 9 Occurrit semel tantum femininum, apud *Juvenal.* 10 *Sæpius* masculinum. 11 Olim masculinum, nunc semper femininum. 12 *Sæpius* masculinum. 13 Semper masculinum. 14 Femininum est. 15 *Sæpius* masculinum. 16 Masculinum est. 17 Vix aliter quam masculino uturpari debet. 18 Pro *gemmâ* femininum est, pro *lapide* masculinum. 19 *Rarius* masculinum est. 20 De communibus vide observationes in pag. 18. 21. Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim præteriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum speciales

*Hæc propriam quandam sibi flexum adsciscere gaudens,
 Campester, volucer, ceber, celer, atque saluber :
 Junge pedester, equester, & acer : junge paluster,
 At alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis ;
 Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere : Aut aliter sic :
 Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
 Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
 De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.*

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes ;

A, } ut { Mensa ; } { *Es,* } ut { Anchises ;
As, } { Æneas ; } { *E,* } { Penelope.

Porro Græca sunt { *As,* } { *Es,* } { *E,* } finiuntur : ut { Thomas ;
 omnia quæ in { } { } { } { Anchises ;
 { } { } { } { Phœbe.

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am* : ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexuris : Adamus, Adami ; Abrahamus, Abrahami.

As, Accusativum in *am* & in *am* facit, Æneas, Æneam, vel Ænean ; vocativum in *a* ; Æneas, Ænea.

Es, in Accusativo *em* sumit ; ut, Anchises, Anchisen : in Vocativo & Ablativo *e* vel *a* ; ut, Anchise, vel Anchisa.

E, Genitivum in *es* mittit, Dativum in *e*, Accusativum in *em*, Vocativum & Ablativum in *e* ; ut,

Nom. { Penelope, } Acc. } Penelopen,
 Gen. { Penelopes, } Voc. } Penelope,
 Dat. { Penelope, } Abl. } Penelope,

As, in Genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem : ut, Pater familiâs, Filius familiâs. Id quod veteres observant in multis aliis. Ennius : *Dux ipsa viâs.*

speciales regulas atque exceptiones præterire licet: nempe Adjectiva substantive usurpata ejus esse generis cujus est substantivum subintellectum. Per hanc regulam masculina sunt, Annularis, auricularis, index ; sup.

digitus. Mortalis ; *homo,* Maialis, nefrens ; *porcus.* Maxillaris, *dens.* Molaris ; *dens* vel *lapis.* Martius, Aprilis, &c. *Mensis.* Oriens, Occidens ; *Sol.* Profluens, confluens, torrens ; *amnis,* vel *fluvius* ; &c. Feminina sunt arida, continens, eremus ; *terra.* Frigida ; *aqua.* Bipennis ; *securis.* Bidens ; *securis,* vel *ovis.* Curulis ; *sella.* Consonans, vel vocalis ; *litera.* Diphthongus ; *sylaba.* Prægnans ; *mulier.* Tertia, quarta, &c. Neutra sunt, altum, vel profundum ; *mare.* Præsens ; *tempus.* Suburbanum ; *rus,* vel *pradium,* &c. Quoties vero adjectivum neutrum est, nec particulare aliquod substantivum habet expressum, vel subintellectum, referri debet ad negotium ; ut *triste lupus stabulis* ; id est, *negotium triste.*

1 Sic *Dardanidum* pro *Dardanidarum*: sed *Dardandum* absque syncope venit à *Dardanis, idis*, & est femininum: sicut & *Achemenidum* ab *Acheminis, idis*. 2 Occurrunt etiam *animabus, dominabus, famulabus, servabus, asinabus, sociabus*: quæ ita efferuntur differentie causa, id est, ad sexum discernendum. 3 Usitatius tamen in *abus*. 4 Terminations *ir* & *ur* videntur fieri per apocopen: nam *vir* proprie descendit à *virus*, quod facit *vira* in feminino: unde *querquetulana vira* apud *Festum*: quemadmodum & Hebræi dicunt *וִיִן* & *וִיִן*. Satur etiam formatur à *Saturus*, cujus femininum *satura* occurrit apud *Terentium*. Quod si visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio: nam nihil est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc conflatur ex *ne* & *bilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 Vel *eo*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *nummum*, pro *nummorum*: *Sestertium* pro *Sestertiis*: sic *mediannum*, *medium*, *liberum*, *duum*, *senum*, *septennum*, at in neutris hoc rarum est: ut apud *Ennium*, *duellum*, pro *duellorum*.

Livius Andronicus; Mercurius, cumque eo, filius Latonas, pro Lasona. Sic Nævius; Filii terrâs, pro terra. Virgilius; Nec aurâs nec senisûs memor.

Aulai & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquito. Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit; ut, Aeneadum, Grajugenum, pro Aeneadarum, Grajugenarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*: *Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus* 2.

Hæc verò tam in *is*, quàm in *abus* 3: *Filia, filii vel filiabus; Nata, natis vel natabus.*

SECUNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque; $\left. \begin{array}{l} \text{Er,} \\ \text{Ir 4,} \\ \text{Ur,} \\ \text{Us,} \\ \text{Um,} \end{array} \right\} \text{ut,} \left\{ \begin{array}{l} \text{Aper.} \\ \text{Vir.} \\ \text{Satur.} \\ \text{Dominus.} \\ \text{Templum.} \end{array} \right.$

Et Græcorum, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Os,} \\ \text{On,} \\ \text{Eus,} \end{array} \right\} \text{ut,} \left\{ \begin{array}{l} \text{Delos.} \\ \text{Ilion.} \\ \text{Orpheus.} \end{array} \right.$

Attica in *os*, genitivum in *ô* mittunt 5, accusativum in *ôn*: ut *Androgeos, Androgeô. Accus. Androgeôn.*

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut *Panthus, ô Panthû; Oedipus, ô Oedipû.*

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum singularem; ut, *Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus pro natione.*

Eus genitivum format in *ëi* vel *eos*, dativum in *ëi*, accusativum in *ea*, vocativum in *ëu*: ut,

Nom. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Orpheus.} \\ \text{Orphei vel Or-} \\ \text{Orphei 6 [pheos.} \end{array} \right\} \text{Acc.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orphea. Ov. Orpheon.} \\ \text{Orpheu.} \\ \text{Orptheo.} \end{array} \right.$
Gen. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Orphei vel Or-} \\ \text{Orphei 6 [pheos.} \end{array} \right\} \text{Voc.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orphea. Ov. Orpheon.} \\ \text{Orpheu.} \\ \text{Orptheo.} \end{array} \right.$
Dat. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Orphei vel Or-} \\ \text{Orphei 6 [pheos.} \end{array} \right\} \text{Abl.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orphea. Ov. Orpheon.} \\ \text{Orpheu.} \\ \text{Orptheo.} \end{array} \right.$

Notandæ sunt denique syncopationes istæ, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Virum,} \\ \text{Deum,} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{Virorum.} \\ \text{Deorum 7.} \end{array} \right.$

Festum: quemadmodum & Hebræi dicunt *וִיִן* & *וִיִן*. Satur etiam formatur à *Saturus*, cujus femininum *satura* occurrit apud *Terentium*. Quod si visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio: nam nihil est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc conflatur ex *ne* & *bilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 Vel *eo*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *nummum*, pro *nummorum*: *Sestertium* pro *Sestertiis*: sic *mediannum*, *medium*, *liberum*, *duum*, *senum*, *septennum*, at in neutris hoc rarum est: ut apud *Ennium*, *duellum*, pro *duellorum*.

Item

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëtæ etiam in Accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea sales Idæa tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos tuislet gloria, jurejurando obstringam ambo.* Cic. in Phil. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

melius innotescat accipe sequentes regulas. Nomina in a, faciunt aris,

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficultates duntaxat casus hoc loco attingemus 1.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in im; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charibdim 2.

-e in -onis. Sic unedo: at reliqua fem. in do. & go-inis: Item masc. ordo, homo, turbo, cardo, Apollo, Cupido, margo.

Sic & quorundam fluviorum accusativi; ut, Tibrim, Aratim.

Anio, Enio, -enis; caro, carnis, halec. halecui: lac, lactiu. Nom. in -l addunt -is: at mol-

Quædam accusativos flectunt in im, & in em communiter; ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, im vel em 3.

mellis: fel, fellis. Nom. in -n addunt -is; sed neutra in

Ablativus regulariter in e definit; ut, Pectus, salus: Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in e mittunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in al, ar, & e 4 ablativum magna ex parte mittunt in i; ut, Vestigal, calcar, mare, Abl. Vestigali, calcari, 5 mari.

in -n addunt -is; sed neutra in

Ablativus, rete, à nominativo, retis, est: non à no-

-en faciunt inis: sic pecten, & masc. in -en, & flamen. Propria aliquando -onis, & horizon. Nom. in -r addunt -is: at far, farris, hepar, hepatis: Celeber, imber, saluber, bris: & nom. mensium in -ber. adject. in -cer -eris. Græca in -ter -eris; sic later. Lat. alia in -ter tris; sic pater, mater. Ister itineris; cor, cordis; Jupiter, Jovis. Fecur, robur, femur, ebur, -oris. -As -atis. Græca -adis; sed masc. antis. As affis; mas, maris; hoc vas, vasis; hic vas, vadis. Es mutatur in is: at locuples, prapes, paries, seges, perpes, tapes, interpres, teges, teres, magnes, abies, aries, hebes, quies; & plur. Græc. in es, faciunt eris. Ceres, Cereis; bes, beffis; as, aris; compos. à sedes, -idis. Pes, hares, merces, pras -diu. Pubes subst. pubis; adject. puberis. Miles, veles, eques, palmes, termes, fomes, -tis. -Is facit is: sed Cassis, lapis. & plur. Græc. -dis. Quiris, Samnis, diu, liu, charis -itis: pulvis, cinis, -eris. Glis, gliris: sanguis, sanguinis. Os -otiu. At mos, stos, ros, -oris: Heros, Minos, Tros, Thos, -ois. Bos, bovis; custos, custodiu: os, ossis, & oris. Us, -eris: at pectus, fenus, lepus, nemus, decus, pignus, listus, tempus, corpus, -oris: compar. in -us. Monosyl. in -us & tellus, uris: grus, sus, -uis: palus, incus, subscus, -dis, laus, fraus, -audis; tripus, tripodis: intercus, salus, virtus, juvenus, senectus, servitus, -utis: -bs, bis, ps, -pis, in polysyl. -e in i. verso. Auceps, aucupiu; puls, pultis; hyems, hyemis, -nis & rs, tis amissio -s. Sed glans, nefrens, lens, frons, -dis; & libripens, lipripendis; & compos. à cor cum s post r. -iens, euntis: at ambiens, ambientis, caput cum compos. -tis. x mutatur in -ch. Sed frux, lex, rex, grex, styx, Phryx, conjux, is. Remex, igit. Reliqua polysyl. in ex, -icis: at halex, veruex, -ecis. Senex, senis: nox, noctis; nix, nivis; onyx, onychis; supellex, supellectilis. 2 Adde decussis, centussis, buris, pelvis, securis. 3 Adde sementis. Reperiuntur etiam cucumim, pulvim, curim, præsепim, strigilim, sentim, cummim, cannabim, avim, cratim, lentim, messim, ovim, rasim, &c. 4 Excipe sale; nimirum quia sapius virile est. 5 Mare Ovidio.

minativo

minativo, rete. Par, cum compositis, tam e quàm i habet: ut, Par, compar. Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen e retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe. Et hæc propria; Soracte, Præneste, Reate, Abl. Soracte, Præneste, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*, ut, Floralia, Feralia, genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel, *ium* ¹.

¹ Festorum nomina duplicem habent genitivum, quia olim duo erant recti singulares, alter in e, alter autem in *um*. 2 Nempe ut distinguatur à nom. neutro in e. 3 Huc refer memor, quod facit tantum memori in ablativo. 4 Dicitur tamen degeneri, Luciano, & uberi, Curtio. 5 Adde pubes & senex. 6 Quin & Participia & adject. in *is*, fere semper ablativum faciunt in e.

Dativus vero & Ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus: præter quinquatriis, quod juxta secundam declinationem format casus.

Mensium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* solum mittunt: ut, September, Aprilis: ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum definit, iis ablativus exit in *i*, ut Sitim, tussim: Ablativo, Sici, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel, *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* solum ²: ut, Fortis, mollis, dulcis: ablativo, Forti, molli, dulci ³.

Sic Acer, acris, acre; ablativo, acri.

Licet Poëtæ interdum metri causâ e, pro i, usurpent.

Cætera adjectiva tam in e, quàm in i. mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo, capace, duplici, vel, ci.

Præter Pauper, degener ⁴, uber, sospes, hospes, quæ in e, tantum faciunt ablativum ⁵.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum; ut, Melior, doctior; ablativo, Meliore, doctiore, vel, ri. Similiter, & substantiva quædam; ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis ⁶: ablativo e, vel i ⁷.

Rarius autem Civis; ablat. Cive, vel, civi.

Rarius etiam Arpinas; ablat. Arpinâte, vel, ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em*, & *im*, finiunt: ut, puppis, navis, ablativo, puppe, nave, vel i ⁸. Et verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix, ablativum facit, Victrice, altrice, vel ci.

⁶ Solum facit i. ⁷ Adde rus, imber, vigil, avis, tridens. Reperiuntur etiam affinitati, classi, colli, fini, fursuri, fusti, labi, lapidi, luci, melli, messi, occipiti, orbi, ovi, parti, posti, segeti, sordi, sorri. Et forsan plura etiam olim in usu erant, quia pro adverbis etiamnum habentur vesperi, tempori, luci, &c. quæ sunt ablativi casus. ⁸ Strigilis, canalis, faciunt tantum ablat. in i. restis tantum in e.

Neutra,

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum vel in *e*, & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel *ci*: nominativo plurali, Mollia, duplicia¹. Præter Ubera, plura, vel, pluria, aplustra², vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora³.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e*, & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum⁴.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum: at plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cuiusmodi sunt Sapientium, pro sapientium, serpentium pro serpentium⁶.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium⁷.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, mensis, auris; in genitivo, Collium, mensium, Aurium. Adde istis.

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium⁸.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, Oppum, apum, &c.

As, format, assium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium, Caro, carniū: Cor, cordium⁹: Alituum ab ales, assumit u.

Boum anomalum est, ut etiam, bobus, vel bubus.

rum, puberum, impuberum, degenerum, congenerum; compositum, impotum, bicorporum, tricorporum, composita à pes, ut alipedum, quadrupedum; derivata à facio, ut canificum; & à capio, ut municipum, &c. 6 Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere est *cadentum, furentum, loquentum, &c.* Nec in solis participiis invenitur: nam & Statii est, *aternaque fontum supplicia*: & Virgil. *agrestum, pro agrestium; caelestum, pro caelestium.* Et Siliii *cadium, pro cadium; cladum, pro cladium*: & Sen. *mensum pro mensium.* Contra sunt quædam in quibus vix syncopen invenias; ut in neutris *e* finitis; propterea non dicitur *cubulum* pro *cubilium*, *animalum*, pro *animalium*; nec minus insolens in plerisque adject. trium generum; nam ab *atrox*, non dicitur *atrocum*, nec à *felix, felicum*. Excipe *gryps, gryphum, lynx lynxum, sphynx sphynxum, Phryx Phryxum*: & similia monosyllaba Græca. 8 Adde etiam *Quiris, Samnis, palus, fornax; Quiritium, (Quiritum per syncopen) &c.* 9 Item *glia*, facit *glirium; cos, cotium; dos, dotium; par, parium; lar, larium.*

¹ *Vetus, etsi dicitur veteri, facit vetera,* ² *Aplustra fit à recto aplustrum, quo usus Lucretius; & ab aplustre tantum aplustria.*

³ *Causa cur hæc excipiuntur est ista, quod usitatores essent ablativi, vetera, maiora, meliore, & similes.* ⁴ *Sic primorum, à primor, primoria.* ⁵ *Adde divitum, celerum, mugilum, ubere-*

Quorum

* Monet Voffius, viros etiam eruditissimos in eo peccare, quod genitivum declinationis huius, quæ, imparisyllaba est apud Græcos, τρισυλλαβὴς inclinens. Ut Poëta Italicus cum dixit *Janthis* pro *Janshidis*, vel *Janthidis*. Quomodo & in obliquis aliis peccari solet, ut in dativo ab eodem; *Adoni* pro *Adonidi*. Observat tamen Charisius nomina huiusmodi isosyllabice aliquando declinari, & Varr. Cic. dixisse huius *Serapis*, huius *Isis*. In iis tamen

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium: Partes, omnes, vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ suæ morem variantur, genitivum mittunt in *es*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titānos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Panna, Phyllida, Amaryllida, Orphea.*

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *s* nominativi mutata in *n*: ut, Tethys, Tethyos, Decapolis, lios, Genefis, seos, Metaphorphosis, seos: accusat. Tethyn, Decapolin, Genesin, Metamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusat. Themida & Themis.

Feminina in *o*, genitivum in *as*, & accusativum in *o* mittunt: ut, Sapphō, Sapphūs, Manto, Mantūs, Cliō, Cliūs; hanc Sapphō, Mantō, Cliō.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo *o* Palla, Theseu, Tethy. Phyllis, Phyllidos, Alexis, Alexios, Achilles, Achilleos; vocativo *o* Phylli, Alexi, Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, Poëma: quæ veteres juxta Lat. quoque formam declinabant, additâ syll. *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc Poëmatum

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt, ut, Problematis, Poëmatis.

quæ Græce genitivum formant per *os* purum, genitivus potest esse isosyllabus. Nam ab hæc *poësis* dixeris huius *poësis*: Sic *emphasis*, *ellipsis*, ut triplex fit in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *poësis*, & *poëseos*. Nec illud observacione indignum genitivum priorum in *es* apud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut *Verri* apud Cic. pro *Verri*: item *Ariobarzani*, *Aristoteli*, *Theophani*: & apud Virg. *Ulyss*, *Oronti*, *Achilli*: apud Terent. *Chremi*, &c. Quæ ob hanc rationem ita selecti videntur: nimirum quemadmodum Æoles extulere pro *Σιμωνιδης*, *Σιμωνιδης*; unde *Simonidei*; ita & Περικλεις dixerunt & *Αριστοτελης*, unde *Periclei*, *Pericli*, *Pericli*, *Aristotelei*, *Aristotelei*, *Aristotelei*. Sic & dixerunt *Μωυσης* & *Μωυσης*: ab illo est huius *Moyfis*, ab hoc *Moysei*, *Moyseu*, *Moyfi*. Quo genere usus est Tert.

QUARTA

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu².

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Annis³, tumulti⁴ ornati, in genitivo; ut,

Ter. *Ejus annis causa.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, fructui, concubitu; rariùs, Fructù, concubitu.

Virgilius. *Quod neque concubitu indulgens.*

Terent. *Vestitu nimis indulges.*

Currum autem pro curuum Syncope est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verbò casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ibus*⁶.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fetibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis; ut, Plebes, *plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*⁸, & *e*, exibat.

Cicero. *Equites vero daturus illius dies pœnas.*

Virgilius. *Munera lætitiæque dii.*

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterum, præter ista quæ jam diximus; notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitæ dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctorum lectione, partim à sequentibus discere licebit.

in *um* etiam definunt: ut pro *cornu*, non *cornus*, modo sed & *cornum* dicitur. Quædam in *u* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro *os*, dixere *ossum*, & *ossum*. Alia sunt quæ exeunt in *us* quartæ & *um* secundæ; ut *frigus*, -*um*; *sensus*, -*um*, *anfractus*, *um*; *census*, *um*; *ricus*, *um*.³ Sic *quæstus*, *gradus*, *fluctus*, *domus*, *senatus*, *ritus*, *partus*, *fructus*. Ex quibus fiunt genitivi usitati, non per syncopen, sed crasin, ut arguit ultima porrecta. ⁴ Sic *quæsti*, *victi*, *asti*, *senati*, *sumpti*, *exerciti*, *aspecti*, *lucti*, *saltri*, *parti*, *gemiti*, *flucti*, *piscari*, *strepiti*, *porri*, *soniti*. ⁵ Id fit per apocopen, more Æolum qui auferunt è dativis iota subscriptum. ⁶ Pro *acus*, *ficus*, & *quercus*, desideratur auctoritas. ⁷ Hæc quoque declinatio fluxisse videtur è tertiâ; quare non mirum est, si nonnulla simul sint tertiæ & quintæ. ⁸ Vel *i*, quando nominativus claudisur *es* impuro; ut, *fames*, *fami*, *fides*, *fidi*.

Declinatio hæc non tam nova videtur, quam *ἀνομαλία* quædam quæ ex crasi, syncope, vel apocope proveniens. ² Quæ definunt in *u*, toto singulari indeclinabilia sunt; in plurali autem tertiâ terminantur sequuntur. Olim etiam hujusmodi nomina utramque habebant terminationem *us*, & *u*: unde *cornus*, *gelus*, *genus*, in genitivo; contra quædam hodie in *us* solum efferuntur, quæ olim terminabantur in *u*. Tale pro *actus*, *artu*, unde *artus* Plauto. Quin & quædam in *u*, non in *us* solum, sed

1 Pro Troja rorum est: occurrat tamen Pergamum, unde Pergama.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

ROB. ROBINSON.

2 Contractum ab antiquo supellestilis, & supellestilia formatur à supellestile. 3 Adde hac carbasis, pl. hac carbasa. 4 Rastra rarius occurrit; rastro, ut multo usitatius est, ita tutius usurpabitur. Fuit autem rastro à raster, ut rastro à rastrostrum. 5 Veteres dixerunt frenus, & frenum. 6 Fili & capistrum, si ulibi occurrant, rarissima sunt. 7 Neutrum in sing. quia est prima contractorum apud Græcos, sed Argi formatur tanquam ab Argus, cum terminatione Latinâ. 8 Plurale calis vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco; est autem ab antiquo calus. 9 In sing. rarum est; & nundina semper plurale dicitur Præcis Grammaticis. 10 Epula est ab antiquo epula, quod naturâ est adjectivum. Adde delictum, delicta; quod tamen ab antiquo delicta. 11 Ida promontorium semper Gargara dicitur, vel Gargarum. 12 Adde & Pangæus. 13 Sibila rarissimum est. Sibila autem à sibilum, quod & adjectivè usurpatur: unde ora sibila & colla sibila Virgilio, pro sibilantia. 14 Loca est ab antiquo locum. 15 Campanus non pertinet ad regulam sed ut adjectivum concordat cum Averno; Cujus plurale Avernus non legitur. 16 Hoc est casu carentia; non quasi deficient casibus ratione significationis, nam quædam habent sex casus, alia tres, sed quia non habent casus ratione vocis; unde invariabilia rectius dixisset. 17 Fas occurrit in N.A.V. 18 Per syncopen pro nihilum, ac proinde aptoton non est cum nihili habeat, perinde ac nihilum. 19 Idem quod exemplar & occurrit in N. & A. 20 In plur. perfecta sunt neutra in u. 21 Frugi Vossio substantivum est, à frux, frugis, frugis, frugem, fruge, quæ omnia occurrunt: alibi tamen videtur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo est, vel adjectivo idoneus intellecto: aut sit antiquus genitivus pro frugis, ut fami pro famis,

QUÆ genus aut flexum variant, quæcumque novato Ritu deficiunt, superantve, Heteroclitia sunt.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,

1 Pergamus infelix urbs Troium, Pergama gignit;

Quod, nisi pluralis careat, facit ipsa 2 supellex:

Singula feminis, neutris pluralia gaudens 3.

Das prior his numerus neutrum genus, alter utramque,

4 Rastrom cum 5 freno 6 filum, simul atque capistrum:

7 Argos item & 8 calum sunt singula neutra; Sed audi,

Mascula duentaxat celos vocitabis & Argos;

Frena sed & frenos, quo pacto & cætera formant.

9 Nundinum, & hinc 10 epulum, quibus addito balneum, & hæc

Neutra quidem primo, muliebria rise secundo:

Balnea plurali Jurvenalem constat habere. [sunt

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,

Mænalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

Tartara, Taygetus, sic Tenera, Massica, & alius

11 Gargarus 12. At numerus genus his dabis alter utrumque,

13 Sibilus, atque jocus 14, locus, & 15 Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casive, propago.

16 Aptota.

Quæ nullum variant casum ut 17 fas, 18 nil, nihil 19, instar:

Musa & in 20 u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:

Sic gummi 21, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes

7 Neutrum Atribus ad centum numeros, Aptota vocabis 22.

est prima contractorum apud Græcos, sed Argi formatur tanquam ab Argus, cum terminatione Latinâ. 8 Plurale calis vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco; est autem ab antiquo calus. 9 In sing. rarum est; & nundina semper plurale dicitur Præcis Grammaticis. 10 Epula est ab antiquo epula, quod naturâ est adjectivum. Adde delictum, delicta; quod tamen ab antiquo delicta. 11 Ida promontorium semper Gargara dicitur, vel Gargarum. 12 Adde & Pangæus. 13 Sibila rarissimum est. Sibila autem à sibilum, quod & adjectivè usurpatur: unde ora sibila & colla sibila Virgilio, pro sibilantia. 14 Loca est ab antiquo locum. 15 Campanus non pertinet ad regulam sed ut adjectivum concordat cum Averno; Cujus plurale Avernus non legitur. 16 Hoc est casu carentia; non quasi deficient casibus ratione significationis, nam quædam habent sex casus, alia tres, sed quia non habent casus ratione vocis; unde invariabilia rectius dixisset. 17 Fas occurrit in N.A.V. 18 Per syncopen pro nihilum, ac proinde aptoton non est cum nihili habeat, perinde ac nihilum. 19 Idem quod exemplar & occurrit in N. & A. 20 In plur. perfecta sunt neutra in u. 21 Frugi Vossio substantivum est, à frux, frugis, frugis, frugem, fruge, quæ omnia occurrunt: alibi tamen videtur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo est, vel adjectivo idoneus intellecto: aut sit antiquus genitivus pro frugis, ut fami pro famis,

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
 Cen¹ noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
 Promptu, permisso: plurali legimus² astus,
 Legimus³ inficias, sed vox ea sola reperta est 4.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
 Ut fors⁵ sorte dabit sexto, sponsis⁶ quoque sponse:
 Sic plus⁷ ploris habet, repetendarum repetendis⁸:
⁹ Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem
 Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant.
¹⁰ Tantundem dat tantidem, simul¹¹ impetis hoc dat.
 Impete: jauge vicem¹² sexto-vico; nec lego plura.
 Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
 Quatuor hæc numero casus: tenuere secundo¹³.

famis, cuiusmodi, pro. cuiusmodi. 22 Adde nomina literarum, ut Alpha, Beta, &c. Et quedam, ut vocant, barbara: ut Adam, Noe, Ham, &c. Item pluralia neutra, Cherubim & Seraphim. Nec non pluralia quintæ declinationis, ut spes, fides. Præter res, species, facies, acies, & Dies. Adde & sequentia, nefas, damnas (nisi des illi gen. damnati, qua fit per syncopen à damnatus, ut & satias à satietas,) exes, cacoëthes, grates, soboles, labes, in plural. potis, epos, specur, virus, opus, subtil, hir, gētu, astu, pro urbe, semi, sinapi, mulsæ, defruta, mella, farra, hordea, thura, rura, pondo, nequam, necessum, necesse, cete, mele, pluralia, volupe, gausape, presepe, mares, cepe, mille, totidem, aliquot, quorquos, quocunque, frit, & git; quibus addi possunt nomina Villarum in i, aut y, ut Aixi, Ikturgi, Epy, Dory. 1 Ablativus veterum more, formatus pro nocte. 2 Occurrit & in singul. apud Sil. Ital. 3 Dicimus ire inficias, ut ire exsequias, ire suppetias, quæ sunt Accus. ab exsequia, suppetia, & in iis reticetur inaptis præpositio ad. Adde Gen: Nanci, dicis, ejusmodi, cuiusmodi, hujusmodi, aliusmodi (pro quo veteres dixere alimodi, ut cuiusmodi & cuiusmodi, pro cuiusmodi, & cuiuscunqumodi.). Addunt ostentus, despiciatus, derisus, frustratus, & similia, cuiusmodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & Acc. incitas; ut ad incitas redactus, ubi intelligitur calces. Nam tralatio est à ludo calculorum, seu calcium, quas incitas dixere, cum ciera, hoc est, moveri amplius non possent. Verum pro isto ad incitas, etiam ad incita, in neutro genere substantivè posito, dicitur. Addi possunt & ablat. hortatu, reclatu, assatu, rogatu, arcessitu, accitu, dispositu, objectu, monitu, admonitu, instinctu, concessu, inconsultu. Item fauce (ab inusit. faux, sed pluralis fauces est in usu) ambage (tamen in plur. ambages & ambagibus) ingratis: Addunt etiam vocativos malte & macti: sed Cato maltes quoque usurpat. 5 Occurrunt & fortis, forti, & fortem. 6 Occurrit sponsis; sed sponte frequens est. 7 Reperitur & plurem, & plure. 8 Adjectiva sunt inartitula usurpata: nam intelligitur pecuniarum & pecuniis. Et propterea in gen. & ablat. inveniuntur in accusatione, quia verba accusandi duos hosce casus tantum regunt. 8 Ab antiquo juger vel jugus. 10 Adjectivum est compositum ex tantus & dem; habet etiam terminationem femininam tantandem. 11 Impetis rautm est. Lucretii est in plurali impetibus. Suntque ab inusitat. impes 12 Leguntur vicis & vici; rectus est inusit. vix: unde vix adverbium. 13 Adde tabi, tabo, dica, dicam: nisi tripoton malis, quia dicà in ablat. usurpat Ausonius. Chaos, chao: melos, melo: vesper, vespere: obtentus, obtentu: irrisus, irrisu: ara, arbus: ora, oribus: & similia.

Tripôta.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur.

1 Genit.

precis, vix

occurrit,

legitur tam-

en dativo

precis. 2 Ops

legitur in

recto, sed

pro Deâ :

vel divitem

notat, unde

contrarium

inops. In

fig. pote-

statem, in

plur. divi-

rias signat.

3 Nominat.

frux apud

Eanium oc-

currit. Ad-

de Jovis,

proceris, &

daps, quo-

rum Nom.

non sunt in

usu. 5 De

pronomini-

bus quæ ca-

rent vocat.

vide p. 37.

6 Excipe si

tantum plu-

ralia sint, ut

Delphi. Ar-

tuena &c.

vel si in ter-

gionum

nonnibus

ad partes attendatur :

ut Gallia, Hispania :

vel si pluribus idem sit nomen :

ut,

complures fuerunt Casares :

vel si similitudo significetur :

ut apud Ovid. Es

maltes illic Hectoras esse puta.

7 Ut, triticum, fligo, ador, &c.

8 Ut, piper, sac-

charum, resina, &c.

9 Ut, ruta, salvia, &c.

10 Ut lac, oleum, &c.

11 Ut, aurum,

argentum, &c. & mineralia :

ut, sulphur, nitrum, &c.

12 Sic leguntur sa-

ba, frago, lupini, pisa, zizania, avena.

Et ex herbis, cardui, urtica, malva, ci-

antia, papavera, &c. quibus addi possunt

& florum nomina :

ut, rosa, lilia, &c.

Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali ara,

oriebalca, stan-

na, electra. 13 Sic aqua, vina, musta.

14 Sic pices, cera.

15 Est nomen

proprium. 16 Hebræis plurale. 17 Adde pudor, sopor, cæsus, pro orna-

mento muliebris, viscus cum masc. est, muscus, merities, mundus, pro orna-

mento muliebris. Addunt Grammatici fumus, pulvis, genius, Sol, aor, ros,

carcer, adeps, autumnus, clavus, cruor, situs, metus, terror, timor, vigor, pallor,

flex, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. 18 Plurale Gellio. 19 Plinio

Ut 1 precis atque præcem, petis & præce blandius amicitiam ;

Sic 2 opis est nostræ, ser opem legi, atque ope dignus.

At tantum recto 3 frugis caret, & disionis :

Integra vox vis est, nisi desit forte desivus.

Omnibus his masculis numerus prior, integer alter.

Quæ referunt, ut qui : quæ percontantur, ut æquis :

Et quæ distribuunt ; ut nullus, nemo, & omnis :

Infinita solens his jungi ; ut quilibet, alter :

Quinto hæc sæpe carent casu ; & 5 pronomina, præter

Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.

6 Propria cuncta nosces, quibus est natura coercens,

Plurima ne fuerint : ut Mars, Cato, Gallia, Roma.

Ida, Tagus, Lalaps, Parnassus, Bucephalusque.

His 7 frumenta dabis 8 pensa 9, herbas 10, sala 11, metalla ;

In quibus auctorum quæ sunt placita ipsæ requiras :

Est ubi pluralem retinent hæc ; est ubi spernant.

Hordea 12, sarræ, forum, mel, malsum, defruta 13, thusque 14,

Tres tantum similes voces pluralia servant.

15 Hesperus & vesper, pontus, limusque, finusque,

Sic penus & 16 sanguis ; sic æther, nemo ; sed ista

Mascula sunt numerum vix excedentia primum 17.

Singula feminei generis, pluralia raro

Pubes atque salus, sic 18 talio cum indole 19, tussis.

20 Pix, hinc, atque 21 lues 22 : sitis & fuga ; jungit 23 quietem,

Sic cholera atque James 24, bilisque, senecta, juvenitus ;

Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quinta,

6 Excipe si Tres similes casus plurali sæpe renebunt :

Excipe res, species, facies, actesque ;

Quas voces numero totas licet esse secundo.

Itis multa solent muliebria nestere : ut hæc sunt,

Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque

Id genus innumeras 25 voces, quas lectio præbet :

Quam tibi praefixam ceu certum collige filium ;
Rariis his numerum, quandoque sed adde secundum.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
26 Delicium, senium, lethum, cananque, salumque :
Sic barathrum, virus, vitrum, viscumque, penanque,
Justitium, nihilum, ver, 27 lac, glusen, simul haec :
Adde gelu 28, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Quae tibi si observes, occurrent multa legem 29.

Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
30 Manas, majores, cancelli 31, liberi, & antes,
Menses profurivium, 32 leuires, fasti atque minores ;
Cum genus assignant 33 natales : adde 34 penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quaecumque legas passim similis rationis 35.

Haec sunt feminei generis, numerique secundi,
Exuvia, phalera, graesque, manubia, & idus,
36 Amia, & inducia, simul insidiaeque 37, mineaque,
Excubia 38, nona 39, nuga, tricaque, calenda,
40 Quisquilia 41, thermae, come 42, dira, exequieque,
43 Ferie, & 43 inferia ; sic primitiaeque, plageque
Retia signantes, & valvae, divitiaeque ;
Nuptiae item & 45 lactes : addantur Thebae & Athenae 46.

pio plurale. 20 Plurale Virgilio. 21 Prudentio plur. 22 Plur. Virg. & Ter.
23 Plur. Cic. 24 Plinio plur. 25 Cujusmodi sunt castitas, elegantia, fides
pro virtute, galla, impietas, inertia, justitia, injustitia, lux, pro qualitate, maesti-
tia, pietas, pigritia, pituita, pueritia, rabies, requies, sanctitas, sanies, sernitia, so-
cordia, suppellex, tabes, terra, pro elemento, vecordia, velocitas. Quibus ad-
dunt Grammatici & alia quae in plurali rarius occurrunt, ut arena, avaritia,
barba, benevolentia, caritas, cera, cervix, contagio, culpa, cutis, fama, gaza, glo-
ria, hallex, hara, impuritas, infamia, insania, inimicitia, ira, luculentia, mors,
nex, obliuio, otivitas, paupertas, pax, perfidia, pernicietas, pestis, plebs, proles, pro-
sapia, salubritas, sors, spes, sterilitas, telus, valetudo, vis, vita. 26 Legitur delicia
ab antiq. delicia. 27 Lac & hallex ad uda pertinent. 28 Occurrit in plurali.
29 Cujusmodi sunt, callum, crocum, ebur, fae, fascinum, fel, hepar, hilum, nil,
nihil, nefas, nitrum, pelagus, pus, sal, sinapi, siler, siser, vulgus. Quibus addunt
& avum, allium, altum, caelum, gaudium, ingenium, jus, lutum, macellum, mare,
murmur, Pascha, pedum, rudus, rus, solum ; raro pluralia. 30 Naturae adjecti-
vum, ut majores, & minores. 31 Reperitur in singulari. 32 App. singulare
33 Naturae adjectivum. 34 Livio singulare. 35 Addunt Grammatici anna-
les, artus, calites, cani ; caneres, caser, codicilli, fascies, fines, foci, fori, freni, fur-
fures, Garamantes, gemini, grumi, horti, indigites, inferi, lares, lendes, loculi, ludi,
lumbi, magistratus, mores, Nomades, nostrates, optimates, panni, plerique, plures,
posteri, primores, proceres, pugillares, Quirites, sales, sentes, singuli, spiritus, stu-
peri, triplices, vepres. Quorum pleraque naturae sua adject. sunt, & alia in
sing. licet rarius, occurrunt. 36 Naturae adject. 37 Nempe pro commina-
tione vel murorum eminentiam, nam alia signif. singulare est. 38 Nona, ca-
lenda, & idus, naturae adjectiva sunt. 39 Singulari Oppidum Apuliae.
40 Obsoletum est Quisquilia, 41 Naturae adject. 42 Adject. 43 Scriptor.
Eccles. ling. 44 Natura adject. 45 Lactis obsoletum est. 46 Nonnulla
tamen in ling. occurrunt ; ut, Cuma, & Cuma, &c.

sula, Taphra, Esquilina, Fregella, Gades, Tralles, &c.
 2 Femin. in regulâ contentis adde apina, caulis, sala, fortuna, pro bonis, gerra, opes, pro divitiis, nundina, salina, scopa, stativa (naturâ adject.) suppetia, tenebra. Addunt Grammatici & alia rarissime singularia; ut, ades, alpes, ambages, angustia, anta, antenna, ara, argutia, barba, biga, blanditia;

ceremonia, compedes, copia, crates, dapes, decima, delicia, Dryades, Epula, Eumenides, facietia, fauces, fides, fores, gena, gingiva, grossi, habena, illecebra, ineptia, inimicitia, latebra, litera, minutia, nania, nares, officia, palea, parca, partes, praestigia, preces, quadriga, reliquia, retes, salebra, sarcina, scala, sordes, sortes, symplegades, vigilia, vindicta, vires. 3 Pro spatio temporis singulare est. 4 Val. Flac. sing. 5 Natura adjectivum. 6 Avium, naviumque rostrum, singulare est. 7 Natura adject. 8 Sic & ludorum nomina, ut Pythia, Olympia, &c. in quibus festa & certamina intelliguntur. 9 Pluralibus in regula contentis adde cete, comitia, lautia, Magalia, parapherna, prabia, rapicia, repotia, scruta: Et locorum nomina; ut, Artaxata, Baetra, &c. Addunt Grammatici, alia, astiva, adversaria; avia, bona, brevia, cibaria, diaria, genitalia, hyberna, miliaria, multitia, natalitia, nutricia, parentalta, prabenda, ferta, stativa, verenda, vinacea, utensilia, apiaria, aplustra, arbitria, compita, donaria, flabra, fraga, gessa, intestina, ilia, juga, jugera, lamenta, licia, lumina, obliuia, palearia, pascua, spectacula, spolia, subscilia, tempora, vada, verbera, viscera, vivaria: quorum multa adject. sunt subst. usurpata, multaque in singulari, rarius licet, occurrunt. 10 Huc refer quæ desinunt (1) in a & um; ut, acetabula, acetabulum. (2) in a & us; ut, aranea, araneus. (3) in us & um; ut, antidotus, antidotum. (4) in er & um, ut, alabaster, alabastrum. (5) in a & as; ut, tiara, tiaras. (6) in a & e; ut, cepa, cepe, (7) in o & um; ut, postulatio, postulatium. (8) in io & us; ut, concursio, concursus &c. Confule Vossium de analogia lib. 1. c. 35. 11 Vix occurrit sub istâ terminatione. 12 Pertinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca est, nec accusativum format cassida, sed cassidem. Cassi-

Quod genus invenias ¹ & nomina plura locorum ²,

Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur,

Mania, cum tesquis, præcordia, iustria ³ ferarum,

Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;

Funus iusta ⁴ petit, petit & sponsalia ⁵ virgo,

⁶ Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant,

Infantesque colunt cunabula; consulis exta

Augur, & absolvens superis ⁷ effata recantat,

Festâ Deum poterunt, ceu Bacchanalia jungi ⁸.

Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas ⁹.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitansia formas:

Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.

Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,

Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum

Atque tapete tapes, punctus punctumque, sinapi,

Quod genus immutans ferunt scelerata sinapis.

Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum,

Viscus & hoc viscum; sic cornu & flexile cornum.

At Lucanus ait Cornu tibi cura sinistri:

Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?

Talia doctorum tibi lectio mille ministrat ¹⁰.

Sed tibi præterea quedam sunt Græca notanda,

Quæ quarto casu setum peperere Latinnæ:

Nam ¹¹ panther panthera creat, crateraque crater;

Cassida ¹² cassis habet, sed & æther æthera fundis:

Hinc cratera venit, venit æthera, sic caput ipsum

Cassida magna regit, nec vult panthera domari ¹.

Vertitur hic rectus, sensus manes, & genus unum:
Gibbus & hic Gibber, cucumis ² *cucumer,* ³ *stipis & stips,*
Sic cinis atque ⁴ *ciner, vomis vomer, scobis & scobs,*
Pulvis item ⁵ *pulver, pubes* ⁶ *puber: quibus addes*
Que pariunt or & os, honor & labor, arbor, odorque:
His & apes & apis, plebs ⁷ *plebes* ⁸: *sunt quoque multa*
Accepta à Grecis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Tenerus item Tencer: Dabis huc & cætera cuncta;
Que tibi par ratio dederint, & lætitia casta ⁹.

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:
Lævus enim lævi facis & lævatis genitivo:
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque ¹⁰ *penus, cornus, quando arbor habetur;*
Sic ¹¹ *lacus atque domus; licet hæc nec ubique recurrant,*
His quoque plura leges, que pristis jure relinquant ¹².

Et que luxurians sunt adjectiva notanda
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;
Arma, jugum, nervus, somnus, cirusque, animusque,
Et quot limas habes, quot frenum, & cera, bacillum:
A quibus us, simul is formes; ut inermis inermis:
Rarior est hilaris, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri
 minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

• **Positivus**, qui rem sine excessu significat: ut, **Albus, niger, probus, improbus.**

Comparativus, qui significationem sui positivi per
 adverb. magis auget: ut, **Albior, probior, id est, Magis
 albus, magis probus.** Fit autem regulariter à secundo

Adonis, Adoneus; Agamemnon, Agamemno; Amazo, Amazon; Evander, Evan-
drus; Geta, Getes; Ligur, Ligus; Menander, Menandrus; Palamo, Palamon; Per-
ses, Perses; Simo, Simon; Thymer, Thymerus, &c. Sic Ode, Oda; Lampas, Lam-
pada; hebdomas, hebdomada; & similia. 10 Penus est tamen quarta; nam ge-
nitivus peni est à recto penum. 11 Non reperitur secundæ. 12 Cujusmodi
sunt versus, arcus olim secundæ; cibus, sagus, fastus, humus, lectus, somnus, sonus,
succus, susurrus, ventus, vulgus, omnia olim quartæ. Præter hæc redundantiæ
secundæ & quartæ, sunt & alia primæ & tertiæ, ut, Orestes, Orontes, Calchas,
Pascha, &c. Alia secundæ & tertiæ, ut, sequester, glomus, Mulciber, Oedipus, Po-
lypus, vesper, Perseus, Typhæus, Tydeus, &c. Alia tertiæ & quartæ, ut, penus, spe-
rus, acus. Alia denique tertiæ & quintæ, ut requies, plebes.

¹ Huc referat *astagen* à cujus accusativo form. *astagena.* ² *Volsio* inter obsoleta teponitur. ³ *An stipu* in nominativo occurrit, dubitari possit. ⁴ *Ciner* vix occurrit. ⁵ *Pulver* *Volsio* obsoletum. ⁶ *Naturâ* adject. ⁷ *Plebes* habet non tantum *plebis*, sed & *plebei* in genitivo. ⁸ Huc referri debent

juventus, juventa, senectus, senectæ, buris, bura; avarities, avaritia; materies, materia; & similia. 9 Cujusmodi sunt *Achilles, Achilleus, Ulysses, Ulyseus;*

1 Dextimus & Sini-
 stimus videntur pro
 positivis usurpari. 2
 Maturimus nonmaturimus
 à maturus. 3 Agillimus, gracillimus, & docillimus
 rejiciuntur à Vossio,
 quia desideratur auctoritas. Apud Charisium vero est agilissimus & docilissimus unde agilissime & docilissime. Quin & locum hic sibi vindicat imbecillimus, quod apud Senecam occurrit. Rectum quoque & imbecillissimus quod Celsus usurpat. 4 Formatis sc. Comparativis & superlativis ab antiquis participiis in ns; ut, benevolentior à benevolens quo utitur Plautus. Veteres similiter dixerunt beneficiens, unde beneficentia, in vet. lib. pro beneficentia; & beneficentior in Laelio legitur: sed vulgo scribitur extrita tertia vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in us: unde mirificissimus Terent. & Viridicus non comparatur. Cujusmodi etiam sunt arduus & arduissimus; egregius pro egregius. Juv. exiguius, inferior, injurius pro injurius; innoxius vel innoxius; necessarius, perpetuior: strenuissimus, tenuior, tenuissimus, vacuissimus. Occurrunt & alia apud Plautum, cujusmodi sunt verberatissimus, spissus, gradissimus, excludissimus, occisissimus, parissimus, oculissimus, quæ albâ lineâ signanda non sunt cum multa constringat quæ nunquam recepit sermo Rom.

positivi casu in i, additâ syllabâ or: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde, vel maxime significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est, valde vel maxime Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in i adjectis f, & finus; ut, à Candidi, prudenti, fit candidissimus, prudentissimus.

Quæ vero positiva in r desinunt adjecto rimus superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerrimus.

Exciipiuntur, 1 Dextimus à Dexter, 8 Maturimus, five Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in lis, superlativum formant mutando is in limus: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, simillimus 3.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur 4: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico 5: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, benevolentior, benevolentissimus, à volo: Magnificus, magnificentior, magnificentissimus, à facio.

Quoties vocalis præcedit us finale, comparatio fit per adverbia magis & maxime: ut, Idoneus, magis idoneus, maxime idoneus. Arduus, magis arduus, maxime arduus.

COMPARATIO INUSITATIO.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis auctoribus raro occurrunt, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuor, egregiissimus, mirificissimus, piensissimus, vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, exiguissimus apud Ovidium. Tuissimus, multissimus, apud Ciceronem 6.

Veteres similiter dixerunt beneficiens, unde beneficentia, in vet. lib. pro beneficentia; & beneficentior in Laelio legitur: sed vulgo scribitur extrita tertia vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in us: unde mirificissimus Terent. & Viridicus non comparatur. Cujusmodi etiam sunt arduus & arduissimus; egregius pro egregius. Juv. exiguius, inferior, injurius pro injurius; innoxius vel innoxius; necessarius, perpetuior: strenuissimus, tenuior, tenuissimus, vacuissimus. Occurrunt & alia apud Plautum, cujusmodi sunt verberatissimus, spissus, gradissimus, excludissimus, occisissimus, parissimus, oculissimus, quæ albâ lineâ signanda non sunt cum multa constringat quæ nunquam recepit sermo Rom.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus ¹, melior ², optimus. Malus ³, pejor, pessimus. ¹ Quasi *mavelis*, ex *magu* & *uelim*. Magna ⁴, major ⁴, maximus. Parvus ⁶, minor, minimus. *magu* & *uelim*. Multus plurimus, multa plurima, multum ⁷ plus plurimum. Vetus ⁸, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo ⁹ deter. Nequam nequior, nequissimus. Citra ¹⁰, citerior, citimus. Intrà ¹¹, interior, intimus. Infrà ¹², inferior, infimus. Extrà ¹³, exterior, extimus vel extremus. Suprà ¹⁴, superior, supremus vel summus. Post ¹⁵, posterior, postremus. Ultrà ¹⁶, ulterior, ultimus. Propè ¹⁷, propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclytus, inclytissimus. Opimus, opimior. ¹⁸ Ocyor, ocytissimus; ab *ὀκυς*. Novus, novissimus. Adolescens, adolescentior. Potior ¹⁹, potissimus. Longinquus, longinquior. Penè, penissimus. Meritus, meritissimus. Siniſter, ſiniſterior. Juvenis ²⁰, junior. Senex, ſenior; Maximus natu. Ante, anterior. Nuper ²¹, nuperimus ²²,

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abſiſivè :

ut, { Neronior, } à { Nerone.
Cinædior, } à { Cinædo.
Pœnior, } à { Pœno ²³.

me adlubescit, est à *μυκρον*, nam Latini *z*, quo carebant in *j* consonum mutabant, quomodo à *zuvu jungo*. 5 Per syncopen è *magnissimus*. 6 A minor vel potius à *minus*, quod à *μινος* Attice pro *μινος*. 7 A *πλειος*, converso, in *us*. 8 Ab antiquo *veter*. 9 Id autem à *detero*, cum deteriora sint quæ magis detrita. 10 A *citer*, quo usus Cato, sed pene obsolevit. 11 Ab antiquo *interus* vel *inter*. 12 Ab *inferus* vel *infer*, quibus usi Veteres. 13 Ab *exterus* vel *exter*; nam utrumque invenitur. 14 A *superus*, quo usus Cato. 15 A *posterus*. 16 Ab antiquo *ulter*. 17 *Propior*, *prior*, *diutior*, *sapius*, vel carent positivis, vel à positivis obſoletis formantur; neque enim placet ab adverbis vel præpositivis comparativos & superlativos deducere: quia quæ plane diverſæ sunt classis, etiam essentiâ differunt; at comparativus notat excessum positivi sui manente essentiâ. 18 *Ocyor* scribendum, quia venit ab *ὀκυον*. 19 A *potis*. 20 Per syncopen ex *juvenior*. 21 A *nuperus*. 22 Adde comparativo carentia *invisus*, *sacer*; item *diversus*, *falsus*, *fidus*, *persuassus*, *invisus*, *consultus*, *meritus*, *apricus*, *bellus*, *invictus*; & alia: quorum etiam aliqua in superlativo reperias. Adde etiam superlativo carentia, *proximus* cum induit naturam positivi, & format *proximior*; *ingens*, *satur*, *dexter*, nam *dextimus* & *sinistimus* pro positivis usurpantur; *taciturnus*, *communis*, *salutaris*: item *sapius*, *supior*, quod apud Martialem: *inſinitus*, *inſinitior*, quo usus Tullius; *dives*, *divitior*, quod apud Tullium. Ovid. Plaut. &c. Sed à *du*, & *ditior*, est *ditissimus* *Licentior*, uti *anterior*, soli sunt comparativi. 23 Naturam tum adjectivorum induunt; & signant qualitatem.

¹ Quasi *mavelis*, ex *magu* & *uelim*.
² Quasi *dicas optarissimus*; ab *opto*.
³ Fortasse fuit *peffior*, à *peffum* unde *peffimus*.
⁴ Prius fuit *magior*, unde mansit adverbium *magu*; *magior* autem est à *magnior* extrictâ liquidâ. Vel *major* est ab antiquo positivo *vo majus*, à quo *majestas* pro *magnitudine*; & *Jupiter dictus Deus majus*. Vel, quod maxi-

COMPARATIONUM TYPUS.						
SINGULARITER.			PLURALITER.			
	Positivus.	Compar.	Super.	Positivus.	Compar.	Superlat.
	<i>Dofus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.</i>			<i>Dofus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.</i>		
No.	<i>us er is a is x ns um e</i>	<i>ior</i> <i>ior</i> <i>ius</i>	<i>mus</i> <i>ma</i> <i>maxim</i>	<i>i es e es a ia</i>	<i>iores</i> <i>iores</i> <i>iora</i>	<i>mi</i> <i>me</i> <i>ma</i>
Ge.	<i>i e is i</i>	<i>ioris</i>	<i>mi</i> <i>me</i> <i>mi</i>	<i>orum</i> <i>arum</i> <i>orum</i>	<i>iorum</i>	<i>mi</i> <i>marum</i> <i>mi</i>
Da.	<i>o e i o</i>	<i>iori</i>	<i>mo</i> <i>me</i> <i>mo</i>	<i>is</i> <i>ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>mi</i>
Ac.	<i>um em em em am em em em um e x ns</i>	<i>ioreno</i> <i>iorens</i> <i>ius</i>	<i>mo</i> <i>ma</i> <i>maxim</i>	<i>os es ae es a ia</i>	<i>iores</i> <i>iores</i> <i>iora</i>	<i>mos</i> <i>mas</i> <i>ma</i>
Vo.	<i>e er is a is x ns um e</i>	<i>ior</i> <i>ior</i> <i>ius</i>	<i>me</i> <i>ma</i> <i>maxim</i>	<i>i es e es a ia</i>	<i>iores</i> <i>iores</i> <i>iora</i>	<i>mi</i> <i>me</i> <i>ma</i>
Ab.	<i>o } a } i e o } i</i>	<i>iore</i> <i>iori</i>	<i>mo</i> <i>ma</i> <i>mo</i>	<i>is</i> <i>ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>mi</i>

Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia; ut, *Romanus, Spartiata*: possessiva; ut, *patrius, Evandrius*: numeralia; ut, *primus*: materialia; ut, *aureus*: diminutiva; ut, *aureolus*: interrogativa, ut, *qualis*: temporis significativa, ut *hesternus*: participalia in *us*, ut, *amandus*: definitiva in *bundus*, ut *errabundus*: *tremebundior* tamen est apud *Columel.* In plex exeuntia, ut, *duplex, Excipe simplex, & multiplex.* Definitiva in *imus*, ut, *legitimus.* In *uus*, ut, *fugitivus*: Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud Terent. Composita à *fero, & gero*, ut, *armiger, frugifer.* Item hæc adjectiva, *almus, balbus, canorus, canus, cicur, claudus, compos, detener, dispar, egenus, exors, geminus, hodiernus, impos, magnanimus, mediocris, memor, mirus, mutilus, pradisus, vetulus, unicus*, atque alia, sed pauca, in quibus per particulas excessus, uti sunt *magis, valde, & maxime*, suppletur comparat. & superlat. defectus.

DE PRONOMINE.

PRONOMEN est pars Orationis, quâ in demonstranda, aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addunt & sua composita; ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod¹.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva: nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant; ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine.

Vocativo carent omnia Pronomina, Præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

*Us Martis revocatur amor, summique Tonantis,
A te Juno pesat ceston, & ipsa venus².*

DE GENERE.

Genera sunt in pronominebus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

¹ Item quis cujus & cujas. Quin & Pronominebus accensenda sunt multa alia pro nominibus vulgo habita, ut, unus, ullus, nullus, solus, totus, uter, alter, neuter, aliquis, alius, reliquus, cæterus, omnis, quisque, nemo, quidam, ambo, uterque, &c. Certe Pronomina esse arguit, quod secundario solum significant rem, cum ponantur pro nomine. Deinde si quis est Pronomen quod de pluribus rogat, erit & user quod de duobus interrogat. Itidem si Pronomina sint hic, ille, ipse, quibus respondeamus cum quaestio per quis instituitur: Pronomen quoque erit alius, item nullus: si

nullus: certe & ullus. Idem de cæteris statuendum. Itaque nil mirum si unus, ullus, alius uter, neuter, nonnullaq; alia inflectantur per *ius*; ut, ille, iste, ipse, nam non minus quam isthæc Pronomina sunt. ² Immo cætera omnia Pronomina, excepto ego, in vocativo usurpantur; ut exemplis ostendere in promptu esset.

D E D E C L I N A T I O N E.

9 *Mu* &
ri; sunt an-
ticipi geni-
tivi pro *mei*
& *tui*. 4 Pro
ille Veteres
dixerunt *ollus*
vel *olle*.

5 *Ipsus* pro
ipse corni-
cum est, *Ip-
sud* barba-
rum est. 6
Non tanta
est anoma-
lia in *hic*
quam vide-
tur. Nam ut
fac est ex
face, ita *hic*
ab *hice*, pro
quo nunc

geminatâ c
hice, malu-
mus. *Hice*
autem est
ex antiquo
hic, (quod
ex *de*) & *ce*,
ut ab *u* &
spe est *ipse*,
unde femi-
ninum ea-
pse. Ut vero

ab *is* est *ejus ei, eum, eo*, ita ab *his* esset *hujus, hui, huius, ho*; sed pro *hui, huius, ho*, adjectivo *ce* fuit *huice, humce, hoce*; unde adjectâ vocali factum *huic, hunc, hoc*. Sed in plurali erat *ha* etiam in neutro. Sed pro *ha*, addito *ce*, fecere *hace*, unde *hac*, quod in neutro remansit in usu, ut differret à feminino *ha*. Sed olim etiam in muliebri genere *hace* & per apocopen *hac* dixere. 7 Ab eâ feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*, Ab *is* item in Accusativo *im*, ut à *stris, strim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *iis*: in feminino item pro *iis, eabus*. 8 Maxima anomalia in quibusdam esse videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *cujus* & *cui*, faciunt per *c*. Atqui eadem est litera *c* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixere *quojus*. Itidem in dativo scriplere *qui*: Posteriores vero *c* prætulerunt; ut differret à nominativo *qui*, aut si qui malunt *q* reservare. *quoi* scribebant, per diphthongum. Ab hoc dativo *quoi* est ablativus *quo*, omisso *i*: quomodo abscissa eadem vocali, à veteri dativo *musai*, est ablativus *musâ*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixere *ques* Unde remansit dativo & ablativo *quibus*; ut à *puppis, puppibus*: nisi eos casus formare malis à dat. & ablat. singulari. Nam *quis* in abl. usus Plaut. Et nunc in usu est cum intelligitur *modo*, ut *qui fieri potest*? quod est integre *quomodo*: In compositis etiam usitatus est. 9 Quod olim erat *mius*, unde remansit vocativus *mi* pro *mie*, ut à *filius* est *filii* pro *filite*.

Declinationes Pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo *Mei* 3, *tui*, & *sui*, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt *ille* 4, *ipse* 5, *iste*, genitivo *Illius*, *iplius*, *istius*; 6 *Hic*, 7 *is*, 8 *qui*: genitivo *Hujus*, *ejus*, *cujus*.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i, e, i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo	{	9 <i>Meus, mea, meum,</i>	}	Genitivo,	{	<i>Mei, meæ, mei.</i>
		<i>Tuus, tua, tuum,</i>				<i>Tui, tuæ, tui.</i>
		<i>Suus, sua, suum,</i>				<i>Sui, suæ, sui.</i>
		<i>Noster, nostra, nostrum,</i>				<i>Nostri, nostræ, nostri.</i>
		<i>Vester, vestra, vestrum,</i>				<i>Vestri, vestræ, vestri.</i>

Genitivus quartæ habet *âis*: ex quo ordine sunt, *Noftras, vestras, cujas*: Genitivo, *Noftrâtis, vestrâtis, cujâtis*.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

D E G E N E R E.

Personæ pronominum sunt tres. Prima, secunda, Tertia; ut, Ego, Tu, Ille.

D E F I G U R A.

Figura est duplex; Simplex; ut Ego: Composita; ut Ego met.

Pronomina inter se componuntur : Ego ipse, tu ipse, quoque; pertinent alteruter, aliquis, unusquisque.

Nom. Istic, istæc, istoc, vel istuc : Accus. Istunc, istanc, istoc, vel istuc : Ablat. Istoc, istac, istoc.

Pluraliter Nominativo & Accusativo istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus : ut, cujusmodi, illiusmodi, istiusmodi.

Componuntur & cum præpositionibus : ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.

Componuntur etiam & cum adverbis ; ut, Eccum, Ab ubi est eccam, eccos, eccas, ab Ecce & is. Ellum, ellam, ellos, ubi quisque

ellas, ab Ecce & ille ¹¹. Ut & idem quoque ¹² ab is & quod Maro *domum*. Cum conjunctione quoque componuntur ¹³ : usurpæ. ¹²

ut, Sing. Nominativo ¹⁴ Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo huncine, hancine, hoccine. Abl. hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus : ut, *Met, te, ce, pte.*

Met adjicitur primæ & secundæ personæ ; ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac semet dicimus ¹⁵.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo, sed tumet, tibimet, temet, nosmet, &c.

Te ¹⁶ adjicitur istis, Tu, ut, tute ; te, ut, tete.

Ce ¹⁷ adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in s designant ; Hujusce, hîsce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pte apponitur istis ablat. Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ ; ut, Meapte, tuapte, suapte, nostrapte, vestrapte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet ; ut, Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte damno ¹⁸ ; &c. ¹⁹

Quis & qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

quis in compositione hîsce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quam in neutro plurali, qua habent, non que : ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

Præter

1 Etiam alia voces verba sunt, sed quæ hujus sunt Classis *κατὰ ἰσοχρῆσιν* sic appellantur. 2 Græcis vocatur *ἰσοχρῆσιν* ἢ *ἰσοχρῆσιν* Latinis fortasse forma rectius, minus certe ambigue dicatur. Aliud vero gen. grammaticum, aliud physicum, nam hic significatio, illic potius terminatio respicitur. Verbum enim si paucissima excipias) vel in *O* desinit, vel in *O R*. Si in *O* vel admittit *r* vel respuit: si admittat, verbum activum vocant, quia ut plurimum notat actionem, si respuit *r* nominant neutrum. Si in *or* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur. Ac ratione actionis vel passionis physice quatuor sunt verborum classes. Quædam significant actionem, ut *amo, aio, volo, item ambulo, sequor*: quædam passionem, ut *amor, vapulo*: quædam utrumque, ut *tueor, dignor*: quædam neutrum, ut *sum, fio, morior, intereo*; quæ dicuntur substantiva, quia notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. 3 Nisi placet quatuor verborum genera assignare, omisso communi: quia communia pene expleverunt.

Præter *Ecquis*, quod utrumque in feminino habere reperitur, *Ecquæ & Ecqua*.

His autem particulis præponitur *Quis* in compositione, Nam, *piam, putas, quam, que*; ut, *Quisnam, quispiam, quisputas, quisquam, quisque*. Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent, non *quæ*: ut, *Quænam doctrina*: *Negotia quæpiam, Optima quæque*.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, *Quisquis*, quod in hunc modum variatur:

Nominativo *quisquis, quicquid*; Accusativo *Quicquid*; Ablativo *Quoquo, quaquæ, quoquo*.

Qui, in compositione præponitur his particulis, *Dam, vis, libet, cunque*; ut, *Quidam, quivis, quilibet, quicunque*. Et hæc (præterquam in ablativo singulari) *quæ* retinent, non *quæ*: ut, *Quædam puella, Quædam facinora*.

D E V E R B O.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agere, aut pati significat; ut, *Sum, existo*: *moveo, moveor*: *tango, tangor*.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut *Doceo*, & impersonale, ut oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut *Ego lego, Tu legis*; *Hic legit, illi legunt*.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur; ut *Pocnitet, tædet, miseret, oportet*.

D E A C C I D E N T I B U S V E R B O.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

D E 2 G E N E R E.

3 Quinque sunt Verborum genera, Activum, Passivum, Neutrum, Deponens, commune.

Si in *or* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur. Ac ratione actionis vel passionis physice quatuor sunt verborum classes. Quædam significant actionem, ut *amo, aio, volo, item ambulo, sequor*: quædam passionem, ut *amor, vapulo*: quædam utrumque, ut *tueor, dignor*: quædam neutrum, ut *sum, fio, morior, intereo*; quæ dicuntur substantiva, quia notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. 3 Nisi placet quatuor verborum genera assignare, omisso communi: quia communia pene expleverunt.

ACTI-

VERBUM

41

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, activi formam, *o* dempto, resumere potest; ut, Amor, amo; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec passivam formam integre induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, fumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in alium transeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat; ut, paleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: bibo vinum, curro stadium, vivo vitam: Vinum bibitur, stadium curritur, vita vivitur.

Sed denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENTS.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quam passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, contolor, stipulor, speculor, osculor, adolor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multaque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

Quod exemplis planius fiet. Sudo, cum dico, sudorem intelligo. Quare & rectum est sudare sanguinem. Et sanguis, si loqui possit, dicat, dum sudor. Nec sudatus reformidat Claudianus. Similiter flo flatum, vel halitum, spiro spiritum, vel odorem; sic flo, sedeo, eo, curro. In quibus intelligitur accusativus cognatæ significationis. Ut integre sit, flo stationem, sedeo sessionem, eo itionem, curro cursum. Similia gaudere gaudium, furere furorem, vivere vitam. Neque enim solum actionem notant quorum actio est transiens, ut, amo, oro, sed etiam ubi ea immans,

Hujusmodi verba activis potius accensenda sunt. Nam quod haud legitimus aror, biber, id non factum vocum naturâ, sed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per prosopeiam jam terram inducamus dicentem aror? aut vinum compellanribus, cur non liceat dicere dum biberis: Præsertim cum aratus dixerit Ovidius, item aqua pota (pro quo Plinius aqua potata) & Persius) cananda olla. Imo fortasse nulla sunt verba, quæ vere neutra dixeris; vel saltem non alia, quam quæ consistentiam notant.

nens, ut in illis quæ proxime diximus. Activa igitur sunt, etsi non transitive sed absoluta. Non exiguus vero eorum est numerus, quæ cum activa sunt, passive etiam vel absolute accipiuntur. Quæ res quia facit ad Scriptores veteres melius intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum seriem exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM quæ absolute etiam accipiuntur.

Averto. v. verito.

Augeo. Auxerat potentia. Tac.

Capero. Quid est quod illi caperat frons servitudine? Plaut. pro caperatur & rugis contrahitur.

Converto. v. verito.

Crucio. Ut miseræ sunt matres, cruciantque. Plaut.

Decoquo. Quibus (Pop. Rom.) inertia Cæsarem quasi consenuit atque decoxit. Florus.

Expedio. Nequiter expeditit parasitatio. Plaut.

Exudo. Exudat inutilis humor. Virg. pro exudat se, inquit Servius.

Gesto. Aretinum Clementem, in eadem, vel etiam in majore gratia habuit, quoad novissime simul gestanti, conspecto delatbre ejus, vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus? Suet. in Dom. ubi simul gestanti significat in lectica vel sella gestato à servis.

Habeo. Quis hic habet? Plaut. pro habetur, vel habitat. Video jam quo invidia transeat, ubi sit habitura. Cic.

Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor ingeminat. Virg.

Infinuo. Infinituat pavor. Virg. Prudentia est servi, ut penitus infinet in causam. Cic.

Lavo. Lavanti Regi nunciatum est Liv. Lavamus & tondemus ex consuetudine. Quint.

Læso. Dum hæc consulescunt turbae, atque iræ leniunt. Ter.

Movéo. Terra movit. Suet. Sic promovéo. Macrob.

Muto. Mortis metu mutabant. Sal. pro

mutabantur. Vannius diuturnitate in superbiam mutans. Tac. Par ratio in composito demuto.

Pasco. Nam pascit juvena, & pascitur juvena, eadem mente dicitur, inquit Consentius.

Pono. Cum venti posuere Virg.

Præcipito. Fibrenus statim præcipitat in Lirim. Cic.

Quasso. Lætum siliquâ quassante legumen. Virg. Subducunt lembum capitibus quassantibus. Plaut.

Rugo. Vide palliolum ut rugat. Plaut.

Sedo. Postquam tempestas sedavit. Cn. Velleius, apud Gellium.

Tondeo. Candidior postquam tondenti barba cadebat. Virg. Incanaque menta Cynipii tondent hirci. Virg. s. e. tondentur.

Turbo. Et septem gemini turbant trepida ostia Nili. Virg.

Vario. Variant undæ. Proper. pro. Variantur.

Veho. Adolescentia per medias laudes quasi quadrigis vehens. Cic. Triton natantibus invehens belluis. Cic. s. e. invehitur.

Verto. Libertatem aliorum in suam vertisse virtutem conquerebantur.

Liv. Vertens annus. Cic. in Somn. pro conversus. Sic averto. Tum prora avertit & undis dat latus. Virg. Con-

verto. Regium imperium in superbiam, dominationemq; convertit. Sal.

Vestio. Sic & in proximo soror civitas vestiebat. Tertull. Parcius pasco, levius vestio. Appul.

Volvo. Olim volventibus annis. Virg. Volvut.

Sed verba hæc dici videntur per ellipsin accusativi. Ut *ingeminat clamor*, pro *ingeminat se clamor*; *terra movet*, pro *se movet*. Ac par ratio illorum. Idem de Græcis dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra sunt alia, itidem in o exeuntia, quæ cum usitatus sumuntur absolute, interdum etiam capiuntur active, hoc est, actionem significant transeuntem, eoque transitorum more construuntur.

II. SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM
quæ active etiam sumuntur.

Abstinere maledictis. *Cic.*
 Assuescere labori. *Cic.*
 Cachinnare ritu tremulo. *Cic.*
 Celerare, *absolute. Cic.*
Sic Accelerare. Cic.
 Clamare cœpit. *Cic.*
 Ut si inclararo, advoles. *Cic.*
 Coire in unum. *Virg.*
 Concionari de re aliqua. *Cic.*
 Constitit Romæ. *Cic.*
 Delirare, *absolute. Cic.*
 Desperare ab aliquo. *Cic.*
 Definas. *Terent.*
 Differre nominibus. *Cic.*
 Disputare de re aliqua. *Cic.*
 Dubitare de fide. *Cic.*
 Durare in ædibus. *Plaut.*
 Ejulo, *absolute. Cic.*
 Emergere regno. *Cic.*
 Eructare, *simpliciter. Colum.*
 Erumpebat vis. *Cic.*
 Exire domo. *Cic.*
 Exhalant vapore altaria. *Lucr.*
 Festina lente. *adagium.*
 Flere de morte alicujus. *Ovid.*
 Garrire alicui in aurem. *Mart.*
 Gemit turtur. *Virg.*
 Hyemat mare. *Hor. astuat.*
 Illucescet dies illa. *Cic.*
 Incipit ver. *Cic.*
 Inolefcit arbor. *Virg.*
 Infanire & furere. *Cic.*
 Instant operi. *Virg.*
 Insuescere alicui rei. *Tac.*
 Jurare in verba. *Cic. Caf.*
 Lætari & triumphas. *Cic.*
 Latrare & mordere possunt. *Cic.*
 Luna lucet luce aliena. *Cic.*
 Manere in officio. *Cic.*
 Morari sub dio. *Hor.*
 Mustitare, *absolute. Liv.*
 Nocet empta dolore voluptas. *Hor.*
 Offendere in arrogantiam. *Cic.*
 Pascere agni. *Virg.*
 Penetrat ad aures. *Ovid.*
 Pergere, *simpliciter. Cic. Ter.*

Abstinere manus. *Id.*
 Assuescere bella animis. *Virg.*
 Cachinnat exitium meum. *Appul.*
 Celerare fugam, gradum. *Virg.*
 Accelerare iter. *Caf.*
 Morientem nomine clamat. *Virg.*
 Comitæm suum inclarare. *Cic.*
 Coire societatem. *Cic.*
 Concionari aliquid. *Liv.*
 Consistere vitam. *Luc. pro constituere.*
 Quicquid delirant Reges, *Hor.*
 Desperare vitam, salutem. *Cic.*
 Definere artem. *Cic.*
 Differre tempus. *Cic. Hor.*
 Disputare aliquid. *Id.*
 Dubitare aliquid. *Cn. Virg.*
 Durare imperiosius æquor. *Hor.*
 Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
 Serpens se emergit. *Cic.*
 Eructare cædem bonorum. *Cic.*
 Erumpere stomachum in aliquem. *Cic.*
 Exire tela, vim. *Virg. pro vitare.*
 Exhalare crapulam. *Cic.*
 Festinare viros. *Hor. fugam. Virg.*
 Funera alicujus flere. *Ovid.*
 Garrire libellos. *Hor.*
 Gemere plagam acceptam. *Cic.*
 Hyemare aquas. *Plin. pro frigefacere.*
 Dii illuxere diem. *Plaut.*
 Incipere facinus. *Plaut.*
 Natura inolevit nobis amorem nostri. *Gell.*
 Infanio errorem. *Hor. Infaniam. Plaut.*
 Instare currum. *Plaut.*
 Insuevit pater optimus hoc me. *Hor.*
 Jurare morbum Jovem. *Cic. Maria. Virg.*
 Utrumque lætor. *Cic.*
 Latrare aliquem. *Hor.*
 Lucere facem alicui. *Plaut.*
 Manere aliquem. *Hor. Virg. pro expectare.*
 Nihil purpuram moror. *Plaut.*
 Mustitavit timorem. *Appul.*
 Nocere aliquem. *Plaut. Nihil nocere. Cic.*
 Offendere aliquid. *Plaut. pro pulsare.*
 Pascere capellas. *Virg.*
 Penetrare Atlantem. *Plin.*
 Pergese reliqua. *Cic.*

Perseve-

Perseverare in errore. *Cic.*
 Plaudere sibi. *Hor. Cic.*
 Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum
 longe viveret. *Cic.*
 Remittit pestilentia. *Liv.*
 Requiescere in sella. *Cic.*
 Resultant colles. *Virg.*
 Ridere intempestive. *Quint.*

Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*
 Rutilant arma. *Virg.*
 Sapit ei palatum. *Cic.*
 Spirant auræ. *Virg.*
 Sistere, *similiter. Cic.*
 Sonat graviter. *Virg.*
 Sufficit animus malis. *Ovid.*
 Superabat pecunia. *Cic.*
 Superfedeas hoc labore. *Cic.*
 Suppeditant ad victum. *Cic.*
 Transmittere, *absolute. Suet.*
 Tardari & commorari. *Cic.*
 Tinnunt aures sonitu. *Caenl.*
 Trepidat cor. *Cic.*
 Variat fortuna. *Liv.*
 Vergebat locus ab oppido. *Caf.*

Perseverare aliquid. *Cic.*
 Plaudere aliquem. *Stat.*
 Hoc opus hoc studium parvi prope-
 remus & ampli. *Hor.*
 Queritur crudelitatem regis. *Justin.*
 Suum factum. *Caf.*
 Remittere animum. *Cic.*
 Requiescunt suos cursus. *Virg.*
 Resultant sonum. *Appul.*
 Ridere risum, hominem, &c. *Cicet.*
Hor. Virg.

Ruerem cæteros. *Ter.*
 Rutilant capillos cinere. *Val. Max.*
 Si recta saperet Antonius. *Cic.*
 Spirant naribus ignem. *Virg.*
 Sistere gradum. *Virg.*
 Nec vox hominem sonat. *Virg.*
 Sufficere animos. *Virg.*
 Superare aliquem. *Cic.*
 Aliqua superledenda. *Autor ad Her.*
 Suppeditare cibos. *Cic.*
 Transmittere maria. *Cic.*
 Tardare impetum. *Caf. negotium. Cic.*
 Ecquid Dolabella tinniat. *Cic.*
 Mirantur ac trepidant præfagia. *App.*
 Variare vicem. *Cic.*
 Venenum vergere. *Lucret.*

Sic & composita. Rivulos evergunt. Invergunt vina. *Virg.* Inde etiam
 passivum *vergor.* Vergimur in Senium. *Stat.*

Vertat bene ses. *Plaut. Virg.*
 Minitari & vociferari palam. *Cic.*
 Urit calore. *Cic.*

Vertere terram aratro. *Hor.*
 Vociferans talia. *Virg.* aliquid. *Cic.*
 Urere aliquem & aliquid. *Cic.*

Quemadmodum autem ex verbis in *o* multa activa usurpantur passive sive
 absolute: multaque absoluta accipiuntur active, sive transitive: Ita ex ver-
 bis in *or*, multa passiva active sumuntur, deponentium induendo naturam:
 multaque item deponentia capiuntur passive; utcunque activa terminatio
 non sit in usu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM, quæ activè sumuntur.

Affector, pro *affecto*. Affectatus est re-
 gnum. *Parr.*
Avertor, pro *averto*. Quam furda mi-
 seros avertitur aure! *Boet.*
Bellor, pro *bello*. Picis bellantur Ama-
 zones armis. *Virg.*
Censor, pro *censeo*. Martia censa est
 hanc inter comites suas. *Ov.* Vo-
 luisti magnum agri modum cen-
 seri. *Cic.*

Communicor, pro *communico*. Cum qui-
 bus spem integram communicati
 non sint. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Consilior, pro *consilio*, ac. Consilietur
 amicis. *Hor.* i. e. amicis consulat.
Copulor, pro *copulo*; *sec. Prisc. & Non.*
 Adeunt, consistunt, copulantur dex-
 tras.
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exagi-
 tata

- tata foras erumpitur. *Lucretius.*
 Sim perrumptor.
- Fabricor*, pro *fabrico*. Capitolii fastigium necessitas fabricata est. *Cic.*
- Fluctuor*, pro *fluctuo*. Utrius populi victoriam mallet fluctuatus animo fuerat. *Liv.*
- Juratus sum*, pro *juravi*. *Cic.*
- Multor*, pro *multo*. Rebellantes multatus est pœna. *Suet.*
- Muneror*, pro *munero*. Alexion me opipare muneratus est. *Cic.* Sic remuneror, pro *remunero*.
- Murmuror*, pro *murmuro*. *App.*
- Nutricor*, pro *nutrico*, vel *nutrio*. Mundus omnia nutricatur & continet. *Cic.*
- Peragror*, pro *peragro*. Peragratus est Regionem. *Vell.*
- Perlinor*, pro *perlino*. *App.*
- Pigneror*, pro *pignero*. *Gell. Non.*
- Pravertor*, pro *praverto*. *Plaut. Liv. Curt. Tac.* Sed in præterito dicitur tantum *praverti*.
- Punior*, pro *punio*. Punitus est inimicum. *Cic.*
- Quiritor*, pro *Quirito*. *Varr.*
- Ruminor*, pro *rumino*. *Varr.*
- Sacrificor*, pro *sacrifico*. *Gell. Var. Non.*
- Saturor*, pro *saturo*. Necdum antiquum saturata dolorem. *Virg.* pro cum nondum saturavisset.
- Spektor*, pro *specto*. Spectatus est fuem. *Var.*
- Suppeditor*, pro *suppedito*. Quod mihi suppeditatus es gratissimum est. *Cic.*
- Usurpor*, pro *usurpo*. Mulier usurpata duplex cubile. *Cic.*
- Plura citantur apud *Voss.* & *Non.* Quæ tamen non multum usitata sunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quæ passivè accipiuntur.

- Abominor*. Ante omnia abominati semimares. *Liv.* Sævitiaque eorum abominaretur ab omnibus. *Ver. Flac. apud Prisc.*
- Adipiscor*. Amitti magis quam adipisci. *Fab. Max.* Non ætate, verum ingenio adipiscitur sapientia. *Plaut.*
- Admiror*. Turpe est propter venustatem vestimentorum admirari. *Canus. ad Prisc.*
- Adorior*. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
- Adulor*. Adulati erant ab amicis. *Coss.* Ne adulari nos sinamus. *Sic.* Sed dicitur etiam *adulo*.
- Aggredior*. Ut à te fœdis aggrededer donis. *Cic.* Aggressus labor. *Terent. Maur.*
- Amplector*. Ego me non sinam amplectier. *Lucil.* Animam nostram amplexam in pectore. *Petron.*
- Antestor*. Impubes non potest antestari. *Liv. teste Prisc.*
- Arbitror*. Arbitrata quæstio. *Gell.* Ex scriptis eorum qui veri arbitrantur. *Cal. apud Prisc.*
- Aspernor*. Qui est pauper aspernatur. *Cic.*
- Affessor*. Affectari se omnes cupiunt. *Enn.*
- Assequor*. Nihil horum investigari; nihil assequi poterit. *Cic.*
- Auguror*. Certæque res augurantur. *L. Cas. Virg. ipse altivo usus est.* Si quid veri mens augurat.
- Blandior*. Blanditus labor. *Verrius.*
- Cavillor*. Lepido sermone cavillatus, passive. *App.*
- Cohorior*. v. *hortor*.
- Comitor*. Uno comitatus Achate. *Virg.* Jam salutantur, jam comitantur. *Just.*
- Complector*. Quo uno maledicto scelera omnia complexa esse videantur. *Cic.*
- Consequor*, & *consecor*. Quæ vix ab omnibus consequi possunt. *Orbil. apud Prisc.* A populo lapidibus consecrari *Laver. apud eundem.*
- Consolor*. Cum animum vestrum erga me video vehementer consolor. *Metel. apud Gell.*
- Conspicor*. Paupertas hæc non ita nutritica ut nunc conspicitur. *Varr. apud Prisc.*
- Criminor*. Criminor defendere res Syllanas. *Cic.*
- Demolior*, & *immolior*. Nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia. *Cur. apud Prisc.* Immoliturum &

- & inædificatum est in loca publica, *Liv.*
- Detestor.** Bellaque matribus detestata. *Horatius.*
- Dignor.** Cultu quodam & honore dignari. *Cic.*
- Dominator.** O domus antiqua, heu quam dispari dominare domine! *Cic.*
- Emitor.** Enixus puer. *Sever.*
- Experior.** Virtus experta atque perispecta. *Cic.*
- Fari.** Fasti dies sunt in quibus jus fatatur, id est, dicitur. *Suet.*
- Fateor.** Hunc excipere qui publicus esse fateatur. *Cic.*
- Frustror.** Frustratus à spe & devictus. *Fenest.*
- Glorior.** Beata vita glorianda & prædicanda est. *Cic.*
- Hortor.** Hortatus est in convivio à scorto. *Cic.* Consulem inducunt sententiam expromere quâ hortaretur Clodius despondere Domino. *Tac.*
- Imitor.** Si natura non feret ut quædam imitari possunt. *Cic.* imitata & effecta simulacra. *Cic.*
- Immoliator.** v. *molior.*
- Insidiator.** In legatis insidiandis, vel in servis sollicitandis. *Cic.*
- Interpreterator.** Ita illud somnium interpretatum est. *Cic.*
- Machinator.** Machinata fames. *Sall. apud Prisc.*
- Meditor.** Meditata sunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Tractantur lenocinia, adulteria meditantur. *Msn. Fel.*
- Metior.** Orbe si Sol ampliôr, an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*
- Moderor.** Omnes virtutes mediocritate esse moderatas. *Cic.*
- Modulator.** Lingua modesta & modulata. *Gell.*
- Molior.** Pompa moliebatur *App.* Immolatum & inædificatum est in loca publica. *Liv.*
- Nanciscor.** Nacta libertate. *App.*
- Obliviscor.** Nunc obliça mihi tot carmina. *Virg.*
- Ordior.** Cum fuerint orsa fundamenta. *Colum.*
- Osculor.** A plerisque Grammaticis exemplum statui communis generis solet. Ac hoc non temere aliter quam active reperias. Satius fuisset accommodatius afferri exemplum: quale inter cætera est *dignor*: quod apud *Cic. Var.* & alios significatione habetur activa.
- Paciscor.** Filia pacta alicui. *Tac. Plin. Liv.*
- Percontor.** Percontatum pretium. *App.*
- Periclitor.** Periclitari omnium jura, si similitudines accipiuntur. *Cic.*
- Polliceor.** Ut aliis statuz polliceantur. *Metall. Numid.*
- Populor.** Qui nunc populati atque vexati. *Cic.* Sed dicitur etiam *populo.*
- Potior.** Ne potiretur mali, *Ter. pro à malo opprimeretur. Ter.* Potiri hostium, *pro capi ab hostibus.*
- Precor.** Deus precandus est mihi. *Anf.*
- Sector.** Qui vellet se à cani sectari. *Varr.*
- Stipulor;** tam profertur in activa quam passiva significatione, ut monet Priscianus. Qui subjungit, quod tam activa significatione quam passiva, ablativo conjungit, ut *stipulor à te, pro interrogo te, & interrogor à te.*
- Testor.** Hæc quæ testata sunt & illustria. *Cic.*
- Tueor.** Quod à rusticis Romanialebantur & tuebantur. *Varr.*
- Tuor.** Turus ab hostibus. *Cic.*
- Veneror.** Cursusque dabit venerata secundos. *Virg.*
- Vereor te** dicimus, & *vereor abs te,* id est, tu me vereris, teste Gellio.
- Ulciscor.** Quidquid ulcisci æquiuir. *Sal.*
- Utor.** Supellex quæ non utitur. *Gell.* Illa ætas magis ad hæc utenda est idonea. *Ter.* Sic *Abutor.* Abusus jam omnibus locis.

Ex his cognoscere est quantopere fallantur qui nulla putant superesse communia, quali omnia, cum prius utraque versum dicerentur, post tamen alteram exuerint significationem. Quippe ex his, quæ adduximus, aliquot multa passive prolata esse à Cicerone, Varrone, Cælio, & cæteris ejus ævi Scriptoribus: item illis proximi temporis, Marone, Hor. Suet. & aliis. Et plura hujusmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diversum ideo statuendum est à Deponenti, cum deponentia eadem sint, quæ communia;

fed

fed communia sunt, quatenus olim utramque habuerunt significationem, Deponentia quæ alteram vel plane, vel penè deposuerunt. Et sane, si cur communia à Deponentibus diversum constituent ordinem, causa est satis gravis, quod nunc significem actionem, nunc passionem; etiam quæ actionis duntaxat sunt significativa; ut *præcor, fateor*, diversi generis erunt ab illis quæ solum notant passionem, ut *pascor, nascor*.

Quare etsi Communia, si physicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant; tamen ubi Grammaticum genus spectatur, communia sub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eadem significatione in *o* inveniuntur: sed pleraque apud Priscos, pauca etiam apud Classicos. Utrorumque hanc Silvulam subjecimus.

V. SILVULA DEPONUNTIIUM,
quæ olim in *o* & *or* exhibant.

- Adulo.* Cic. ex vet. Poeta. Val. Max.
Adulor.
- Alterco* pro *altercor*. Scio cum patre altercasti dudum. Ter.
- Affentio* & *assentior* in usu erant, secundum Gell. Non. & Diom. Primum sæpè est in Mss. & secundum in impressis.
- Amplecto* pro *amplector*: sic & *amplexo* & *amplexor*, secundum Prisc. & apud Cic. Auctoritatem Censorum amplexato.
- Aucupo* pro *aucupor*. Accupate ex infidiis quid agatur. Plaut. *Accupans* est apud Cic.
- Auguro* pro *auguror*. Presentit animus & augurat. Cic.
- Auspico* pro *auspikor*. Prisc. Non. Fest.
- Cachinno* pro *cachinnor*. Cic.
- Comito* pro *comitor*. Stygiæ comitavit ad undas. Ovid.
- Cuncto*. Plaut. *Cunctor*. Cic.
- Depasco*. Si hodie rosidas herbas depaverint. Plin. *depascor*. Febris depascitur artus. Virg.
- Digno* pro *dignor*. Prisc. Diom.
- Ejulo* pro *ejulor*. Prisc.
- Elucubro* pro *elucubror*. Epistola quam eram elucubratus. Cic. Quicquid istud est quod elucubravimus. Col.
- Expergisco* pro *expergiscor*. Philox. Hygin. Dosit.
- Fabrico* & *fabricor*. Cic.
- Frustror* pro *frustror*. Non frustrabo vos milites. Cæf.
- Frutico*. Colum. Plin. pro *fruticor*. Cic.
- Imito* pro *imitor*. Var. apud Non.
- Impertio* & *Impertior*. Cic.
- Insidio* pro *insidiar*, apud J. C.
- Furgo* pro *furgor*. Cic. apud Non.
- Lacrymo*. Ter. Ovid. pro *lacrymor*. Cic.
- Lato* pro *lator*. Prisc.
- Largio* pro *largior*. Prisc. ex Sall. Non.
- Ludifico* pro *ludificor*. Plautus.
- Luxuria*. Non. ex Virg. *Luxurior*. Col. Plin.
- Medico*. *Medicare* semina. Virg. Sed *medicor* sumitur active & passive.
- Mereo* pro *mereor*. Quid enim mereas. Cic. Merui. Virg. Cic.
- Mero, as, Virg.* in *Cul. Meteor, aru*, magis usit. Reperitur etiam *castra metata* in sentu passivo. Liv.
- Mifero* & *miseror*. Sic *miferao*, & *mifereor*; unde *miseret* & *miseretur*, *miferesco* & *commiferesco*. Non. ex Enn.
- Modero* pro *moderor*. Non. Decet moderare animo. Plaut.
- Molio* pro *molior*. Prisc. Sic *demolio*, demolivit tectum. Varr.
- Munero* pro *muneror*. Non
- Opino* pro *opinor*. Prisc. & Non. ex Plaut. & Cæcil.
- Opitulo* pro *opitulor*. Non.
- Osculo* pro *osculor*. Titin. apud Non.
- Palpo* pro *palpor*. Juv.
- Partio* pro *partior*. Non. ex Plaut. & aliis.
- Pasco* & *pascor*.
- Patio* pro *patior*. Nav.
- Polliceo* pro *polliceor*, Var. apud Non.
- Populo* pro *populor*. Formicæ farris acervum cum populant. Virg.
- Pralio* pro *pralior*. Enn.
- Re.iproco*, Liv. *reciprocor*. Cic.
- Reminisco* pro *reminiscor*. S. Aug.
- Reverto* pro *revertor*. Si Romam revertisset. Cic. quod non in usu est, nisi in temporibus à præterito formatis.

Rixo pro rixor. Varro.

Rumino. Ruminat herbas. Ruminor.

Colum.

Vago pro vagor. Prud.

Velifico. Plin. Unde legitur velificatus

*Athos. Sed usus Cicero velificor
semper in sensu activo.*

Urino & uriner. Plin.

Venero pro veneror. Plaut.

Vocifero & vociferor.

DE MODO.

Modi Verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut, *Probitas laudatur & alges.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut *Quis leget hæc?* aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*¹

Imperativus, quo inter imperandam utimur. Hic modus futurum non habet sed præsens duplex: ut apud Propertium: *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venio.*

*Virgil. Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu feris ille) caveo.*

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. Sed amabò te, nihil incommodi valetudini tue feceris.

*Martial. Dic quotus es, quanti cupias carnare? nec ullum
Addideris verbum, cena parata tibi est.*

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes

Italiam petière, ² luant peccata, nec illos — Juveneris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut, *Virgilius,*

— eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo opramus fieri rem aliquam; nec refert factanè sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis suis desur bonos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor Lina-crus. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

¹ Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hæc flebis. Cic. Quod superest Ciceronem puerum curabis & amabis ut facis.* Item similia sunt, *Non occides, Non furaberis.* Quin Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in *Grammat. Angl.* ostensum est. Unde Sanctius & Scioppius omnium modorum distinctionem penitus sustulerunt. ² Si quod verum est dicamus, nec *luant*, nec *luamus* in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in *Grammatica Anglicana* dictum est.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta; pro potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur irruis; pro non debes expectare, Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam *ὄν* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt³: discernuntur verò significato, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiusdam optandi; ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem; Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero; ut saceas; cum canavero.*

Infinitivus,⁴ qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

³ Cum tres hi modi per omnia convenient, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam, cum, si*, aliave addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus dispesci poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo, si amabo, &c.* Imo hinc efficiatur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, à *fratre, cum fratre, coram fratre, sine fratre, &c.* Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum*, quemadmodum in Ablativo melius Præpositio *ab* præteritur. Unus igitur modus est, quo licet etiam optemus, tamen ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditum est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accus. quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissima significatione, Adjunctivus sive Coniunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adiungitur; ut, *cum veneris scribam; sive quia ei rem subjungamus; ut, scribam, cum venerit; ubi scriptio subditur adventui.* ⁴ Julius Scaliger Infinitum actu modum esse negat; nimirum quod destituatur numeris ac personis. Nam *lator venisse* dixeris de quavis persona, seu de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione, hoc est potestate, variationem habeat. Exempli gratia, *lator me venisse*, id est, quod venerim; *Horatius Lyricorum fere solus legi dignus*, à. e. ut legatur.

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*

Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatur; Alterum quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum, quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis*, *pransus fui*, commodè apte dixeris.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibinus ò Nymphæ monstrataque saxa patemus.*

Hujus aliud genus est quod exactum vocant: ut *Videro*, *ab-iaro*.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero* 1.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*: Composita; ut, *Calc-facio* 2.

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, *defendo*, *offendo* 3, *aspicio*, *conspicio* 4, *adipiscor* 5, *experior*, *comperior* 6, *expedio* 7, *impedio*, *doleo* 8, *imbuo* 9, *compello* 9, *appello* 10, *incendo*, *accendo* 11, *ingruo*, *congruo* 12, *infligo* 13, *inligo* 14, *impleo*, *compleo* 15, & id genus alia 16.

1 De temporibus vide quæ annotavimus in Grammatica Anglicana.

2 Componuntur verba vel cum nominibus; ut, *belligero ex bellum*, & *gero*: vel cum verbis; ut, *calc-facio ex calere*, & *facio*: vel cum adverbis; ut, *benefacio*; vel cum Prepositionibus: ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus, ut *sacro*, *execror*; sentio, *assentior*. Conjugationem vero, *dare*, *reddere*; *cubare*, *incumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; *spernere*, *aspernari*, & similia.

3 A *fendo* unde & *inferius*. 4 A *specio*, unde *conspicor* & *suspicio* Deponentia primæ Conjugationis, & Derivativum *specio*: item nomina Derivativa, *species*, *spectrum*, *specimen*. 5 Simplex *apiscor* reperitur apud Tacitum, & format *aptus*. 6 A *πείζω* tento; id enim verisimilius, quam ut *finx* à *pario*.

7 A *πέδιον*, unde etiam *præpedio* & *compedio*, & nomen *impedimentum*. Nisi hæc omnia potius ab *impes*, *expes*, *præpes*, *compes*; puta à Genitivis, ut, *compes*, *compedis*, *compedio*. 8 A *leo* juxta Priscianum: nisi à *δύλιον* noceo; vel ex *de* & *oleo*, quod olim *eleo* ab *ἐλαιον* oleum. 9 Ab *ἰσχύω*. 10 A *pello* primæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ, conjugatione & significatione mutatis.

11 A *cando*. Quod si veteres non dixerit, sunt à *candeo* secundæ, conjugatione

Quædam

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλήω Percello, à κέλλω 17.

D E S P E C I E.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferueo.

Derivativa 18, quæ à Primitiva deducitur: ut, Ferveſco.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* *meditativa* potius, & augmentativa 19 appellat,) in ſco definiunt 20: ut, Labalco, caleſco, ingemiſco, edormiſco.

Hæc autem inchoationem ſignificant; ut, Lucelcit, id eſt *Incipit lucere, aut certe glifcere & intendi*: & apud Virgil. *Expleri mentem nequis ardeſcitque ſuendo*: hoc eſt, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis uſurpantur; ut, *Timeſco, hiſco, coniceſco*, id eſt, *Timeo, hio, Taceo* 21.

Frequentativa 22 definiunt in *to, ſo, xo, aut tor*; ut, viſito, affecto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, texo, vexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam, vel conatum; ut, *Dicito*, id eſt, *frequenter dico*; *viſo*, id eſt, *eo ad videndum*.

Huc pertinet & illa, vellico, fodico, albico, & ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent 23.

Deſiderativa 24 finiunt in *urio*; ut, Lecturio, parturio, eſurio, cœnatorio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum, ſtudium, atque appetentiam quandam adijciunt; ut *Lecturio*, id eſt, *Legere cupio*: *Cœnatorio*, id eſt, *Cupio cenare*.

& genere mutatis. 12 *A gruo*, uti hoc à *gruibus*. Niſi ſint corrupta ex *conruo* & *irruo*. 13 *A ſtigo*, unde etiam *aſſtigo* & *conſtigo*, ſed *proſtigo* eſt primæ. Quin & ſimplici uſus Lucretius; & inde *ſtictus* apud Virgilium. 14 *A ſtigo*. 15 *A pleo*. 16 Cujusmodi ſunt *renideo* à *nideo*; *conniveo* à *niveo*: unde remanſit *nictus* & *nictare*; *alicio*, *illicio* à *lacio*; *obliviſcor* à *liviſcor*; niſi ſit ab *oblino*, cujus præteritum olim fuiſſe *oblivi* indicant *oblivio*, *oblivium*, & adjectivum *oblivius*. Nam veteres eadem ſignificatione *leo* & *lino* dixere: ut nihil mirum ſit ſi *obleva*, à *leo* dicamus, quod olim *oblivi* à *lino*. 17 Sic *induo* à *duo*, & *exuo* quod *exduo*. 18 Verba quæ aliunde originem habent, derivantur communiter, vel à Nominibus, vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia, Imitativa & Denominativa. De Imitativis vide infra: nam hic conſtituunt 5. ſpeciem Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent; ut, *lignor, frumentor, equor, ruſſicor, &c.* A verbis derivantur quadruplicia, Inchoativa, Frequentativa, Deſiderativa, & Diminutiva. 19 Et reſte; neque enim ſola inchoatio debet attendi, ſed etiam incrementum. Imo interdum poſterior ſolum terminatio habet locum, ut cum ejuſmodi Verbo additur incipit, aut cœpît, ut *incipit matureſcere, cœpit tumefcere*. 20 Vel ſcor ſi Deponentia fuerint, ut *fruſcor*. 21 Formantur Inchoativa, à ſecunda perſona præſentis, idque in quavis conjugatione, ut *labalco*, à *labas*; *caliſco*, à *cales*. (A *puteo* tamen dicimus *putiſco*, e in *i* abeunte) *tremiſco* à

Diminutiva ²⁵ in *lo*, vel *so*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitillo, id est, *parvum ac modice sorbeo, cerno, bibo.*

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patriſſo, Attiſſo, Platonifſo. At Latini hæc formam non adeo delectati sunt; unde pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor à Baccho.

DE PERSONA.

Tres ſunt Verbi Perſonæ: Prima, ut Lego: ſecunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo: Singularis, ut Lego: Pluralis, ut Legimus.

tremis; obdormiſco ab obdormis. Hæc etiam analogia attenditur in Deponentibus & Impersonalibus; ut, *fruſcor* quali à *fruis*, & *miſereſcit*, quali à *miſeres*. Sed per ſyncopen dicitur *hiſco* pro *hiſco* ab *hiſ*. Quædam Inchoativa etiam à Nominibus formantur, ut *agreſco* ab *ager*, *dulceſco* à *dulcis*, *pueraiſco* à *puer*, *herbeſco* ab *herba*, *ſylveſco* à *ſylva*, &c. niſi placeat omnia huiusmodi generis venire à verbis inuſitatis *agreo*, *dulceo*, *repuero*, *herbeo*, *ſylveo*. Vulgo deducunt *calveſco* à *calvus*, *canefco* à *canus*, *ſeneſco* à *ſenex*; ut *calveo* eſt apud Plinium, *caneo* apud Virgilium, *ſeneo* apud Catullum. Huiusmodi quæ ſunt Præteritis carent. At quæ à Verbis veniunt habent Præterita primitivorum, ut *incalveſco* *incalui*. Rariſſime tamen in ejuſmodi præteritis eſt ſignificatio inchoandi, unde alii inchoativa omnino carere aiunt Præterito. Cæterum ſunt quædam in *ſco* quæ Inchoativa non ſunt; velut omnia illa quæ proprium habent Præteritum, ut *creſco* *crevi*, etſi ſit à *creo*; *paſco* *pavi*, etſi ſit à *paſco*. Par ratio in *ſueſco*, quod ab obſoleto *ſuco* unde *ſuevi*: item in *diſco*. Omnia autem Inchoativa ſunt tertiæ Conjugationis; *labafcere*, *caleſcere*, *tremiſcere*, &c. 22 Quæ & Iterativa dicuntur, quæ ſignificant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc ſignificatio non invenitur; nam *viſo* ſignificat ſimpliciter *eo viſum*; & *dormito*, *capto*, *vendito*, notant *deſidero dormire*, *capere*, *vendere*; niſi malis *dormitare* eſſe *paulum*, & non *altum dormire*. Quomodo proprie ſit diminutivum. Cum igitur multa adeo non ſignificant frequentem actionem, dicere liceat, iſtiusmodi verborum alia propria eſſe frequentativa, quæ aſſiduam, vel crebrum notant conatum, alia quali frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non ſignificationem. 23 Formantur huiusmodi Verba à Supino, verſo *um* vel *u* in *o* vel in *itor*. In *e*, ut à *traſtum*, *traſtu*, *traſto*; à *verſu*, *verſo*; à *natu*, *nato*. Sed quædam mutant *a* in *i*, ut à *clamatu*, *clamito*. Verba in *or* eodem modo formantur: ut ab *amplexu*, *amplexor*. In *ito* vero; ut ab *altum*, *altito*; ab *haſum*, *haſito*. Quædam utroque modo formantur; ut à *diſtum*, *diſto*, & *diſtito*; *jaſtu*, *jaſto* & *jaſtito*. Quædam etiam veniunt à ſecunda perſona Indicativi præſentis; ut ab *ago*, *agis*, *agito*; à *fugis*, *fugito*; à *quaris*, *quarito*. Frequentativa ſunt primæ conjugationis, præter *viſo* tertiæ. 24 Quæ & meditativa vocantur. Formantur autem à poſteriori ſupino addendo *rio*; ut ab *efu* ſit *efurio*. Sunt autem conjugationis quartæ. Ad horum formam quædam à nominibus ſinguntur; ut *Syllaturio*, Cic. Nec omnia in *rio* ſeu *urſo* exeuntia ſunt Deſiderativa nec ſola: Non omnia quia *ligurio* & *ſcaturio* non ſunt huius loci, ſiquidem non ſignificant deſiderium, nec formantur à ſupino, & producunt *u* ante *urio*, contra quam ſit in veteris Deſiderativis. Nec ſola in *rio* ſunt Deſiderativa, ſed quædam etiam in *to*, ut *capto*, hoc eſt *capere cubio*. 25 Aliqua tamen nativam diminuendi ſignificationem videntur exuiſſe, ut, *reſocillo*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæc Gaiiulini Lillii de Præteritis & Supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM
VERBORUM I. CONJUGATIONIS.

Communi Præterito.

A S in præsentis perfectum formas in avi ;
 Ut no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitavi :
 Deme lauo, laui: iurvo, iurvi: nexoque, nexui¹ ;
 Et seco quod secni: neco quod necni; mico verbum
 Quod micui, plico quod plicui; frico quod fricui dat :
 Sic domo quod domni, sono quod sonui, sono verbum
 Quod sonui, crepo quod crepui, veso quod vetui dat,
 Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi.
 Do, das, ritè dedi; sto, stas, formare fleti vult.

As, avi.
 Hypermet
 ter versus
 plus iusto
 unâ syllabâ
 constat, sed
 collidenda
 cum prima
 voce se-
 quentis
 versus id
 quod omni-
 um com-
 mune est.

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

E S in præsentis perfectum format ui dans;
 Ut nigreo, nigras, nigrui: jubeo excipe iussi,
 Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
 Luceo vult luxi, sedeo sedi: videoque
 Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
 Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Es, ui.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima:
 Pendeo namque pependi, mordeo vultique momordi,
 Spondeo habere spondendi, tondeo vultique totondi.

Geo.

L vel r ante geo si flet, geo veritur in li;
 Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi;
 Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Dat fleo, fles, fleui; leo, les, leui, indeque natum
 Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui;
 A maneo mansi formatur; torqueo torpsi,
 Hæreo vult hæsi. Veo fit vi ut ferueo ferui:
 Niveo & inde satum postis conivoco nivi
 Et nixi: cievo civi, vicoque vievi.

Veo.

Tertia Conjugatio.

Tertia praeeteritum formabit ut hic manifestum.

- Bo.** Bo fit bi, ut lambo lambi : scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi, antiquam cumbo cubi dat.
- Co.** Co fit ci, ut vinco vici : vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
- Do.** Do fit di, ut mando mandi : sed scindo scidi dat,
Fundo fidi, fundo fudi, tundo tundi que,
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi :
Junge cado cecidi, pro verbero caedo cecidi.
- Cedo.** Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi :
Vado, rado, ludo, ludo, divido, trudo,
Clando, plaudo, rodo, ex do semper facium si.
- Go.** Go fit xi, ut jungo junxi ; sed r ante go vult si,
Ut spargo sparsi : lego legi, & ago facit egi ;
Dat tango teciigi, pungo punxi, pupugique ;
Dat frango fregi ; cum signat pango pacisci,
Vult pepigi ; pro jungo pegi, pro cano panxi.
- Ho.** Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vevi.
- Lo.** Lo fit vi, colo ceu colui : psallo excipe cum p,
Et sallo sine p ; nam salli format utrumque :
Dat vello veli vultsi quoque, fallo fessli,
Cello, pro frango, ceculi ; pello pepulique.
- Mo.** Mo fit vi, vomo ceu vomui : sed emo facit emi ;
Como petit compsi, promo prompsi : adice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
- No.** No fit vi, sino ceu svui : temno excipe tempsi ;
Dat sterno stravi, sperno spreui, lino levi,
Interdum lini & livi ; cerno quoque crevi :
Gigno, pono, cano ; genui, posui, cecini dent.
- Po.** Po fit pli, ut scalpo scalpsi ; rumpo excipe rupi ;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Quo.** Quo fit qui, ut linquo liqui : coqua demisa coxi.
- Ro.** Ro fit vi, sero seu pro planto & semino, servi,
Quod servi melius dat, mutans significatum,
Vult verro verri & versti, uro ussi, gero gessi,
Quero quaesvi, tero trivi, curro cucurri.
- So.** So, velus ascereso, arcesso, incesso, atque laceeso,
Formabit fivi : sed tolle capeeso capeesti,
Quodque capeessivi facit ; atque faceeso faceessi ;
Sic viso vishi : sed pinso pinsui habebit.
- Sco.** Sco fit vi, ut pascio parvi : vult postco poposci,
Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To fit ti, ut verto verti: sed fitto moetur
 Pro facio stare affiruum, nam iure fitini dat.
 Dat mitto misse, petii pete sive petivi.
 Sierio fertui habet, meso messui: ab ecto fit exi.
 Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habetque
 Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.
 Vo fit vi, ut volvo volvi: urvo excipe vixi.
 Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebis.
 Fit cio ci, ut facio feci, jacio quoque jeci;
 Antiquam latio lexi, specio quoque spexi.
 Fit dio di, ut fodio fodi. Gio, cum fugio, gi.
 Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,
 Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.
 Fit rio ri, ut pario peperit. Tio ssi, geminans s;
 Us quatio quassii, quod vix reperitur in usu.
 Denique uo fit ui, ut statua statui: pluo plurui
 Formas, sive plui: struo sed struxi, fluo fluxi.

To,

Vo.

Xo.

Cio.

Die. Gio.

Pio.

Rio. Tio.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scis tibi serui:
 Excipias venio dans veni, cambio campsi,
 Rancio ransi, sarcio sarsi, sarcio sarsi,
 Sepio sepsi, sensio sensi, fuscio fussi,
 Haurio item hauri, sancio sanxi, vincio vinxii;
 Pro salto salio falsii, * Et amicio amicii dat:
 Parciius utemur cambriui, hauriui, amicriui,
 Sepiui, sanxiui, sarcuiui, atque saluiui.

Is, ivi.

Excipe Venio, cambio, &c.
 * Pes, Proceleusmaticus.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex ac compositivum,
 Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper
 Quam simplex geminat, compositio non geminatur:
 Præterquam tribus his, præcuro, excuro, repungo;
 Atque à do, disco, sto, posco, rite creatis.
 A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,
 Supplico, multiplico, gaudem formare plicari:
 Applico, complico, replico, & explico, ut vel in avi.
 Quamvis vult oleo simplex oleui; samen inde
 Quodvis compositum malis formabit oleui:
 Simplicis at formam redelet sequitur subolesque.
 Composita à pungo formantur omnia punci:
 Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.

Plico.

Oleo.

Pungo.

Natum

Do.

Natum à do, quando est inflexio tertia; m, addo, Credo, edo, dedo, reddo, pardo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: ac unum Abscondo abscondi. Natum à sto, stas, stiti habebis.

Sto.

Mutantia primam vocalem in E.

Pario.

V Erba hæc simplicia presentis præteritque, Si componantur, vocalem primam in e mutant, Damno, læsto, sacro, fallo, arceo, trasto, fatiscor, Partio, carpo; patro, scando, spargo: parioque Cujus nata peri duo comperit et reperit dat. Cetera sed perni; velut hæc, aperire, operire. A pasco pavi tantum compôsta natenur Hæc duo, compesco, dispesco, pescui, habere: Cetera, ut epasco; servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

² Posthabeo
simplicis
formam
servat.

Cano.

HÆC, ² Habeo, lateo, salio, statuo, cado, ludo, Pango, dans pegi, cano, quero, cedo cecidi, Tango, egeo, taneo, taceo, sapio, rapioque, Si componantur, vocalem primam in i mutant: Ut, rapio, rapui: eripio, eripui: à cano natum Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat.

Placeo.

A placeo sic displiceo: sed simplicis usum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.

Fango.

Composita à pango resinens a quatuor ista, Depango, oppango, circumpango, atque repango.

Maneo.

A maneo mansi, minui dant quatuor ista, Promineo, emineo, cum promineo, immineoque; Simplicis ac verbi servabunt cetera formam.

Scalpo, calco, salto.

Composita à scalpo, calco, salto, a per u mutant: Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulo.

Claudo, quatio, la-vo.

Composita à claudio, quatio, lavo, rejiciunt a: Id docet à claudio, occludo, excludo: à quatioque, Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia primam vocalem in I, præterquam in Præterito.

Excipitur
Coerno.

HÆC si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper Vocalem primam presentis in i sibi mutant, Præteriti nunquam; ceu frango, refringo, refrigi: A capio incipio, incepti. Sed pauca notentur: Namque suam simplex perago sequitur, satagoque.

Aqua

*Aque ab ago dego das degi, cogo coëgi :
A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo
Surrexi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ.*

*Nil variat facio, nisi præposito præcunte,
Id docet olfacio, cum calfacio, infuscioque.*

*A lego nata, re, se, per, præ, sub, trans; præcunte,
Præsentis servant vocalem, in cætera mutant :
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo tantùm
Præteritum lexi faciunt : reliqua omnia legi.*

Ago.
Rego.
Facio.
Lego.

De Simplicium Verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinorum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

Bi.
Ci.

*Ci fit ctum, ut vici victum, restator & ici
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.*

Di.

*Di fit tum, ut vidi visum: quædam geminant s;
Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.*

*Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis,
Quam vult Præteritum geminari, non geminatur,
Idque totendi dans consens docet, atque cecidi
Quod cæsum, & cecidi quod dat casum, atque resendi
Quod ventum & rensam, mundi tunsam, atque pepedi
Quod format pedisum; adde dedi quod jure datum vult.*

Gi.

*Gi fit ctum, ut legi lectum: pegi pepigique
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum;
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.*

Li.

*Li fit tum, ut falli stans pro sale condio, falsum:
Dat pepuli pulsum, ceculi culsam, atque seselli
Falsum; dat velli vulsum, vuli habes quoque latum.*

*Mi, ni, pi, qui, tum fiunt, velut hic manifestum;
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à capio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lectum.*

Mi, ni, pi,
qui.

Ri fit tum, ut verri versum; pepererit excipe partum.

Ri.

Si fit tum, ut visi visum: tamen s geminato

Si.

*Missi formabit missum: fuis excipe fultum,
Hauisi haustum, fasis factum, fasis quoque factum,
Ussi Ustum, gessi gestum; torsis duo, tortum
Et torsum; indulsis indultum indulsamque requirit.*

Pfi fit ptum, ut scripsi scriptum, campsi excipe campsum.

Pfi.

Ti fit tum, à sto namque steti, à sistoque stissi fit

Ti.

Præteritum commune statum: verti excipe versum.

Vi

vi.

Vi fit tum, ut flavi flatum : pavu excipe pastum ;
 Dat laui lotum, interdum lautum atque lavatum ;
 Potavi potum, interdum facit & posatum :
 Sed favi factum, cavi cautum, à sero sevi
 Formes riè fatum ; livi linique lusum dat ;
 Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum ;
 Vult singulivul singultum, veneo venis
 Venivi venum, sepelivi riè sepultum.

vi.

Quod dat vi dat itum, ut domui domitum : excipe quodvis
 Verbum in uo, quia semper vi formabit in utum ;
 Exui ut exutum, à ruo deme rui, ruitum dans.
 Vult secui sectum, necui nectum, fricuique

*Pes Proce-
 leusmati-
 cus.

Fricium, miscui item mistum, * at amicui dat amictum :
 Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique
 Tentum, consului consultum, alui altum alitumque ;
 Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum :
 Pinsui habet pistum, rapui rapum ; seruique
 A sero vult sertum ; sic texui habet quoque textum.
 Hæc sed vi mutant in sum : nam censo censum,
 Cellui habet celsum, meto mesui habet quoque mesum ;
 Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum :
 Dat patui passum, carui cassum caritumque.

xi.

Xi fit ctum, ut vinxi vinctum : quinque abijctum n :
 Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
 Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
 Xum, flaxi, plexi, fixi dant ; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,
 Quamvis non eadem stet semper syllaba utriusque.

Tundo.

Composita à tuncsum, dempta n, tuscum ; à tuitum fit

Ruo. Salio.

I mediâ dempta, rusum ; & à salsum quoque sulsum :

Sero.

A sero, quando satum format, composita situm dans.

Hæc, captum, factum, jactum, rapum, a per e mutant ;

Et cantum, partum, sparsum, carpsum, quoque factum.

Edo.

Verbum edo, compositum, non estum, sed facit esum :

Unum dumtaxat comedo formabit utrumque.

A nosco tantum duo cognisum & agnisum habentur ;
 Cætera dant notum : nullo est jam noscitur in usu.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, admittunt ex posteriori supino
 Præteritum, verso n per us, & sum consociato

*V*el fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
*N*unc est deponens, nunc est commune notandum:
*N*am labor lapsus, patior dat passus, & ejus
*N*ata; ut compatior compassus, perpetiorque
*F*ormans perpassus: fateor quod falsus, & inde
*N*ata; ut confiteor confessus, diffiteorque
*F*ormans disseffus, gradior dat grossus, & inde
*N*ata, ut digredior digressus. Funge fatiscor
*F*essus sum, mensus sum metior, usor & usus.
*P*ro texto orditus, pro incepto dat ordior orsus;
*N*itor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus:
*I*rafcor simul iratus, reor atque ratus sum,
*O*bliviscor vult oblitus sum: fruor optas
*F*ructus vel fruens, misereri junge miserus.
*V*ult tuor & tueor non tuus sed tuus sum,
*Q*uanvis & tuum & tuum sit utrique supinum:
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
*E*xperior facit expertus: formare patiscor
*G*audet patens sum, nanciscor nactus: apiscor,
*Q*uod vetus est verbum, aptus sum: unde adipiscor adeptus.
*J*unge queror questus, proficiscor junge profectus;
*E*xpergiscor sum experrectus; & hæc quoque, commi-
*n*iscor commentus, nascor natus, moriorque
*M*ortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

Patior.

Fateor.
 Gradior.

Apiscor.

De Verbis geminum Præteritum habentibus
viz. Activæ & Passivæ vocis.

PRÆTERITUM activæ & passivæ vocis habens hæc;
*C*arno cenavi & cenusus sum tibi format,
*J*uro juravi & juratus, potoque potavi*
*E*t potus, titubo titubavi vel titubatus:
*S*ic careo carui & casus sum, prandeo prandi
*E*t pransus, paseo patui & passus, placeoque
*D*at placui & placitus, suefco suevi atque suevus:
*V*eneo pro vendor, venivi venditus & sum,
*N*ubo nupsi nuptaque sum, mereor meritus sum,
*V*el merni: adde libet libuit libitum; & licet adde
*Q*uod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
*P*ertæssum: adde pudet faciens puduit puditumque;
*A*tque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

*versus hypermeter.

De Neutro-passivorum Præteritis.

NEUTRO-PASSIVUM sic Præteritum tibi format.
*G*audeo gavisus sum, fido fesus, & audeo*

*versus hypermeter.

*Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mareo sum mactus: sed Phocæ nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantibus.

QUædam Præteritum verba accipiunt aliunde:
 Inceptivum in ICO, Stans pro primario, adoptat
 Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
 A tepéo tepui, fervesco à serveo servi;
 A video cerno vult vidi; à concutio vult
 Præteritum quatio concussi; à percutioque
 Percussi ferio; à mingo vult meo minxi;
 A sedeo fido vult sedi; à suffero tollo
 Sustuli; & à suo sum fui, & à tulo ritè fero tuli:
 A sto sisto steti, tantùm pro stare; juroque
 Insistivi, à verbo ejusdem significati:
 Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
 Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.

Verfus hy-
permeter.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
 Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco:
 Et passiva, quibus carnere activa supinis,
 Ut memov, timeor: Meditativa omnia, præter
 Parturario, esurio, que præteritum duo servant.

Sylvesco.
Fruticesco.
Sterilesco.
Diesco.
Desiderati-
va, ut Mi-
&urio,
Scripturio,
Iturio,
Cacaturio.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆC rarè aut nunquam retinebunt verba supinum,
 Lambo, mico, micui, rudo, scabo, parco peperci,
 Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
 Degeo, ango, sago, lingo, ningo, satagoque,
 Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
 Flavéo, liveo, avert, paveo, conniveo, ferves:
 A nuo, compositum, ut remuo; à cado, ut incido; præter
 Occido, quod facit occasum, recidoque recasum:
 Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, cubo,
 Et fierio, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
 Composita erciturum habent: Sic à gruò, ut ingruo, natum:
 Et quæcumque in ui formantur neutra secunde;
 Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
 Pareo, item, & careo, noceo, paseo, lateoque,
 Et valeo, caleo: gaudem hæc namque supino.

De Verbis Defectivis.

SED nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
 Istis pauca dabis mutilata & anomala verba;
 Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta;
 Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudens,
 Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt. Aio.

Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.

Plur. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus Ai.

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias,
 aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præsens Particip. Aiens.

Præsens Optativi & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit. Ausim.
Plur. Ausint.

Indicat. Salvebis. Imperat. Salve, Salveto. *Plur.* Salve.
 vete, salvetote. Infinit. Salvete.

Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infinit. Avete. Ave.

Imperat. Cedo; *Plur.* Cedite: id est, Dic, vel porrigis; Cedo.
 Dicite, vel porrigite.

Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro faciam vel Faxo.
Plur. Faxint.

Imperfectum, Optat. Potent. & Subjunct. Forem, forem.
 res, foret; pro essem, estes, esset. *Plur.* Forent.

Infinitivus, Fore, id est, Futurum esse.

Præsens Indicat. Quæso. *Plur.* Quæsumus. Quæso.

Infinit, sola vox est, Dicit, seu dixit significans, *Plur.* Infir.
 Infirunt, id est, Dicunt.

Præsens Indicativi, Inquo, vel inquam, inquis, in- Inquo.
 quit. *Plur.* Inquimus, inquitunt.

Præteritum perfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquies, inquiet.

Imperat. Inque, apud Terent. Inquito, apud Plaut.

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.

Particip. Inquiens.

Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valet. *Plur.* Valet, Vale.
 valetote. Infinit. valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, Odi, cœpi,
 omnes voces Præteriti Perfecti, & plusquam perfecti memini,
 omnium modorum integras habent; ut & futuri novi.
 que, quoties à Præterito Indicativi formatur: in reli-
 quis magna ex parte deficiunt, nisi quòd memini in
 Imperativo *Singul.* Memento, *Plur.* Mementote habet.
 Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Nota-

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, }
 { Duc, } pro { Dice, } Voces esse per Apocopen concisas
 { Fer, } { Duce, } & decurtatas.
 { Fac, } { Fere, }
 { Face, }

Denique notabunt Eo & queo, habere Imperfectum Ibam, quibus: in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regula Liliæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ fati & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commode relaxari non poterant, novas hæc Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superius traditis defectus suppleantur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo unoque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

✕ Verba prima Conjugationis habent in ✕ NUNTIO 3, nuntiavi, atum, are.
 Præterito AVI, in Supino
 ATUM; ut, ✕ Pronuntio, avi, tum, are.

✕ AMO, amavi, amatum, amare.

✕ Adamo, vi, atum, are.

✕ CREO 1, creavi, creatum, creare.

Recreo, avi, atum, are.

✕ DAMNO, damnavi, damnatum, are.

✕ Condemno 2, avi, atum, are.

✕ COENO, cœnavi, cœnatum 4, are.

✕ MEDITOR 5 meditatus sum, ari.

Excipiuntur.

✕ DO 6, dedi, datum, dare.

✕ Circumdo, circumdedi, datum, dare.

✕ Sic Fessundo, fatifido, venundo 7.

✕ STO, steti, statum, stare.

✕ 1 Alia primæ in eo, ut *deo, scree, meo, calceo, illaqueo, nauseo, enucleo, delinea*, diligenter observari debent, ne cum Verbis secundæ in eo confundantur.

✕ 2 Eodem modo formantur sequentia composita a simplicis in e mutato. ✕ *Delecto, illecto, oblecto, à lacto*, (nisi potius sunt à *delicio, illicio, oblicio*, uti & ipse *lacto* à *lacio*.) Sed *ablacto*, quod vix alibi quam in Sacris Bibliis occurrit, servat vocalem. ✕ *Consecro* à *sacro, contrecto, detrecto* à *tracto*; sed *pertracto* & *retracto* servant a. ✕ *Perpetro*, ✕ *impetro* à *patro*. ✕ *Dejecto, ejecto, injecto, rejecto, à jacto*. ✕ *Recepto, accepto* à *capto*; uti ✕ *incepto, ocepto, à capto*. ✕ *Anhelo* ab *halo*: Sed *exhalo* retinet a. ✕ *Commendo, emendo* à *mando*; sed *amando, pramando*, vocalem servant. ✕ *Occento* (quod sæpius apud Plautum occurrit) à *canto*. ✕ *Dejero, pejero* à *jurō*; sed reliqua Composita servant vocalem. Composita à *calco* & *salio*, a in u mutant. 3 Reliqua in io sunt tertiæ vel quartæ. 4 A *cœnavum* fit Participium *cœnatus, qui cœnavit*: De quo vide Observationes in Participia. 5 Depoñentia primæ permulta sunt: qualia *ampullor, ancillor, apricor, aquor, architector, bacchor, baubor, bubulcitor, caprificor, caussor, caussificor, contechnor, copior, fabricor, frumentor, frusicor, gracor, hospitor, inimicor, juvenor, libidinor, licitor, lurcor, manticulor, materior, meridiol, muginor, naviculor, nictor, oscitor, palor, prastolor, quadruplor, scurror, suburcinor, vador, verecundor, wrinor*: ut usitiora præteream. 6 Unicum hoc verbum corripit a contra naturam primæ conjugationis. 7 Reliqua composita à *Do* sunt tertiæ conjugationis.

Asto,

- ✕ **Asto**, astici, astitum, astare,
 ✕ **Disfo**, distici, *parum usitat.* distare.
 ✕ **Præsto**, iti, itum, *vel arum* 1, are.
Sic ✕ **consto**, inſto, obſto, reſto, ſubſto.
 ✕ **JUVO**, juvi, jutum 2 *parum usitat.* are.
 ✕ **Adjuvo**, adjuvi, tum, are.
 ✕ **LAVO**, lavi, locum, lautum & lava-
 tum 3, are.
 Relavo, relavi, relocum, relavare.
 ✕ **POTO**, tavi, atum *vel potum* 4, are.
 ✕ **Compoto**, avi, atum. *Sic* Perpoto.
 ✕ **Epoto**, epotavi, epotum, epotare. ✕ **Duplico**, avi, atum, are. *Sic* triplico,
 Sono, ſonui 5, ſonitum, ſonare.
 Affono, ui, itum, are, &c.
 ✕ **CUBO**, cubui 6, cubitum, cubare.
 ✕ **Accubo**, ui, itum, are, &c.
 DOMO, domui, 7, domitum, domare.
 Edomo, ui, itum, are. *Sic* Perdomo.
 ✕ **TONO**, tonui 8, tonitum, tonare.
 Intono, ui, itum, are.
 ✕ **VETO**, vetui 9, veritum, vetare.
 ✕ **CREPO**, crepui, crepitem, crepare.
 ✕ **Concrepo**, ui, tum, are. *Sic* recrepo.
 ✕ **Increpo**, ui, avi, *rarius*, itum, are. ✕ **PLICO** 11, (plicui, itum, & avi, atum)
 plicare.
 ✕ **Applico**, avi, atum, ui, itum, are.
Sic complico, explico, implico.
 ✕ **Duplico**, avi, atum, are. *Sic* triplico,
 multiplico, & cætera cum nomi-
 ne composita. ✕ **Item** replico & supplico.
 FRICO, fricui, frictum 12, fricare.
 Affrico, ui, tum, are, &c.
 SECO, secui 13, sectum, secare.
 Diffeco, ui, tum, are &c.
 ✕ **NECO**, necavi, necatum 14, necare.
 ✕ **Eneco**, ui, tum, avi, atum, are.
 Interneco, avi, ui, tum, are.
 ✕ **NEXO** 15, *sine præterito & supino.*
 ✕ **LABO**, *sine præterito & supino*, are.

1 A Supinis in atum formantur Participia in rus multum usitata. Facile
 se id præstatum Cic. sæpius quam præstiturum. Constatura fides. Luc. Extra-
 tura. Plin. Quosdam obſturos. Quint. 2 Jusum, quod Vossius extra com-
 positionem reperiri negat, occurrit, apud Tacitum. Placuit solertia tem-
 pore etiam jura. Et si Gronovio fides in aliis ejusdem Auctoris locis legi
 debuit. qui ab imperitiis corrupti videntur. 3 Lavatum quidem est à
 lavo, at, primæ, sed lavi, & lautum, unde lotum, sunt potius à lavo, u, tertiz,
 quo inter alios usi Horatius & Virgilius. Nam à Præterito lavi fit regulari-
 ter lavitum, unde per syncopen lautum, & au in o mutato lotum, unde lo-
 tium. 4 Potum fit etiam per syncopen pro potatum, quod in compositis usi-
 tat. Dicitur etiam potus sum, sed diverso sensu, ut inferius dicitur. 5 Olim
 in usu erat sonavi, unde sonaverint apud Tert. & personaverit apud Appul. &
 sonaturum apud Horatium. 6 Cubavi occurrit apud Plinium & Fabium.
 Et inde cubatus in fumo apud eundem Plinium, & incubata, & accubatio.
 Quin & notandum, quod composita hujus verba, cum m assumunt, fiunt
 Tertiz, ut accumbo, accubui, accubitum, accumbere. 7 A domavi, quod olim
 in usu erat, legitur domaverunt apud Florum. Iade etiam domator pro
 domitor apud Tibullum: edomator apud Tertullianum, & domatio non do-
 mitio. 8 Tonavi olim in usu erat, unde tonaturus, & insonata apud Horat.
 9 Vetavit occurrit apud Persium, pro quo tamen in nonnullis editioni-
 bus legitur notavit. Rectum quoque est vetatio, non vetitio. 10 Mica-
 verit legitur apud Solinum, & emicaturus apud Senecam. 11 Plico fecit
 olim plicui, plicitum, & plicavi, plicatum: sed jam vix in usu est, præter-
 quam in temporibus à præsentis formati. 12 Legitur aliquando in com-
 positis fricatum, & Ciceronis est refricaturus. 13 Secavi olim in usu erat, un-
 de secaturus apud Colum. & secatio apud Celsum, etsi sectio usitatus sit.
 14 Necui nectum vix extra compositionem invenitur. Occurrit quidem
 apud Ennium, teste Prisciano, Hominem necuit protinus, nisi potius cum
 Vossio legendum sit nocuit: nam noceo olim accusativum regebat, ut in Syn-
 taxi dicitur. 15 Nexui, nexum sunt à necto vel nexo tertiz.

SECUNDA CONJUGATIO.

- † Verba secunda Conjugationis habent in Præterit. Uī, in Supino ITUM, ut.
- † HABEO, habui, itum, ere.
 † Posthabeo, uī, itum, ere.
 † Debeo, uī, itum, ere.
 † Adhibeo, uī, itum, ere. Sic cat. comp.
- † ARCEO, arcui, (arcitum parum usit.) ere.
 † Coerceo, uī, itum, ere. sic exerceo.
 † Vereor, veritus sum, vereri.
- † MEREО, merui, meritum, ere. Dicitur etiam meritus sum. Sic Emereo, vel emereor, promereo, vel promereor.
 † LICEО, licui, licitum, licere. Habet hac vox significationem passivam, & e contra.
 † LICEOR, licitus sum, eri, habet significationem activam.
 † Polliceor, pollicitus sum, polliceri 3.
- † Plurima neutra in uī Secunda Supinis carent, ut rubeo, horreo, &c. 1 item Activum Timeo.
 † Regularia tamen sunt sequentia.
- † TACEО, tacui, itum, ere.
 † Conticeo, uī sine Supino. Sic obiceo, reticeo.
 † VALEО, valui, valitum, valere. Convaleo, uī, itum, ere. Sic cat. Comp.
- † PLACEО, placui, itum, ere.
 † Complaceo, uī, itum, ere; sic perplaceo, beneplaceo.
 † Displiceo, displicui, itum, ere.
 † CAREО, carui, caritum 2, carere.
 † JACEО, uī, itum, (unde jaciturus) ere.
 † PAREО, parui, paritum, parere. † Appareo, uī, itum, ere: sic compareo.
 † NOCEО, nocui, nocitum, nocere.
 † DOLEО, dolui, dolitum, dolere.
 † Indoleo, uī, itum, ere: sic indoleo.
 † LATEО, latui, latitum, latere. Deliteo, uī, sine Supino, ere.
 † CALEО, calui, calitum, calere. † Incaleo, uī, itum, ere.
 † PRÆBEO, uī, itum, ere.
- † Excipiuntur à communi Regulâ Præteritorum & Supinorum desinentia in B E O.
- † JUBEО, jussi, jussum, jubere. Fidejubeo, fsi, fsum, ere.
 † SORBEО, sorbui, sorptum 4, sorbere. Absorbeo, uī 5, ptum, ere. Extorbeo, uī, ere: sic resorbeo.
- C E O.
- † DOCEO, docui, doctum, docere.
 † Dedoceo, uī, itum, ere: sic cat. Comp.
 † MISCEO, uī, itum, & olim xtum 6, ere.
 † Admisceo, uī, itum, ere: sic cat. Comp.
 † MULCEO, mulsi, mulsim, (& multum. Prisc.)
 † Permulseo, si, sum, & xi, itum, ere.
 † LUCEО, luxi, sine supino, lacere. Polluceo, xi, itum 7, ere. Eluceo, xi, ere: sic cat. Comp.
- D E O.
- † ARDEО 8, arsi, arsum, ardere.

1 Nempe clareo, floreo, palleo, pateo, polleo, ranceo, fileo, splendeo, studeo, albeo, candeo, maceo, muceo, sordeo, tumeo, &c. 2 Addunt aliqui cassum, quod nomen est, ut lassus, fessus. Itaque non ut cariturus, sic cassurus dicitur. 3 Neutris hifce addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supina aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis superius allatis dicendum, nisi quod Participia eorum & verbalia etiamnum remanent. Ut Valiturus apud Ovidium. Prabiturus apud Colum. Prabitus apud Livium. Prabitur apud Ciceronem. Coalitus Tac. Faciturus Stat. Caliturus Ovid. Latiturus & latito Cic. & similia. 4 Sorpsi & sorptum (si olim in usu erant) sunt à sorbo tertia, nempe ut à scribo est, scripsi, scriptum. 5 Absorpsi quidem occurrit apud Lucan. sed ab optimis Grammaticis damnatur. 6 Mixtum dixere pro mistum, ut Ulyxes, pro Ulysses. Sane mistum potius dici debere ex libris veteribus & Prisciano etiam videmus. 7 Inde polluctum, i, Plin. 8 Sumitur & active & passive.

- † **ERARDEO**, si, sum, ere. Sic inardeo.
 † **RIDEO**, risi, risum, ridere.
 † **ARRIDEO**, si, sum, ere; sic cat. comp.
 † **SUADEO**, suasi, suatum, suadere.
 † **PERSUADEO**, si, sum, ere; sic dissuadeo.
 † **VIDEO**, vidi, visum, videre.
 † **INVIDEO**, di, sum, ere; sic cat. comp.
 † **SEDEO**, sedi, sessum, sedere.
 Supersedeo, di, sum, ere.
 † **DESIDEO**, ere; sic dissideo.
 † **ASSIDEO**, edi, esum, ere; sic cat. comp.
 † **MORDEO**, momordi 1, sum, ere.
 Admordeo, di, sum; sic cat. comp.
 † **SPONDEO**, sponondi 2, sponsum, ere.
 † **DESPONDEO**, despondi 3, tum, ere;
 sic respondeo.
 † **TONDEO**, totondi, tonsum, tondere.
 Detondeo, detondi 4, tonsum, ere.
 † **PENDEO**, pependi, pensum, pendere.
 † Appendo, appendi, sum, ere.
 STRIDEO, stridi, sine Supino, ere.
 † **PRANDEO**, prandi, pransum, ere.
 † **AUDEO**, ausus sum, } more pas-
 † **GAUDEO**, gavissus sum, } sivorum.
 RENIDEO, 5 &
 † **MEDEOR**, carent Præteritis 6.
- G E O.
- † **MULGEO**, si, & xi, sum, & tum 7.
 EMULGEO, emulsi, emulsum, ere.
 † **INDULGEO**, indulsi, indultum, ere.
 † **AUGEO**, auxi, auctum, augere.
 † Adaugeo, adauxi, tum ere.
 † **LUGEO**, luxi, luctum 8, lugere.
 Elugeo, xi, ere; sic prolugeo.
 † **TERGEO** 9, terfi, tersum, tergere.
 † Detergeo, si, sum, ere.
 FULGEO, fulsi 10, sine sup. fulgere.
 Affulgeo, si, ere; sic effulgeo, &c.
 ALGEO 11, si, sine supino, ere.
 TURGEO, turfi, sine supino, ere.
 URGEO, urfi sine supino, ere.
 † **FRIGEO**, frixi, sine supino, ere.
 † **PERFRIGEO**, perfrixi, ere; sic refrigeo.
- L E O.
- † **DELEO** 12. delevi, tum, ere.
 † **FLEO**, flevi, fletum, flere.
 Defleo, evi, etum, ere; sic effleo.
 † **FLEO** 13. non est in usu præterquam in
 compositis.
 † Impleo, implevi, etum, ere; sic re-
 pleo, compleo, &c.
 † **OLEO** 14, olui, olitum 15, ere.

1 Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt, *memordi, pepugi, spepondi*, ut etiamnum *seselli, à sallo, peperi à pario, tetigii, à tango, & apud Plaut. setuli à tollo*. 2 Analogice esset *spospondi*. Sed ob duriorum sonum alterum s, quod remanet in *respondi* omittitur. 3 Occurrit *despondisse & desponderas* apud Plaut. uti & *pramordi*. 4 Varro usus est *detotonderat*. 5 Quidam ei Præteritum tribuunt, *renidus*, sed absque idoneo auctore. Simplex ejus est *nideo*, sed non est in usu. 6 Sed mutuatur *medeor* præteritum à *medicor*; unde *medicatus*. Nempe ut pro præteritis à *ferio & furo* dicimus *percussi & insanivi*. 7 Supinum *multum* magis usitarum est. 8 *Luxi*, potest etiam venire à *luceo*. Sed supinum *luctum* nullibi reperitur teste Prisciano, quamvis ab eo sit verbale *luctus*. 9 Pro quo & *tergo* in tertiâ dicitur. 10 A supino tamen est *fulmen*. 11 *Algeo* olim habuisse videtur *alsum*, unde *alsus* apud Cic. *Nihil alsus, nihil amœnius*. Et *alstosus* apud Plinium. 12 *Deleo* venit ab antiquo *leo*, quod reperitur apud Horatium; ut dicitur postea. 13 *Pleo* fit à *πλεω*, unde *πλεωνυμι* & *πλεωω*. 14 Simplex *oleo* varia habuit significata, nam nunc Antiquis notabat, *odorem spiro*; nempe ab *ὄζω*. nunc signabat *creresco* ab *αλο*, pro quo *olo*; unde *soboles & proles*, aliquando etiam *perdo*, ab *ὄλλωμι*; unde etiamnum *aboleo*. Composita à priori significatione fere habent *olui*, ut apud Plautum *oboluisse allium*. A secundâ fere est *olevi*; ut *adoleveris* apud Maronem. Varronis tamen est *Postquam adoleveris hæc juventus*. Et inde supinum *adolitum*, ex quo per syncopen fit *adulsum*. Est vero *adoleo* idem quod *accresco*. Nam ut à *creo*, *creresco*, ita ab *oleo* fit *oleo*, unde *adoleo* & inde *adolescens*. Si modo *olitum* uspiam invenitur. Sed antique & *oletum* fecit, unde *exoletus, obsoletus*.

- † Adoleo 1, *vel* esco, evi, ultum. † Adhæreo, si, sum, ere; sic inhæreo, Exoleo, *vel* esco, evi, etum 2. &c.
 † TORREO; torruī, tostum, ere.
 † MOEREO, mœstus 10 sum, ere.
 † REOR, ratus sum, eri
 † MISEREOR, misertus 11 sum, eri.
 * Glabreo, *in praterito & supino non occurrit.*
- † SOLEO, solitus sum 8, *more passivorum.* S E O.
 † CENSEO, censui 12, censum, ere.
 † Recenseo, ui, sum, ere: sic succenseo. Sed recensitus 13 penultimâ longæ remansit ab antiquo recensire pro recensere.
 N E O.
 † TENEО, tenui, tentum, tenere. Denſeo, caret praterito & supino.
 † Abſtineo, ui, entum, ere; sic continēo, &c. prater attineo, pertineo, qua supinis carent. T E O.
 † PATEO, patui, absque supino 14, ere.
 † FATEOR, factus sum, eri.
 † Conſiteor, confessus sum; sic profiteor. At Diffiteor caret praterito. V E O.
 † MINEO, nui, ere, Luc. † MOVEO, movi, motum, ere.
 Emineo 9, ui, ere; sic immineo, &c. † Commoveo, vi, tum, ere: sic emoveo.
 Q U E O.
 † TORQUEO, torſi, tortum, ere. † FOVEO, fovi, fotum 15, ere.
 † Contorqueo, si, tum, ere; sic detorqueo, &c. VOVEO, vovi, votum, vovere. † Devoveo, vi, tum, ere.
 † LIQUEO, ui, parum usitat. † CAVEO, cavi, cautum, cavere.
 Deliqueo, ui; sic colliqueo. † FAVEO, favi, fautum, favere.
 R E O.
 † HÆREO; hæſi, hæſum, ere.

1 De hoc jam in simplici oleo vidimus. Hoc vero, & cætera composita in ſco tertix sunt, sed hic referuntur, quia secundæ sunt adoleo, & cætera in eo, à quibus illa in ſco sua capiunt praterita & supina. 2 Unde uti dictum, exoletus puer, qui desiit oleſcere, id est crescere. 3 Livius & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & abolitum, sed sine auctore. 5 Plautus sæpius & Suet. 6 Tutius tamen in abolēvi dixeris cum Gellio. Item perolevi cum Lucilio; sed inolitum, redolitum, subolitum, perolitum, vix leguntur. 7 Per ui & itum, tutius videntur proferri. 8 Solus est apud Sallustium. Quin & observat Charisius verbum hoc carere futuro, quia non potest aliquis futuris adſueſcere. 9 Emineo & alia quæ Despauterius formari vult à maneo, fiunt ab antiquo mineo, quod occurrit apud Lucretium, *Inclinata minent in eandem prodito partem.* Et derivatur à mina, quod locum excellum denotat, unde mina murorum propugnacula. 10 Nisi mæstus potius nomen sit, ut videtur. 11 Per syncopen ex miseritus: quo usus Terentius. Porro dicitur misereor & miseror, sed illud secundæ est, hoc primæ. Etiam constructione differunt, ut in Syntaxi dicetur. 12 Ovidio etiam census sum: 13 Videntur tamen & recensus dixisse à supino censum; unde substantivum recensus & recensio. Nempe verbale recensio est à recensere. At recensitus est ab antiquo censio pro censeo. 14 Nam passum quod ei tribuunt, est à pando. Sane Cicero ait, Passis velis pervahi: ut Maro, Velorum pandimus alas. Ac ab eadem origine Ennius, Passis palmis, Virgilius Crinibus passis. 15 Supina hæc in rum videntur fieri per syncopen. Ut fotum pro fovitum, fautum pro favitum, & cautum pro cavitum: unde cavitio apud Festum. Et ut dicimus cavi ita etiam dicitur catus apud Hor. & Cic. & cate apud Plaut.

†PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere.

Sic & Flaveo, ceveo, & liveo.

Expaveo, expavi, expavere.

†FERVEO, fervui 1, fervere.

E O purum.

†Deserveo, deserui, ere.

CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.*

VIEO, vievi, vietum, viere.

†LANGUEO, langui, *sine supino*, ere.

†CIEO, civi 3, citum 4, ciere.

Relangueo, ui, *Cland.*

†TUEOR, tuitus sum 5, tueri.

AVEO, caret *preterito & supino*, ere.

Antiquum clueo caret preterito & supino.

TERTIA CONJUGATIO.

†Verba tertia Conjugationis varie faciunt
Præterita & Supina.

†Accumbo 8, cubui, itum: *sic discumbo,*

†LABOR, lapsus, sum, labi.

†Delabor, plusus, sum, *sic dilabor, &c.*

B O.

C O.

†BIBO, bibi, bibitum, bibere.

†DICO, dixi, dictum, dicere.

†Combibo, bi, tum; *sic* †ebibo, im-
bibo.

†Addico, xi, & tum; *sic* †edico, &c.

†DUCO, duxi, ductum, ere.

GLUBO, glubi 6, glubitum, ere.

†Abduco, xi, tum: *sic* †Adduco.

Deglubo, bi, tum, ere.

†ICO, ici 9, ietum, icere.

†SCRIBO, scripsi, scriptum, ere.

†VINCO 10, vici, victum, vincere.

†Adscribo, psi, tum; *sic* †describo, &c.

†PARCO, peperci, parcitum 11, & par-
si, partum, parcere.

†NUBO, nupli 7, nuptum, ere.

Obnubo, psi, ptum; *sic* †innubo, &c.

†Comparco, comparsi, comparsum,

SCABO, scabi, *absque supino*, scabere.

†CRESCO 12, crevi, cretum 13, ere.

†LAMBO, bi, *absque supino*, ere:

†Accresco, evi, etum, escere.

†Composita à CUBO, qua sunt hujus
Conjugationis in antebo adsciscunt, quod
tamen perdunt in præterito & supino.

†Extresco, evi, etum, *sic* †concreasco,
&c.

†QUIESCO, evi, etum, escere.

1 Ferveo, debuit facere *ferui*, ut *moneo, monui*; sed dicitur *ferui* mutata v consona in b. Dicitur etiam *fervi*, quod est à *fervo* tertia, ut, *Sperabam jam deservisse adolescentiam*, Ter. Quo etiam usus Lucilius, *Fervit aqua & fervet: fervit nunc fervet ad annum*. Quamvis à Quintiliano parum probatur. 2 *Connixi* Prisciano teste, dixit Turpilius Comicus vetus. *Connivi* usitatus est. 3 *Civi* non est à *cico*: sed capit hoc à *cio* quarta, quomodo dicimus *accire*. 4 Penultima in *citum* à *cico* est correpta; at à *cia* quarta producitur: ut in *Profodia* dicitur. 5 Unde *tuitio*. At à *tuor* quod tertia est, venit *tutus*, & *tutari*. 6 *Voslio* est *glupsi, gluptum*: quia *Plauti* est *glupta Manas*. 7 Et à *nubor nupta sum*. 8 *Accumbo*, & reliqua ideo habent m, quia olim dicebatur *cumbo* pro *cubo*, ut etiamnum *jungo pro jugo*. 9 *Cic. fœdus icisse*. 10 *Vinco* perdit n, quia venit ab antiquo *vico* quod ex *nox*. A *vico* est *vicapota*, *Dea* quæ dat vincere & potiri. Ab eodem *pervicax*, qui ad victoriam perseverat. 11 *Parcitum* venit à præterito *parci* quod reperitur apud *Nævium*: & in quibusdam etiam *Plinii* editionibus; *Italia parcitum est vetere interdito Patrum, ut diximus*. Ubi alii legunt, *Parci vetere interdito Patrum diximus*. Inde tamen venit *parcitas*, quod reperitur apud *Senecam*. Et à *parsum parsurus* apud *Livium*. 12 Sequuntur verba in *seo* quorum aliqua sunt frequentativa, de quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est parum certa, ut in *creasco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt: vel primitiva sunt inusitata, ut *quiesco*, unde *quiesco*, & *suesco*, unde *suesco*. *Consueo* autem & *Priscianus* agnoscit. 13 Unde *cretus* pro *creatus*, & *concretus* pro *coalitus*. Extra eam significationem vix quicquam ab hoc supino legitur. *Virgilius* quidem est *excretos à maribus agnos*; sed id raram est,

- † Acquisco, evi, etum, escere.
 † SUESCO, suevi, suctum, escere.
 † ASSUESCO, evi, etum : sic Desuesco. † His adde deducta à nominibus ; ut, re-
 puerasco, ditesco, adveperasco, diefcit, & similia 9.
 † SCISCO, scivi, scitum, sciscere.
 † Adscisco, ivi, itum ; sic conscisco, descisco.
 † NOSCO, novi 1, notum, noscere. ~
 † Ignosco 2, vi, tum 3 ; sed,
 † Agnosco, agnovi, agnitum ; &
 † Cognosco, cognovi, cognitum, ere.
 † PASCO, pavi, pastum, pascere.
 † Depasco, avi, itum, ere.
 † Compelco, ui, olim itum : sic Dis-
 pelco.
 † Posco, poposci, posciturum 4, par. usit.
 † Deposco, depoposci, ere ; sic repolco.
 Expolco, expoposci, itum, ere.
 † DISCO, didici, olim itum 5, ere.
 Addisco, addidici ; sic edisco, &c.
 GLISCO, caret praterito & supino.
 † Inchoativa habent eadem praterita, ac
 primitiva ; ut
 † CALESCO, calui, calitum, à caleo.
 † TREMISCO, tremui, à tremo.
 † OBDORMISCO, ivi, ab obdormio 6. † CLAUDO, clausi, clausum, ere,

Aut prateritijs careant, ut hisco, fa-
 tisco 7, labasco 8, &c.

- * Conquinisco 10, juxta Grammaticos
 veteres facit conquxi.
 † APISCOR 11, aptus sum, apisci, Tacit.
 † Adipiscor, adeptus sum, adipilci.
 † Indipiscor, indeptus sum, indipilci.
 † COMMINISCOR 12, entus sum, ifci.
 † EXPERGISCOR, experrectus sum, &
 expergitus 13, expergilci.
 † IRASCOR, iratus 14 sum, irasci.
 † NASCOR 15, natus sum, nasci.
 † NANCISCOR, nactus sum, nancisci.
 † OBLIVISCOR, oblitus sum, oblivisci.
 † PACISCOR, pactus sum, pacisci.
 † PROFICISCOR, profectus sum, ifci.
 † ULCISCOR, ultus sum, ulcisci.
 † REMINISCOR 16, &
 VESCOR, caret prateritis.

D O.

- † 1 Novi prateritum aliquando idem quod praelens significat. 2 In hu-
 jusmodi compositis g est à gnosco, quod à γινώσκω. Ac in ignosco, & cog-
 nosco perit n. Simplici gnosco pro nosco usus Varro : Adeste, adesse, qua se-
 ramque gnoscite. 3 Sic pranosco, pranovi, pranotum. Unde pranotio apud Ci-
 ceronem. 4 Posco habet posciturum juxta Priscianum & alios Grammati-
 cos, sed parum usitatum est. Reperitur tamen exposciturum caput apud Se-
 necam. 5 Appuleius à disciturum, disciturus usurpat ; unde olim supinum
 habuisse constat. 6 Sic aceasco, adolesco, concupisco, vengelasco, conticesco, con-
 tremisco, delitesco, exolesco, expallesco, extimesco, horresco, increbesco, indolesco,
 ingemisco, innotesco, integrasco, macresco, marcesco, maturesco, obdormisco,
 obtumescisco, obtupescisco, obsurdescisco, scisco, cum compositis ; Vesipisco, Tevivisco, Ta-
 besco. 7 Nempe sequitur hoc naturam simplicis hisco. Altera compo-
 siti pars est fatim, à quo & affatim, & fatigo. 8 Sic Integrasco, mitesco,
 ignosco, hebesco, lapidesco, liquesco, pinguesco, atque alia. 9 Ut agresco, gra-
 vesco, herbesco, teneresco, &c. 10 Conquiniscere est proprie se in crura dimittere
 ad modum eorum qui alvum exoneraturi sunt. Et venit à conquinare pro cu-
 nare, quod est sterco facere, inquit Festus, unde etiam inquinare. 11 A-
 piscor reperitur adhuc apud Tacit. Lucret. & Nonium, & format aptus ; sed
 composita adipiscor, indipiscor magis usitata sunt. 12 A simplici miniscor
 vel meniscor quod fecit mentus, unde verbale mentio. Quin & meniscor ejusdem
 est originis ac meminisci & moneo pro menceo : nempe à μένος, ex quo mens, ut à
 γένος, à πόρος mors. 13 Expurgitus dixere Lucilius & Appuleius, &
 sic distinguitur à Diomede, ut expurgitus sit sponte evigilans, experrectus
 vero sit aliunde excitatus. 14 Sed iratus videtur potius esse nomen, uti
 fratus & similia. 15 Unde nascendus. Nasciturus est apud Porcium La-
 tronem : quasi à nasciturum. 16 Reminiscor capit prateritum à recordor ; ut
 vescor ab edo vel pascor. Estque reminiscor ejusdem originis ac comminiscor :
 sed ultimum habet locum, quia praterito destituitur ut vescor. Itidem
 † desetiscor praterito caret ; nam desessus est nomen, ut fessus lassus. Estque
 desetiscor à fatiscor, hoc à fatisco, quod fit, uti dictum, ex fatim hisco.

Campe-

- **Composita ejus veniunt potius à CLUDO.* *SCANDO, scandi, scansum, ere.
 quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores. *ASCENDO, di, sum : sic conscendo, &c.
 *EXCLUDO, exclusi, sum : sic includo, &c. *PREHENDO, di, sum : sic sum.
 *PLAUDO, plausi, sum, ere. *APPREHENDO, di, sum : sic comprehendo.
 Applaudo, complaudo, vel odo, si, sum, re. *CANDO, non est in usu extra composit.
 Explaudo vel odo, si, sum, re. *ACCENDO, di, sum : sic incendo, &c.
 *RADO, rasi, rasum, radere. *FENDO, non legitur extra composit.
 *ABRADO, si, sum, ere : sic corrado, &c. *DEFENDO, di, sum : sic offendo.
 *VADO, vasi 1, vasum, vadere. *FUNDO, fudi, fusum, ere.
 *EVADO, si, sum, ere : sic invado, &c. *CONFUNDO, udi, sum : sic effundo, &c.
 *LÆDO, læsi, læsum, ere. *FINDO, fidi, fissum 6, ere.
 Allido, allisi, sum : sic collido, &c. *DISFUNDO, dididi, diffissum, ere.
 *LUDO, lusi, lusum, ere. *SCINDO, scidi, scissum, ere.
 *ABLUDO, si, sum : sic eludo, &c. *ABCINDO, scidi, ssum : sic conscindo, &c.
 RODO, rosi, rotum, rodere. *PANDO, di, passum 7 & passum, ere.
 Arrodo, si, sum : sic corrodo. *DISPANDO, di, ansum & assum : sic expando, &c.
 *TRUUDO, trusi, trusum, ere. *CADDO, cecidi, casum, cadere. *
 *DETRUDO, si, sum : sic extrudo, &c. *OCCIDO, occidi, occisum : sic incido,
 *DIVIDO, divisi, divisum, ere. *RECIDO, & cetera composita earent sup.
 *CEDO, cessi, cessum, ere. *CÆDO, cecidi, cæsum, cadere.
 *ABCEDO, ssi, sum, ere : sic cancello, &c. *OCCIDO, occidi, occisum : sic abscido.
 *EDO, edi, esum, edere. PEDO, pepedi, peditum 9, ere.
 *AMBEDO, edi, esum : sic exedo. *OPPEDO, oppedi, oppedere.
 *COMEDO, edi, esum & estum 3. *PENDO, pependi 10, pensum, pendere.
 *CUDO, cudi, cufum, ere. *APPENDO, appendi, sum : sic impendo, &c.
 Excudo, di, sum : sic incudo, &c. *TENDO, tetendi, (& olim tendi) tensum & tentum, tendere.
 RUDO, rudi 4, sine supino, ere. *ATTENDO, attendi, sum, tum 11 : sic contendo, &c.
 *SIDO, sidi 5, sine supino, ere. *MANDO, mandi, mansum, ere.

**Composita habent præteritum & supinum à ledeco.*
 *ASSIDO, sedi, essum : sic confido, &c.
 1 Præteritum & supinum vix extra compositionem inveniuntur. Vastum carmen est apud Tertul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi, Et brevis vastus opus; ubi alii legunt rasis. 2 At illud est nomen, quia illado non dicitur: 3 Comestum probari potest ex Gallustio, comesto patrimonio, sed comestum melius est. 4 Appuleius dixit rudius, ab antiquo rudio; unde rudius ut grunnius. 5 Sidi est apud Columellam. Patiemurque picem considerare, & cum fideris, &c. 6 Sic frendo, frendi, fressum; unde saba fressa. 7 De passum diximus in pæteo. A passum apud Plinium est Expansa retia. 8 Inde recasurum apud Cic. Id ego puto, ut multa ejusmodi, ad nihilam recasurum. 9 Inde peditus apud Catullum & Charisium, ut crepirus, à crepitum. 10 Plurima ex his reperiuntur etiam sine reduplicatione, Veltizal quod regi pendissent. Liv. Nostro tendissi retia lecto. Prope, pro quo nonnulli male legunt nexissi. Ex Senecæ est. Et qua plena rates carbasa tenderunt. 11 In plerisque compositis supinum tentum usitatus est, ut contentus quatenus opponitur remisso, dissentus, obtentus, prætentus, protentus; Contra ostensum usitatus est quam ostentum, quo Veteres usi; unde remansit ostentare, atque etiam nomen ostentum. Porro ostendo componitur ab ob & tendo, ut asporto ab ab & porto; vel mutato b in s; vel potius quomodo Veteres dixere obs pro ob ut abs pro ab: Unde adhuc obscævus à cænum, obscurus à cura, &c.

- †TUNDO 1, olim tutudi, tunsum.
 *Ab antiquo hoc praterito composita habent tudi; & in supino tulum.
- †Tundo, utum, undere.
 Sic obtundo, retundo.
- †Verbum DO, das, est prima; sed pleraque ex compositis ejus tertia, & faciunt DIDI in praterito & DITUM in supino.
- †Addo, addidi, additum, addere. Sic
- †Condo, condidi, itum, &c. Sed;
- *Abicondo; abscondi 2, ditum, ere.
- †FIDO, fidas sum; more passivorum.
- †Confido, confisus sum 3; sic diffido.
- G O.
- †MERGO, merfi, merfum, ere.
- †Demergo, fi, sum: sic emergo, &c.
- †SPARGO, sparsi, sparsum, ere.
- †Aspergo, si, sum: sic conspergo, &c.
- VERGO 4; caret praterit. & sup. ere.
 Devergo, devergere.
- FIGO 5, xi, xum, & quandoque fictum.
 Affigo, xi, xum; sic configo, &c.
- FRIGO, xi, xum, & frictum.
- †REGO, rexi, rectum, ere.
- †Arrigo, rexi, ctum: sic dirigo, &c.
- †SURGO 6, surrexi, surrectum, ere.
 Assurgo, assurrexi, ctum: sic consurgo,
- †PERGO, perrexi, rectum, ere.
 SUGO, fuxi, suctum 7, sugere.
- †FLIGO 8, non est in usu.
- †Affligo, xi, tum: sic confligo, &c.
- †TEGO, texi, rectum, tegere.
- †Detego, xi, ctum: sic contego, &c.
- †STRINGO, nxi, ctum, ere.
- †Adstringo, xi, tum: sic constringo, &c.
- †FINGO, finxi, fictum, fingere.
- †Affingo, xi, ctum: sic confingo, &c.
- MINGO, obsoletum est, pro quo dicitur
- MEIO, minxi 9, mictum, ere.
- †Ago, egi, actum, agere.
- †Perago, peregi, peractum, ere.
- †Cogo, coegi, coactum, cogere.
- †Degeo, degi, absque supino, degere. Sic
- Prodigo 10, egi, ere, & parago, egi, ere.
- †Abigo, egi, actum: sic adigo, &c.
- †AMBIGO 11, caret praterito & sup. ere.
- †FRANGO, fregi 12, fractum, frangere.
- †Confringo, egi, actum: sic affringo.
- †LEGO, legi, lectum, legere.
- Allego, egi, ctum: sic prelego, relego.
- †Colligo, egi, ctum: sic deligo, eligo, feligo: At
- Diligo, dilexi, dilectum, ere.
- †Negligo, neglexi, neglectum, ere.
- †Intelligo, intellexi, ctum, ere 13.

1 Veteres dixerunt tudo pro tundo; unde tudito frequentativum apud Enn. & Lucr. & nomen tudes. Ab hoc, antiquum prateritum tutudi, quod Char. & Prisc. dant tundi. Diomedes dat etiam tunsis, sed neutrum occurrit in aliquo idoneo auctore. Dari supinum tunsium argumento est participium tunsus. Tunsis gemit area frugibus. Virg. 2 Olim etiam dixerunt abscondidi juxta Priscianum. Supinum absconditum occurrit apud Ciceronem, uti & absconditus & abscondite. Quin & olim in usu absconsium, unde absconsio apud Plinium, absconser apud sul. Firm. Et absconse pro absconser apud Veteres Gloss. 3 Conspidi reperitur apud Livium. 4 Vergo habet verbi, versum juxta R. Steph. verxi juxta Diomedem; sed sine auctoritate probati Auctoris. 5 Figo habet etiam fictum, juxta Diomedem; sagittis confisus Scaur. & Giffianus in Indice suo idem probat auctoritate Cic. & Varr. Observat etiam Scipio Gentilis Callistratum ita locutum esse, Si quando navis vel infissa vel fracta. 6 Surgo non dubium quin sit a rego. Nam. etsi more neutrorum sumatur; tamen proprie notat surrigo me. Itaque surgo & surrigo, idem habent prateritum & supinum; unde surricta cornua apud Columellam & surrecto mucrone apud Laviu. Pergo an a rego sit dubitatur. Volunt esse a Perago. Sed ab eo esset peregi. 7 Unde sultum apud Plinium. 8 Ab inusitato fligo est fictus apud Maronem & alios. 9 Diomedes adfert & mixi vel mii. 10 A prodigo quidem est prodegeris apud Plaut. Sed satagi vix invenitur, licet & hoc agnoscat Saturnius. 11 Ambigo venit ab am & ago interjecto b, ut in amburo & comburo, ab am & uro. Quin & am sit a Græco ἀμψ, quo ipso usus Cato. Am terminum pro amca terminum. 12 A frago, unde fragilis. At frago a Dorico sive Æolico, πάρα pro παρά sive παρά. 13 Hæc imitantur Græcum futurum λίσσω, sive prateritum passivum λίσθημι. Olim etiam duo posteriora habebant egi. Intellegi. Ulp. Neglegi. Prisc. & Diomed.

TANGO,

Pingo, xi, ctum, ere.
 Depingo, xi, ctum, ere.

- †TANGO, tetigi 1, tactum, tangere. †FUNGOR, functus sum, fungi.
 †Attingo, attingi, attactum: sic contingo, pertingo. †Defungor, defunctus sum, defungi.
 †PAGO antiquum, pepigi 2, pactum. †RINGOR 6, caret praterito, ringi.
 †PANGO, panxi, (olim pegi 3) pactum. H O.
 †Circumpango, panxi, pactum: sic depango, repango. †VEHO, xi, ctum, ere.
 †Compingo, compegi, compactum: †Adveho, advexi, ctum: sic conveho.
 †Impingo, suppingo. †TRAHO, xi, ctum, ere.
 PLANGO, xi, planctum, ere. †Abstraho, xi, ctum: sic contraho, &c.
 †ANGO, anxi 4: & L O.
 CLANGO, clanxi, sine supino.
 †CINGO, xi, cinctum, ere. †COLO, colui, cultum 7, colere.
 †Accingo, xi, nctum, ere: sic praecingo. †Incolo, ui, ultum: sic accolo, &c.
 TINGO, tinxi, tinctum, ere. †CONSULO, ui, consultum, erd.
 Intingo, xi, nctum, ere. †OCCULO, ui, occultum, ere.
 LINGO, xi, nctum, ere. †MOLO, molui, molitum, molere.
 Pollingo 5, xi, nctum, ere. Emolo, emolui, emolitum, ere.
 †UNGUO, vel ungo, unxi, (olim ungui) unctum, ere. †ALO, alui, alitum, & altum 8, minus usit.
 Exungo, xi, nctum, ere. †VOLO, volui 9, velle.
 Inungo, xi, nctum, ere. †Nolo, nolui, nolle.
 †JUNGO, xi, nctum, ere. †Malo, malui, malle.
 †Adjungo, xi, nctum: sic disjungo, &c. †CELLO 10, fecit olim cellui, cellura. Sed exolevit. Inde tamen composita sequentia.
 †MUNGO, xi, nctum, parum usitat. Antecello, antecellui, sine supino, ere.
 †Emungo, xi, nctum, ere. Excello, excellui, excelsum, ere.
 †STINGUO, exolevit. Praecello, praecellui, praecellum, ere.
 †Distinguo, xi, nctum, ere: sic extinguo, praestinguo, †estinguo. Percello, perculli, percultum, ere.
 NINGO, xi, sine supino, ere. Recello, sine prater, & sup. Liv. App.
 PUNGO, xi, parum usit. extra compositionem pupugi, punctura, ere. †FALLO, feselli, falsum, fallere.
 Repungo, repupugi, & repunxi, Repello, refelli, sine sup. ere.
 repunctum. †PELLO, pepuli, pulsum, pellere.
 Compungo, nxi, nctum: sic dilpungo. †Appello, appuli, appellum: sic expello, &c.

1 Ab antiquo tango; unde tagax. 2 Pepigi; venit ab antiquo pago, ut cecidi a cado, nempe a Dorico, τᾶγω pro τᾶγω. 3 Pegi sit a pango, ut fregi a frango. Tonsillam pegi laevo in littore. Pacuv. apud Prisc. Usus quoque Cicero, ut testatur Turnebus, Requiro placere terminos quos Socrates pepigerit. Ubi pepigerit nihil aliud est quam panxerit, At pepigerit aliud fuerit: pepigi enim non a pango est, sed a pago, pro quo posteriores dixere paciscor. 4 Ab angere Priscianus format Supinum anctum. Diomedes vero anxum. Pro Prisciano sunt glossae veteres, ubi legas ancti, ἀνχούριος. Sed neutrum apud Classicos facile reperies. Imo nec illud liquet an angere in Praeterito faciat anxius; quod scribit Diomedes. Nam videtur hoc esse nomen. Interim non dubium quin ab anxum sit anxius & anxietas. 5 Pollingo vix reperitur apud Veteres. Sed pollinxi & pollinctor est apud Plautum & alios. 6 Antiquae & ringo dixere, unde verbale rictum. 7 Per syncopen hoc ex colitum; ut sequentia consultum, occultum, altum, ex consultum, occultum, alitum. 8 Ab illo alimentum; ab hoc altor, altrix, altiliu. 9 Ab inusitato supino volitum est volitus; & inde per syncopen voltus seu vulans; ut a colitum, cultum, cultus. 10 Cello venit a Graeco κέλλω κέλλω. Ex compositis ejus antecello caret supinis, Excello & praecello supinum habere videntur, quia ab iis sumit excelsus

excelsus & præcelsus; quæ tamen Adjectiva potius sunt, quam supina aut participia. Dicitur etiam excelles, effice ut excelles. Cic. Unde censet Priscianus esse excelsus, ut à calco est calus; at ab excello esse exculi, ut à percello perculi, nisi dicas fieri per syncopen pro percellus. Aiunt & dici perculli, unde fit percullsum; sed loci pro eò adducti corrupte legi videntur, siquidem in melioribus omnibus fit percussis. Porto perculi & percullsum fiunt o in a mutato, ut pepuli, pulsus, à pello. Dicitur etiam procello, proculi. Plin. Jun. quod idem est ac percello, sed minus-usitatum. Inde tamen procella.

- ★VELLO, velli, magis usitat. vulsi 1, Infremo, ui, itum, ere.
vulsam, vellere. ★GEMO, gemui, gemitum, ere.
★Avello, avelli, avulsus: sic divel- Ingemo, ingemui, ingemitum, ere.
lo, evello; sed revello facit etiam ★TREMO, tremui, sine sup. ere.
revulsi. ★PREMO, pressi, pressum, ere.
★SALLO 2, falli 3, falsum, fallere. ★Comprimo, essi, ssum: sic depri-
★TOLLO 4, sustuli, sublatum, à sustol- mo, &c.
lo: ★sic extollo, extuli, elatum. ★At- N O.
tollo tamen caret præterito 5 & sup. ★SPERNO, sprevi, spretum, ere.
Desperno, evi, etum, ere.
M O.
★COMO, comsi 6, comtum, comere. ★STERNO, stravi, stratum, ere.
★PROMO, promsi, promptum, ere. ★Prosterno, avi, atum: sic conster-
★Depromo, si, tum ★sic expromo, no 7, &c.
★SUMO, sumsi, sumtum, ere. ★SINO, sivi 8, situm, sinere.
★Assumo, psi, tum: sic consumo, &c. ★Desino, desivi, & per sync. desii, itum.
★DEMO, demsi, demtum, ere. ★LINO 9, lini, livi vel levi, litum.
★EMO, emi, emtum, emere. ★Allino, allini, alliyi, allevi, alli-
★Adimo, ademi, ademtum: sic diri- tum, allinere: sic relino, &c.
mo, &c. ★CERNO 10, crevi, cretum, cernere.
★FREMO, fremui, fremitum, ere. ★Decerno, evi, etum: sic secerno,
discerno.

1 Vulsus negat dici Servius; sed usi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in plerisque codicibus Ovidii est, *Aurea Phryxæ terga revulsit ovæ*. Sed Cicero semper dixit *revelli*. 2 Dicitur etiam *salio, salivi, salitum*, quartæ. Item *salio* ejusdem. 3 Præteritum-hoc regulare est, sed vix reperitur apud Veteres. *Sale salsum* dixit Mummius apud Priscianum. 4 Tollo habuit olim *suli* vel *tetuli*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Catullum, & alios. Videtur tamen fieri potius à solo pro *tolero*. nam *tollo* facere debuit *rotulli*, ut à *fallo* *fefelli*. Olim etiam videatur dixisse *tolli*, unde *tolliſſe* apud Ulpianum, referente Scaligero. 5 Nam *attuli* & *allatum*, quæ inde forantur, *affero* sibi vindicavit: cum non attolendi sive elevandi, sed apportandi habeant significationem. 6 Priscianus scribit *compsi, comptum*, &c. Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographia omittit *p*. Utj & Victorinus facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, sed vitiose. Nec enim vel *p*, vel *b*, est in præſenti; contra quam fit in *scribo, scriptum, serpo, serptum*, & similibus. 7 Compositum *conſerno*, nunc primæ est, nunc tertiæ: primæ cum animi perturbationem notat: tertiæ quando corpori tribuitur. 8 *Sino* interdum & *sini* facit; consonâ præſentis servatâ. 9 *Lino* facit in *supino litum*. *Es paribus lita corpora guttis*. Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Columellam *livi* legitur. Apud Quintilianum *lini*: *Mariti sui cruore parietem linisti*. Apud Varronem *linii*. *Cum oblinierit Vasa*. Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *relevi* apud Terentium. Sed alii malunt esse à *releo*, quod ejusdem erit originis ac *deleo*. At *linivi* vel *linii, linitum*, sunt à *linio*, quod est quartæ. 10 *Cerno* tum tantum *crevi* & *cretum*, facit, cum sermo est de adeundâ hereditate. Verum in videndi significatione vix præteritum ac supinum ejus reperita.

TEMNO,

- X TEMNO, temsi 1, temtum, temnere. X Concoquo, xi, &um, ere: sic decoquo, excoquo.
 X Contemno, contemsi, tum, ere. X LINQUO, liqui, linquere.
 X GIGNO, genui 2, genitum, gignere. X Relinquo, reliqui, relictum, ere:
 X Progigno, enui, itum, ere. X sic delinquo, derelinquo.
 X PONO, posui 3, positum, ponere. X LOQUOR, locutus sum, loqui.
 X Compono, sui, itum: sic appono, &c. X Alloquor, allocutus sum: sic colloquor, &c.
 X CANO, cecini, cantum, canere. X SEQUOR, secutus sum, sequi.
 X Occino 4, occinui, occentum: sic. X Atsequor, utus sum: sic consequor, &c.
 concino, &c. Liquor, caret prater. 5.

P O.

R O.

- X CARPO, carpsi, carptum, carpere. X TERO, trivi 6, tritum, terere.
 X Decerpo, psi, ptum, ere: sic discerpo, excerpo. X Attero, attrivi, itum: sic contero, &c.
 SERPO, serpsi, serptum, ere. X QUERO, quæsi, quæsitum, ere.
 Inserpo, inserpsi, inserptum, ere. X Acquirō, acquisivi, acquisitum, ere:
 X REPO, repsi, reptum, repere. X sic conquirō.
 Obrepo, obrepſi, obreptum, ere, sic X SERO 7, sevi satum, serere.
 irrepo, subrepo. X Assero, assevi, assitum: sic consero,
 CLEPO, clepsi, (olim clepi) elepere. infero, & reliqua qua seminandi significationem habent. Qua vero aliam, nempe ordinandi, obtinent, faciunt ut
 SCALPO, scalpsi, scalptum, ere. & erum: ut,
 Excalpo, excalpsi, tum, ere. X Assero, asserui, asseritum: sic confero, deserō, infero, &c.
 X SCULPO, sculpsi, sculptum, ere. X GERO, gessi, gestum, gerere.
 X Exculpo, psi, ptum: sic insculpo. X Aggero, ssi, stum: sic congero, &c.
 X RUMPO, rupi, ruptum, rumpere. VERRO 8, verri, verſum, ere.
 X Abrumpo, upi, ptum: sic corrum-po, &c. X URO, ussi, ustum, urere.
 X STREPO, strepuj, strepitum, ere. Aduro, adussi, adustum: sic comburo, &c.
 X Obstreſo, obstrepuj, obstreptum, ere: sic constreſo, perstreſo.

Q U O.

- X COQUO, coxi, coctum, coquere.

1 Præteritum temsi, & temtum haud facile extra compositionem invenias. Apud Senecam tamen est verbale temtor. 2 A geno, quo Cato Varto, Censorinus & alii utuntur. 3 Pono fecit olim postvi. Plaut. Depostivi. Catull. 4 Veteres dixere occano vocali simplicis servata. Occanera cornua. Tac. Similiter recano dicebant pro recino. Porro cano olim etiam canui fecit. Item compositum ejus occano, occanui. Cornicines occanuerunt. Sall. apud Prisc. Similiter constiti pro constiti dixerunt, & premi pro pressi, atterui pro attrivi, &c. 5 Aliques facio mutuat ur liquefactus sum. 6 Tero fecit olim terni. Quo usus Plautus. Priusquam ternuerunt. Nam ita legitur in optimis manuscriptis. Similiter dixit Tibullus. Aut operi insuetas atteruisse manus. Apud Tacitum quoque in optimo illo Vaticano, teste Lipsio, scriptum est, Max atteritū opibus: Sed jam non est in usu. 7 Quemadmodum a zero fuit terni, sic a sero non sevi tantum, sed & serui dixere. Usus hoc Ennius Prisciano teste. Atque hoc remansit in compositis quando translate sumuntur: ut, inserui, asserui, conserui, deserui, disserui, exserui, &c. Nam proprie deserrere est, a statione decedere: inserere, semina inspergere; disserere, semina in diversas areolas spargere: & sic in cæteris. Fortasse tamen verius dixeris, olim duplex fuisse sero, unum ab *stero*, hoc est, *ordino*: alterum à *carſipo* seu *ovipso*, id est, *sero* x extrito: ac priori significatione fecisse serui, sertum & posteriori autem serui, satum. 8 Verro (inquit Priscianus) secundum Servium versi facit, secundum Charisium verri, quod & usus comprobat. Supinum

pinum ejus *versum* est apud Ciceronem & Catonem. Fortasse etiam *verrisum* pro *versum* dixere: nam *verbale conuertitur* est apud Appuleium.

- ✕ **CURRO**, cucurri 1, cursum, ere.
 ✕ **Decurro**, decucurri, & decurri, decursum: sic **excurro**, **præcurro**, **procurro**, **accurro**.
 ✕ *Alia nunquam aut raro geminant, ut,*
 ✕ **Occurro**, occurri, occursum: sic **discurro**, **incurro**, **recurro**, **succurro**, **transcurro**, **circumcurro**, **concurro**.
 ✕ **FERO**, tuli, latum, ferre.
 ✕ **Affero**, vel **adfero**, attuli, allatum, ✕ **PECTO** 10, pexi, minus usit. pexui, xum.
 ✕ *sic aufero, &c. Sed sustero 2 pro patior, caret praterito & supino.* ✕ **Depexo**, xui, xum.
 ✕ **FURO** 3, caret praterito 4. & supino. ✕ **PLECTO**, plexi 11, minus usit. plexui, plexum.
 ✕ **QUEROR**, questus sum, queri. ✕ **Implecto**, implexi, ui, xum.
 Conqueror, conquestus sum, conqueri. ✕ **METO**, messui, messum, metere.
 S O. Demeto, demessui, demessum, ere.
 ✕ **ARCESSO** 5, arcessivi vel arcessii, arcessitum 6. ✕ **PETO**, petivi, petitum, petere.
 ✕ **Lacesso**, lacessivi, lacessii 7, vel lacessi, lacessitum: sic **lacesso**, **capesso**. ✕ **Appeto**, tivi, itum: sic **repeto** &c.
 Sed **Incesso**, incessi, sine supino, ere. ✕ **MITTO**, misi, missum, mittere.
 ✕ **VISO** 8, visi, visere. ✕ **Admitto**, si, ssum: sic **committo**, &c.
 ✕ **Inviso**, invisi: sic **reviso**. ✕ **VERTO**, verti, versum, vertere.
 ✕ **PINSO**, pinxi & pinlui, pinxitum 9, ✕ **Adverto**, ti, sum: sic **converto**, &c.
 ✕ **Inviso**, invisi: sic **reviso**. ✕ **STERTO**, stertui, sine sup. ere.
 ✕ **PINSO**, pinxi & pinlui, pinxitum 9, ✕ **SISTO**, stiti 12, statum 13.
 ✕ **STERTO**, stertui, sine sup. ere.
 Desterto, destertui, destertere.

1 Curri in præterito usurpat Tertullianus. *Pedibus stetitisti, curristi nummi.* Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant. 2 Nam *sustuli* & *sublatum* retinent *tollendi* significationem; ac proinde ea *sustero* sibi vindicare nequit, sed ad veram originem pertinent, quæ est *tollo* vel *potius sustollo*. 3 Imo nec in prima hodie persona invenitur. Olim ea usum Varro nem auctor est Priscianus. 4 *Furni* tamen inde flectit Servius. Imo & *Sedulius* dixit *furuerunt iussa tyranni*: Neque dubitarunt eo modo loqui recentiores quidam, qui tamen non sunt imitandi. 5 Pro eo inveterato jam errore, *arcesso* dici solet. Est autem *arcesso* ab *arcio*, ut sequentia à *lacio*, *facio*, *capio*, *incedo*, *video*. Nam veteres subinde ar usurpabant pro *ad*, ut compluribus exemplis ostendit Priscianus. 6 In *arcessitum* & reliquis penultima est longa. Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Sallustius, Liviusque etiam *arcessivi* & Colum. *laccessivi*. 7 *Lacessii* & *laccessi* per syncopen dicuntur pro *laccessivi*. Item *facessi*, & *capessi* syncopen passa, sed imprimis ea usitata in *incessi*. 8 *Viso* caret supino, *visum* autem semper est à *video*. 9 *Pinxitum* integrum est: duo alia *supina* per syncopen facta. 10 *Pesto* videtur olim habuisse *pestitum*. Nam apud Colum. est *pestita lana*. Hinc forsitan *Asper pestivi* agnoscit teste Prisciano, sed vix reperitur apud idoneum Scriptorem. 11 *Plexus* nonnullis videtur esse à *plecto*, quando significat *implico*, *necto*; *plexi* vero quando significat *punito*. Sed hoc discrimen non observatur. Potius eo differunt, quod *plexui* sit usitatius, *plexi* in usu esse desierit. 12 *Sistito* activum *sistii* facit, sed *sistito* neutrum, ut volunt, à *sisto* caput *steti*. Exempli gr. Activum præteritum est, *Antea illum istic stiti, nunc hic eum sisto*. At neutrum præteritum est, *Antea illic stetit, nunc hic sistit*. 13 Inde statim dies & statim sacrificia. Nam *statim* hic valet *reliquis*, ut vetus Onomasticon exponit. A *supinis statum* venit etiam *stator* qui sistit, vade *Jupiter stator* apud Romanos.

Resisto,

- ✕ *Resisto*, restiti 1; sic *assistito*, &c. *O purum 7.*
 ✕ **AMPECTOR**, amplexus sum 2, am-
 plecti.
 ✕ **COMPECTOR**, complexus, sum,
 complecti.
 ✕ **DIVERTOR** & *diverto*, diverti, 3 tan-
 tum: sic *prævertor* & *præverto*,
 præverti.
 ✕ **Revertor**, reverti 4, ab antiq. re-
 verto.
 ✕ **NITOR**, nifus & nixus sum, niti.
 Adnitor, adnifus vel adnixus sum;
 sic *Enitor*, innitor 5.
 ✕ **UTOR**, usus sum, uti.
 ✕ **ABUTOR**, abusus sum, abuti.

V O.

- ✕ **SOLVO**, solvi, solutum, solvere.
 ✕ *Abfolvo*, vi, utum: sic *perfolvo*, &c.
 ✕ **VOLVO**, volvi, volutum, volvere.
 ✕ *Advolve*, vi, utum: sic *convolve*, &c.
 ✕ **VIVO**, vixi, victum, vivere.
 ✕ *Convivo*, convixi, & sum: sic *revivo*.
 ✕ **Calvor** 6, antiquum absque præterito.

X O.

- TEXO**, textui, textum, ere.
 Attexo, ui, xtum; sic *contexo*, &c.
NEXO, is, nexui, nexum; vel *nexo*, as,
 frequentativum à *necto*.

- ✕ **FACIO**, feci, factum, facere.
 ✕ *Arefacio*, arefeci, arefactum: sic *be-
 nefacio*, & reliqua composita cum no-
 mine vel adverbio. *Cætera a in i mu-
 tant; 8 ut,*
 ✕ **Afficio**, affeci, affectum: sic *conficio*,
 &c. *Sed officio caret supino.*
 ✕ **JACIO**, jeci, jactum, jacere.
 ✕ *Abjicio*, eci, ectum: sic *adjicio*, &c.
 ✕ **SPECIO** 9, non est in usu præterquam in
 compositis.
 ✕ *Adspicio*, adspexi, adspæctum: sic
 ✕ *inspicio* &c.
 ✕ **LACIO** exolevit.
 ✕ **Allicio**, allexi, allectum: sic *illicio*,
 ✕ *pellicio*. At *Elicio*, elicui 10, ci-
 tum.
 ✕ **FODIO**, fodi, fossum, ere.
 ✕ *Confodio*, di, sium: sic *effodio*, &c.
 ✕ **FUGIO**, fugi, fugitum, ere.
 ✕ *Defugio*, gi, itum: sic *diffugio*, &c.
 ✕ **CAPIO**, cepi, captum, ere.
 ✕ *Satisfacio*, satisfeci, satisfæptum.
 ✕ **Accipio**, accepi, acceptum: sic *in-
 cipio*, &c.
 ✕ **RAPIO**, rapui, raptum, ere.
 ✕ *Abripio*, ui, eptum: sic *corripio*; &c.
 ✕ **CUPIO**, cupivi 11, cupitum, ere.
 ✕ **SAPIO** 12, sapivi vel sapii, & *usitatus*
 sapui, sine sup. lapere.
 ✕ *Desipio*, pivi, pui: sic *resipio*, &c.

1 Supinum in compositis vix invenias, facilius Participium inde deducum: ut, *exiturus* apud Ulpianum. 2 *Ampector* est à *plecto*, eaque causa est, cur à Supino *plexum* faciat *amplexus*. Ac par ratio in *complector*. 3 Videtur & olim supinum fuisse in usu, unde *diverserium*. 4 *Reverti* dicere amant Tullius & veterum alii: pro quo juniores fere aiunt *reversus sum*. 5 Sed x potius amant *connitior*, *obnitior*, *pernitior*, *renitor*, *subnitior*, unde *connixus*, *obnixus*, à quo *obnixæ*, *pernixus*, unde *pernix*, &c. *Enixa* dici volunt de eâ, quæ peperit; *enifus* de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id discrimen obtinet, perpetuum tamen non est. 6 Unde *calvitur* apud Plautum: & infinitivus *calvi* apud Sall. Cæterum & Priscianus agnoscit & *calvo*, *calvi*, ut *solvo*, *solvi*. A *calvo* vel *calvor*, hoc est, *decipio*, dicta videtur *calumnia*, quasi à supino *calutum*. 7 Verba in io exæuntia quibusdam in locis perdunt i. Nam à *capio* est *capui* quod regulariter est *capis*. Sic *cape* pro *capio*. Item *capito*, *caperem*, *capere*. 8 Quædam etiam abijciunt vocalem ante o: ut, *latifico*, *magnifico*, *notifico*, *significo*. 9 A quo & quædam sunt primæ sed deponentia; ut, *conspicor*, *suspicio*. 10 Veteres similiter etiam *allicui*, *pellicui*, *illicui*, dixere; pro quibus usitatus *allexi*, &c. 11 More verborum quartæ. Sane & Lucretius *cupiret* dixit pro *cuperes*. 12 Verisimile est *sapio* olim fuisse quartæ, indeque esse quod olim fecit *sapivi*. Quod etiam confirmat Diomedes cum *resipio* ait esse quartæ, ejusque infinitivum esse *resipire*. A *resipivisse* est *resipivisse*, unde *resipisse* apud Terentium, ut est *sapivisse* apud Martialem, pro *sapivivisse* vel *sapivisse*.

- ✕ **PARIO**, peperī, partum, *pro paritum*. ✕ **RUO**, rui, ruitum 5, ruere.
Unde pariturus apud Ciceronem. Composita eius sunt quarta. ✕ **CORRUO**, corruī, corrutum: sic diruo, &c.
 ✕ **QUATIO** 1, *olim* quassi, quassum, ✕ **STRUO**, struxi, structum, ere.
 ere. ✕ **ASTRUO**, xi, & tum: sic construo, &c.
 ✕ **CONCUTIO**, concussi, concussum: sic ✕ **METUO**, tui, (*olim* metutum *Lucri*)
 discutio, &c. metuere.
 ✕ **INDUO** 2, indui, indutum; ere. **PRAEMETUO**, ui, ere.
 ✕ **STATUO**, statui, statutum, ere. **LUO**, lui 6, luere.
 Constituo, ui, tum: sic instituo, &c. ✕ **CONGRUO** 7, congrui, ere.
 ✕ **ACUO**, acui, acutum, ere. **INGRUO**, ingruī, ere.
 Exacuo, exacui, utum, ere. **RESPUO**, respui, respuere.
 ✕ **MINUO**, minui, minutum, ere. ✕ **EXSPUO**, ui, ere: sic inspuo.
 ✕ **DIMINUO**, diminui, tum, ere. ✕ **NUO**, non est in usu.
 ✕ **SUO**, sui, sutum, suere. ✕ **ABNUO**, nui, ere: sic annuo, &c.
 ✕ **ASSUO**, ui, utum: sic consuo, &c. ✕ **FRUOR**, fruitus vel fructus sum, frui.
IMBUO, imbui, utum, ere. Perfruo, perfruitus sum, perfrui.
 ✕ **ARGUO**, argui, argutum, ere. ✕ **MORIOR**, mortuus sum 8, mori.
 Redarguo, ui, tum, ere. ✕ **EMORIOR**, emortuus sum: sic immorior, commorior.
 ✕ **TRIBUO**, tribui, butum, ere. ✕ **ORIOR**, ortus sum 9, oriri.
 ✕ **ATTRIBUO**, ui, tum: sic contribuo, & distribuo. ✕ **ADORIOR**, adortus sum: sic exorior, &c.
 ✕ **ABLUO**, ui, utum: sic diluo & cetera **PATIOR**, passus sum, pati.
composita à lavo, aut antiquo luo. ✕ **PERPETIOR**, perpeffus sum, perpeti.
 ✕ **FLUO**, fluxi, fluxum 3, fluere. ✕ **GRADIOR**, gressus sum, gradi.
 Affluo, xi, xum: sic consuo, &c. ✕ **AGGREDIOR**, aggressus sum: sic congregior, &c.
 ✕ **PLUO**, pluī 4, pluere.

1 *Quassi* non est in usu extra compositionem. *Quassum* est apud Servium. Unde frequentativum *quasso*. 2 Ab *ἐρύδω*. Sic *exuo, exui, exutum*, ab *ἐρύδω*. 3 *Antique & fluxum*, unde verbale *fluxus*. 4 *Pluvi antiquum* est. *Us multum pluverat*. *Plaut.* Imo *Prisciani* ætate etiam legere erat apud *Livium*. *Lapidibus pluisse, sanguine pluit*. Hodie in *Livio* est *pluisse & pluit*. 5 *A ruo* est etiam *rutum*. Unde *ruta casa*. *Ruiturus* tamen est apud *Lucanum*. 6 *Luo* olim fecit *luvi*, unde *diluvium, colluvies, interluviæ*. Sic à *fluo* olim fuit *fluvi*, unde *fluvius*: à *pluo pluvi*, unde *pluvia*. Porro videtur fecisse in *supino luitum*, unde *luiturus*. *Claud.* 7 Simile est *batuo & cluo*, quæ itidem *supino* carent. 8 Participium est *moriturus*, quasi à *supino moritum*. 9 *Ortus* est per syncopen ex inusitato *oritus*: quomodo & *oriturus* dixit *Horatius*. Nil *oriturum alias, nil ortum tale facentes*.

QUARTA CONJUGATIO.

- ✕ *Verba quarta Conjugationis habent in Præterito IVI, in Supino ITUM, ut,*
 ✕ **AUDIO**, audivi, ditum, ire.
 ✕ **EXAUDIO**, ivi, itum: sic inaudio.
Excipiuntur.
 ✕ **VINCIO**, vixi, vinctum, ire.
 ✕ **DEVINCIO**, xi, tum; sic revincio.
 ✕ **SANCIO**, sanxi, sanctum, & sancitum, (*olim* sancivi vel sancii) sancire.
 ✕ **FARCIO**, farsī, fartum, † ire.
 Infarcio, infarsī, infartum, ire.
 Confercio, conferfī, confertum: sic differcio & refercio.
 ✕ **SARCIO**, farsī, fartum, ire.
 ✕ **REFARCIO**, refarsī, refartum, ire.
FULCIO, fulfī, fultum, ire.
 Suffulcio, suffulfī, suffultum, ire.

† Integre fit *farcitum*, unde remansit *farcimen*, ac Participium *farcitus* est apud *Ciceronem*. Ex *favitum* fecere *fartum & fartum*.

- RAUCIO**, rausi 1, rausum, ire.
 Irraucio, irrausi, irraulum, ire.
SEPIO, sepsi 2, septum, ire.
 Confespio, psi, tum: sic circumsepio, dissepio.
SALIO 3, salii 4 & salui, saltum, ire.
 Exilio, exilii & exilui, exultum: sic desilio, &c.
SINGULTIO, ivi, tum 5, ire.
SEPELIO, sepelivi, sepultum, ire.
FERIO, absque praterito 6, & supino.
HAURIO, hauri 7, haustum, ire.
 Exhaurio, exhausti, stum, ire.
AMIGIO, amicum 8 & amixi, amicum.
PARIO est tertia. Sed composita ejus sunt quarta. & a in e mutant, ut,
 Aperio, aperui, apertum, ire.
 Operio, operui, opertum, ire.
 Comperio, comperi, compertum, ire.
 Reperio, reperi, repertum, ire.
 SENTIO, sensu, sensum, ire.
- Assentio, si, sum: sic consentio, &c.
VENEO 9, venii, sine sup. venire.
VENIO, veni, ventum, ire.
 Advenio, adveni, adventum: sic convenio, &c.
GESTIO, gestivi, sine sup. ire.
INEPTIO, ineptivi, ire.
CÆCUTIO, cæcutivi, ire.
COENATURIO, coenaturire.
 Sic dormiturio, & alia meditativa dicta, prater parturio, nupturio, efurio, qua prateritum habent, sed carent supino.
 Experior, expertus sum, iri.
COMPERIOR, sine prater. 10, iri.
ASSENTIOR, assensus sum, iri.
OPPERIOR, oppertus sum 11, iri.
METIOR, mensus sum 12, metiri.
 Dimetior, dimensus sum: sic emetior.
ORDIOR, orfus sum, ordiri.
 Exordior, exorsus sum, exordiri.

1 Apud Tullium vulgo legitur *irraucuerit*, quod fit à *raucio*. Sed Priscianus legit *irrauserit*: quomodo & *irrausit* dixit Lucilius. 2 Livius *sepsi*. 3 Pro salto. Nam pro *sale* *conspargo* regulam sequitur. 4 Ex inusitato *salivi* dixere *salvi* & *salii*. Ita apud Maronem libri alii *salvere*, alii *salire* habebant jam olim, ut ex Diomede & Prisciano videmus. 5 Utrum supinum ejus sit *singultium* an *singultum* non satis convenit: posterius expressimus propter verbale *singultum*. Omnino satius sit abstinere supino. 6 Charifus tamen *ferii* agnoscit. 7 Varro etiam *haurii* dixit. Et *haustum* pro *haustum* dici, argumento est *haustus* apud Maronem. 8 Interdum & *amicivi*. Sed *amixi* cæteris est usitatius. 9 *Veneo* venit à *venum* & eo. Quod argumento est illud supino carere: quia supina fiunt à verbis, non verba à supinis. Quin & *venum* ire dicitur pro *ad venum*; ut *mercatum* ire pro *ad mercatum* apud Plautum. 10 Sed mutuatur prateritum à *comperio*, de quo dictum. 11 Plautus *opperitus* dixit. 12 Addunt interdum facere *metitus sum*, atque hinc *dimetitus* esse apud Ciceronem. Sed in optimis libris nunc est *demetata*.

OBSERVATIONES DE QUATUOR

Conjugationibus Verborum.

I. Verba quædam, quorum vox plane eadem est, pro diversa significatione, vel primæ sunt Conjugationis, vel tertiæ; ut, *Aggero, aggeras, aggerare*: & *aggero, aggeris, aggerere*. Sic *appello, compello, colligo, deligo, effero, fundo, mando, nullo, obfero, volo, pando, confertor*.

Quædam præterea quantitate differunt; ut, *dico, as, are*: & *dico, is, dicere*. Sic composita, *abdico, & abdisco; indico, & indisco; pradico, & pradico*. Similiter *lego, as, are*: & *lego, is, ere*. Item composita, *allego & allega; religo & relego*. Sic *educo, as, are, & educo, is, ere*. His adde *colo, pedo*.

Quædam

Quædam verba, ejusdem licet significationis, Conjugationem variant, ut.

* Cico, es.	}	&	Cio, is, ire.
* Denso, as.			Denseo, es.
Excelleo, es.			* Excello, is.
* Ferueo, es, ere.			Ferveo, is.
* Fodio, us, ire.			Fodio, is, ire.
* Fulgeo, es, ere.			Fulgeo, is, ere.
* Lavo, as.			Lavo, is.
* Lino, is, etc.			Lino, is, ire.
Nexo, as.			Nexo, is.
* Oleo, oles.			Olo, olis, antiquum.
* Sallo, is, ere.			Sallio, is, ire.
* Strideo, es, ere.			Strido, is, ere.
Tergeo, es.			Tergeo, is.
* Morior, eris.			Morior, iris, antiquum.
Orior, eris.			Orior, iris.
* Potior, eris.			* Potior, iris.
* Sono, as.			Sono, is, antiquum.
* Tuor, eris.	Tuor, eris.		

Sic composita, *Intueor, intuor, contueor, contuor, obtueor, obtuor, &c.*

* Notandum ea quæ stellas sibi præfixas habent, usitiora esse aliis sibi ex altera parte respondentibus.

Notetur etiam, *Orior & potior* in Infinitivo semper esse quartæ. In Indicativo vero *orior*, nunc semper esse tertix; *potior* autem in utraque conjugatione apud Poetas inveniri, ita ut *potitur* in tertia iis sit usitatus.

II. Interdum verba diversa idem habent præteritum. Ut composita à *sto, & sisto*.

<i>Consto, confiti.</i>	<i>Consisto, confiti,</i>
<i>Exsto, exfiti.</i>	<i>Existo, exfiti.</i>
<i>Insto, infiti.</i>	<i>Infito, infiti.</i>
<i>Aceo, acui.</i>	<i>Acuo, acui.</i>
<i>Cresco, crevi.</i>	<i>Cerno, crevi.</i>
<i>Frigeo, frixi.</i>	<i>Frigeo, frixi.</i>
<i>Luceo, luxi.</i>	<i>Lugeo, luxi.</i>
<i>Mulceo, mulsi.</i>	<i>Mulgeo, mulsi.</i>
<i>Paveo, pavi.</i>	<i>Pasco, pavi.</i>
<i>Pendeo, pependi.</i>	<i>Pendo, pependi.</i>
<i>Fulgeo, fulsi.</i>	<i>Fulcio, fulsi.</i>

Similiter interdum verba supino conveniunt, ut.

<i>Cresco, cretum.</i>	<i>Cerno, cretum.</i>
<i>Maneo, mansum.</i>	<i>Mando, is, mansum.</i>
<i>Pando, passum.</i>	<i>Patior, passum.</i>
<i>Succenso, succensum.</i>	<i>Succendo, succensum.</i>
<i>Tenco, tentum.</i>	<i>Tendo, tentum.</i>
<i>Vinco, victum.</i>	<i>Vivo, victum.</i>

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hæcenus dictum est; deinceps ve-
rò de Impersonalibus dicendum, quæ Nominativum certæ
personæ non recipiunt, sed mutatur Nominativus personæ in ob-
liquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read*
Virgil; Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Vir-*
gilium.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personâ careant,
(habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam,
quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut nu-
meri certam significationem, nisi ex adjuncto Nominis vel Prono-
minis casu obliquo, fortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ
esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ
pluralis: *oportet te*, secundæ personæ singularis: *oportet vos*, secundæ
pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Passivæ
vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia,

<i>Est,</i>	}	<i>Accidit,</i>	}	<i>Vacat,</i>	}	<i>Juvat.</i>
<i>Intereff,</i>		<i>Comingit,</i>		<i>Præstat,</i>		<i>Constat.</i>
<i>Refert,</i>		<i>Evenit,</i>		<i>Restat,</i>		<i>Conducit.</i>
<i>Placet,</i>		<i>Expedi,</i>		<i>Decet,</i>		<i>Miseret.</i>
<i>Libet,</i>		<i>Liquet,</i>		<i>Oportet,</i>		<i>Piget.</i>
<i>Pœnitet,</i>		<i>Licet,</i>		<i>Potesf,</i>		<i>Pudet.</i>
<i>Tædet,</i>	<i>Solet,</i>					

Dehinc nullum fere Verbum est tam personale, ut non idem
impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen
quædam personaliter usurpantur; ut, *Virtus placet probis*. *Pecunia*
omnia potest. *Ars juvat egentes*.

Quædam verò semper manent Impersonalia; ut, *Pudet, pœnitet,*
oportet. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adolens, quæque*
oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos:
A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, perasum est format.
Miseret, & miserescit, miserum est.

Inveniun- tur etiam in usu.	}	<i>Placitum est,</i>	} Præterit. à	<i>Places.</i>
		<i>Libitum est,</i>		<i>Libet.</i>
		<i>Puditum est,</i>		<i>Pudet.</i>
		<i>Licitum est,</i>		<i>Licet.</i>
		<i>Pigitum est,</i>		<i>Piget.</i>

F

Impet.

Impersonalia passivæ vocis sunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, *Curritur, urbatur.*

Observationes de Impersonalibus.

Verba *Impersonalia* dicta inter *Defectiva* numerantur à Phoca, Donato, & Interprete ejus Servio. Et revera *Impersonalia* vocantur, non quod nullam certam personam significant, quomodo verba *Infinita* dicta, sunt *Impersonalia*; sed quod personis primariis, hoc est prima secundaque, desituantur.

Nec verum est, quod dicitur, *Impersonalia* esse, quæ *Nominativum* certæ personæ non recipiunt; siquidem *Impersonalia* tum activæ tum passivæ vocis crebro ante se *Nominativum* habent. Ut, *Istoc facinus nostro generi non decet.* Plaut. Et *me quidem hac conditio nunc non pœnitet.* Idem. *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam.* Ter. *Quare, obsecro, nequid plus minusve faxit, quod nos post pigeat, Geta.* Idem. *Nôn idem mihi licet quod is, qui nobili genero nati sunt.* Cic. *Quod licet ingratus est.* Ovid. *Nunc tertio vivitur atas.* Idem. *Canaque fulpioris nympha nectatur aquis.* Mart. *Tota mihi dormitur hyems.* Idem.

Adde quod, cum *Nominativus* nullus est, haud diffidendum est, casum *obliquum* recti munia præstare. E. g. *Miseret me tui,* idem est huic, *Ego miseret tui.* Similiter *Pœnitet me conditionis,* idem est Plautino isti, *Conditio me pœnitet.* Et *Pudet me horum,* idem est quod Terentii, *Hac pudet.* Imo nec incommode dicas intelligi *Nominativum* cognatæ significationis. Ut, *Pœnitentia pœnitet me; tadium tadet; pudor pudet.* &c. Vel *Nominativum* in *Impersonalibus* ipsi includi. Sic *licet mihi hoc facere, licet tibi tacere, oportet illud agere, idem sonant ac libido est mihi hoc facere, licitum est tibi tacere, opus est illud agere.* Ubi *licitum* pro *Substantivo* sumitur, ut *opus.* Aut denique *Infinitivus*, qui verba hujusmodi sequitur, *Nominativi* vicem supplebit. Sic *libet tibi tacere, idem erit ac, tibi tacere, licet tibi; sive est res licita tibi. Libet mihi hoc facere, idem quod, tibi facere hanc rem libet mihi. Oportet illud agere, Idem-ac actio gerenda fieri debet, necessaria est.* Nec refert, si quædam, dum res ipsa clamat, duriuscule sic resolvantur.

Par vero ratio *Impersonalium* passivæ vocis, iis absque *Nominativo* usurpatis. Sic *fiatur, vivitur,* idem sunt ac *flamur, vivimus.* Et illud Maronis, *usque adeo turbatur agris* (quam lectionem & Servius probat, & olim agnovit Quinsilianus) non aliud est ab illo, *Usque adeo turbamur agris,* quod Jo. Pierius se reperisse scribit in antiquissimis Codicibus Vaticanis. Nec raro intelligendus *Nominativus* cognatæ significationis. Quomodo in *vivitur, vita: in curritur, cursus: in itur, iter vel via: in fedetur, sessio.* Sic *pugnatur* cum dico, intelligitur *pugna.* Cicero, *Ex omnibus pugnis, acerrima mihi videtur illa, qua cum Rege pugnata est.* Eodemque pene modo dixit Sallustius, *Qua negotia multa magis, quam prælium male pugnatum à suis, regem tenebant.* Non tamen id in omnibus locum habet. Nam in isto Ciceronis, *Non est ab isto perseveratum, perseveratio perseveratum* Latinum non est. Sic cum Tacitus ait, *Procursum est ab hoste: nominativus cursus* subintelligi nequit. Et tamen in his quoque *Nominativus* potestate inest; cum prioris loci sententia sic esse non perseveravit, posterioris; *Hostes procurterunt.* Quin & resolvi possunt hujusmodi locutiones per *se* & nomen verbale: quomodo *procursum est* significat *cursus fit, Migratum est, migratio fit: regnatum est, regnum fit.*

Atque ex his liquido constat *Impersonalia* neutiquam dici, quod non habeant ante se *Nominativum* certæ personæ; sed potius, ut dictum, quod personis careant. Notandum vero, defectum non tam à parte verbi,

bi, quam à rebus ei conjunctis provenire, quæ semper sunt tertiz personæ. Quod exinde etiam liquet, quia nonnulla Impersonalia adhuc in primâ & secundâ personâ inveniuntur, *Si non dedecus tua jussa*, Stat. *Ita nunc pudeo, atque ita paves*. Plaut. *Miserete mei annis*. Ean. *Arcadii miserescite regis*. Virg. *Adolescens loquere nisi piges*. Plaut. *Paniteo quoque pro panitet me*, dixisse prisca videntur. Nam apud Justinum legimus, *Primi panitere caperunt*, quod non à *panitet* est, sed quasi *paniteo*. Alioqui diceret, *Primos panitere capit*. Sic Appuleius, *Quom caperis sero panitote*, pro *Cum caperis sero te panitere*.

Quin & spissus est iste multorum error, cum existimant Impersonalia penitus destitui tertiâ plurali; quâ toties usi Veteres, præsertim in *decor*, & Impersonalibus patheticis, *Parvum parva decet*. Hor. *Qua adsolent quæque oportent signa*. Ter. *Non te hæc pulsent?* Idem. *Quam se aliena decant*. Cic. *Hæc facta ab illo oportebant*. Ter. *Semper metuit quem sava pudebant*. Luc. Nec obscurior res in Impersonalibus passivæ vocis. *Quo in genere multa peccantur*. Cic. *Noctes vigilantur amara*. Ovid. *In cæteri gentibus qua regnantur*. Tac. *Sacris piscibus hæc natantur unda*. Mart.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia propiùs pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant:

Porro à nomine casam, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundia terminaciones sunt tres, $\left\{ \begin{array}{l} Di, \text{ Genitivi casus.} \\ Do, \text{ Dativi \& Ablativi.} \\ Dum, \text{ Nominativi \& Accusativi.} \end{array} \right.$

Gerundia autem activè majori ex Parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, ut erudiretur. *Utrique videndo famina*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Aræ ad discendum facilis*: id est: ut discatur.

Observationes de Gerundiis.

Gerundia Sanctio, Scioppio, & Vossio, sunt nomina verbalia Adjectiva verbi structuram servantia. Nomina esse liquet quia casibus variantur. Dicitur omnia in Nom. *Dicendum est*; in Genitivo *dicendi causa*; in Dativo *dicendo apta*; in Accusativo *ad dicendum*; in Ablativo *dicendo consequi*. Causam autem structuræ ista explicant. Cum Gerundia sint Adjectiva, nulla autem Adjectiva per se in oratione subsistant, necessario consentiunt cum substantivo intellecto: quod non aliud est quam Infinitivus ejusdem

eiusdem Originis, quem respicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accusativum regunt suæ originis etsi non exprimantur. Sic cum dico *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Utique si dico *pugnandum est pugnam*, *pugnare* itidem subintelligitur; sed tunc constructio erit duplex, sic *pugnare pugnam* est pro *pugnatio pugnam*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt: ut, *Tempus videndi Luna*, *tempus legendi Librorum*, &c. Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, ac si esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videnda visionis Luna*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaustit. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullò fundamento innititur, quodque non sine absurditate exprimi possit, ut, *Legendum est legere: tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellecto.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina Verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio ejusdem terminationis desumta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem fere erit ac *pugnare oportet*. Quanquam interdum, necessitatis significatione omissa actio tantum significetur, ut *cantando rumpitur anguis*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam induant.

His ita positis, facile erit in structuræ supradictæ causam penetrare. Nam cum dico, *pugnandum est*, *legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est*, *lectio est*, necessitatis specie superaddita, quam in Gerundiis includi diximus.

Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio libros*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*. Cum Genitivus à Substantivo rectus frequenter & alium regat, ut, *Jamne sentis bellua, qua sit hominum querela frontis tua?* Cic. *Consul est designatus maxima orbitate reipublica virorum talium?* Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus, *cupidus sum videndi tui*, & non *videnda*, nempe cum Pronomina *mei, tui, sui, nostri, vestri*, Adjectiva nos admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tui ipsius*, quæ similis constructio est ac *tempus videndi Luna*. Ita Terentius de femina dixit, *Ego ejus videndi cupidus rectus sequor*. Et Ovidius, *Et spem placandi danque adimuntque tui*.

Hinc etiam patet magis esse Latinum *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonos*; quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram posterioribus temporibus conservarunt.

II. Porro & hinc lucem sœnerat quæstio ista, an Gerundia active vel passive accipiantur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sint, si Infinitivus vel nomen verbale, per quod exponuntur, activa sunt, ea etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive sumentur. Sic cum Virgilius dixit, *Quis talia fando semperet à lacrymis?* cum *fando* ibidem pro *fari* sit, *in fando* vel *in fari talia*, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amplissimus*, cum *agendum* hic ponatur pro *actio*, hoc est, ut *actio habeatur*, videatur passivum. Quanquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possunt.

Hinc denique difficiles quoddam loquendi modos commode exponas.

Ut,

Ut, *Uritque videndo femina*, Virg. hoc est, in *videre*, vel in *visu ipsius*, pro dum videtur. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, Lucret. pro dum habetur. Cum ipse ad imperandum *Tisfidium* vocaretur, Sall. hoc est, ad imperari, vel ut ei imperaretur, ut exponit Servius, Manucius, Alciatus, & Sanctius. Quin & Cicero, eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parendum potius*, sic enim antiqui loquebantur, id est, ad imperari, vel ut tibi imperetur, & ut tu pareas. Ex quo patet usum Gerundiorum, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

SUPINA quoque merito participialia verba dicuntur, omniaque cum Gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *am*, posterius in *u*; ut, *Visum, visu*. Significant autem, prius quidem fere active (sicut in Rudimentis dictum est) posterius vero passive.

Observationes de Supinis.

Supina etiam, non minus quam Gerundia, nomina verbalia sunt, quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, Nominativo, *Amatum est, ventum est*. Dativo; *Horrendum auditu, mirabile visu*, pro *auditui, visui*. Accusativo; *Amatum esse, ventum fuisse, eo spectatum*. Ablativo; *Dictu opus est*, Ter. *Paruum dictu*, Plin.

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, Liv. & non *perditam*. *Latrocinia ire sublatum*, Liv. & non *sublata*. *Nutricem accersitum iit*, Ter. *Qui postquam audierat, non datum iri filio uxorem suo*, Ter. *Vaticinatus est madefactum iri Graciam sanguine*.

Supina in UM, motum aliquem semper significant; qui aliquando occultus est; ut, *dare nuptiam filiam*. ubi mutatio familiarum denotatur. Ubi vero nullus significatur motus, ibi erit Accusativus Participii, non Supini; ut, *Inventum & adductum curabo*, Ter.

II, Porro Supina in UM, plurimum quidem active exponuntur, Licet interdum etiam passive significant; ut, *Mulier qua ante diem quartum usurpatum isset*, Gell. hoc est, ad *usurpatum*, vel ad *usurpari*, pro *usurpata fuisse*.

Ita in U passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses ubi celeres proventu*. Plin.

Circumlocutio per ire nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut, *Gaudes cœnatum ire, Gaudebis cœnatum ire, gavisus fuit cœnatum ire*. Ea vero quæ fit per Infinitivum *iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum, ut scribis, usum iri a me puto*, Cic. *Et sine operâ tuâ illam deductum iri domum*, Ter. Circumlocutio autem per Infinitivum *ire* locum non habet, nisi & eadem in Indicativo usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te eum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto eum locum intellectum iri*, ut dixit Cæsar, *Ipsi nihil nocitum iri respondit*; unde videre est locutionem passivam activâ multo usitatorem esse.

III. Proxima est ut de Supinorum structura disquiramus. Atqui superius diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Me ultro accusatum advenit*, Ter. *Gravis servitum matribus ibo*, Virg. quod ut antea dictum, commune erat omnibus Nominibus à Verbis derivatis.

Hinc *Quid tibi curatio est hanc rem?* Plaut. *Quid tibi hanc aditio est?* Id. *Reditio damnum.* Cæf. *Traditio alteri.* Cic.

Verum & ipsa à Præpositione subintellecâ dependent. Nam ut dico, *Eo Romam*, pro *ad Romam*; ita ducitur *immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Eo perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*. Quod si casus verbi adjiciatur: ut, *Vitam tuam perditum ire properat*, Liv. *vitam regitur à perditum*, eadem constructione quâ; *tactio*, *curatio*, &c. olim cum Accusativo verborum construebantur

Interim dissimulandum non est, reperiri etiam apud auctores loquutiones quasdam, quæ participio huic nostris refragari videantur. Ut, *Contumelia qua mihi factum itur*, Cat. *Reus damnatum ire videbatur*, Quint. *Mihi prada videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppius corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expeditimus. *Reus damnatum iri videbatur*, id est, *Reus videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo construi potest ac *duci*, cum facile probari possit eo posse esse activum, & habere passivum suum, ut *itur*, *iri*, &c.

Quod magis contra Scioppium facit, qui probat ipse recte dici eor in primâ personâ. Ita cum dico, *Contumelia qua mihi factum itur*, *contumelia est Nominativus itur*, & resolvi potest hoc modo, *contumelia qua itur ad factum* (ut *ad factionem*) *se* vel *sui*; quippe *factio se* vel *sui* non minus incongrue dici possit, quam *curatio hanc rem* vel *bujus rei*.

Hinc etiam hujusmodi phraeos ratio petenda est, *Cohortes qua ex Piceno venerunt ad me missum facias*, hoc est, *facias missum*, vel *missionem cohortes*, ut *tactio hanc rem*.

IV. Supina etiam in U à Præpositione reguntur: ut, *auditu jucunda pro in auditu*, *pulcher visu*, pro *in visu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpositione à dependent, ut *primus cubitu surgat*, Cat. pro *à cubitu*.

Interdum loco Supini in U Accusativus solus ponitur, vel Gerundium cum Præpositione: ut, *Fessis leviora tolli Pergama Gratis*, Hor. pro *sublatu. Cibis ad coquendum facillimus*, Cic. hoc est, *coctu*.

Nec verum est, quod Valla putabat, Supinum hoc non posse exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyricorum Horatius fere solus legi dignus*, pro *lectu*: ita Gellius, *Dignus sano Seneca videantur lectione*: Et Cicero, *in robis cognitione dignis. Oratiunculam inopem nec scriptione dignam*.

Usurpatur etiam Gerundium in DO, contra quam Valla putat, pro Supino hoc, vel verbali in IO; ut, *fidem traducti a disputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro *à disputatione*. Et ratio est, quia cum Gerundia, Supina, & quandoque Infinitivus, Nomina verbalia sint, nihil magis familiare sit quam Nomen unum pro altero ejusdem originis usurpare.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nominis, generis, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem,	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Casus,} \\ \text{Genus,} \\ \text{Declinatio,} \\ \text{Tempus,} \end{array} \right.$	$\left. \right\} \begin{array}{l} \text{Significatio.} \\ \text{Numerus.} \\ \text{Figura.} \end{array}$

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in Nominine est traditum.

T E M P U S.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans, legens*.

Cæterum *iens*, Participium ab *Eo*, simplex raro legitur in Nominativo: sed *eunus, eunti, euntem, eunte*, in obliquis: composita vero Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *eunus*: ut, *Abiens, abeunus*: *Rediens, redeunus*: præter unum, *Ambiens, Ambienus*.

Hanc formam sequuntur & horum Gerundia; ut, *Abeundi, abeundo, abeundum*: præter *Ambiendi, ambiendo, ambiendum*.

Præteritum verò in $\left\{ \begin{array}{l} \text{tus,} \\ \text{sus,} \\ \text{xus,} \end{array} \right\}$ ut, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Dofus.} \\ \text{Vifus.} \\ \text{Nexus.} \end{array} \right\}$

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimum significationis, aut neutralis; ut, *Lecturus, cursurus*: Alterum verò in *rus*, passivæ significationis semper: ut, *Legendus*.

S I G N I F I C A T I O.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens, docturus*; *Verberans, Verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, *Currens, cursurus*; *Dolens, doliturus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *rus*; ut, *Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus*.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Lectus, legendus*; *auditus, audiendus*.

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris quorum tertiæ personæ passivæ usurpantur: *Aratur terra*. Hinc, *arata & aranda terra*.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens, loquens, loquuntus, à loquer*.

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet Participium futuri in *rus*: ut,

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Sequendus,} \\ \text{Loquendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Utendus,} \\ \text{Patiendus,} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Obliviscendus,} \\ \text{\& alia id genus.} \end{array} \right\}$

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Medicata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentiraque tela agnoscunt.*

Communium denique verborum Participia ipsorum significationem induunt: ut, *Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus*.

Ab Imperfonalibus nulla extant Participia, præter *Paritens, decens, libens, perasus, paritendus, pudendus*.

Hæc Participia præter analogiam, à verbis suis deducuntur, *Paritens, nasciturus, sonaturus, arguitur, luitur, eruditur, noscitur, moritur, oritur, ofur, furus*.

Similia Participiis sunt ista, *Tunicatus, togatus, personatus, larvatus*, & innumera ejus fortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in Participiis ut in nomine: Singularis, ut *Legens*: Pluralis, ut *Legentes*.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex, ut, *Spirans*: Composita, ut, *Respirans*.

Participia aliquando degenerant in nomina Participialia; vel cum alium casum quam suum verbum regunt: ut,

<i>Abundans lactis,</i>	}	{	<i>Patiens inediæ,</i>
<i>Alieni appetens,</i>			<i>Fugitans litium.</i>

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, *Infans, indoctus, innocens, ineptus*.

Vel cum comparantur: ut,	}	}	<i>Amans,</i>	}	}	<i>Doctus,</i>
			<i>Amanior,</i>			<i>Doctior,</i>
			<i>Amanissimus.</i>			<i>Doctissimus.</i>

Vel cum tempus significare definunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermisurus, si quid explorari haberet? id est, *ita affectus, ut non prætermiseres.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, vel debet amari. Vita laudata, id est, laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia præsentis temporis non raro fiunt Substantiva nomina. Modò in masculino genere: ut, *Oriens, occidens, profluens, confluens*: Modò in feminino: ut, *consonans, continens*: Modò in neutro: ut, *coningens, accidens, antecedens, consequens*: Modò in communi genere pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, *appetens, diligens, sciens, indulgens*.

Animans, modò femininum, modò neutrum reperitur.

Obfer-

Observationes de Participiis.

Supra dictum est Participia Deponentium tam Præterita quam futura in *us* actionem signare; ut, *secutus, secuturus*. Quod tamen perpetuum non est. Nam præterita in *us* non raro passionem significant: nempe quia communia olim fuerunt. Hujusmodi inter alia sunt, quæ literarum serie subjiciuntur.

Simula Participiorum in us, quæ à Deponentibus formata passivè aliquando significant.

- Adeptus.** Senectutem ut adipiscantur omnes optant, eandem accusant adeptam. *Cic.* Ne cadat & multas palmas inhonestet adeptas. *Ovid.*
- Adortus.** Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
- Aggressus.** Facillimis quibusque aggressis. *Just.*
- Antegressus.** Causas antegressas, & causas antegressis, occurrunt apud *Cic.*
- Arbitratus.** Arbitrata questio. *Gell.*
- Affensus.** Sapiens multa sequitur probabilia non comprehensa, non percepta, non assenta, sed similia veri. *Cic.* De religione Bibulo assensum est. *Idem.*
- Auxiliatus.** A me auxiliatus si est. *Lucil. apud Priscian.*
- Blanditus.** Blanditus labor. *Varr. secundum Priscian.*
- Comitatus.** Uno comitatus Achate. *Virg.* Quod ex urbe parum comitatus exierit.
- Commentatus.** Diu & multis lucubratiunculis commentata oratione. *Quintus Cic.*
- Complexus.** Quo uno maledicto scelera omnia complexa videantur. *Cic.*
- Conatus.** Ne literæ interceptæ conata palam facerent. *Liv.*
- Confessus.** Confessa res & manifesta. *Cic.*
- Consolatus.** Sic consolatis militibus, &c. *Just.*
- Cunctatus.** Fides cunctata est. *Stat.*
- Depastus.** Depastam arborem relinquunt. *Plin.* Depasta altaria liquit. *Virg.*
- Deprecatus.** Deprecati belli promissio. *Just.*
- Despicatus.** Quæ nos nostramque adulescentiam habent despiciatam. *Ter.*
- Detestatus.** Bella matribus detestata. *Horatius.*
- Dignatus.** Tali honore dignati sunt. *Cic.* Conjugio dignare superbo. *Virg.*
- Dilargitus.** Dilargitis proscriptorum bonis. *Sall.*
- Eblanditus.** Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita suffragia. *Cic.*
- Effatus.** Interpretari verum effata incognita. *Cic.*
- Execratus.** Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*
- Executus.** Executo regis imperio. *Just.*
- Exorsus.** Suz cuique exordia laborem, fortunamque ferent. *Virg.*
- Expertus.** Multa inventa expertaque in hoc sunt bona. *Att.* Fortunam sæpius clade Romana expertam. *Tacit.*
- Fabricatus.** Manibus fabricata Cycloppum. *Ovid.*
- Imitatus.** Vide imitor.
- Interpretatus.** Interpretatum nomen Græcum tenemus. *Cic.*
- Intutus.** Intutam urbem. *Liv.*
- Lamentatus.** Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*
- Mensus.** Spatia mensa, quia conficiunt cursus Lunæ, menses vocantur. *Cic.* Sic *dimensus*. Mirari se diligentem ejus à quo essent ista dimensa. *Id.*
- Mentitus.** Mentita & falsa plenaque erroris. *Cic.* Sic ementitis auspiciis. *Id.*
- Mercatus.** Trullam unam mercatam à matre-familias. *Rhin.*
- Meritus.** Quæ canis corona merita? *Plin.*
- Metatus.** Metato in agello. *Hor.* Sic immetata jugera. *Id.*
- Moratus.** Sæpe simultates ira morata facit. *Ovid.*
- Oblitus.** Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
- Opinatus.** Improvisa nec opinata nobis. *Cic.* Sic inopinatus, quod semper eo more accipitur.
- Pastus.** Ex quo destituit Deos mercede

cede pacta Laomedon. *Horat. Sic reperitur pacta conventa, sine conjunctione apud Ciceronem. Et pacti & conventi formula. Idem.*

Partitus. Partitis copiis. Caf.

Pollicitus. Pollicitis dives quilibet

esse potest. Ovidius.

Professus. Solaque deformem culpa professa facit. Ovid.

Stipulatus. Stipulata pecunia. Cic.

Testatus. Res ita notas, ita testatas. Cic.

Est vero ubi simplex quidem active semper accipiatur; composita autem semper passivè. Fit hoc in *ultus*; & *inultus*. Quod videas etiam usu venire in *neuris*. Nam *ausus* activum est, *inansus* passivum.

II. Impersonalia etiam sua habent Participia.

In *us*; ut *penitens*; quod crebrum est. *Pudens*, apud Horatium & Terentium.

In *rum*; ut, *Nihilo magis ei licitum esse Plebeio quam*, &c. Cic. *Cum pederet vos, tanquam puditurum esset extinctos*. Fabius quoque indicat, Sallustium scripsisse *peniturum* pro *penitentiam acturum*. Analogia tamen requirit *peniturum*, quomodo Fabium scripsisse verisimile est.

In *um*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *miserum*, *perasum*, *libitum*, *licitum*, & similia. Alia à Passivis, ut à *pugnatur*, *pugnatum est*; à *curritur*, *cursum est*; Quæ magis frequentia sunt. Quædam & à Deponentibus, ut *veritum est*. Cic.

In *us*; ut, *Haud penitendus labor*. *Induci ad pudendum & pigendum*. Cic. *Sic dormiendus à dormitur, regnandus à regnatur, jurandus à juratur, vigilandus à vigiletur, & similia.*

Porro longe plurima sunt Participia vocis passivæ, quæ vulgò creduntur à verbis integris descendere, cum revera oriuntur ab Impersonalibus: à verbis nempe quæ personis quibusdam deserviunt. Ejusmodi sunt, *cessatus*, *erratus*, *conspiratus*, quæ non possunt venire à *cessor*, *error*, *conspiror*; quia non sunt in usu: sed à *cessatur*, *erratur*, *conspiratur*: indeque Præteritorum circumlocutio, *cessatum est*, *erratum est*, *conspiratum fuerat*.

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inusitatatis. Nam *obsolescitur* non est in usu: inde tamen Participium *obsoletus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: attamen hinc *occasus*.

Horum Silvulam subjiciemus; postquam id notaverimus, ea sæpius amissa temporis significatione fieri Nomina, & quandoque etiam fere sensu activo usurpari.

Silvula Nominum sive Participiorum in us, quorum verba vel rara sunt, vel inusitata.

Adultus. Apud pastores *adultus*. *Just.*

Adulta virgo. Cic.

Antecessus. In antecessum dabo. *Seb.*

Cessatus. Cessatis in arvis. *Ovid.*

Circuitus. Circuitis hostium castris. Cic.

Cenatus. Cenato mihi & dormienti reddita illa est epistola. Cic.

Cæptus. Cæptum igitur per eos, desitum est per hunc. Cic. Cæpta est oratio fieri. *Id.* Ante potitam pecuniam quæ esset cæpta deberi. *Id.*

Commentatus. Commentata oratione *Qu.* Cic.

Concretus. Cujus ex sanguine concre-

tus homo & coalitus fit. *Gellius.*

Conspiratus. Assidentem conspirati specie officii circumsteterunt. *Suet.*

Decretus, ut, *concretus*. Nocte denique decretum & auctum. *Liv. vel potius Lælius apud Priscianum. Quomodo nec idem refugisset, Luna decreta, vel ostreis decretis.*

Decessus. Custodibus decessus, multi interficiuntur. *Cæcilius, vel potius Calius apud Priscianum.*

Decursus. Decursio spatium à calce ad carceres revocari. Cic. Decursio lumine vitæ. *Lucr.* Jam leone decursio. *Solin.*

Dest-

- Deflagratus.* Fana flamma deflagrata. *Ennius apud Cic.*
Desitus. Desitum est. *Cic.* Papius est vocari desitus. *Id.*
Emeritus. Emeritus miles. *Luc.* Emeritam puppim. *Mart.*
Emersus. E cæno emeritus.
Erratus. Pererratis finibus. *Virg.*
Evasus. Exercitum cæsum, evasumque se esse. *Liv.*
Excretus. Excretos prohibent à matribus hœdos. *Virg.*
Exoletus. Exoleta annalium vetustate exempla. *Liv.*
Festinat. Mors festinata. *Tac.* Festinatis honoribus. *Plin.*
Inservitus. Nihil est à me inservitum temporis causa. *Cic.*
Interitus. Interitis multis. *Quadrigar. apud Prisc.*
Inveteratus. Inveterata querela. *Cic.*
 Inveterata amicitia. *Id.*
Juratus. Qui mihi juratus est argentum dare. *Plaut.* Non sum jurata. *Turp. apud Diomed.* Malo ei jurato suo, quam imperato aliorum tabellas committere. *Cic.* Hic tamen non mirum est, quia dicitur etiam juror; unde juratur, *Luc.* & jurabere. *Stat.*
Laboratus. Arte laboratæ vestes. *Virg.*
Nuptus. Nova nupta. *Ter.* Novus nuptus. *Plaut.*
Obitus. Morte obita. *Cic.* *Virg.* *Tac.*
Obsoletus. Obsoletum amicum. *Curt.*
Sic autem vocatur, quo quis ab longo tempore uti solet. Ut hoc quoque ostendat potius esse à soleo, quam ab oleo.
Occasus. à *Sûras.* Ante Solem occasum. *Plaut.* unde *Gell.* inquit, non insuavi venustate est, si quis aurem habeat non sordidam, nec proculcatam.
Placitus. Ubi sunt cognitæ placitæ sunt. *Ter.*
Pransus. potus. Adde inscitiam pransi, poti, oscitantis ducis. *Cic.*
Præbitus. Ubi quoque Romæ ingens præbitus terror. *Liv.*
Properatus. Carmina properata. *Ovid.* Sic dixit etiam *Plinius.* Delubra occulta celeritate properantur. *Reperitur etiam Participium properandus.* *Virg.* *Val. Flac.*
Redundatus. Redundatas flumine cogit aquas. *Ovid.*
Regnatus. Regnata per arva. *Virg.* Sed *Tacitus etiam dixit,* In cæteris gentibus quæ regnantur.
Requietus. Requietum volunt arvom. *Colum.* Animi meliores requietû surgent. *Sen.*
Senectus. à *γυγίας.* Senecto corpore. *Sall.*
Succensus. Cum omnia meâ causâ mihi velles successâ, tum etiam tuâ. *Cic.*
Titubatus. Vestigia titubata solo. *Virg.*
Triumphatus. Triumphatis Medis. *Hor.* Triumphatâ Corintho. *Virg.*
Vigilatus. Vigilatæ noctes. *Ovid.* *Reperitur etiam Vigilandæ noctes apud Quint.* Sic etiam ab evigilo, Evigilata consilia. *Cic.*

D E A D V E R B I O.

Adverbium * est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parum sis leno. Nimum Philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *parum honestè se geris.*

A C C I D E N T I A A D V E R B I O.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

* Ut se habet Adjectivum ratione Substantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & se habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & passionis circumstantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, *Hic, illic, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubivbi, ibi, alibi, alibi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.*

Ad locum respiciunt, *Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque¹, foras, horisum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoqueversum.*

A loco denotant, *Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, caelitus, funditus.*

Denique per locum innunt, *Hàc², illàc, istàc, quacunque, eà, eadem, alià, aliquà, siquà, nequà, quaquà³.*

Adverbia temporis sunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, mane, vesperi, nudiusfertius⁴, nudiusquartus, nudiusquintus, &c. Diu, noctu, interdum, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sepe, raro, subinde, idensidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hæcenus, in-dies, in-horas, ut-primum, quam-primum, simulac, simulacque.*

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper aut continue ponitur, ut, *usque mesu micuere sinus.*

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexties, septies, vigesies, vel vicies; trigesies, vel tricies; quadragies, quinquages, sexages, septuages, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis sunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimè, imprimis, postremò, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, adsummum.*

Adverbia interrogandi sunt, *Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur non, nùm, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi sunt, *Hæus, ô, eho, & siqua sunt similia.*

¹ Horum pleraque verius sunt Nomina quam Adverbia: ut, *quo, atquo, quocunque*, puta loco: imo & huc pro *ad hoc*, & quedam alia. ² In hisce omnibus respicitur ad nomen *viâ*. ³ Adverbia loci, sæpius ponuntur pro relativo. *Quare istum, ubi hic est natus, plus amabo posthac locum. Ubi pro in quo.* Cic. Mercator hoc addebat, *è pradonibus, unde emerat, se audisse abreptam à Sunio. Unde pro à quibus.* Ter. Quedam etiam Adverbia loci tempus aliquando significant. *Ubi vidit homo me esse in tantum honorem, ibi caput me obsecrare, &c.* Ter. ⁴ Hujusmodi nihil Adverbii habere videntur, nisi quod nunc in nudius insit. Nam dicitur quasi nunc dies.

Negandi:

Negandi : ut, *Haud*, non¹, *minimè*, *nequaquam*, *nè* pro non, & familia².

Affirmandi : ut, *Etiā*, *ſic*, *quidni*, *ſanè*, *prorſus*, *nempe*, *nimirum*, *cerrè*, *profectò*, *adèd*, *planè*, *ſcilicet*³.

Jurandi : ut, *hercle*, *mehercle*, *medius-fidius*, *Dius-fidius*, *Pol*, *ædopol*, *caſtor*, *ecaſtor*.

Hortandi : ut, *Age*⁴, *ſodes*, *ſulis*, *amabò*, *agedum*, *ehodum*, *eia*⁵, *Agite*.

Prohibendi : ut, *Ne*⁶, *non*.

Oprandi : ut, *Utinam*, *ſi*, *ò ſi*, *ò*.

Excludendi : ut, *Modò*, *dummodo*, *tantummodo*, *ſaltemmodo*, *ſantum*, *ſolum*, *duntaxat*, *demum*.

Congregandi : ut, *Simul*, *unà*⁷, *pariter*, *populatiſim*, *uniuerſim*, *conjunctim*, &c.

Segregandi : ut, *Seorſim*, *gregatiſim*, *egregie*, *nominatiſim*, *uiriſim*, *opidatiſim*, *uicatiſim*, *privatiſim*, *ſpeciatiſim*, *biſariam*, *triſariam*, *omniſariam*, *pluriſariam*, *oſtiatiſim*.

Diverſitatis : ut, *Aliter*, *ſecùs*.

Engendi : ut, *Potius*, *poſiſſimum*, *imò*, *ſatius*.

Intendendi : ut, *Valde*, *nimis*, *immodice*, *impendò*, *impenſe*, *prorſus*, *penitus*, *funditus*, *radicitus*, *omnino*.

Remittendi : ut, *Vix*, *agrè*, *paulatiſim*, *ſenſim*, *pedetentiſim*.

Concedentis : ut, *Licet*, *eſto*, *demus*, *ſi ita*, *ſi ſane*.

Negatæ ſolitudoſis : ut, *Non ſolum*, *non tantum*, *non modò*, *nedum*.

Qualitatis : ut, *Docte*, *pulchre*, *fortiter*, *graviſer*.

Quantitatis : ut, *Parum*, *minime*, *maxime*, *ſummum*, & familia.

Comparandi : ut, *Tam*, *quam*, *magis*, *minus*, *maxime*, *minime*, *æque*.

Rei non peractæ : ut, *Ferme*, *fere*, *prope*, *propemodum*, *tantum*, *tantum non*, *modo non*.

Demonſtrandi : ut, *En*, *ecce*, *ſic* : ut cùm dicimus, *Sic ſcribiſo*⁸.

Explanandi : ut, *Id eſt*, *hoc eſt*, *quaſi dicas*, *puà*, *repuà*, *uſpoſe*.

Dubitandi : ut, *Forſan*, *forſitan*, *forſaſſis*, *forſaſſe*.

Eventus : ut, *Forſe*, *caſu*, *forte fortuna*.

Similitudinis : ut, *Sic*, *ſicut*, *ſicuti*, *ita*, *item*, *iſidem*, *tanquam*, *quaſi*, *eum*, *ui*, *velut*, *veluti*.

1 Pro non aliquando nihil adverbialiter uſurpatur : Nihil circuitione uſus eſt. Ter. 2 Sic nec apud veteres. Atque idem composita ostendunt ut negligens, negotium. 3 Sic na; ut na ego homo infelix ſum. 4 Age, ſodes, &c. verius verba ſunt Imperativi modi. 5 Eia, pro diverſa ſignificatione nunc adverbium eſt hortandi, nunc interjeccio blandientiſ. 6 Ne ante quidem negat, ut, ne obolum quidem dederis. 7 Una proprie eſt nomen, quia integre eſt unà operà. 8 Sic hem apud Comicos, ut, hem Davum tibi. Ter. Nempe pro uſu diverſo pũc demonſtrandi Adverbium eſt, nunc interjeccio indignantiſ.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi; ut, *Docte, doctius illo, doctissime omnium*: similiter, *Bene, melius, optime*: *Male, pejus, pessime*: etiam *sapienter, sapientissime*: *Nuper, nuperime*, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis quæ ex se originem habet: ut, *Hæc, cras*.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Furivus* à *furore*; *Strictus* à *stringo*; *Humaniter* ab *humanus*.

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum ad Græcorum imitationem: ut, *Recentus*, pro *recenter*: *Torvum*, pro *torve*.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut, *Prudenter*; Composita; ut, *Imprudenter*.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *nam*; Composita, ut, *namque*.

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, *Et, ac, quæ, atque, quoque, etiam, item, cum, & nam*. *

Tum item geminatum: ut, *Vir non probus, non eruditus*: Hæc spectant & his contrariæ: ut, *Nec, neque, neu, neve*.

Hæc quatuor sequentes, *Et, que, nec, neque*, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciant: ut, *Es fugis, & pugnas*: *Nec sapio ista, nec sentis*.

* Hæc Copulativa dicuntur stricto. Nam omnis quidem Conjunctio copulat: uti ipsum arguit Nomen: sed hæc simpliciter id præstant circa disjunctionem sententiæ, aut causalitatem, vel ratiocinationem.

Aliæ

Aliz disjunctivæ ¹: ut, *Aut, vel², seu, sive³.*

At istæ, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribis, vel distas.*

Aliz discretivæ: ut, *Sed, sed-enim, at, est, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, etenim, verò, enim-verò, quodsi, verum, porro, quin.*

Aliz rationales, sive illativæ ⁴: ut, *Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eâ-re:*

Cicer. *Eâ re statim ad te Aristocratem misi.*

Aliz causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, *nam, namque, enim, etenim, quid, quia, quippe, utpote, sequidem, quando, quandoquidem, propter-quod, quoniam, quatenus, & pro quia, Virgil. Audieras & fama fuis: pro nam vel quia fuis: quo pro quia;* ut Cicer. *Non quo quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui laxavit, bene vixit: & intra*

Fortunam debet quisque manere suam: pro nam vel quia.

Aliz perfectivæ seu absolutivæ: ut, *Uti, quo, pro ut.*

Ne, & ut pro nenon: Terent. Sed patris vim ut queas ferre.

Ne, pro ut non: Cic. Opera datur, judicia ne fiant.

Aliz continuativæ: ut, *Si, sin, nisi, nisi.*

Aliz dubitativæ: ut, *Ne, an, an, num, numquid, utrum, necne.*

Aliz adversativæ ⁵: ut, *Etsi, quanquam, quamvis, licet, tametsi; & aliz id genus.*

Aliz redditivæ earundem: ut, *Tamen, atamen, sed, tamen, variorum tamen.*

Aliz diminutivæ: ut, *Saltem, at, certe, vel: ut Cic. Nè vel latum digitum discesseris.*

Aliz electivæ: ut, *Quam, ac, atque, ut, quando pro quibus accipiuntur.*

Expletivæ: ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profecto, verò, enim-verò, sed enim, enim pro certè.*

Virgil. *Nam quis te, juvenem confidentissime, nostras*

Iussit adire domos? Ter. At enim non suam.

¹ Mirifica videtur appellatio, ut conjunctio sit disjungens. Sed conjuncti guntur voces materialiter; disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententie, ut iis res disjungi significetur: E. g. cum ita dissero, *Vel dies est, vel nox est, non utraque sed alterutra significatur vera.* Atque hoc est, quod Boetius aiebat, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere in tertio. ² Vel quandoque est Copulativum. Ut, *Carmina vel calo possunt deducere Lunam.* Ubi vel valet etiam: Nisi utrius intendendi vel remittendi esse adverbium malis; ut in Adverbiis annotatum. ³ Interdum tamen sive potius copulat. Ut cum synonymam adjungitur. Quale illud, *Diana sive Luna.* Ubi potius dicere *Explanativum.* Quo pacto & nec non enclitica que quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, *Judicium Paradis, spreteque injuria forma.* Nam sententia est, sive vel hoc est, sprete. ⁴ Alitis Ratiocinativa, quæ ex ratione proposita conclusionem inferunt. ⁵ Hæ Vossio sunt concessivæ, & sententias adversativæ. Nam si dico *Etsi sit indoctus, vir tamen est pius,* sententia est, concedo tibi esse hominem indoctum; atamen in eo advertabor, si pius neget.

Sunt

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est ¹.

In genere conjunctiones aded tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quam sæpissime confundantur: ut, *Quomodo, proinde, & similia* ².

O R D O.

Ordo Conjunctionum est triplex: nempe,

Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subiunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex Conjunctionibus hæc imprimis præponi solent; *Nam, quare, ac, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi*.

Subiunctivæ verò sunt, *Quidem, quoque, autem, verò, enim*:

Et tres Encliticæ: ut, *Que, ne, ve*: sic dictæ, quod accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere quæ nescis, campestribus abstines armis;*
Indoctisque pileæ, discitve, trochæve, quiescis.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Dum, sis, nam, &c.*

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, *Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.*

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio ³ est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur ⁴.

¹ Neque quatenus negat, adverbium est; quia verò & disjunctas connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic deinde cum verbo jungitur ad circumstantiam temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem omnia tantum ad orationis juncturam pertinet. *Ac & atque* conjunctiones sunt, cum dico, *Brutus ac vel atque Cassius*. Adverbia sunt in isto, *aliter facit ac tu*. Nam idem valet ac adverbium comparandi, *quam*. Igitur quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa; sed adverbium temporis, poniturque pro *deinde* sive *postea*. ² Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva, vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. ³ Præverbium dicitur Varroni, sed Præpositionem etiam Cicero in Topicis appellat. ⁴ Definitio hæc in eo peccat, quod non convenit cuivis præpositioni. Tum etiam quod competat conjunctionibus præpositivis, ut *nam si*. Melior ista descriptio ut definiatur vox, quæ nomen adjungitur verbo ad causam, locum, tempus, conjunctionem, aut privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpositio, pars invariabilis, quæ vel appositione vel compositione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem significandam. Brevissime autem & verius definitur, particula, sive vox invariabilis, naturâ suâ casum regens. Solum huic definitioni obstare videtur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & interjectiones regere casum. Ut, *simul filio, procul mari, va tibi*: Sed in his est Ellipsis, quia integre sit, *simul cum filio, procul à mari, va vel malum sit tibi*, ut in Syntaxi fufius ostenderetur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione; ut, *Adaptum juramentum adhibendum admonuit.*

Quædam Præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

<i>Cum,</i>	} ut,	{	<i>Quibuscum.</i>
<i>Tenus,</i>			<i>Pubè tenus.</i>
<i>Versus¹,</i>			<i>Angliam versus.</i>
<i>Usque,</i>			<i>Ad occidentem usque.</i>

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum autem vulnus accepit*; i. e. *juxta autem*: Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*; i. e. *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex Præpositionibus istæ Accusativo casui adiunguntur; ut,

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris flat gratia facti.*

Ante. Ovid. — *dicique beatus*

Ante obitum nema, supremæque funera, debet.

Adversus². *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Etona.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. } *Quos ultra citraque nequis consistere rectum.*

¹ *Versus* & *usque* inter adverbia potius referenda sunt. Nam cum dico *Tiberim versus* vel *Tiberim usque*, integre fuerit *usque ad Tiberim*, *ad Tiberim versus*. Ur casus non regatur à *versus*: sed à Præpositione *ad* intellecta; quæ in *adversus* exprimitur. Quin & legimus, *Ad meridiem versus*, Liv. In *forum versus*, Cic. In *Averno versus*. Cæf. *Usque ad hoc tempus*, Cic. *Ab ovo usque ad mala*, Ter. *Ad serum usque diem*, Tac. in quibus omnibus Præpositio exprimitur. ² Vel *adversum*.

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam.*

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum, locale est: ut, *Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter ¹, tempus & numerum significat: ut, *Circiter horam decimam.*

Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sum.*

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Horat. *Multa cadunt inter calicem supremaque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.*

Prope ². *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Ter. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O civis, civis, querenda pecunia primum est,
Virtus post nummos.*

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Calum non animam mutant, qui trans mare currunt* ³.

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. *Hæc vocalibus præponitur. Mimus; Ab alio expectes, alibi quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudas.*

Absque ⁴. Terent. *Absque eo esset. Absque pecuniâ misere vivitur.*

Cum. Mimus. *Dammum appellandum est cum malâ samâ lucrum.*

Clam. *Clam patre. Et Plaut. Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophista rixantur de lanâ caprinâ.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio deiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges nasci sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

¹ *Circiter* vix præpositio videtur, quia *circiter* meridiem integre fit, *circiter* ad meridiem. ² *Prope* potius adverbium est. Nam *prope urbem* per ellipsin ponitur pro *prope ad urbem*. Ac pari ratione cum dicitur *propius* vel *proxime urbem*. ³ Omittitur hic *pone*, quod accusativum regit, ut *Pone caput*. Liv. Item *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegantie studiosus rectius absteineat. ⁴ *Absque* magis est comicum, pro quo Oratores potius *sine*.

Præ. Terent. Hinc aliquid præ manu dederis.

Sine. Idem. Sine Cerere & Baccho friget Venus.

Tenu. Virg. — capuloque tenuis ferrum impulit ira¹.

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ fere significatione;

In². Terent. In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.

Ovidius. Inque domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.

Sub. Virg. Sub lucem exportant calathis: id est, paulo ante lucem.

Idem; — vasto vidisse sub antro.

Super. Virg. Super ripas Tyberis. Frons super viridi.

Subter. Subter terram. Virg. Subter densa vestudine casus.

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur; nimirum,

<i>Am³,</i>	} ut,	{ <i>Ambio:</i>	{ <i>Re⁶,</i>	} ut,	{ <i>Recipio:</i>			
<i>Di⁴,</i>						{ <i>Diduco:</i>	{ <i>Se⁷,</i>	{ <i>Sepono:</i>
<i>Dis⁵,</i>								

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.*

1 Nonnulli adjungunt *palam* & *procul*. De priori adfentiendum. Nam *Liv.* est *palam* *populo*. At *procul* adverbium est. Nam *procul* *domo*, integre fuerit, *procul à domo*. Nec raro additur præpositio. 2 Pro *in* antiqui dixerunt *endo*, & *indu*, ut *endo* vel *indu mari*. Sic in compositione *endoperator* vel *induperator* pro *Imperator*. Remanet in *industrius* ab *instruendo*; *inducia*. quasi *indu ocio* & aliis nonnullis. 3 *Am* præfici etiam usi extra compositionem: ut *Cato* in originibus, *Am terminum*, id est, circa terminum. Est autem ab *ἀμψι*, quod idem significat: ac in compositione ante se assumit *b*: ut *ambages, ambado, ambio, amburo*. Nisi *b* sit ex antiquo *ambe* vel *ambi*: quod apud Varronem legas. Sic ab *ἀμψι* sit *ambi*: ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambo* sint *ambages, ambio*; ab *am* autem *amplector, & amicere, ex am & icere* vel *jacere*. Unde *amiculum* à circumjectu ita dictum ait *Festus*. Sæpe autem *m* abit in *n*: ut, *anceps, anfractus, anhelus, anquiro*. 4 *Di* corruptum est ex *dis*, ut *divido*. 5 *Dis* volunt esse à *dis* id est *bis*: atque ita notare divisionem ut *distraho*: vel distinctionem, ut *dijudico*: quod valet *distinere* & *judico*. Sed potius videtur esse à *dis*, quod eandem in compositione vim habet: ut, *discepis* idem ac *differo*. Sic *dissonare*: *discedere*, *dispergere*. Interdum & *dis* negat, ut *dissido*, quod notat, non fido: vel auget; ut *discupio*, hoc est, valde cupio. 6 *Re* læpius iterationem, interdum & privationem signat: ut, *relego, revelo*. 7 In compositione interdum *e* in *o* mutatur: ut, *soors, sobrius*. 8 *Con* corruptum est ex *cum*: ac pari ratione adici potuit *au* pro *ab*: ut, *auferso, aufugio*, Quinetiam *ar* pro *ad*. ut in antiquis *arvenio, arvacatus, arcio*: unde remanet *arcesso*. 9 Recte addendum est, *ve* ut *vesanus*, Quæ in compositione minuit, ut *vegrandis, male grandis*.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub inconditâ voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt Interjectionum significationes; quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, *Evax*, *vah*. Plaut. *Evax*, jurgio tandem uxorem abegi.

Dolentis: ut, *Heu*, *hoi*, *hei*, *ô*, *ah*. Terentius. *I intrò*, *hoi!* *hei!* Virgilius. *O dolor atque decus magnum?*

Timentis: ut, *Hei*, *asas*. Terent. *Hei!* verbor ne quid Andria apportet mali.

Admirantis: ut, *Pape*. Ter. *Pape nova figura oris*.

Vitantis: ut, *Apago*, *apagesis*. Terent. *Apagesis*, egon' formidolosus?

Laudantis: ut, *Engo*. Mar. Cisd, *nequiter*, *engo*, *beate*.

Vocantis: ut, *Eho*, *oh*, *io*. Terent. *Oh*, quò vocaris?

Deridentis: ut, *Hui*. Ter. *Hui!* tu mihi illum laudas?

Ex improvîso aliquid deprehendentis: ut, *Atas*. Ter. *Atas!* data hercle mihi sunt verba.

Exclamantis: ut, *Oh*, *prob*. *Proh nefas!* Seneca, *O paupertas felix!*

Imprecantis: ut, *Malum*, *ve malum*. Terent. *Quid hoc (malum) infelicitatis est!*

Ridentis: ut, *Ha*, *ha*, *he*. Terent. *Ha*, *ha*, *he*, defessa jam misera sum te ridendo.

Silentium injungentis: ut, *Au*. Terent. *Au*, ne comparandus hic quidem ad illum est.

Illud hic observandum est; nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Navibus* (infandum) *amissis*. Cic. *Sed amabò te*, *cura*. Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassa (quod animi) *Minerva* tradita sunt, pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque per-vestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus; quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregie doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendæ claritatem elegantiamque, *Linacro* nostro comparari posse videatur, nesciam præponi.

DE CONSTRUCTIONE OCTO PARTIUM ORATIONIS.

A Tque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hætenus dictum esto, deincept de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Verbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Numquam fera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Putant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico. *Ego pauper laboro, tu dives ludis*; & intellecto Pronomine, *Calliopus recensui, interrogatus responde*. Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen primæ vel secundæ personæ quasi è stativis suis evocet nomen tertix. Sed *pauper* & *Calliopus* in allatis exemplis sunt primæ personæ, *dives* & *interrogatus*, secundæ, non tertix, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem esto judicium de pronomine relativo, ut *qui sumus, qui estis, qui sunt*; *utri sumus, vel estis, vel sunt doctiores vel meliores*.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratia: ut Terentius, *Tu es patronus, tu pater*; *si deseris tu, perimus*; quasi dicat, *præcipue & præ aliis tu patronus es*. Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertix personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus*; ut,

Terentius, *Fertur atrocia flagitia designasse*.

Ovidius, *Teque ferunt ire permisisse tue*.

Item in his : *tonat, pluit, ningit, lucescit, vesperascit, &c.* Ubi *Dens, cœlum, aqua,* vel simile intelligitur. Sæpe etiam per ellipsin reticetur verbum substantivum; ut, *Rari quippe boni.* Juv. Vide *Syntaxin figuratam.*

Non semper vox casualis est verbo Nominativus, sed aliquando verbum Infinitum : ut, *Plaut. Mentiri non est meum.* Aliquando oratio : ut,

Ovid. *Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes,
Emollit mores, nec finis esse feros.*

Aliquando Adverbium cum Genitivo : ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt combusta.*

Partim dixere ut restim, puppim, sementim, ut sit Accusativus antiquus, in quo intelligitur ad, sive quod ad, ut apud Græcos κατὰ. Vel intelligitur in : quomodo Plaut. Agebis, tu in partem nunc jam hunc delude, atque amplectare hanc. Utrumcumque placuerit, substantivè sumatur necesse est, quia Adverbia (ut postea dicitur) naturâ suâ nullum regunt casum.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accusativum ante se statuant : ut, *Te rediisse incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Resolvi potest hic modus per *quid & ut,* ad hunc modum : *Quod tu rediisti incolumis gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.*

Sunt qui modum hunc resolvendi Accusativum prorsus rejiciunt. Sic tamen interdum loquuntur optimi scriptores, quanquam alter loquendi modus elegantior sit, & magis Latinus.

Interdum resolvi debet Accusativus per *ne & quin* ; ut, *Prohibuerunt eum exire, id est, ne exiret. Non dubitat Christum id dixisse, hoc est, quin dixerit.* Porro cum Infinitivus sequitur aliud verbum, eadem plane constructio est ac modo dicta, sed Accusativus per ellipsin desideratur. Hoc plurimum fit in Pronominibus *me, te, se, illum.* Ut *Status proficisci, pro me proficisci. Negat velle, pro se velle.* Atque hoc ita esse vel hinc, constat, quia Antiqui interdum hos addunt Accusativos ; ut *Vocem hic loquentis modo me audire visus sum,* Plaut. *Qua sese optavit parere hic divitias,* Ter. *Omnes homines qui se præstare student cæteris animantibus,* Sall.

Græce infinitivus convenire potest cum Nominativo ; quod Latine etiam quandoque fit ad eorum imitationem ; ut, *Ceu pius Aeneas, eripuisse ferunt.* Ovidius.

Verbum inter duos Nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest : ut,

Terent. *Amantium ira, amoris redintegratio est.*

Ovid. — — *quid enim nisi vota supersunt ?*

Idem ; *Pectora percussis, pectus quoque robora sunt.*

Virgil. — — *nihil hic nisi carmina desunt.*

Plurimum sane verbum convenit cum priori, sive eo quod subjecti locum in oratione retinet, quomodocumque invertantur verba. Ut, Omnia pontus erant. Ovid. Sanguis erant lacrymæ, Luc. Gaudia principium nostri sunt, Phoece, doloris, Ovid.

Ovid. Omnia Cæsar erat. *Interdum tamen aliter loquuntur Auctores; ut Veres* quas geritis fordida lana fuit. *Ovid.* Quæ loca Numidia appellatur. *Sall.* Tui consulatus fuit initium ludi Compitalitii. *Cic.* Imo interdum non habet ea locum, quam propriam locutionem nonnulli existimant; ut, Magnæ divitiæ sunt lege naturæ composita paupertas, *Sen.* ubi singulare est se usurpatum ire negat *Vossius.* Sano dixit *Cicero,* Contentum vero suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. *Quare in salibus sequendus est classicorum Scriptorum usus.*

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent: ut, *Tædes me vitæ. Pertæsum est conjugii:* de quibus suo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante se nominativum. Sed hac sententia refellitur in Observationibus de Impersonalibus. Vide etiam de ea re plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, *Pars abiere. Uterque deluduntur dolis.*

Structuram hanc figuratam, in quâ Nomini collectivo numeri singuli additur verbum plurale, nonnulli Synthesin appellant, nos potius Syllepsin esse statuimus; quam videbis ad Grammatica finem.

CONCORDANTIA.

Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum Substantivo, genere, numero, & casu consentit: ut *Juvenal, Rara avis in terris, nigroque similis cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina Substantivis adnectuntur: ut,

Ovid. Donec eris felix multos numerabis amicos:

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Seneca: Non hoc primum pectora vulnus mea senserunt; graviora tuli.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, *Audito regem Doroberniam proficisci.*

Substantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Substantive sumuntur: ut, *amicus certus; fallax serenum.* Est etiam ubi substantiva adjectivæ sumuntur: ut, *Populum late regem, belloque superbum,* ubi *rege* tantundem est ac *regnantem.*

Substantivum conciso sermonis genere sæpe intelligitur, ut, *vesci bubula, ferina, nempe carne: laborare tertianâ, quartanâ, puta febrî; triste lupus stabulis; supple negotium.* Vide figuram Ellipticam.

Adjectivum inter duo Substantiva diversorum generum collocatum, consentit cum supposito, sive eo quod in ordine Grammatico præcedit. Ut *Semiramis puer credita est, Just. Puteoli Dicaarchia dicti. Porcus semina natus.* Quandoque tamen cura apposito, seu posteriori convenit. Ut, *Gens universa Veneti appellati, Liv. Non omnis error stultitia dicenda est, Cic.*

Nunquam aque ac nunc paupertas, mihi visum est onus miserum aut grave, Terent.
 Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque privatam rem maritimam, neque publicam gerere possumus, Cic. Ad malam domesticam disciplinam acceperunt etiam Poeta. Idem.*

CONCORDANTIA.

Relativi & Antecedentis.

Relativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, — *vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servas.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eam veni quod omnium verum est primum.*

Relativum *qui, qua, quod*, semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejusdem substantivi expressos vel intellectos. Sic autem cum casu antecedenti genere & numero, & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiet. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premebantur, Pompeius confecit, Cic. Ultra eum locum, quo in loco Germani confederant, Cæsar. Diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret.*

Hic loquendi modus Cæsari, qui elegantius studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem. Ut, *Leodamantem Cleophilis discipulum, qui Cleophilus, &c. Apul. Ubi nisi repeteretur qui Cleophilus, relativum referri potuit ad Leodamantem.*

Verum casus iste posterior, cum satis exprimitur per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cognasces ex iis literis, quas liberto tuo dedi, Cic. pro ex literis, quas literas.*

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consentit. Ut, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas, Ter. pro ut fabula, quas fabulas fecisset, &c. Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus, Cic. Illi prisca quibus Comœdia scripta veris est, Hor. Quas credis esse has non sunt vera nuptia, Ter. pro Ha nuptia non sunt vera, quas has nuptias credis esse veras. Quam ille triplicem putavit esse rationem, in quinque partes distribui debere reperitur, Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit, si pronomen demonstrativum secundum membrum ingreditur. Ut, *Quam quisque norit artem, in hac se exercoat, Cic. Ad Casarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere. Idem.**

Quin & Poëtæ casum posteriorem aliquando præmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urberem quam statuo vestra est, Virg. pro ea urbs, quam urbem statuo, &c. Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedit? Ter. pro illo Eunuchus, quem Eunuchum, &c. Naucreatem quem convenire volui in navi non erat, Plaut.*

Atque hac ratione aliæ difficiliores loquendi formulæ explicari possunt.

Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te mordet sumtrum filii quem faciunt. Ubi id supponit negotium, & illic ponitur pro sumtus; ut sensus sit: si id negotium te mordet, nempe sumtus, quem sumtrum filii faciunt.*

Denique sæpissime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut, *Est qui nec spernit, sunt quos collegisse juvat, Hor. pro homo est, qui homo non spernit: sunt homines quos homines juvat. Qualis esset natura montis, qui cognoscerent misit, Cæsar. Scribo ad vos cum habeo qui ferat. Cic.*

Quod

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici; nam figurata alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius à terra Jovis stella fertur, que Phæton dicitur,*

Nunc cum posteriore: ut, *Flomines inveniuntur illum globum, qua terra dicitur.*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu lune, quod interlunium vocant.

Si Relativum cum substantivo priori conveniat, constructio est analogica: si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Græcorum imitationem fit; & tunc considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expresso, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Daret ut catenis fatale monstrum, qua generosius perire quærens,* &c. Hor. ubi relativum qua est femininum, quia refertur ad Cleopatram de qua fit sermo. *Si tempus est ullum juro necandi homines, qua multa sunt, Cic. ubi respicitur ad tempora. Sili virtute pradii, quod est proprium divitiarum, contenti sunt, Idem.*

Quandoque etiam relativum consentit cum substantivo à sensu præcedentis periodi formato. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem,* &c. Liv. Vide sis Syntaxin figuratam, ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Ovid. — *nostros vidisti flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod vera tardat, abest.* Virg. *Cujus nomen adora. Quorum optinam ego habeo. Cui simitem non vidi. Quo dignam te judicavi. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupui. Lego Virgilium, præ quo ceteri poëtae sordens.*

Patet ex supradictis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regi; sed utrobique cum substantivo suo, more adjectivi convenire.

Observationes alie que ad diversa convenientie genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali: unde duo substantiva singularia adjectivum, aut nomen eis appositione conjunctum

junctum plurale adsciscunt : ut, *Julius & Octavius Imperatores fortissimi. Romulus & Remus fratres.* Utique & duo nominativi singulares verbum plurale sortientur ; ut, *Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent, Ovid.* Poëtæ etiam, quando alterum singularium in ablativo ponitur cum præpositione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale. Ut, *Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat, Ovid. Remo cum fratre Quirinus jura dabunt, Virg. ubi cum ponitur pro & ; nam sententia est, Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus.*

Interdum & Oratores sic loquuntur ; ut, *Dicaarchum vero cum Aristoxeno, doctos sano homines, omittamus, Cic. Pharnabazum cum Apollonide, & Athenagora, vincti traduntur, Curt.*

Quod si duo singularia sint genere vel persona diversa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori persona conveniet.

Persona prima dignior est quam secunda ; & secunda quam tertia. Ut, Ego tuque sumus Christiani. Tu paterque vultis.

Dignius est etiam genus masculinum feminino & neutro. Ut, Pater & mater mortui. Tert. Protinus caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cista chlamide opertos, pro munere natalitio patri misit Val. Max. ubi opertos ad caput, pedes, & manus pertinet.

Queritur an femininum sit neutro dignius ? Sane esse videtur cum de animatus sit sermo ; ut uxor & mancipium salvæ. Ancilla & jumentum reperitæ. Quanquam Linacer & Alvarez satius esse censent neutroque loqui ; & dicere v. g. Lucretia castissima fuit, quâ virtute ejus etiam mancipium floruit, potius quam, Lucretia & ejus mancipium fuerunt castæ. Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum posteriori plerumque conveniet, vel in neutro ponetur. Quanquam & aliter loqui liceat. Ut, Leges & plebisca coactæ, Luc. Quid de vitibus olivetisque dicam, quarum uberrimi fructus ? Cic.

Si substantiva numero differre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet ; ut, *Suscipisti onus grave Athenarum & Cræppi, ad quas cum profectus sis, &c.*

Sæpe etiam verba vel adjectiva diversis addita substantivis, tum genere, tum numero, tum personâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus flagitabit, Cic. Senatus & C. Fabricius per fugam Pyrrho dedit, Cic. Utrum vos an Carthaginienses Principes orbis terrarum videantur, Liv. Toti sit provincia cognidum, tibi omnium quibus præsis, salutem, liberos, famam, fortunam esse carissimas, Cic. Socii & Rege recepto, Virg.*

Cum utrumque substantivum est rei inanimatæ, adjectivum sæpius in neutro ponitur ; nisi quis amet potius propioris jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitia, decus, & gloria, in oculis sita, sunt, Sall.*

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis dignius attenditur, ut, *Agros villasque Civis intactos sinebas, Tac.*

Causa harum constructionum à figurarum notitia dependet, de quibus inferius dicetur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, sapius fit per syllepsin, ubi non tam ad voces quam ad sensum attenditur. Si ad propius respicitur, id fit zœugmate. Si denique neutrum subjiciatur, per ellipsin subintelligitur negotium ; Ut, *decus & gloria in oculis sita sunt, hoc est, sunt negotia sita.*

Quin & hoc locum habet, cum substantivorum unum est animatum, alterum inanimatum. Ut, Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus sibi sumserat, Cic.

Quamvis convenire etiam possit cum animato : ut, Jane fac æternos pacem pacisque ministros. Propter summam & Doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis, Cic.

Porro inanimatorum nomine Grammatici etiam accidentia sive affectiones comprehendunt. Ut, Labor & voluptas dissimilia, Liv. Ira & avaritia imperio potentiora. Id. Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, Sall.

Denique interdum duobus animatis subjicitur neutrum; ut, Polypus & Chamæleon glabra sunt, Solin. Sic anima atque animus quamvis integra in corpus eunt, Lucr. Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit. Liv.

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, *Urbs Roma, Anna soror.*

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus, *Leo rex quadrupedum, sic aquila rex avium. Ut, Dies magister multorum, sic Tempus magister multorum: ut, urbs Roma, sic urbs Sulmo, urbs Philippi.*

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, *Flumen Rheni, arbor fici, oppidum Antiochia.*

Si in appositione Substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit, sit rei animatæ, verbum, vel adjectivum, cum eo consentiet: ut, *Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones extincti occidissent, Cic. Tullia delicia nostra tuum munusculum flagitat, Cic.*

Sin prius est nomen rei inanimatæ, cum posteriori conveniet. Ut, *Tungræ civitas Gallia fontem habet insignem, Plin. Oppidum Latinorum Apiola captum à Tarquinio Rege, Idem.*

Substantivorum Constructio.

QUUM duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, *Juvenal. Crescit amor mammi quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patriæ domus, Paterna domus. Heri filius, Herilis filius. Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. Urbi pater est, Urbi que maritus. Herus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut *Ovid. Effodiantur opes irricamenta malorum. Virg. Ignarum fucus pecus à præsepibus arcens.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Paululum pecunia. Hoc noctis, Catul. Non videmus id mantice quod in sergo est.*

Juvenal. Quantum quisque sua mammæ servas in arca, Tantum habes & fidei.

Ponitur interdum genitivus tantum; nempe priori substantivo per ellipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus,

Ter.

Ter. *Ubi ad Dianam veneris, ius ad dextram. Verum erat ad Vestam:* Utrobique subauditur *templum*.

Virg. *Hectoris Andromache:* subauditur *uxor*. Idem: *Deiphobe Glauco:* subauditur *filia*. Ter. *Huius video Byrrhiam:* subaudi *seruum*.

Observationes de substantivorum regimine.

Substantivorum regimen est vel verum, vel apparens & falso creditum.

In vero substantivorum regimine, princeps est hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à substantivo expresso, vel suppresso. Si exprimitur substantivum, constructio est analogica & regularis. Si suppressum, est anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie significat. Interdum enim quod est essentialia, notat: ut genus, aut speciem: materiam, aut formam, totum materiale, vel partem. Interdum quod est essentialia conjunctum: ut si subiectum sit, vel affectio inhærens, vel causa efficiens, aut finalis. Interdum est res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliquid ejusmodi. Hæc exemplis illustrabimus.

Species significatur isto Plauti: *Satin' parva res est voluptatum in vita*, ubi *res voluptatum*, ponitur pro *ipsis voluptatibus*. Genitivus speciem signat, quia *res* sub se omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus *Hæc cum tentaret, si qua res esset cibi, limam momordis*: hæc est, *si quis foret cibus*. Plaque hoc loquendi genus petitur à Græcis: apud quos Aristophanes τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν, quasi dicas *res noctium*, pro *ipsis noctibus*, posuit.

Huc refer quæ alioqui per appositionem eodem casu efferuntur: ut *Oppidum Antiochia, arbor fici*.

Materia significatur illo Plauti. *Nummum nusquam reperire argenti queo*. Ac Persius similiter *Cratæus argenti*. Ac Virgil. *Argenti aurique salenta*.

Totum integrale significat, cum dicimus, *cornua bouum, jecur anseris, vertex montis*.

Pars exprimitur hoc pacto: *Vir magni nasi, herba exigua radice*.

Subiectum notat genitivus in his: *Facundia Ulyssis, felicitas rerum, color rosa*. Adjectivum receptum, sive inhærens significatur in illis, *Puer optima iudicis, boni ingenis, egregia forma, aximia spei*.

Causam efficientem explicant, *Ilias Homeri, Venus Praxitelis*.

Finalem, *apparatus triumphi, potio soporis*.

Objecti genitivus est, *deliberatio studiorum, quæ de studiis suscipitur: cogitatio belli, quæ circa bellum versatur*.

Correlati: ut, *Mater Socræus, Auditor Aristotelis*.

Possessorem indicant, *Pecus Admeti, domus Crassi*.

Tempus vero, *Spacium hora, iter bidui*.

Quod in tempore est, *Tempus belli, hora canis*.

Locum sive continens, *Incola hujus urbis, vinum majoris cadi*.

Locatum seu contentum, *Cadus vini, navis auri aut paleæ*.

In hujusmodi structura, quando actio vel passio significatur, gignendi casus nunc active solum accipitur, nunc solum passive, nunc utroque modo.

Active solum, ut *Providentia Dei*: hoc est, quæ rebus omnibus providet.

Passive solum, ut *timor Dei*: hoc est, quo timetur.

Utroque autem modo accipi possunt, *amor vel odium Dei*, hoc est, quo amat suos, odit improbos: vel quo pii amant Deum, improbi eum odio prosequuntur.

In his omnibus substantivum regens exprimitur. Est etiam ubi reticetur, ut,

ut præter eos modos qui superius in regulis exprimantur: primo cum reticetur ablativus, *causa vel ratione*: ut, *cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, Cic. *Post ubi regium imperium, quod initio conservanda libertatis atque augenda reipublica fuerat*, Sall.

Secundo, cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, sed nomine substantivo. Ut, *Est Regis vel Pastoris*: nempe *munus, officium*. *Abeſſe bidui*, puta *itinere*, Cic. *Accusare furti*, scilicet *crimine*, Cæſ. *Est Roma*, pro *in oppido Roma*. Aliaque id genus, ut postea dicitur.

Est denique ubi reticetur genitivus rectus: ut in *mensuræ vocabulis*. Liv. *Tritici decies centum millia, & hordei quingente, indicantes se ad mare delicta habere*.

Sunt vero substantiva quedam quæ diversam sequuntur structuram. Ut verbalia, quæ interdum addiscunt casum verbi sui: ut, *Traditio alteri*. Cic. *Domum reditionis spe sublatâ*, Cæſ. Imprimis autem Plautus in deliciis est: *cujus sunt, hanc aditio, & notio ac tactio nos; & familia*.

Ad verbalia etiam pertinent supina & gerundia, quæ interdum regunt casum verbi sui: ut in *Observationibus de supinis & Gerundiis dictum*.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo: ut, *Vir nulla fide*.

Ovid. *Ingenus vultus puer, ingenique pudoris*.

Extra verbalia nullum substantivum regit alium casum quam genitivum. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpositio per ellipſin desideratur. Ut, *Virgo adunco naso*, integre sit, *cum adunco naso*. *Gens dentibus caninis*, pro *cum dentibus*. Hoc ita esse, partim eo evincitur, quod in idiotismo Linguarum aliarum hæc præpositiones adjiciantur: partim quod Latini ipsi quandoque præpositionem expriment. Ut, *Vir cum magnâ fide*, Plaut. *Optima cum pulcris animu Romana juvenus*, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis casus vel modi postea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cic. *Auctoritate sua nobis opus est*. Gell. *Pecuniam quâ sibi nihil esset usus, ab iis quibus scires usui esse non accepit*.

Opus autem adjectivè pro *necessarius*, quandoque poni videtur, varietate constructur: ut,

Cicero, *Dux nobis & auctor opus est*.

Idem, *Dicis munus mihi opus esse ad apparatus triumphi*.

Terent. *Alia que opus sunt, para*.

Cicero, *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuisse*.

Opus non magis est adjectivum quam Usus quartæ declinationis. Nam etiam aliquando exponi possit *neceſſe*; verum *operam vel negotium* notat. Unde & adjectivo jungitur: ut, *Sunt quibus unum opus est celebrare urbem carmine*, Hor. Item aliorum more substantivorum, genitivum regit; ut,

Magis

Magni laboris & multa impensa opus fuit. Plane ad Sen. *Quomodo Virgilius, Hoc virtutis opus:* Et Martialis, *Non fuit hoc artis sed pietatis opus.*

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi consequentis; ut, *Si quid opus est impera.* Plaut. *Quantum est tibi opus argenti?* Terent. *Depromantur mihi qua opus sunt.* Idem. *Emas non quod opus est, sed quod necesse est,* Cato apud Sen. Ubi *necesse* dicitur quo carere non possis: *Opus* autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est. Quomodo & distinxit Cicero, *Legem Curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse.* Atque hinc apparet, recte dici, *hac res mihi opus est:* hoc est, res hæc opera mea est, sive hac in re operam pono. Sic *dux nobis opus est,* tantundem valet ac, *dux nobis opera est,* aut opera nostra in ea re ponenda est, ut duce nobis comparemus.

Nec tantum in casu nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo: quasi dicam *hanc rem esse operam,* hoc est, in hac re operam poni. Nam quia recte dicitur *nummi sunt mihi opus;* ideo dixit Cicero, *nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi.* Ubi accusativum videmus, non quia *opus* eum casum regat: aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant: sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo huiusmodi, vel etiam accusativo, interdum est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare?* Cic. *Nunc peropus loqui,* Ter. Ubi infinitivus nominativi loco est: Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris; *Negat fuisse opus affirmare.* Puto *peropus esse loqui.*

Ex hisce colligi potest, *opus* plane esse substantivum; nec quicquam compellere, ut pro *necesse* unquam poni dicamus.

Ac tum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per *opera,* vel *labor.* E gr. *Opus est arte vel libris,* valet *opera* sive *labor,* aut *negotium est arte vel libris,* pro *in arte, in libris.* Quasi dicas, *opera & occupatio omnis est in arte, in libris.*

Quodque de *opus* dictum est idem fortasse in *usus* locum habet. Nam quid impedit, quo minus Plautinum istud, *Ufus filio viginti minis argenti,* exponas, *labor & opera* requiratur, ut acquirantur viginti minis argenti. Sic Maronis illud, *Viribus usus* valet, *Nunc labor & opera omnis in viribus comparandis.*

Porro de voce *usus* ulterius addi possit, quod verbale sit ab *utor.* Dicitur enim *usus & usio, abusus & abusio;* ut *itus & isio, reditus & reditio.* Quemadmodum igitur legas, *reditio domo & domum;* ut, *redire domo, & domum:* sic quia dicimus, *utor viribus* vel *vires:* rectum quoque erit, *usus viribus* vel *vires.* De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti. *Ad eam usu'st hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

Adjectivorum Constructio.

Verbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui; ut, *Qui nisi adulterio studiosus, rei nulla alia est improbus.* Plaut. Ubi *studiosus adulterio* dicitur, ut *studere adulterio.* Et Ovidius in eo, *Cumque sit ignis aqua pugnax,* ait *aqua pugnax,* ut Virg. *Placitons etiam pugnabis amori?*

Interim agnoscimus raram esse huiusmodi structuram: præterquam in verbalibus quæ exeunt in *bundus:* hæc enim crebro casum regunt verbi sui; ut, *populabundus agros, vitabundus hostium castra:* nempe ad modum quo dicimus, *agros populare, castra vitare.*

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in *ns,* eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt; ut, *Abstinens vini, tolerans injuria,* aman-

tior

tior aq̄i, metuentior deorum, servantissimus aq̄i, patiens, patientior, patientissimus, inedia, alioris, vigilia.

Verbalia autem hujusmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera fiunt nomina: Ut, *Pueris absinthia tetra medentes cum dare conantur*, Lucr. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde est, quod *studentes* vulgo audias pro *studiosis*, sive *Scholasticis*. Et quid aliud appetens vini, quam *appetitor*, *amans virginis*, quam *amator*? Dixeris his in *or* non significari tempus: contra fieri illis in *ns*. Sed aliter est. Nam sæpe illa in *ns* tempus amittunt. Imo id semper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugitans lites* est, qui eas fugit. Ut plane hic participium sit, quia tempus significatur. At non item, cum *zio*, *fugitans litium*; quomodo de eo loquimur, cujus mos ac ingenium tale ut fugere eas soleat. Sic *patiens inedia*, qui nunc patitur: *patiens inedia*, qui pati idoneus, sive naturâ, sive consuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere liceat de illis, quæ composita sunt cum præpositione suo verbo ignotâ; ut, *intolerans, impatiens, insolens*. *Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laborum eram*, Ovid. *Amicus ille noster insolens infamia*, Cic.

Atque hæc sunt adjectiva quæ vere regunt casum. Reliquis additur quidem casus, sed qui non regitur ab ipsis adjectivis, sed vel à nomine substantivo, quod per elliptin intelligitur; vel à præpositione, quæ similiter reticetur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas subsequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius, *Est natura hominum novitatis avida*.

Virg. *Mens futuri præscia*. Id. *Memor esto brevis ævi*.

Ter. *Imparitus rerum, eductos libere, in fraudem illicis*.

Silius, *Non sum animi dubius, sed devius æqui*.

Cicero, *Græcarum literarum rudis*.

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut,

Audax ingenii. Ovidius, *Tempus edax rerum*.

Seneca, *Virtus est vitiorum fugax*.

Hor. *Usilium sagax*. Id. *Proposui tenax*.

Virgilius, *Tam ficti praviq̄ue tenax, quàm nuncia veri*.

Plautus, *Pocumiarum pesax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congefferunt *Linacrus* & *Despamerius*. Tu verò crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi solet hujusmodi adjectivis, aliunde regitur; nempe à substantivo causâ, vel gratiâ vel ratione subintellecto: idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus similiter regitur ab intellecto *intra*, vel *χρησ*. Ut, *Locus latissimus umbra*. Virg. hoc est, *causa umbra*. *Libera legum*, Luc. id est, *ratione legum*, sive *quoad leges*. *Inviçtus operis ac laboris*, Tacit. pro *inviçtus ratione operis*, hoc est quod ad opus ac laborem attingit.

Sic

Sic *Impiger militia*, Tac. Idem, *ferox scelerum, pervicax ira, anum potentia anxiam, trepidus admirationis*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. Gell. & alios; imprimis Apuleium: quæ tantum Oratori non sunt imitanda. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poëtæ gignendi casui adjungant. Sane *integer animi* magis est Poëtarum & Historicorum, quam Oratorum, qui dicerent *integer animo*. Nec Oratori imitandum illud Senecæ, *tumida lucis, aut Judicis rectus*: Senecæ enim dictio proxima ad Historicorum phrasin accedit. Itidem Poëtarum & Historicorum magis sunt, *Fessus belli, inglorius militia, tenuis opum, ambiguus consilii*, multaque id genus. At, contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator: ut, *tam insuetus contumelia*, Cic. *Callidissimi rusticarum rerum*, Columel. *Certus sententia*, Quint. *Securus observationis*, Idem. *Recentium incuriosi*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus causâ vel ergo intelligi, quædam sic duriuscule exponi: concedimus interdum ita esse; sed tamen ellipsin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi causâ fuisse, quod adjectiva primo cœperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse causis subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutantur, gaudent; ut Cicero, *Quæquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque Philosophiæ, propter summam & doctoris auctoritatem & virbis, quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

Utrum horum mævis accipe.

Ovidius: *Quisquis fuit ille deorum.*

Terent. *An quisquam hominum est æque miser ut ego?*

Virgilius: — *divum promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicium. Sapiensiam octavus, quis fuerit, nondum constat.

Primus Regum Romanorum fuit Romulus:

Genitivus qui nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo numero, quod brevitatis & elegantix causa reticetur. Ut, *Quisquis fuit ille Deorum*: integre sit è numero Deorum, *Primus Regum Romanorum Romulus*, *primus è numero Regum*. Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule, Tertius ab Ænea.*

Atqui Ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio vero sensu dativum: ut, Virgilius: — *nulli pietate secundus.*

Nempe Dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab iisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante*: ut Ovidius: *Est Deus è vobis alter.*

Idem,

Idem, *Solus de superis. Virgil. Primus inter omnes. Idem, Primus ibi ante omnes, magna comitante castrua, Laocoon ardens summa decurrit ab arce.*

Atque hæc quidem locutiones propriæ sunt: & ex his ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possunt.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & temporis erunt: ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum. Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consulitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus, ja, jum*: ut *Cujus pecus? Laniorum.* Aut per dictionem, variæ syntaxeos: ut, *Furtive accusas, an homicidii? Utrouque.*

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integre est, *Furtive crimine accusas, an crimine homicidii? Utrouque crimine.* Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse variæ syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Meus, tuus, suus, &c.* respondendam est: ut, *Cujus est hic codex? Meus.*

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, undè & genus fortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Manuum fortior est dextra. Digtorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum per *è, ex*, aut *inter* exponuntur: ut, *Virgilius poetarum doctissimus: id est, ex poetis, vel inter poetas.*

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum, quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius poetarum doctissimus, integre fit è numero poetarum.*

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito: siquidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum fit. Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimum*, sed etiam *Leo animalium fortissimus.* In priori gemina est ellipsis, una apertior, nempe substantivi quod in genitivo ponitur: quomodo *animal* intelligitur, cum dico *animalium fortissimum*: altera est occultior, quia deest è numero, à quo regitur *animalium.* Utrumque ex Plinio suppleveris; *Caprea & coturnices animalia è numero animalium placidissima.*

Alterum vero loquendi genus multo est usitatius. Ut, *Indus qui est omnium fluminum maximus, Cic. Hordeum frugum omnium mollissimum est, Plin.* In quibus nulla est nominativi ellipsis sed solum illa nominis numerus cum præpositione. Integre enim fuerit, *Indus maximus è numero fluminum. Hordeum mollissimum è numero frugum.*

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Caterarum rerum prastantior erat.* Et Curtius, *Incautis duo majora omnium navigia submersa sunt. Plin. Adolescentiores apum ad opera exeunt.* Aliaque id genus innumera apud Auctores occurrunt.

Comparativa cum exponuntur per *quàm*, ablativum adsciscunt; ut Hor. *Vilius argensum est auro, virtutibus aurum; id est, quàm aurum, quàm virtutes.*

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione *pra* intellectu: ut:

ut, integre sit *vilius est argentum pra auro, aurum pra virtutibus*. Nempe ut in positivo dicitur *pra nobis beatus*. Cic.

Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,
Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras submissius*.

Hic etiam statuenda est ellipsis præpositionis: Nam integre est *pra quanto doctior es, pra tanto te geras submissius*. Et similiter *maximus aetate* integre erit *maximus ab aetate, vel pra aetate*.

Tanto, quanto, multo, longè, aetate, natu, utriusque gradui apponuntur: ut Catull. *Tanto pessimus omnium Poëta, Quanto tu optimus omnium patronus*.

Eras. *Nocturna lucubrationes longè periculosissima habentur*.

Longè cæteris peritior es, sed non multo melior tamen.

Juven. *Omne animi vitium tanto conspectius in se*

Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

Major & maximus aetate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,

Virgil. *Sis bonus & felixque tuis*.

Martial. *Turba gravis paci, placidaque inimica quieti*.

Est finissimus Oratori Poëta.

Ovidius, *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo*.

Martial. *Jucundus amicis. Omnibus supplex*.

Horatius, *Si facis ut patriæ sit idoneus, utilis agro*.

Huc referuntur nomina ex *Con* præpositione composita: ut, *Consubernalis, commilito, conservus, cognatus, &c.*

Cum Dativus jungitur hujusmodi Nominibus, non proprie regimen est, sed convenientia: siquidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune sit, ut Dativus iis congruat seu personæ, seu rei, quando significatur aliquid accedere vel decedere.

Quantquam quid si dicamus & hic præpositionem intelligi? Nam licet nulla Latinis Præpositio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Græcis, eadem erat terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Præpositio, quæ olim Dativum & Ablativum rexit; sive ea sit *in*. sive *pro*, vel alia. Sane Græci in Dativis acquisitionis videntur intelligere: ut, *χρήσιμον τῷ τῷ*, utile illi, *pro ἰσ* vel *ἐν ἰσ*, *in illo*, vel *ὀὐδ ἰσ*, *cum illo*, vel *ἀπὸ τῷ τῷ*, *pro illo*, vel *causa illius*. Quin & Latini sæpe ejusmodi per præpositionem efferunt: ut *utilis illi*, vel *ad illud*. Item in aliis linguis hæc cum Præpositione exprimuntur, ut Anglis, *'Tu good for me*, quasi dicas, *bonum pro me*.

Ab universali quam diximus natura, sive proprium sive ellipticum est-
sermo-

sermonem placet, est illud, quod tam multa, quæ naturâ suâ Genitivum postulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida estis*, Plaur. *Participem studiis Casar habere solet*, Ovid. Ubi si Præpositionem intelligi placet, ea fuerit *in*, quasi dicas, *in vino cupidus, in studiis particeps*: ut Græcis intelligeretur *ἐν*, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod *consciis* non tantum cum ad personam refertur, quomodo dicimus *consciis sibi*; sed etiam cum respicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Conscium illi facinori*, Cic. *Captis consciis nostris*, Ovid. Par ratio cum Græci dicunt *συνούσις ἑαυτῷ sibi consciis*, ubi Dativus à Præpositione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut, Lucanus, *Quem metuis par hujus eras*.

Terentius, *Patres æquam esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse verum, quas fert adolescentia*.

Idem, *Domini similis es*.

Virgilius, *Præterea regina tui fidissima dextrâ
Occidit ipsa suâ*.

Auson. *Mens conscia recti*.

Genitivus extra verbalia nunquam legitur ab Adjectivo, nisi suam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujusmodi verius pertinent ad canonem de Substantivo regente alterum Substantivum in casu patrio. Nam *amicus, cognatus, affinis*, eodem modo dicuntur ac *frater ejus*.

Communis, alienus, immunitis, variis casibus servantur: ut Cicero, *Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ*.

Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune est.

Sallust. *Non aliena consilii*. Sen. *Alienus ambitioni*.

Cic. *Non alienus à Scævole studiis*.

Ovid. *Vobis immunitibus hujus esse mali dabitur*.

Plinius, *Caprificus omnibus immunitis est*.

Immunes ab illis malis sumus.

De Dativo Adjectivis hujusmodi additò nulla est ambiguitas: quippe jungitur iis per modum acquisitionis.

Genitivus regitur à Substantivo intellecto. Nam *commune omnium animantium* integre est, *commune negotium omnium animantium: immuni mali, à re mali*, hoc est, *malo: aliena consilii*, significat *ratione consilii*. Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, sed transmarina. Sic enim Græci, *κακίας ἀλλοτρίου, alienum vitii*, pro à *vitio*. Ablativus denique, quem Adjectiva hujusmodi regere aiunt, à Præpositione dependet.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam Accusativo cum Præpositione adjunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam*.

Atque hic Accusativus à Præpositione regitur. Quin & id notandum Adjectiva *idoneus, aptus, par*, aut simile intelligi in his, *Solvendo non eras*, Cic. *Qui oneri ferendo non essent*, Liv. *Qua restringendo igni ferent*, Idem. Ut integre

integre sint, *Solvendo ari alieno abtus non erat. Qui oneri ferendo idonei non essent: Qua restinguendo igni apta forent.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & Participia, seu potius participialia in *dua*, Dativo adjecto gaudent: ut, *Martial. O mihi post nullos Juli memorande sodales. Statius, — nulli penetrabilis astro Lucus eras.*

Dativus his per modum acquisitionis jungitur.

A C C U S A T I V U S.

Magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.*

Interdum & in Ablativo: ut, *Columella, Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & Genitivo: ut *Columella, In morem horti areas lasas pedum denum, longas pedum quinquagenum facio.*

Trifariam quidem construuntur Adjectiva quæ dimensionem significant. Dicimus enim, *longum sex pedum, sex pedes, & sex pedibus.* Sed in primo intelligitur Ablativus *longitudine*, indeque regitur Genitivus *pedum*. In secundo reticetur præpositio *ad*: ut integre sit *ad sex pedes.* In tertio etiam intelligitur Præpositio *à*, vel simile.

A B L A T I V U S.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & Genitivo gaudent: ut, *Plautus, Amor & melle & felle est facundissimus.*

Horatius, Divēs agris, divēs possis in sanore mummis.

Virgilius, At sessæ multa referunt se nocte minores, Crura thymo plena.

Idem, Quæ regio in terris nostri non plena laboris?

Idem, Divēs opum, divēs pictæ vestis, & auri.

Perfius, O curvæ, in terras animæ, & caelestium inanes! Expers fraudis. Gratia beatus.

Quamquam abunde pateat, duplicem esse Adjectivorum hujusmodi structuram: non tamen eo existimandum nihil referre, utrum hoc an isto pacto loquantur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis posteriori modo rectius utimur. Ita, ut *Fabius* autor est, *Cicero* potius *plenus* jungit gignendi casui, quam auferendi. Etiam *pauper* melius sociatur Genitivo, quomodo *Horatius, Pauper agrestium Daunus.* Ac similiter *egenus, indigus, fertilis, sterilis.*

Porro verum non est, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Adjectivo. Genitivo enim junguntur more Græcorum: qui itidem dicunt, πάντων χρημάτων, *dives pecunia: ἐνδύς πάντων indigus omnium:* ut nempe Genitivus regatur à Præpositione *in* vel alia. Quod vel hinc constat, quia *La-*

tini

tini sæpius exprimunt Præpositionem, ac in vulgarium quoque Linguarum idiotismis Præpositio addi solet. At, ut suppleatur quod deest, quia nulla est Latinis Præpositio quæ Genitivum amet, concipi debet Substantivum generalissimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integre sit, *re vini*, sive cum Præpositione à *re vini*. Item *vacuus curarum*, sit pro à *re curarum*, quomodo *res voluptatum*, pro *voluptatibus* dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc est, *re agrorum*. Possis tamen hic etiam ratione vel *ergo* intelligere, ut *dives agrorum*, sit pro *ratione agrorum*, sive *agrorum ergo*. Nam *ergo* Dativum vel Ablativum esse ab ἔργον alibi dicitur. De causâ Ablativi statim dicitur.

Nomina diversitatis Ablativum sibi cum Præpositione subiiciunt: ut,

Virgil. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diverfus ab isto.*

Nonnunquam etiam Dativum: ut, *Huic diverfus.*

De Ablativo Nominibus diversitatis addito planum est; & Dativi eadem est ratio ac illorum Adjectivorum, quibus acquisitio significatur.

Adjectiva regunt Ablativum significantem causam: ut, *Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futura.*

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus.*

Cic. *Sum tibi naturâ parens, præceptor consilii.*

Virgilius, — *Trojanus origine Caesar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

De Adjectivis significantibus causam, formam, vel modum, similiter statuendum, ac de iis quæ Accusativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur casus à Præpositione: si Accusativus sit, à Præpositione Accusativum regente; si Ablativus, à Præpositione itidem quæ Ablativum requirat. Quod hinc constat, quia Præpositio sæpius expressa reperitur. Ut, *Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur*, Cic. *Pænos tenere castra*, à *Stationibus*, *vigiliis*, *omni justâ militari custodia*, *firma & tuta*. Liv. *Sic invictus à labore*, à *Philosophia instructior*, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copiz vel inopiz. Nam & his causa vel modus significatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris*: *plenus vino*, pro *de vino*, ut Itali dicunt *pleno de vino*, Galli *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum causæ, inde cognoscimus, quia *dives agris* & *plenus vino*, idem valeant ac *dives ob agros*, *plenus propter vinum* vel *vini causa*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut,

Ter. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Virg. *Atque oculis capti fodere cubilia talpe.*

Idem, *Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant: ut,

Ovid. *Militia est operis altera digna tui.*

Virgil. *Descendam magnorum haudquaquam indignus avorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpositione regitur, & Genitivus à Substantivo

stantivo intellecto. Ut, *dignus laude integre sit de laude; & dignus laudis, pro re laudis, hoc est laude.*

Pronominum Constructio.

MEI, tui, sui, nostri, vestri, Genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut, *Langues desiderio tui.*

Quid. *Parque tui latitat corpore clausa meo. Imago nostri.*

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet desiderio tuo. Imago nostra, id est, quam nos possidemus.*

Scriptores classici non raro hoc discrimen negligunt. Ita, ut auctor est Cicero, *invidia* tum active tum passive usurpatur: unde idem semel iterumque dixit, *invidia mea*, de eâ qua mihi invidetur. Simile illud Terentii. *Nam neque negligentia tuâ, neque odio id fecit tuo*, ubi *negligentia tuâ* est, quâ tu negligeris, & odium tuum, quo te alius prosequitur. Idem, *In eâ re utilitatem ego faciam ut cognoscas meam*, hoc est, quæ ex me percipitur. Et alibi, *ut facile scires desiderio id fieri tuo*, pro tui. Contra *invidia alicujus* dixit Cicero, pro iis, quæ alicui tenduntur.

Nostriam & vestram, Genitivi sequuntur distributiva, possessiva, comparativa, & superlativa: ut, *Unusquisque vestram. Nemo nostram. Ne cui vestram sit mirum. Major vestram. Maximus natu nostram.*

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus partitive acceptis, regitur ab Ablativo numero, atque Ablativus ille à Præpositione *ex*.

Hæc Possessiva, *Meus, tuus, suus, noster & vester*, hos Genitivos post se recipiunt, *Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurimum, paucorum, cujusque*: & Genitivos Participiorum quæ ad Genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut, *Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris.*

Cic. *Dico meâ unius opera rempublicam esse liberatam.*

Idem. *Meum solius peccatum corrigi non potest.*

Erasm. *Noster duorum eventus ostendas, vira gens sit melior. In sua cujusque laude præstantior. Nostrâ omnium memoriâ.*

Brut. ad Cicer. *Vestris paucorum respondet laudibus.*

Hor. — *scripta cum mea nemo legat, vulgo recitare timentis.*

Genitivi hi non reguntur à Pronomine possessivo, sed à substantivo illo cui additur Pronomen possessivum. Exempli gratia, illud *Meum solius peccatum corrigi non potest*, integre sit, *meum mei solius*. Ubi quid apertius quam duos istos Substantivos regi à nomine Substantivo *judicium?* *Mei* vero brevitas causa omittitur, quia ex *meum* satis intelligitur.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione; ut, *Petrus nimiam admiratur se. Paris erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magno petere Petrus rogat, ne se deserat.*

Canones de Reciprocis.

1 Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum: hoc est eum quem verbum habet à fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2 Usurpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à tergo rectum, modo structura hujusmodi sit ut in priorem possit resolvi.

3 Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativum poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cererem antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublatam.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cerere*, qui casus verbum *esse* præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolvas, *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* At non similiter dicam, *C. Veres sustulit Cererem antiquissimum è templis suis.* Quippe ita *C. Veres* erit casus verbi à fronte, eoque *C. Veris* templa intelligi possint. Ac Proinde ne in persona hic erretur, satius sit dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verres expulsi Sesiam ex villa sua.* Ubi *Verris* potius villa intelligitur; sin de villa *Seisæ* sermo est, satius sit ejus dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petiit, ut ante suos hortulos postera die piscarentur.* Verbum *petiit* ante se habet Nominativum *Pythium* cujus horti cum intelligantur, *suos* dicendum. Quod si Cicero dixisset, *Piscatores erant à Pythio rogati, piscatores erit casus à fronte: eoque, cum rogati sint piscatores ut ante Pythii hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat, etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo, servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut in illo Maronis, *trahit sua quemque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subjicitur, quia tantundem valet structura, ac ista. *Homo quisque trahitur à voluptate sua.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserunt secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salvâ sententiâ, convertas in priorem formam, *Et Maonides est risus à seculis suis.* Ubi *perperam* dixeris à *seculis illius.* Sic secundum priorem formam dicitur, *Disolutus negligit quid de se à quoque dicatur: Ita Cicero posteriori structurâ, Negligere quid de se quisque sentiat, est dissoluti.*

Tertium erat, quandoque aliud relativum pro reciproco usurpari: ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione *inter* post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste*. Ut apud Cicero-nem, *Una spes est salutis istorum inter istos dissenso.* Usitatius fuerit *inter se*, vel etiam *ipsos*. Ut alibi leges, *Nec mihi caterorum judicio videntur solum, sed etiam inter ipsos consensu.*

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, & in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantundem valet, ac illa, *Capra à me columba in nido suo.* At ejus habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. Sic *supplicium sumpsit de famoso fure cum sociis suis, vel sociis ejus.* At si copula adda-

gur, dispar fit ratio; nec enim dixeris, *supplicium sumpsi de fure & sociis suis, sed ejus.*

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exempla afferemus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis est illud Ciceronis, *Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Casarem occiderunt.* Poterat Cicero, se dixisse. *Si non poterat causas defenditare, illi prestare debebit, quæ erant in ipsius potestate.* Id. ubi *ipsum est pro sua.* *Perfuga Fabricio pollicitus est, si primum ei proposuisset, se Pyrrhum veneno necaturum.* Id. *Ei dixit pro sibi.* *Abisari Alexander nuntiare iussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum.* Curt. Varietatis ergo prius se, mox ipsum ait. *Quapropter non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit.* Quint. *Illum pro se.*

Atque his locis *tu*, vel *ipse*, vel *illo*, accipitur pro *sui* vel *suus*. Verum & *sui* itidem & *suus* pro *ejus*, sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis, *Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi venderes, ipse possedit: sibi pro ei.* *Quæ nox sibi proxima venit, insomnis.* Luc. *Quod iudicium sibi cunque erat, Cic. pro quocunque ei iudicium erat.* *Medeam prædicant in fugâ fratris sui membra in iis locis, quæ se parens prosequeretur, dissipavisse, Cic. se pro eam.* Si C. Casar, *fortissimorum sui patris multum exercitus non fuisset, Cic. sui pro ejus.*

Ipsæ ex Pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat: ut,

Ipsæ vidi, ipsæ videris, ipsæ dixit.

Et Nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut,

Ipsæ ego, ipsæ ille, ipsæ Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,

Ego idem adsum.

Terentius, Idem hæc nuptias perge facere.

Virgil. Idem jungat vulpes, & mulget hircos.

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille, iste*, sic distinguuntur: *Hic*, mihi proximum demonstrat; *iste*, eum qui apud te est, *ille* eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* *Iste*, vero ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istum æmulum quod poteris ab eâ pellito.*

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille* ad prius & remotius proprie ac usitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quam maxime subactis & puro solo gaudet, hic navali graminofoque; ille fructum è terra sperat, hic è pecore.* Est tamen, ubi è diverso Pronomen hic ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad propius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

Verba Substantiva; ut, *sum, forem, fio, existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appello, dicor, vocor, nuncupor*; & iis similia, ut *Scribor, salutor, habeor, existimor*: item verba gestus, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Perpusilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur.

Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, Homo incedit erectus in cælum.

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.

Pii orant taciti. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipuè cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri justus. Hypocrita cupit se videri justum.

Malo dives esse quam haberi. Malo me divitem esse quam haberi.

Claud. Vivitur exiguo melius; natura beatis

Omnibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

Martialis, Nobis non licet esse tam disertis, vel disertos.

Terentius, Expedi bonas esse vobis.

Ovidius, Quo mihi commissio non licet esse piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertos. Vos esse bonas. Me esse piam.*

Causa utriusque sermonis ea est, quod unus sit nativus linguæ Romanæ; alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut *Licet vobis esse otiosos*, pro *licet vobis vos esse otiosos*. *Contingit tibi evadere optimum civem*, pro *contingit tibi, evadere te optimum civem*. At altero modo loquuntur exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet vel contingit esse medico, postea bono medico*. Sic enim Plato, ὃ πρότερον μὲν ὑπάρχει ταρπὸς ἕως, ἐπιτετα ἀγαθὴ λατρεῖ. *Iocrates, Πρωτὴν ἡμῶν βελτίους ἀνδράσιν ἀποδράσαν ἕως. Convenit nobis hominum esse optimis*. Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

SUM Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut,
Virgilius, — pecus est Melibæi.

Cicero,

Cicero, *Adolescens est majores natu revereri.*

Virgil. *Regum est parcere subjectis, & debellare superbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Substantivo, sed à Nomine intellecto. Nam *pecus est Melibæi*; ita supplendum, *pecus hoc est pecus Melibæi*. Vel generatim intelligo *res*, ut integre sit *pecus est res Melibæi*. Sic est *Adolescentis*, nempe proprium munus. Nominativum expressit Cicero in illo, *Sapientis est proprium, nisi quod pariter possit, facere*. Eiusdem monetæ sunt, *Est moris, puta res*. *Vincere est laboris*, nempe *res, negotium vel opus*.

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum, & similia*: ut, *Non est meum contra auctoritatem Senatus dicere*. Terent, *Eia, haud vestrum est iracundos esse*.

Humanum est irasci.

At hic subintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur; ut Terentius, *Tuum est officium has bene ut adsumules nuptias*.

Verba æstimandi genitivo gaudent; ut, *Plurimi passim sit pecunia, Pudor parvi penditur*. *Nihili, vel, pro nihilo habentur literæ*.

Horat. *Pluris opes nunc sunt, quam præci temporis annis*.

Æstimo, vel Genitivum, vel Ablativum adsciscit; ut Valerius Maximus, *Non hujus te æstimo*. *Magno ubique virtus æstimanda est*.

Flocci, nauci, nihili, pili assis, hujus, teruncii, his verbis, *Æstimo, pendo, facio*, peculiariter adjiciuntur; ut, *Ego illum flocci pendo*. *Nec hujus facio, qui me pili æstimat*.

Reguntur universi hi Genitivi, aut ab Accusativo *rem* vel *pretium*, aut ab Ablativo *re* vel *pretio*. Nam illud *magni æstimo*, integre est, *rem magni pretii æstimo*; sive *pro magni arii pretio æstimo*. Vel suppleas hoc pacto, *pro magni pretii re æstimo*. Itidem *parvi duco*, sic suppleas, *rem parvi pretii duco*, vel *pro re parvi pretii duco*. Ut, usitate dicitur, *pro nihilo ducere*. Adjectiva in talibus cum *ari* vel *pretii* convenire, cognovimus ex eo, quod similiter dicitur *Codex accepti & expensi*, puta *ari*: *De meo*, puta *are*. Imo Terentius Substantivum expressit. *Videtur*, inquit, *esse quantivis pretii*, ubi nihil nisi Substantivum *res*, desideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni æstimabat pecuniam*, supplendum hoc pacto, *Rem magni pretii æstimabat pecuniam*. Atque hinc facile est supplere alteram ellipsin, cum verba æstimandi junguntur Ablativis *magno, permagno, parvo, nihilo*. Item Substantivis ejusdem casus; ut, *tribus denariis æstimavit*. Quorum ellipsin sic suppleas, *æstimas pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur *pro nihilo putare, vel habere*.

Singularia sunt ista: *Æqui boni consulo*. *Æqui boni facio*, id est, *in bonam accipio partem*.

In his gemina est ellipsis, una Substantivi ejus, quod regit; altera illius quod regitur. Nam *consulo aequi & boni*, valet *statuo*, vel *conseo esse aequi, vel boni animi, aut homini*. Regens suppleas si dicas, *aqui & boni*, seu *hominis officium, aut factum*. Itidem *consulo boni*, valet, *interpreter esse boni animi, vel viri minus, aut factum*.

Verba

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & confimilia, Genitivum postulant, qui crimen significet: ut,

Plaut. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.*

Cicero, *Etiam sceleris condemnat generam suam.*

Ovid. *Parce tuam vitam sceleris damnare, Cupido.*

Admoneto illum pristina fortuna. Furti absolutus.

Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præpositione vel sine Præpositione: ut,

Cic. *Si in me iniquus es iudex, condemnabo eodem ego te crimine.*

Gellius, *Uxorem de pudicitia graviter accusavit.*

Cicero, *Putavi ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba, dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, *argui pigritia, notari avaritia*, Genitivus regitur à crimine; quod hic intelligitur; à Martiale autem exprimitur, *Uxor tua Galle notatur, Immodica fædo crimine avaritia*. Et alibi *Arguitur lenta crimine pigritia*. Simile sit, *accuso, vel absolvo adultarii, puta crimina*. Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari vel absolvi parricidii scelere, inertia peccato*. Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis. Ut, *hunc ille vir summus, scelere solutum, periculo liberavit*. Cic. *Ego me estis peccato solvo, supplicio non libero*, Liv. Immo aliter etiam expl eas Ut, *Accuso vel damno te furti, id est, causâ*. Postulare aliter etiam repetundarum, puta actione. *Condemno te quadrupli, vel capitii, nempe penâ*.

Necdum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem vidimus, regitur à Præpositione intellectu. Ut enim elliptice dicuntur ista Martialis, *argui crimine pigritia, notari crimine avaritia*; sic citra elliptin efferuntur, *Argui de crimine pigritia, notari de crimine avaritia*. Pro quibus concisus dici solet, *Argui de pigritia, notari de avaritia*. Cicero quoque aliquoties, *postulare de repetundi*, pro quo *postulare repetundi* ait Suetonius. Idem Cic. *De veneficiis accusabantur. De vi condemnati. De pravariatione absolutus*.

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui licere. Ubi enim à nativa locutione consuetudo resiliit, non primævo sermoni insistendum, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet, cum est generale criminis nomen, ut *scelus, maleficium, peccatum*, &c. Neque enim dicitur *postulare aut accusare de crimine, aut scelere*; sed *criminis aut sceleris, vel crimine & scelere sine Præpositione*.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & Superlativus gradus, non nisi in Ablativo id genus verbis subduntur; ut, Accusas furti, an stupri, an utroque? sive de utroque? Ambobus, vel de ambobus: Neuro, vel de neuro? De plurimis simul accusaris.

Satago, misereor, miseresco, Genitivum admittunt; ut,

Terentius, *Is rerum suarum satagis.*

Virgilius, — *oro miserere laborum*

Tanctorum, *miserere animi non digna ferentis.*

Staius, *Et generis miseresce tui.*

Satago èd Genitivum habet, quia dicitur quasi *sat ago*. Ut apud Plautum *Nunc agitas tute sat tuarum rerum*, ubi *sat* Accusativi loco est, quod sit per syncopen à *sat* nomine antiquo. At *misereor* Genitivum habet, sicut alia verba passionem vel affectum significantia more Græcanico. Quemadmodum

modum & Genitivum regunt verba quædam *abstinendi*, *admirandi*, *arcendi*, *curandi*, *negligendi*, *desinendi*, *dominandi*, *ignoscendi*, *liberandi*, *participandi*: nempe vi Præpositionis subintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulla Latinis est Præpositio, quæ Genitivum regat, causa hujusmodi regiminis petenda est à nomine generali subintellecto. Ut *discrucior animi*, *supple dolore*, *cura*, vel *cogitatione*, *mente*, &c. Ut Plautus dixit, *nullam mentem animi habeo*. Et cum dico *miserere fratris*, possit intelligi *causa*; ut integre sit, *miserere fratris causa*.

At *miserere* & *miserescere* rariùs cum Dativo leguntur: ut, Seneca, *Huic succurro*, *huic miserere*. Boëtius, *Dilige jure bonos, & miserescere malis*.

Dativus hic suspectus videtur. Nam Priscianus in castigationibus suis auctor est, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus miserere*, quod & Lipsius secutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipsum legi, *miserere patris pestibus*, sed ibi versus hi sic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expressi,

Perge, aude, nate, illacryma patris pestibus:
Miserere, gentes nostras flebunt miserias.

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo junctum occurrit, *Quid dicam de Socrate, cujus morti illacrymari soleo*. Posterioris tamen ævi Scriptores *miserere* Dativo jungere, negandum non est.

Reminiscor, *obliviscor*, *memini*, Genitivum aut Accusativum desiderant; ut *Datæ fidei reminiscitur*. *Proprium est subtilitæ aliorum vitia cernere, oblivisci suorum*. Ter.

Plaut. *Faciam ut meique ac hujus diei, ac loci semper memineris*.

Cic. *Omnia quæ curant senes meminerunt*.

Memini de hac re, de armis, de te; id est, mentionem feci.

Genitivus iste regitur à Substantivo intellecto. Ut, *memini beneficii valet memoriam*, vel *de memoria beneficii*. Sic *reminisci* vel *recordari pueritiae* valet, *pueritiae memoriam*, vel *de memoria pueritiae recordari*. Priori modo supplet ipse Cicero, *Pueritiae*, inquit *memoriam recordari ultimam*.

Eadem est ellipsis cum dicitur, *Venit mihi in mentem hujus rei*, vel *de hac re*. Cicero, *Non minus sepe ei venit in mentem potestatis, quam aequitatis tuae*. Nam & hic subtrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Enallagen statuunt, nempe *eius rei* dici pro *ea res*. Sed non sic aperiunt causam figurati sermonis; quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipsi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur: ut,

Plaut. *Romani signorum & armorum potius sunt*.

Virgil. *Egressi optatâ Troes petiuntur arenâ*.

Regitur Genitivus iste à *facultate*, *potentiâ*, vel simili Ablativo intellecto, Ablativus vero à Præpositione suppressâ.

Dativus

Dativus post Verbum.

OMnia verba acquisitivè posita adsciscunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,
 Plaut. *Mihi istic nec feritur, nec metitur.*
 Virgil. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.*

HUIC REGULÆ APPENDENT

VARIII GENERIS VERBA.

Imprimis Verba significantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,

Virgil. *Illæ seges demum votis respondet avari Agricole.*

Non potes mihi commodare nec incommodare.

Idem, — *validis incumbite remis.*

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum Accusativo; ut,

Cicero, *Unum studetis omnes, unum sentitis.*

Plautus, *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora est.*

Cicero, *In hæc studia incumbite. Naturæ plus ad eloquentiam consecrat, an doctrina.*

Fessum quies plurimum jurat.

Verba comparandi regunt Dativum; ut,

Virg. — *sic parvis componere magna solebam.*

Fratri se et opibus et dignatione adequavit.

Interdum additur Ablativus cum Præpositione; ut,

Comparo Virgilium cum Homero.

Aliquando Accusativus cum Præpositione *ad*; ut,

Si ad eum comparatur nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt Dativum; ut,

Fortuna multis nimium dedit, nulli satis.

Ingratus est, qui gratiam bene merenti non reponit.

Hæc variam habent constructionem; *Dono tibi hoc munus: dono te hoc munero.*

Cicero, *Huius rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnatho.*

Aspersit mihi labem: Aspersit me labe. Instravit equo penulam: Instravit equum penulâ.

Ovid. *Ut piget infido consuluisse viro! id est, dedisse consilium, vel etiam prospexisse.*

Lucan. *Restoremque raris de cunctis consultat astris, id est, petit consilium, Consule saluti tuæ, id est, prospice.*

Terent. *Pessimè istuc in te atque in illius consulis; id est, statuis. Me-*

*suo, timeo, formido, tibi vel de te, id est, sum sollicitus pro te. Me-
tuo, formido te, vel à te: scilicet, ne mihi noceas.*

Verba promittendi ac solvendi regunt Dativum; ut,
Cicero, *Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissime esse observaturum.*
Idem, *Æs alienam mihi numeravis.*

Verba imperandi & nuntiandi Dativum requirunt;
Hor. *Imperat aut servis collecta pecunia cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe caveto.*

Dicimus, *Temporo, moderor tibi & te. Refero tibi & ad te.*

Item, *Refero ad Senatuum, id est, propono. Scribo, mitto tibi & ad te.*
*Do tibi literas, ut ad aliquam feras. Do ad te literas, id est, mitto
ut legas.*

Verba fidendi Dativum regunt: ut,
Horat. — *vacuis committere venis nil nisi lene decet.*

Mulierì ne credas, ne mortuæ quidem.

Verba obsequendi & repugnandi Dativum regunt: ut,
Semper obsemperas pius filius patri.

Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent.

Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.

Perlius, — *venienti occurrite morbo.*

Ignavis precibus fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut,
*Ad amorem nihil potuiss accedere. Hoc accessit meis malis. Illud con-
stat omnibus, seu inter omnes.*

Terent. *Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. — *servis inter se convenit irfis. Ausculto tibi, id est, obedio.*

*Ausculto te, id est, audio. Adamas dissidet magneti, seu cum magne-
te. Certat cum illo, & Græcanicè illi. Catul. Noli pugnare duobus,
id est, contra duos.*

Virgilius, *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & irascendi regunt Dativum: ut,
*Utrique mortem minatus est. Terent. Adolescenti nihil est quòd suc-
censeat.*

*Sum cum compositis, præter possum, exigit Dativum; ut, Rex
pius est reipublicæ ornamento. Mihi nec obest, nec prodest.*

Horat. *Multa petentibus desunt multa.*

Dativum postulant Verba composita cum his

Præpositionibus.

Præ. Cicet. Ego meis majoribus virtute præluxi.

*Sed præco, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, Accu-
sativo junguntur.*

Ad. Albo gallo nè manum admoliaris.

Con.

Con. Conducit hoc tuae laudi. Convixit nobis.

Sub. Terent. Sabelet jam uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo bello ansefero.

Post. Posthabeo, postpono jamæ pecuniam.

Virgilius, Postposui tamen illorum mea seria ludo.

Terent. dixit, Qui suam commodam posthabuit præ meo commodo.

Ob. Ter. Quam nemini obtrudi potest, iur ad me.

In. Impendet omnibus periculum.

Inter. Cic. Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant Dativum aliquando in alium casum; ut,

Quintil. Præstat ingenio alius alium.

Multos virorum anteis sapieniã.

Terentius, In amore hæc insunt vitia.

Plinius, Interdico tibi aqua & igni.

Est pro habeo Dativum exigit: ut,

Perfius, Velle suam cuique est, nec voto virtutis uno.

Virgil. Est mihi namque domi pater, est injusta noverca.

Huic confine est suppetis: ut,

Horat. Pauper enim non est, cui rerum suppetis usus.

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit Dativum: ut,

Exitio est avidia mare navais.

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?

Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Est ubi hic Dativus, *tibi*, aut *sibi*, aut etiam *mibi*, nullã necessitatis, at festivitatis potius causa additur; ut, *Ego tibi hoc effectum dabo.* Terent. *Expedi mihi hoc negotium, Svo sibi hunc jugulo gladio.*

De Regimine Dativi ex iis iudicium fieri potest, quæ de eo in Nominine dicta sunt. Nempe nullum Nomen, Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum; jungitur tamen casus ille, ut Nomini, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive, ut loquuntur Scholæ, *finis cui.* Aristoteli enim & ejus Interpretibus duplex est finis, *cujus* & *cui.* Ita in moribus beatitudo est finis, *cujus* gratiã omnia fiunt; homo autem est *cui* beatitudo acquiritur: Et in ædificatione *finis* *cujus* est domus, *finis* *cui*, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive *finis* *cui*, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant quibus significatur aliquid dari, vel adimi: item prodesse vel obesse. Nam qui profunt, dant commodum: qui obsunt, incommodum. Itidem consulere alteri dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxiliari alicui*, ut, *dare auxilia* apud Livium. Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive impetrandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata. Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoria*: cui contrarium, *dare oblivioni*, Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam: adversam, qui adversatur. Ut causa sit manifesta cur & hæc Dativo jungantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi: ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri consentur notitia rei nunciatæ: his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni malive aliquid alteri cuiuspiam dicitur. Datio etiam significatur verbis ignoscendi: Itaque *alicui ignoscere*, dicitur, ut

ut *dare veniam alicui*. *Studere* Dativo jungitur, quia notat *studium dare*. Atque ex his iudicium de similibus fiat.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adfiscant. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia vero casum unum more Romano, alterum Græco. Causa vero cur verbum idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui jungatur, ab eo capite arcessenda, quod natura verborum ejusmodi sit, ut Datio quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo; omnis autem Actio in alium transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casu applicetur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *verberare aliquem*, non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quenquam in fraudem inducit. Dicam ergo *fallere alium*, non *alicui*. Et tamen utrobique etiam datio est, sive acquisitio: unde dicimus *dare verba & dare verbera*; quæ datio Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verbera Ponto*, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo aliter atque aliter considerato. Ut in *præstolor*, quod nunc Dativum, nunc Accusativum admittere auctor est Priscianus. Ut causa melius diluceat, origo vocis adferenda. A *præsto* fuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, sive, ut antiqui scripsere, *præstolus*; unde *præstolari*, quod Donatus exponit *præsto esse*. Nonnius *præstolari* etiam exponit *expectare vel manere*. Unde colligitur, in *præstolando* duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam animo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est quam quies in loco; eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur acquisitive consideratis. Ut ergo dicimus *præsto est mihi*, *adest mihi*: Sic *præstolatur mihi*, hoc est *mei commodo, vel mei causâ*. Atque observat Donatus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum Aurelium præstolarentur*. Verum in *præstolando*, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & observemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *spectare, curare aliquem*, dicimus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminum huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixerunt *invidere alicui & aliquem*. Sed prius ponitur acquisitive, ut sententia sit, quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse. Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente damnum in alterum redundasse. Quomodo acceptum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illa Ovidii, *Troadas invideo* &c. Rationem habemus à Tullio; ut qui dicat, *Invidia verbum ductum esse à nimis intuenso fortunam alterius*; atque addat, hanc etiam causam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vult, ut dicitur *videre aliquem*; sic dici *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significationem & translatam. Proprie valet *antesto*, nempe à *præ*, quod proprie est loci: ut cum dicimus, *in præ* vel *præi*, ut *præstare* sit priori loco stare; quemadmodum *præire*, priori loco ire. Sed prior stare solet, qui dignitate potior est: unde *præ* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat, *vincere, superare*. A propria significatione est, quod *præsto* communi structura verborum, quæ acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod, ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius, *Homo homini quid præstat*. Cicero, *Accusativum ceteris hominibus præstiterunt*. Sall. *Præstare ceteris mortales præstarent*. Fabius, *Præstat ingenio alius alium*. Par ratio in *antesto*; uti & *anteo, antecedo, antevertio*, quæ utriusque casui junguntur.

Etiam *indulgeo* ratione propriæ significationis olim Accusativum exigit: postea ubi eam exiit, Dativum amavit. Constatum enim est ex ur-

geo; & Præpositione in *επιτην*, inserto *d*, & *r* in *l* mutato. Ergo usurgeo aliquem, sic indulget aliquem, dixere. Terentius, *Nimis me indulgeo.*

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim moderari affectus, ut modum imponere. Moderari affectum, ut regere vel gubernare.

Sic medicor morbo, & morbum. Palpor alicui, & aliquem; obrectare laudi, & laudem.

Par ratio in deficio. Nam dicitur deficiit mihi, acquisitive, ut deest mihi. Et transitivorum more, deficiit me, ut desituit, vel deserit me.

Sic occumbere morti & mortem.

Curare itidem pro operam dare, & Dativum & Accusativum adsciscit. De Accusativo notum est. Nec aliter unquam Tullius, Virgilius, Livius, & similes. At Plautus, Appuleius, Macrobius, aliique Dativo jungunt.

Pleraque item verba, quæ Dativum adsciscunt, pro Dativo etiam habent Accusativum cum Præpositione. Ita dicimus, *adscribi Senatoribus, & in numero Senatorum.* Sic *conducit huic, & ad hanc rem.* Etiam *illudo, insulto, incesso alicui, aliquem, & in aliquem.*

Atque hæc eadem constructione, pro considerandi modo, variant sturam. At alia sunt, quæ pro significatione diversâ, nunc Dativo, nunc Accusativo lociantur. Quale est, *tempero.* Nam Dativum exigit, cum idem est ac *modum impono.* Ut, *Lingua temperare,* Plaut. *Temperare latitia,* Liv. *Nequeo mihi temperare quin,* &c. Plin. Similiter cum sumitur pro abstinere. Ut, *Te putet quisquam, cum ab Italia freto disjunctus esses, sociis temperasse?* Accusativum autem regit, cum significat, cohibere intra ordinem, modum, ac mensuram suam. Quomodo dicimus, *temperare mundum, sumtus, rates, vires, vestigalia, metum, iras, lacrymas, & similia.*

Studeo quoque dandi casum poscit, cum notat *facere.* Ut, *Studuit Cæcilina,* Cic. Item cum significat *operam dare.* Ut, *Studete optimis disciplinis & artibus.* Qua significatione etiam Fabius, *In id solum student.* Et Gellius, *In ea se studebat.* Accusativum autem regit cum sumitur pro *volò, cupio.* Ut, *Horum ille nihil egregie præter cetera studebat,* Ter. *Ut omnes mulieres eadem auge studeant, nolintque omnia;* Idem. Nisi malis his locis esse ellipsin infinitivi *facere,* atque inde regi Accusativum. Quod si placet, nihil opus erit, *studendis* verbo tribuere novam *volendi* significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc Dativum habent, nunc Accusativum; sed unum more Romano, alterum more Græco. Ac in quibusdam videas Dativum juxta Romanam consuetudinem, Accusativum juxta Græcam: in aliis vero Dativum moris Græci, Accusativum Latini. Prioris generis est *suadeo.* Nam Romano more dicitur, *suadere alicui;* Græce autem apud Tertullianum & alios, reperias *suadere alium.* Nam cum *suasisti* est *ἀνείχθης αὐτόν:* quomodo Homerus, Plato, & alii passim. Eiusdem generis est *maledico,* quod Petronius junxit Accusativo, *maledic illam versibus, ut habeat pudorem.* Nempe ut in illo Sôlonis, *Μη λήγῃ κακῶς τὴν εὐχέλῃα.* Sic *benedico.* Restat ut *benedicentes Deum, ad curam corporis redeamus,* Appul. Mirum vero plurimis videbitur, si dixerimus, *lateo* quoque Romano more adsciscere Dativum, Græco autem Accusativum. Hinc sane est quod Dativum præfert Cicero, *Nihil agi, nihil moliris, quod mihi latere valeat.* Et alibi, *Ubi nobis hæc auctoritas tamdiu tanta latuit.* At *latet me* non magis est ex nativo more Romanæ Linguae, quam si diceretur, *est occultum me,* vel contrarium, *patet me.* Nec obstat quod dicatur, *fugis me,* quia sic loquimur metaphorice. Nam proprium est *fugit hostes;* quod vero *latet me* dicimus, id factum Græcorum exemplo, qui dicunt, *καταρύει μί.* Nec Hellenismum hunc refugit Maro, *Nec latere doli fratrem Junonis, & ira.* Plinii etiam est, *latet plerosque.* Justinus quoque. *Sed res Hannibalem non diu latuit.*

Multo autem plura se offerunt, ubi Dativus contra sit consuetudinis Græcæ, Accusativus Romanæ. Suntque ea duplicia. Quædam Dativum habent pro Accusativo sine Præpositione; quædam vero pro Accusativo cum Præpositione.

Prioris generis sunt verba sequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis est placitum, voluptati ut maror comes sequatur*, Plaut. Ut Græci *ἰνὰ τῶν θεῶν ἰδόντες* Comitor etiam Dativum adiciit apud Ciceronem: ut, *Cæteraque qua comitantur huic vita.*

Precandi quoque verbis similiter additur Dativus; ut *Pergin' precari pessimo?* Plaut. *Precatorem adeam, Qui mihi sic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitæ comos voluit pratendere ramos*, Virg. Pro quibus Latina consuetudo potius, *precari pessimum, orare me, quam precari.*

Hujus generis quoque est *decer*. Nam Latino more Accusativum exigit; ut *Forma viros neglecta decet*, Ovid. Pro quo Græci, *καὶ τὸ ἀνδρῶν, καὶ ὀπίσθω*. Ita Plautus; *Nostro generi non decet. Hac primum ut fiant, Deos quasi, ut vobis decet*, Ter.

Sunt & alia quæ more Græco habent Dativum, Latino autem Accusativum, sed rectum à Præpositione. Quale est *incido*. Nam ut Matthæi *προειπὼν τῷ δαίᾳ ἰατρῶν*. Sic Livius, *Agrestesque pavidi incidentes portis*. Et alibi, *Cum incidentem portis exercitum viderent*, pro *incidentem in portas*.

Quin & Dativus per Hellenismum ponitur, ubi Verbum absolute sine alterutro casu poni solet: ut in Verbo *oportet*. Nam cum ei additur Accusativus, convenit cum Infinitivo. Quare *oportet te*, Latinum non est. Ut tamen Græci *πρέπει*, sic Latini *oportere* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Homini servo suos domitos habere oportet oculos*: Plaut.

Jubeo quoque huc pertinet cum Dativo jungitur. Volunt aliqui sic Livium dicere, *Gracchus jussit Cumanis*; sed in optimis Codicibus est *jussit*. Sed non refugit Macrobius. *Sacrorum custodibus jussit ne mulierem interesse permitterent*. Bis quoque locutus est Claud. *Hispanis Gallisque jubet*. Et alibi, *Ipse jubet signis, bellaturoque togatus Imperat*. Quemadmodum Hom. *ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῆς ἀντιπύρροιο κίχου*. At *jubeo te, ut hoc facias*, non est Latinum. Crebro quidem cum Accusativo personæ jungitur, sed is convenit cum Infinitivo, non cum *jubeo*. Ut cum dico *Jussit te ire, scribere, loqui*, &c. Sæpe autem verbum Infinitivum per Ellipsin intelligitur. Etiam autem *jubeo* non regat Accusativum personæ, regit tamen certos Accusativos rei; quales, *quid, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, paucæ, & similes*. Nisi his etiam locis Accusativus dependeat ab Infinitivo *facere* suppresso.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adiciunt, ubi Latini uti solent Ablativo cum Præpositione. Hujusmodi sunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Rigor aqua certaverit viribus*. Propertius, *Primo contendis Homero*. Stautius, *Et hac magno bellare parenti*. Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Distandi quoque, differendi, & dissentiendi verba similiter construuntur. Ut, *paulum sepulta distat inertia celata virtus*, Hor. *Dissidens plebi numero beatorum eximit virtus*, Idem.

His adde coeundi ac miscendi verba: ut, *mista deo mulier*, Virg. Sed non ut *placidis coeant immista*, Hor. Idem verba propullandi & arcendi. Ut, *Solstitium pecori defendisa*, Virg. Nilne pudet capiti non posse pericula cano peliere? Perf. Quæ omnia consuetudine Latina cum Præpositione efferuntur.

Accusativus post Verbum.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis exigunt Accusativum; ut

Hor.

Hor. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem est.*
 Idem, *Nec retinent patula commissa fideliter aures.*
 Virg. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Interea in his usus spectandus. * Nam *defendo te* probum, at non *auxilior te*. Latinum quoque *juvo te*: non item *patrocinator te*. *Stuprare aliquam* dixero, uti & *adulterare aliquam*, quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *machari aliquam*. Et sic loquatur vetus Interpres.

Sunt vero quaedam, ubi vulgo obtineat Dativus, cum veteres fere Accusativum usurpent. Cujusmodi sunt *adolor, maledico, benedico, medeor, noceo, palpo, pario, suadeo*.

Alia sunt quæ pro Accusativo, usitatius habeant Ablativum. Ut, *lito, prior, vescor, fungor, utor, & similia*.

Huc etiam pertinent multa quæ intransitiva creduntur. Ut, *abstineo*. *Quale autem beneficium est, quod te abstineris à nefario scelere?* Cic. *Non manum abstinere mastigia?* Ter. *Abstinet vim uxore & nato*, Hor. Par ratio in compositis à *rumpo*. *Ne in me stomachum erumpant*, Cic. *Se se diversi erumpent radii*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius, & Cæsar.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, Accusativum admittunt cognatæ significationis; ut, Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebas Nestor.*

Virg. — *longam incommitata videtur ire viam.*

Plaut. *Duram servii servitutem.*

Hunc Accusativum mutant auctores non rarè in Ablativum: ut, Plaut. *Diu videor vitâ vivere. Ire recta via.*
 Suetonius, *Morte obiit repentinâ.*

Accusativus quidem in his vere regitur à Verbo; at Ablativus à Præpositione suppressâ. Nam integre sint, *in vita vivere, ire in viâ, à morte obiit*: quæ satis ex iis patebunt, quæ deinceps dicenda sunt de Ablativis causis, instrumenti vel modi.

Sunt quæ figurate Accusativum habent; ut,

Virgil. — *nec vox hominem sonas, ô Dea ceris!*

Juvenal. *Qui Carios simulans, & Bacchanalia vivunt.*

Horat. *Pasillos Rusillus olet, Gorgonius hircum.*

Atque in his etiam Accusativus est cognatæ significationis: nam ut dicimus, *Olere odorem, lucere lucem, pugnare pugnam, vivere vitam*; ita *olere sanguenta, pasillos, hircum, lucere facem, pugnare prælia, vivere Bacchanalia*.

Vidimus ut Verba Activæ significationis Nomen regant Accusativi casus: Sed pro Accusativo interdum est verbum Infinitum, vel etiam oratio. Prioris generis est *scit canere*, ut dicimus *scit cantum, cepit studere*, ut *cepit studia*. *Emo panisere*, ut *emo panitentiam*. Oratio pro Accusativo est in illo Terentii, *An verebamini, ne non id facerem, quod recepissem semel?* Sic *vereor ne reprehendar à doctis*: pro quo Cicero, *Vereor reprehensionem doctorum*.

Atque in his Accusativus à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per ellipsin subtrahitur. Ut, *nubere alicui*, pro *nubere se*, vel *vultum*. *Flammeo enim sponsa nubebat*, hoc est, *velabat vultum*, Virg. *Cum venti posuere*, puta *se*. *Cum faciam vitula*, nempe *sacra*. *Appulit*, vel *solvit*, vel *conscendit*, puta *navem*. *Obire*, *occumbere*, vel *oppetere*, puta *mortem*. *I amabo*, pro *ama-*

bo te. Ut Cicero, *Cura, amabo te. Imponera pro decipere.* Quod integre fit, callide alicui onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam conturbare, puta rationes, elliprice usus Cicero, *Utrum igitur me conturbare oportet, an, &c.* At integre Terentius, *Ita conturbasti mihi rationes omnes.* Geminum huic decoquere, pro decoquere rem. Sic agere, degere, puta vitam. *Ira, inire, ingredi, nempe viam.* Quo tendis aut pergis, scilicet viam vel iter. Ita castrense verbum tendere, puta pelles. *Incipere, nempe rem.* Curare, pro curare rem, vel negotium. Similiter servus. *Redi nunc jam intro, atque intus serva,* Plautus. Simile quoque est mitto. *Misit porro orare ut ad se veniam,* Ter. Denique hujus loci sunt omnia illa quæ cum natura significant actionem transeuntem, sine Accusativo tamen ponuntur. Ut, *Morbus auxit, nox precipitat, cura ingeminant, tempestas sedavit,* cujus generis complura alibi adduximus, & exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

D U O A C C U S A T I V I

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Accusativum; ut,

Tu modo posce Deum veniam. Dedocebo te istos mores. Ridiculum est se me adponere istud.

Terent. *Induit se calceos, quos prius exuerat.*

Item hujus ordinis esse volunt verba monendi, & hortandi: quæ tamen non omnibus, sed certis rei Accusativis junguntur: ut, *hoc, illud, multa, duo,* & similibus. Cicero, *Sed eos hoc moneo, sin exieris, quod te jamdiu hortor.* Idem, *Eam rem locus nos admonuit.* Insuper huc referunt celandi verbum. *Ea ne me celet adsuefeci filium,* Ter. *Non enim te celavi sermonem,* Cic.

At in nullo istorum Accusativus rei à verbo regitur: sed tum demum verbum duos regit Accusativos, quando uterque Accusativus est ejusdem rei. Ut illo Terentii, *Facio te Deum apud illum.* Et hoc ejusdem, *Dare filiam uxorem.* Et illud Plauti, *Cum agrum dabo dotem sorori.* Ac similiter Cicero, *Adjungere se comitem figa.* Item similia, *Præstare se virum, me petierunt advocatum, fruges appellamus Cererem:* aliaque omnia, ubi Accusativi sunt unius rei: eoque alter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe alter comparatum videtur, quando Accusativi sunt rei diversæ. Exempli gratia, dicere possum, *Ego sum arbiter vel advocatus. Filia hujus est illius uxor. Ager est dos filia.* Ergo unâ actione complector, *Me dedere arbitrum. Filiam petiit uxorem. Agrum dedit dotem.* Ubi unus Accusativus convenit cum verbo à fronte, alter à tergo.

At non sunt una res homo, & ejus vel scientiæ, vel monitum, vel postulatum: eoque nec potest una actio transire in hominem & ejus scientiam. Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum consuetudine: qui si in personam agatur, eam Accusativo exprimebant, rem vero casu alio. Sin agatur, in rem, personam non Accusativo proprie, sed aliter enunciabant. Quomodo si Accusativo dicerent *dono te,* subdebant Ablativum *libro:* sin mallent *dono librum,* dicebant in Dativo *tibi,* non gemino Accusativo *dono te librum.* Similia, *adpersit tibi labem, & te labe: interdixit Romanos omni Gallia, & omnem Galliam Romanis.*

Sic igitur concludere licet, in istis, *Doces te literas, pacem te posco,* sermo nem esse figuratum: & Accusativum rei non regi à Verbo expresso, sed Præpositione intellecta, ut intelligatur, *ad, secundum,* vel alia quæ Græco *κατά* respondeat, Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eadem ellipsi geminum Accusativum sociant iisdem verbis docendi, monendi, rogandi, celandi,

Rogandi

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,

Virgil. *Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*

Ter. *Suspicionem istam ex illis quere.*

Vestiendi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,

Induo te tunicâ, vel tibi tunicam.

Ablativus post Verbum.

Quodvis Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

I N S T R U M E N T U M.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Iesus.*

Hor. *Natram expellas furca licet, usque recurret.*

Virgil. *Hi jaculis, illi certans defendere saxis.*

C A U S A.

Ut Terent. *Gaudeo (isa me dii ament!) gnasi causâ.*

Vehementer irâ excanduit.

Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opimis.*

M O D U S A C T I O N I S.

Ut, *Mirâ celerisæ rem peregit.*

Juvenal. *Invigilare viri, tacito nam tempora gressu*

Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.

Ovid. *Dum vires amique sinunt, tolerare laborem;*

Jam veniet tacito curva senecta pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

A vel *ab* intelligitur hoc Maronis, *Dolis instructus, & arte Pelasgâ.* Ac similiter cum Fabius dicit, *Scientia studiosos instruat.* Integre enim sit, *à dolis, ab arte, à scientia.* Ita Cicero, *nisi qui à Philosophia, à jure civili, ab historia fuisset instructor.* Eadem Præpositio intelligenda, cum dicitur *pallet amore, horret frigore, & similibus.*

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim idem, *ut res nummaria de communi sententiâ constitueretur.* Sic non meo consilio factum, pro de meo. Ut Cicero, *De meo consilio & vos fecissetis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere.* Item more hominum, pro de more. Quod etiam ex more. *Vivere raptò, pro de raptò. Mea pecunia curabo, pro de meâ. Quare fecisti pro quâ de re.*

Item *e* vel *ex*, sæpe intelligitur. Ut, *constare re aliquâ amicitiam, pro ex aliqua.* Ut Terentius, *Sape ex malo principio constata est magna familiaritas.* Sic laborat cerebro. Plaut. At Cicero, *Laborat ex renibus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero, *Ex fraude constare totus videatur.* Sic

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordine collocare. Merito pati, pro ex jure merito. Ac similiter in aliis.

In quoque sæpe reticetur. Ut, Cantando rumpiter anguis, Virg. pro in cantando. Et Cicero, Pittorum artificio delectabantur. At idem, In id admodum delector. Sic ordine facere, pro in ordine.

Pra quoque supprimitur, Ut, Gaudio lacrymari, pudore aliquid agere. Integre Terentius, Pra amore hunc exclusit foras. Cicero, Nec loquis pra merore potuis.

Crebro quoque cum subauditur. Ut, magnâ curâ legere. Ubi Plautus, Cum curâ legere. Bonâ fide persolvere: Ubi Suetonius, Legata ex Testamentis Tibertii cum fide persolvit. Bono ejus fiat, pro cum bono. Ut Terentius, Quod cum salute ejus fiat.

Ablativus etiam instrumenti ab hac Præpositione regitur. Ut cum dico Gladio feriri, telo sauciari. Quod ita esse exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpositionem exprimant.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Præpositio; ut, Baccharis præ ebrietate.

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in Ablativo casu: ut, Terencio seu vitiosa nuce non emerim.

Liv. Multo sanguine ac vulneribus ea victoria setis.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine Substantivis; ut,

Terent. Redime te captum quàm queat minimo.

Vili venit tritician.

Senec. Constas parvo fames, magno fastidium.

Excipiuntur hi Genitivi sine Substantivis positi, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, quancumque; ut Cic. Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.

Non vendo pluris, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.

Sin addantur Substantivi, in Ablativo efferuntur; ut,

Aul. Gel. Tamâ mercede docuit, quanta hæctenus nemo.

Minori pretio vendidi, quàm emi.

Verba significantia pretium non naturâ suâ regunt Ablativum, sed quia Præpositio intelligatur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpositio est pro. Ut, Magno, assimare, emere, vendere, valet pro magno. Ut apud Ciceronem legimus pro nihilo habere, pro nihilo putare, Ablativo pretio intellecto.

Valeo etiam interdum cum Accusativo junctum reperitur; ut, Varr. Denarii dicti, quod denos aris, valebant: quinarii, quod quinos.

Valet naturâ suâ Accusativum requirit; eoque cum Genitivo elliptice jungitur. Nam tanti valet res integre erit tanti aris pretium valet res,

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Anipho.*

Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.

Salust. *Sylla omnes suos divitiis explevit.*

Terent. *Hoc te crimine expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant mendaciis ?*

Virgil. *Ego hoc te fasce levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participavit.*

In his non est plenus & natus sermo, nisi addatur Præpositio. Ut apud Ciceronem, *Res jam universae profundam, de quibus volumina impleta sunt.* Interdum vero & ego Accusativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam eger,* Plaut. *Pauca munimenta egebat,* Sall. *Vitio vertunt quia multa egeat,* Gell. Videtur autem in hujusmodi intelligi Præpositio. Quomodo *ego nummos valeat quod ad nummos.* Sed *ego nummis, ego à nummis.*

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum feruntur; ut Virgilius,

Quam dives nivei pecoris, quam lactis abundans ?

Terent. *Quasi tu hujus indigeas patris.*

Quid est quod in hac causa defensionis egeat ?

Virgil. *Implentur veteris Bacchi pinguisque ferina.*

Idem, *Postquam dextra suis cædis saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves juère, præterquam tui carendum quod erat.*

Pæternum servum sui participavit consilii.

Genitivus hujusmodi verbis additus, omnino regitur à Nominis Ablativi casus. Qui in verbis inopie erit *res, presentia, vel simile.* Ut, *caveo tui, nempe presentia.* *Esurio pecunia, puta re.* At in copie Verbis intelligitur *copia, vel simile.* Ergo *implere vini, valet implere vini liquore; vel vini re, hoc est, vino.*

Fungor, fruor, auro, & similia, Ablativo junguntur; ut, Cicero, Qui adipisci veram gloriam volunt, justitia fungantur officiis.

Optimum est alienâ frui insanâ.

In re mala animo si bono utare, juvas.

Virgil. *Aspice venturo lætentur in omnia seculo.*

Cæsar, *Qui suâ victoriâ tam insolenter gloriarentur.*

Hor. *Dirius, ædificat, mutat quadrata rotundis.*

Vescor carnibus.

Virgil. — *haud equidem tali me dignor honore.*

Terent. *Ut malis gaudet alienis.*

Plaut. *Exemplorum multitudine supersedendum est.*

Macrob. *Regni eorum societate numeravit.*

Plaut. *Communicabo te semper mensâ meâ.*

Prosequor te amore, laude, honore, &c. id est, Amo, laudo, honoro. Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c. id est, exilare, punio, contristio.

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur, is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbiis, *Bene, male, melius, pejus, optimè, pessimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam bene meritus es.*

Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.

Cæcilina pessimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Præpositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram.* Luc. *A trepido vix abstinet ira magistro. Nasci à principibus fortissimum est. Procul abest ab urbe Imperator.*

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut,

Horat. *Vivere si recte nescis, discede peritis.*

Ovidius, *Est virtus placidè abstinuisse bonis.*

Virgil. *Hæu fuge, nate Deâ, teque his, ait, eripe flammis.*

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & *peritis, bonis, flammis*, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Ablativus, significans mensuram excessûs; ut,

Deforme existimabas, quos dignitate præstares, ab iis virtutibus superari.

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuslibet verbis additur Ablativus absolute sumtus; ut,

Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio crucifixus.

Juvenal. *Credo pudiciam, Saturno rege, moratam in terris.*

Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo.

Jam, Maria, audito Christum venisse, cucurrit.

Etiam Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellecta. Ut, cum Cicerò ait, *Nobilium vitam victuque mutato, mores mutari civitatis puto.* Ubi intelligitur *a*; nempe ea significatione, qua significat *post*, ut cum dicimus *a prandio*. Ut integre sit à *nobilium vitam victuque mutato*, hoc est, *post mutatam vitam victumque*. Par ratio in isto Ciceronis, *Oppressa libertate patria, nihil est quod speremus amplius. Pro ab oppressa libertate.* Sic *hoste superato, apposita mensâ secundâ*, & similibus: ubi Participio præteriti temporis subjicitur quòd postea consequitur.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est præpositio *sub*. Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit *sub rege*, vel *sub regnante Alexandro*. Expressit Præpositionem Fabius, *Nunc alius sub Alexandro, cum ad Ilium pugnatum est.* Etiam in illo Horatii, *Te duce*, sic supplendus defectus *sub te ducere*. Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardente proficisci.* Integre Maro, *Sole sub ardenti resonant arbuta cicadis.*

Quandoque intelligitur *cum*, ut in istis, *Deo juvante*, ut Græcis *ὀψὲ θεῶν*. Nec Græci solum, sed & Latini sæpius Præpositionem addunt; ut, *Agite cum Diis bene juvantibus*, Liv.

Est

Est etiam cum intelligitur potius in. Ut, *Temporibusque malis ausus es esse bonus.* Mart.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen & poetice Accusativus; ut, *Ægrotas animo magis quàm corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu; ut, *Absurde facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendes animi. Desipiebam mentis.

Plaut. *Disfrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Apertum est Ablativum & Accusativum, quos hujusmodi regere aiunt, à Præpositione suppressâ dependere. Ut *ægrotas animo*, integre sit *ægrotas in animo*. Et *candet dentes*, integre sit *candet quod ad dentes*. At quia Latinius nulla Præpositio Genitivum regit, concipiendum est nomen aliquod generale, unde regatur Genitivus. Nam, *qui angas te animi*, supplere possis hoc modo, *qui angas te animi dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Quomodo Plautus, *Nullam mentem animi habeo*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt; ut, *Dedit mihi vestem pignori, te presente, propria manu.*

Passivis additur Ablativus agentis, sed antecedente Præpositione, & interdum Dativus; ut,

Horatius, *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicer. *Honestæ bonis viris, non occulta petuntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Passivo sed à Præpositione expressâ, & pro eo Dativi Hellenismo adscribitur. Vulgo simile esse dicitur illud Ciceronis, *Omnibus videbatur probari oratio mea.* Sed secus est. Nam plane nativus hic sermo; quia similiter dixeris in Activo *omnibus probe orationem meam.*

Non igitur Dativus hic est ex propriâ passivi naturâ, sed communî indole Verborum, qui acquisitive posita Dativum exigunt. Sic nativus sermo est si dicas, *est Senatui laudatus*, quia itidem in Activo dicas *Senatus laudare*. At non æque nativus, si dicas, *Est Plinio laudatus*, pro à *Plinio*, quia in Activo eâ significatione non dicam, *Plinio laudavit*, sed *Plinius*. Quare distinguendum inter Dativos Passivis appositos; quia tum demum structura est Græcica, cum in Activo pro Dativo sit Nominativus.

Quorum Participia frequentius Dativis gaudent; ut, Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.*

Cæteri casus manent in Passivis qui fuerunt Activorum; ut,

Accusaris à me furii. Habebis ludibrio.

Dedoceberis à me istos mores. Privaberis magistratu.

Passiva suo sunt supposito contenta, nec regunt casum. In exemplis vero allatis Genitivus, Ablativus, & Accusativus reguntur vel à Præpositione vel à Nomine generali suppressis.

Vapulo; veneo, liceo, exulo, fio, Neutro-passiva, Passivam constructionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Malo à civè spoliari*

spoliari, quàm ab hoste venire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à conviviis exulas philosophia?

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Jurvat usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.*

Martial. *Vis fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti gens humana ruit per vestitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè & absolutè, verba infinita; ut, *Flaccine fieri flagitia?* subauditur, *deceat, oportet, par est, æquum est,* aut aliud simile.

Virgilius, *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces*

In vulgum ambiguas & querere conscius arma, id est, *terrebas, spargebatur, querebas.*

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: sed nec variant Genus, quod semper Neutrum censetur; nec terminationem mutant, sed Nominini aptoto similes sunt. Itaque Infinitivus cujusvis casus vicem sustinet.

Nominativi; ut, *Vivere ipsum turpe est nobis,* Cic. Nam ambos *curare prope modum reposcere illum est quem dedisti,* Ter. hoc est, *vè curare est reposcere.*

Vocativi; ut, *O vivere nostrum.*

Genitivi: ut, *Tempus est nobis de illa vita agere,* pro *agendi.* *Tempus jam hinc abire,* Cic. *Consilium cepit omnem de se equitatum dimittere,* idem plane est ac *dimittendi vel dimissionis.*

Dativi; ut, *Ætas mollis & apta regi,* pro *apta regimini, sive rectioni.*

Accusativi; ut, *scripsit se cupere,* pro *suam cupiditatem.* *Da mihi bibere pro da posum.* *Habes dicere,* pro *dicendum;* *amo ludere,* pro *ludum.*

Ablativi; ut, *dignus amari, puniri,* pro *amore, pœna.*

Regitur Infinitivus, vel à Nominine, vel à Verbo, vel à Præpositione. A Nominine si dependeat, vicem obtinet Genitivi; ut, *Tempus accedere,* pro *accedendi, vel accessus.* *Avidi promittere bellum,* Stat. pro *avidis promittendi, vel promissionis.* Si vero dependet à Verbo, vicem obtinet Accusativorum; ut, *Ut maturarem venire,* Ter. pro *adventum.* A Præpositione autem regitur, cum absolvitur oratio per quod causale, vel quia. Ut, *Gratulor ingenium non latuisse tuum,* Ovid. pro *ob non latuisse,* hoc est, *quod non latuerit.* Eadem est ellipsis, cum Infinitivus subjicitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi mos nulli Latinorum magis familiaris est, quam Horatio. *Ut, Duvus componi. Celer irasci, & alia id genus.*

DE GERUNDIIS.

Gerundia five Gerundivæ voces, & Supina, regunt casus suorum verborum; ut,

Cicer. *Efferor studio videndi parentes.*

Ovid. *Utendum est ætate, cito pede præterit ætas.*

Virgilius, — *Sciatum oracula Phœbi missimus.*

Gerundia in di pendunt à quibusdam tum Substantivis, tum Adjectivis; ut,

Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?*

Idem,

Idem, *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*

Idem, *Aeneas celsa in puppi jam certus emendi.*

Poëtice Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. *Stœlium quibus arva tueri. Peritus medicari.*

Interdum non inveniuntè adjicitur Gerundii vocibus etiam Genitivus pluralis; ut, *Quam illorum videndi gratia me in forum consulissem.* Ter. *Dare crescendi copiam novarum. Concessa est diripiendû pomorum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his Præpositionibus, *A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro*; ut,

Cicero, *Ignavi à discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia utramque ab amando dictum est.

Cicero, *Ex defendendo, quam ex accusando uberior gloria comparatur.*

Consultatur de transeundo in Galliam.

Quint. *Recte scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.*

Plaut. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque Præpositione; ut,

Virgil. — *alitur visum, crescitque segendo.*

Scribendo disces scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his Præpositionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter*; ut, *Inter canandum hilares esse.*

Virgilius, *Ante domandum ingentes tollent animos.*

Cicero, *Locus ad agendum amplissimus.*

Idem, *Ob absolvendum munus ne acciperis.*

Veni propter te redimendum.

Cùm significatur necessitas, ponuntur citra Præpositionem, addito verbo est; ut,

Juven. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*

Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Vertuntur Gerundii voces in Nomina Adjectiva; ut,

Virgil. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*

Ad accusandos homines duci præmio proximum latrocinio est.

Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

PRius Supinum activè significat, & sequitur Verbum, aut Participium, significans motum ad locum; ut,

Ovid. *Spektatum veniant, veniant spectentur ut ipsæ.*

Milités suos missi specularum arcem.

Illà verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum:

At hoc Supinum in neutro-passivis, & cum Infinito *iri*, passivè significat; ut,

Plaut. *Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.*

Ter. *Postquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëtice

Poëticè dicunt: *Eo visere. Vado videre.*

Ponitur & absolutè cum verbo *Est*: ut,

Terent. *Actum est, ilices, periisti.*

Ovid. *Itum est in viscera terra. Cessatum est satis.*

Posterius Supinum passivè significat, & sequitur nomina Adjectiva; ut, *Sum extra noxam, sed non est facile purgatum. Quod factum factum est, idem est et dictum turpe. Qui pecunia non movetur, hunc dignum spectatu arbitramur.*

In istis vero, *Surgit cubitum; Redit venatus: Cubitum & venatum Nomina potius censenda videntur, quàm Supina.*

De Gerundiis & Supinis superius adnotatum est, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

T E M P U S.

QUE significant partem temporis in Ablativo frequentius usurpantur, in Ablativo rarè; ut,

Nemo mortalium omnibus horis sapit. Nocte latens mendæ. Id tempus areatus est Consul.

Hic Latini interdum utuntur Accusativo, qui regatur à Præpositione per expressâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se, Cic. pro eo tempore. At pius Aeneas per noctem plurima volvens, Virg. pro noctu.*

Quod si adsit particula *abhinc*, nunc Accusativo utuntur, nunc Ablativo: ut, *Interea mulier quadam abhinc triennium commigravit huc. Ter. Hærum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus, Cic. Sic falluntur cum Accusativum putant regi à verbo. Nam regitur à Præpositione ante, quæ per ellipsin desideratur. Quod si eodem *abhinc* apposito Ablativo addatur, regitur is casus à Præpositione in omisâ. Quod planius erit ex iis, ubi *abhinc* non apponitur. Ea enim particula si absit, semper utimur Ablativo. Ut, *Superioribus diebus veni in Cumanum, Liv. Ego mense Decembris mei Consulatus id feci, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpositione in; quæ sæpe etiam apponitur; ut, Quos tibi reponam in hoc triduo, Ter. Ea contra nos amba res faciunt in hoc tempore, Cic. Postremo & quâ in die parva perisisset foror, Ter.**

In nonnullis vero Ablativis, suppletur etiam defectus præpositione cum vel *de*; quæ & ipsæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum primâ luce ibo hinc, M. ac nocte censeo, Ter. Ubi Donatus ait de abundare. Recte si usum communem attendas. Sed si spectemus quid nativus sermo requirat, non cum adest Præpositio, ea redundat, sed cum abest, deficit.*

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum revera sint Ablativi; ut *mane venit, pro de mane. Item venire lucis, vesperi, tempori, integreque sit in luce, vel de luce, aut cum luce, &c.*

Quamquam hic Eclipsis videtur esse Præpositionis *per* vel *sub*.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accusativo interdum & in Ablativo efferuntur; ut,

Virgil.

Virgil. *Hic jam ter centum totos regnabitur annos.*

Idem, *Noctes atque dies patet atri janua ditis.*

Idem, *Hic tamen hâc mecum poteris requiescere nocte.*

Suet. *Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodum in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studui.*

Puer id ætatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendæ, vel calendarum.

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimitur, Accusativum non regi à Verbo, sed à Præpositione intellectâ *per* vel *intra*, & quandoque *ad* vel *ante*; Ablativum autem à Præpositione *in*.

Spatium Loci.

Spatium Loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius,

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres pateat cæli spatium, non amplius, ulnas.

Jam mille passus processeram. Absit bidui; subintelligitur spatium, vel spatio, itinere, vel iter.

Absit ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus & Ablativus, regitur à Præpositione intellectâ. Ac in Accusativo quidem supplendum *ad*, *per*, aut *circa*. Ut, *absit iter diei*, pro *ad iter*, vel *per*, aut *circa iter diei*. *Distat LXX passus*, pro *ad*, vel *per*, aut *circa LXX passus*. Ablativus autem regitur à Præpositione *à* vel *ab*, Velut si, *exercitus distare dixeris multis passibus aut stadiis*, pro *ab multis*. Itaque Græce interdum additur Præpositio *ἀπό*.

Appellativa Locorum &c.

Nomina appellativa, & Nomina majorum locorum adduntur ferè cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem *in loco*, *ad locum*, *à loco*, aut *per locum*; ut,

In foro versatur. Meruit sub rege in Gallia.

Virgilius, — *Ad templum non æque Palladis ibant Iliades.*

Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*

E Sicilia discedens, Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit; ut,

Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

At Genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellecto; ut,

in urbe, in oppido. Quia ipsa interdum exprimentur : ut, *Cassius in oppido Antiochia cum omni exercitu*, Cic.

Atque hic quaestio ejusmodi exurgit, an rectum sit dicere, *Vivit Amstelodami celebris Emporii*; vel *Degit Londini urbis inclita*. Sane is omnino solœcismus foret, quia dicendum *Amstelodami, celebris emporio*; *Londini, inclitâ urbe*, vel *In Amstelodami celebri emporio*, vel etiam in *Amstelodamo celebri emporio*. Ut Cicero, *Nam ibi natus est, loco nobili & celebri quondam urbe*. Fere autem additur Præpositio quoties appellativum diverſi casus proprio subditur. Ut, *Sed Neapoli in celeberrimo oppido*, Cic. *Alba confiterens in urbe opportuna*, Idem.

Porro ex his causam est cognoscere, cur similis interdum obtineat locutio in regionum & insularum Nominibus. Ut illo Maronis, *Creta jussit consistere Apollo*, proprie dixisset *in Cretâ*; sed figurate ait *Creta* pro *insulâ Creta*. Sic. *Casar cum audisset, Pompeium Cyprî visum*, Cæſ.

Hi Genitivi, *Froni, domi, militiae, belli*, priorum sequuntur formam; ut Terent. *Domi bellique simul viximus*. Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi*.

Sed omnia hæc elliptice dicuntur, planeque extuleris *domi bellique tempore*; item *tempore belli militiaeque*. At illud *domi est*, potius sic suppleas, *est in domi loco*. Nam rogante aliquo, *ubi*, vel *quo in loco* aliquis esset, respondebant simpliciter *domi*, ubi *ἀπὸ τοῦ ἐν* in loco intelligendum. Nimirum ut dicitur *Antiochia, & in oppido Antiochia*, ac quandoque in *Antiochiâ oppido*: itidem dixere, *domi*, pro *in domi loco* vel *solo*; proque eo *in domo*, ut apud Ciceronem, *In domo Casarii unus vir fuerit*. Vel cum Scioppio dicamus, integre esse in *adibus domi*; ut *domus* sit totum, *ades* vero dicantur singula conclavia, quomodo ea distinguere videtur Plautus. Imo illo quoque ante memorato *domi bellique*, si durius illud per *domi tempore* expleri videatur, pro *pacis tempore*; possis *domi bellique* sic supplere, *in domi adibus*, inque *militia tempore*, vel *in domi bellique loco*.

Sic quoque terra posuere pro *in solo*, vel etiam *in solum terra*. Ut, *Maxima cum vellet terra procumbere, quæſta est*, Ovid. *ubi terra regitur à Nomine solo*; quod quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *nam multus succensa loci ardens sola terra*. Atque hinc liquet, cum dicitur, *humi quid jacere*, valere in *solo humi*.

Domi non alios secum patitur Genitivos, quàm *Mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena*; ut, *Vescor, domi mea, non aliena*.

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ Declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Colchus an Assyrius, Thebis matris an Argis?*

Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum scribit*.

Livius, *Neglectum Anxuri præsidium*.

Cicero, *Cum una sola legione fuit Carthagini*.

Horatius, *Roma Tybur amo ventosus, Tybure Romam*.

Cic. *Quam tu Narbone mensas hospitium convoveres*.

Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ est Sycione*.

Sic utimur *ruri* vel *rure* in Ablativo; ut, *Ruri fere se continet*.

Perf. — *Rure paterno est tibi, far medicum*.

Atque hic est Ellipsis Præpositionis *in*; ut, *Ovidius natus Sulmonte*. integre
sic

fit, in *Sulmone*. Ac, ut sæpius ea Præpositio brevitatis & elegantię causa præteritur; ita quandoque, juxta nativum sermonem, apponitur. Ut, *Complures præterea naves in Hispali faciendas curavit, Cæsar. Cænantis apud Scopam in Cranone, quod est in Sicilia oppidum, nuntiatum est, &c. Val. Max. Nempe ut propemodum par hic ratio sit, ac in nominibus oppidorum quæ primæ sunt vel secundæ declinationis: quæ sæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpositione. Ut, Qui nunc Epheso est Ephesis carissimus, Plaut. Navis in Cajeta est parata nobis, Cic.*

Porro Præpositio non solum in iis præteritur, quæ diximus, sed aliis quoque. Ut, *Saxum antiquum ingens campo quod forte jacebat, pro in campo. Virg. Ibam forte viâ sacrâ, Horatius.*

Imo Præpositio quandoque in iis etiam omittitur quæ usitatius in Genitivo ponuntur. Ut, *humo & domo, pro humi & domi. Ut, Domo me contineo. Cic. Hunc quoque, ubi aut morbo gravis, aut jam senior annu defecit, abde domo, pro in domo.*

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accusativo; ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

Eo Londinam ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus & domus*; ut, *Ego rus ibo.*

Virgil. Ite domum satyra, venis Hesperus, ite capella.

Verisimile est Tullii ætate in hujusmodi locutionibus, ab iis, qui elegantię studerent omitti solere Præpositionem; eoque Grammaticos hoc loquendi genus præcepisse: Oratores tamen, ac historici eâ in parte hæud semper Grammaticis obsecuti sunt. Quare extra controversiam est, etiam cum Præpositio omittitur, accusativum regi non à Verbo, sed à Præpositione intellectâ. Ut cum dico *Romam eo*; integre sit, *eo ad Romam*. Quod vero Præpositio solet præteriri, id compendii & elegantię causâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Insularum nominibus Præpositio omittitur. Ut, *Rogas, quid veniam Cariam, Plautus. Herus meus me Etesriam misit, Idem. Proficisci Cyprum, Ter. Inde Sardiniam venit, Cic. Ingressus rursus iter Hellespontum pervenit, Liv. Imprimis vero Poëtæ sic loquuntur.*

Quandoque etiam in locorum Nominibus; uti sunt *villa, ager, mons, &c.* similia, Præpositio reticetur, idque potissimum à Poëtis. Ut, *Lavinæque venit Littora, Virg. Tollite me Teucri, quasçunque abducite terras, Id.*

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Nisi ante Roma profectus esses, nunquam relinqueres. Eboraco (sive per Eboracum) sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur *Domus & rus*; ut, *Nuper exiit domo. Ter. Timeo ne pater rure redierit.*

Dubium non est quin Ablativus iste regatur à Præpositione suppressâ. Ut, *veni Roma, Carthagine, ruri, domo, integre sit, Veni à Roma, à Carthagine, à ruri, à domo.*

Quæstio

Quæstio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illa Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut, *Interim ab Româ Legatus venisse nunciatum est*, Liv. *Valerium à Veii abducere exercitum jubet*, Idem. *A Brundisio nulla adhuc fama venerat*, Cic. *Ut ab Alexandria discederet*, Id. *Ab Epheso profectum*, Id. *A Bibone discessimus*, Id.

Impersonalium Constructio.

G E N I T I V U S.

HÆC tria Impersonalia, *Interesi, refert, & est*, quibuslibet Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cujâ*; ut, *Interesi magistratus tveri bonos, animadvertere in malos. Refert multum Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert teipsam nôsse.* Cic. *Ea cædes crimini possissimam datur ei, cujâ interfuit; non ei cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tanti, quanti, magni, parvi, quancunque, tanique, tantidem*; ut, *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrâ parvi interesi. Et, interesi ad laudem meam.*

Magna est affinitas Impersonalium, ut vocant, *interesi & refert*, cum verbis æstimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Substantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *interesi & refert* Substantivum; ut, *Reipublica semper interesse putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni, permagni, &c.* In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno, parvo, nihilo*; sic *interesi & refert* construuntur cum *meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, cujâ*.

Hic autem quæritur an hujusmodi Pronomina sunt Ablativi casus, Donatus enim Accusativum facit. Nam ad illud Terentii, *Quid tua malum id refert? quare, inquit, quomodo dicatur, Quid mea? Quid tua? an desad, ut sit, ad mea, ad tua.* Nec dicere possumus non loqui sic Latinos: Nam Plauti est, *Quid ad me, ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem nostram non video multum interesse.* Hæc evincere videntur *interesi, vel refert mea*, integre esse, *interesi vel refert ad mea negotia.* Quomodo ne ellipsis quidem erit, sed locutio propria. Illud enim *interesi meâ*, sic interpretantur plerique *est inter mea.* Sed Neutrum placet. *Refert* quidem si foret à Præpositione loquelari *re* primam corripere; quæ semper longa.

Priscianus vero vult *mea, tua, &c.* similia esse ablativos, atque addit, *subaudiri in re.* Quomodo legimus apud Plautum, *in re meâ est*, pro *refert vel interesi.* Atque hanc sententiam veram esse ex Iambico illo Terentii conficitur. *Etiam dotatis soleo C. Quid id nostra? P. Nihil.* Ubi metrum claudicabit, nisi *nostrâ* fuerit Ablativus. Ergo *mea refert vel interesi, valeat, refert vel interesi meâ gratiâ*, sive additâ Præpositione quæ desideratur, *meâ de gratiâ*, hoc est, *meâ de causâ.*

Ex his non obscurum erit, quomodo sit supplenda Ellipsis, cum in Genitivo dicitur *interesi vel refert natura, hominum, reipublica, magni, &c.* similia. Nam si *gratiâ vel causâ*, aut simile intelligitur in ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *causâ vel gratiâ*? nempe ut Græci solent intelligere *καὶ ἐν* vel *ἐν κα.* Quanquam possis cum Prisciano supplere *in re.*

DATI-

D A T I V U S.

In Dativum feruntur hæc Impersonalia, *Accidit, certum est, con-*
singit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, do-
let, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet,
stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat, pro otium est;
ut, *Convenit mihi tecum.*

Sallust. Emori per virtutem mihi præstat, quam per dedecus vitare.

Ovid. Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.

Terent. Doles dictum imprudenti adolescenti & libero.

A noverca malefit privignis. A Deo nobis beneficit.

Virg. Satis mihi casus renovare omnes; id est, fatuum est.

Impersonalia hæc Dativum adsciscunt, non ex natura sua, sed ex com-
muni verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

A C C U S A T I V U S.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, *Juvat, Decet, cum*
compositis, delectat, oportet; ut,

Me juvat ire per alium. Uxorem ades curare decet.

Dedecet viros muliebriter pigrari.

Cato, Patrem-familias vindicem non emacem esse oportet.

Impersonalibus non additur Accusativus nisi cum transitive sumuntur,
ut, *Forma viros neglecta decet.* At in exemplis hic allatis Accusativus con-
venit cum Infinitivo.

His verò, *Attinet, pertinet, spectat,* propriè additur Præpositio
ad; ut, *Mene vis dicere, quod ad te attinet? Spectat ad omnes bene*
vivere.

Quintilianus, Pertinet ad utramque partem.

His Impersonalibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pa-*
nitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget; ut,

Cic. Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum sue non panite-
ret. Tædet animam meam viæ meæ. Aliorum te miseret; tui nec mi-
feret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetque.

Causa hujusmodi sermonis est, non quod Impersonalia hæc Genitivum
regant: sed quia, cum conspiciendo & elegantia studebant Romani, No-
men omittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miseret me*
tui, dixerunt pro *tui causa*. Atque iis Accusativus additur ex natura transi-
tivorum.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in Personalia; ut,

Virgil. Non omnes arbuta juvant, humilescque myrica.

Ovid. Namque decet animos mollia regna suos.

Senec. Agricolam arbor ad frugem producta delectat.

K

Nemo

Nemo miserorum commiserescis.

Te non pudet istud? Non te hæc pudent?

Cœpit, incipit, definit, debet, solet, & potest, Impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt; ut,

Quint. *Ubi primum ceperat non convenire, questio oriebatur.*

Idem, *Tedere solet avaras impendii. Desinit illum studii tedere.*

Sacerdotem inscitie pudere debet.

Quint. *Perueniri ad summum, nisi ex principiis, non potest.*

Verbum Impersonale passivæ vocis, similem cum Personalibus passivis casum obtinet; ut,

Cæsar; *Ab hostibus constanter pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur; ut,

Virgilius, — *Strato discumbitur ostro.*

Verbum Impersonale Passive vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest; ut,

Statuer, id est, *sto, stas, fiat: stamus, statis, stant: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, Statuer a me, id est, sto: Statuer ab illis, id est, stant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur; ut,

Virg. — *Duplices tandem ad sidera patnas, Fatia voce refert.*

Idem, *Ubera lacte domum referens distensa capella.*

Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his usitator est Dativus; ut,

Terent. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.*

G E N I T I V U S.

Participiorum voces, cum fiunt Nomina, Genitivum postulant; ut,

Sallustius, *Alieni appetens, sui profusus.*

Cupientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pile.

Nempe Participia cum fiunt Nomina, naturam Substantivorum induunt. Nani *amans patria, valet amator patria.*

A C C U S A T I V U S.

Exosus, perosus, perosus, active significant, & in Accusativum feruntur; ut, Immundam segnitiam perosa.

Astronomus perosus ad unum mulieres.

Suetonius, *Perosus ignaviam suam.*

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passive significantia; ut, Germani Romanis perosi sunt.

Exosus Deo & sanctis.

Participia

Participia hæc, cum active sumuntur, Accusativum regunt ex communi structura verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia passiva.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, factus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum feruntur; ut,

Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*

Virgilius, — — *sate sanguine Divum.*

Idem, — — *quo sanguine cretus?*

Ovidius, *Venus orta mari mare præstat eunti. Terra editus.*

Atqui hic plane Ablativus regitur à Præpositione suppressâ.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

E*N* & *ecce*, demonstrandi Adverbia, Nominativo frequentius junguntur, Accusativo rarius; ut,

Virgil. *En Priamus, sum hic etiam sua præmia laudi.*

Cicero, *Ecce tibi factus nosser.*

Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phæbo.*

En & *ecce* exprobrantis, soli Accusativo nectuntur; ut,

En animum & mentem. Juvenal. *En habuim.*

Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & *ecce* nec Nominativum nec alium casum regunt: sed casus ad-ditus dependet à voce intellecta. Nam *En dextra fidesque*, valet *En est dextra fidesque*. *En turba*, valet *En, adest turba*. *En aras*, integre fuerit, *En, vides aras*. Sic *En hominem*, pro *videa*, vel *vides hominem*.

GENITIVUS.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum post se recipiunt.

Loci; ut, *Ubi, ubinam, nusquam, ed, longe, quò, ubivis, hucine*: ut, *Ubi gentium? Quo terrarum abiit? Nusquam loci invenitur. Ed impudentia ventum est, Ter. Ah minime gentium, non faciam.*

Hic Genitivus gentium festivitatis causâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per syllepsin, quia in iis significatio inest Nominis cum Præpositione. Ut, *longe gentium* integre sit à longo spatio, vel longo loco, à gentium loco. Ut Appuleius, *longe parentum exulavit*, pro *longe à parentum loco*. Similiter *ubi gentium pro quo in loco gentium*. *Nusquam loci* pro *nullo in loco*. At *interea loci*, integre est *inter ea loci illius negotia*. Item *huc vicinia* valet *ad hoc vicinia locum*: nam prisca *hoc locum*, æque ac *hac loca* dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementia pervenit*, pro *ad hoc negotium dementia*. At *eo impudentia*, valet *ea impudentia*,

pro *ad ea*, puta *negotia*. Nisi malis *eo* esse auferendi casum, ut *fignet in eo*. Idem iudicium esto de aliis.

Temporis: ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie*, ut *Nihil tunc temporis amplius quam flere propter eam*. *Pridie ejus diei pugnam iniurunt. Pridie calendarum, seu calendaras*.

Tunc temporis valet *tunc in temporis re*: Estque Pleonasmus, quia *tunc* sufficeret. Vel dicas *tunc* accipi pro *eo*, vel *illo in spatio*. At in *pridie ejus diei* Genitivus regitur à voce *die* quæ inest in *pridie*, quasi dicas *in die ejus diei* *præcessore*.

Quantitatis; ut, *Parum, satis, abunde*, &c. ut, *Satis eloquentiæ, sapientiæ parum. Abunde fabularum audivimus*.

Adverbia quantitatis naturâ suâ non regunt casum, sed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod est *res*. Ut, *sapientia parum* integre sit, *parum de re sapientiæ*. Quanquam *parum* natura est Adjectivum, ex *waves* eliso *v*; ut ab eodem est *paulum* *r* in *l* abeunte. *Parum* igitur & *paulum*, notant breve, vel *parvum*, & intelligitur *negotium*. Sic & dicere possis *abunde* esse naturâ nomen, & dici *abunde* & *abundis*, ut *necessis* & *neccessæ*: Immo naturâ suâ nomina sunt *magis* & *magæ*, *satis* & *sate*, unde *sat* per Apocopen. Quare non mirum si Genitivum additum habeant, cum naturâ sint Adjectiva, ac *res* vel *negotium* intelligatur.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat; ut Virgil. *Instar montis equum divinâ Palladis arte Edificans*. Just. *Mittitur Philippus solus, in quo instar omnium auxiliorum erat*. Ovid. *Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet*.

Atque hoc Nomen esse, alibi dictum. Unde Virgilius, *Quantum instar in ipso*: & Livius, *parvum instar*.

Hic apponitur interdum Præpositio *ad*; ut, *Vallis ad instar castrorum clauditur*.

Populus Romanus è parva origine ad tantæ magnitudinis instar emicuit.

D A T I V U S.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta sunt; ut, *Venit obviam illi*. Nam *obvius illi* dicitur. *Canit similiter huic*. Et, *Sibi inusulter vivis, Propinquus tibi sedet, quam mihi*.

Adverbia in hac structurâ imitantur Nomina; atque hic locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis attulimus; nempe omnia Dativum adsciscere, qui significet acquisitionem. Quem usum Dativi si quis attenderit, facile videat hoc regimen proprie dici non posse.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, vesperi*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum est primum. Luci occidit hominem. Vili ad vos afferri vesperi*.

Tempori, luci, & vesperi, Ablativos potius esse, alibi dictum.

A C C U S A T I V U S.

Sunt quæ accusandi casum admittunt Præpositionis unde sunt profecta; ut, *Castra propius urbem moventur.*
Sallust. *Proxime Hispaniam sunt Mauri.*

Accusativus hic plane regitur à Præpositione ad intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cedò, flagitantis exhiberi, Accusativum regit; ut,
Terentius, *Cedò quemvis arbitrum.*

A B L A T I V U S.

Adverbia diversitatis, *Aliter, secus;* & illa duo, *Ante, post,* cum Ablativo non raro inveniuntur; ut, *Multo aliter. Paulo secus. Multo ante. Longo secus. Virgil. — longo post tempore venit. Paulo post.* Nisi & ipsa Adverbia potius censenda sunt.

Ablativi hi non ab Adverbiis, sed à Præpositione à vel simili suppressa dependent.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut ante præceptum est; ut,

Accessit propius illo. Optime omnium dixit.
Cic. *legimus, Propius ad deos, & propius à terris.*

In Adverbiis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & superlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpositione præ intellectâ. Genitivum autem ab *ex numero* suppresso.

Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo, junctum reperitur; ut,

Livius, *Paulo plus trecenta vehicula sunt amissa.*

Idem, *Hominum eo die caesa plus duo millia.*

Plus quam quinquaginta hominum ceciderunt.

Abierat acies paulo plus quingentos passus.

Terentius, *Dies triginta, aut plus eo, in nave sui.*

Plus adjectivum est, & nullum regit casum, sed si Nominativus sit, ad convenientiam pertinet; sin casus obliquus, regitur à Nomine, aut Verbo, aut Præpositione intellectâ.

• Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia interdum Indicativis interdum verò subjunctivis Verbis apponuntur; ut,
Virgil. *Hæc ubi dicta dedit.*

Terent. *Ubi nos leverimus, si voles, levato.*

Virgil. *Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.*

Idem, *Cum canerem reges & prœlia, Cynthius ævum vellit.*

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Donec pro quamdiu indicativo gaudet; ut,

Ovidius, *Donec eram sospes.*

Idem, *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit; ut, Virgil. *Cogere donec oves stabulis, numeramque referre jussit.*

Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta sit.*

Dum, de re præsentis non perfecta, aut pro quamdiu, fatendi modum poscit; ut,

Terent. *Dum apparatus virgo in conclavi.*

Idem, *Ego te meum dici tantisper volo, dum quod te dignum est facis.*

Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo necitur; ut, Dum profun tibi. Dum ne ab hoc me falli conperiam.

Dum pro donec, subjunctivo tantum; ut,

Virgil. *Tertia dum Latio regnantem viderit ætas.*

Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur; ut,

Quoad expectas consubernalem? Cicer. Quoad possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, quoad exercitus huc mittatur.

Simulac, simulatque indicativo & subjunctivo adhærent; ut,

Simulac belli patiens eras.

Virgilius, — *Simulatque adoleveris ætas.*

Quemadmodum, ut, utrumque, sicut, utrumque modum admittunt, ut Eras. Ut salvabis, ita & resalvaberis.

Ut sementem feceris, ita & metes.

Ut pro postquam indicativo jungitur; ut,

Ut ventum est in urbem.

Quasi, cum, tanquam, perinde-acsi, haud-secus-acsi, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur; ut,

Tanquam feceris ipse aliquid.

Terentius, *Quasi non viderimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus; ut,

Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur; ut,

Virgilius, *Ne servi magna sacerdos.*

Terentius, *Ecce nebulo magnus est, nè metuas.*

Ne pro non cæteris modis infervit.

Adverbia, accedente casu, transeunt in Præpositiones; ut,

Juven. *Cautabis vacuus coram latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM CONSTRUCTIONE.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus necitant; ut *Socrates dicitur Xenophontem & Platonem. Usinam calidus esset, aut frigidus.*

Albus an ater homo sis, nescio. Est minor natu quàm tu.

Nemini places nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnat, vel aliud polcat; ut,

Eni librum centussis & plaris. Vixi Rome & Venetiis.

Horatius, In Metu descendas iudicis aures, & patris, & nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant; ut,

Resfo stat corpore, despicisque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora; ut,

Ter. Nisi me lætasses amantem, & vana spe produceres.

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Est, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos læpius postulant.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentius; ut,

Est nihil novi assereretur. Quanquam animus meminisse horret.

Virgil. Quamvis Elysiis miretur Græcia campos.

Ovid. Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,

Nil tamen attuleris, ibis, Homere, fasas.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro *postquam*, *numquam*, *priusquam*, & indicativis & subjunctivis adherent; ut, *Quod redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non quod odio habeam, sed quod amem. Aliud honestum iudicas, quàm quod Philosophi statuunt. Plinius. Gravis accusas, quam patitur sua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at *si* pro *quamvis*, subjunctivo tantum; ut *Ter. Redeam? non si me obsecret.*

Siquis, tantum indicativo; ut, *Siquis adest.*

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut, *Virgil. Dicite (quandoquidem in molli confedimus herba)*

Quoniam mihi non credis, ipse facio periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut, *Danda est huic venia, quippe egrotat.*

Si addideris *qui*, utrumque admittit modum; ut,

Non est huic danda venia, quippe qui jam bis pejeravit, sive pejeraverit.

Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat; ut Scelus es, qui huic credas.

Cum pro quamvis, pro quandoquidem, vel quoniam subjunctivis semper adhæret; ut, Cicero, Nos, cum præcipi nihil posse dicamur, tamen aliis de rebus differere solemus.

Virgil. Cum sis officiis, Gradive, virilibus aptus.

Cum & tum, item cum geminatum, similes modos copulant; Est autem in cum, quiddam minus, atque ideo in priorè clausulæ parte statuitur; in tum, quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte colloquatur; ut,

Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis Marcellum.

Odus tum literas, tum virtutem.

Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virgil. Superas ne, & vocatur auræ Æthereæ?

At cum accipiuntur dubitative aut indeclinite, subjunctivum postulant; ut, Vise num redieris.

Nihil refert feceris ne an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne, non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur; ut,

Ter. Filium perduxere illuc secum, ut una esset, matrem.

Idem, Te oro Dave, ut redeat jam in viam.

Idem, Memo ne subsitet hospes, id est, ne non subsitet.

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo teritur; ut,

Ut omnia contingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi sciendum, ut qui toties se jelleris.

Ut qui solus relictus fueris.

Ut pro postquam, pro quemadmodum vel sicut, & interrogativum, indicativis necitur: ut,

Cic. Ut ab urbe dicepsi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.

Idem, Credo ut est dementia.

Horatius, Ut valet? ut meministi nostri?

Quanquam de hoc in Adverbii quoque Constructione paulò supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRæpositio subaudita interdum facit ut addatur Ablativus; ut,
Habeo te loco parentis, id est, in loco.

Apparuit illi humana specie; id est, sub humana specie.

Discessit magistratu, id est, à magistratu.

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italiâ Teucrorum avertere regem.*

Prætereo te insalutatum.

Idem, — *emoti procumbunt cardine postes.*

Idem, *Detrudunt naves scopulo,*

Verba composita cum *A, ab, ad, con, de, è, ex, in,* nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinnerunt à viris.*

Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cicer. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.*

Cum ex insidiis evaseris.

Terentius, *Postquam excessit ex ephebis. In Rempublicam cogitatione curaque incumbe.*

In pro erga, contra, ad, Accusativum habet; ut,

Virgil. *Accipis in Teucros animi tui mentemque benignam.*

Idem, *Quid meus Aeneas in te committere tantum?*

Quid Troës potuere?

Idem, *Quò te Mari pedes? an, quò via ducit, in urbem?*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur; ut,

Virgil. *Esique locus partes ubi se via findit in ambas.*

Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*

— *amar mihi crescit in horas.*

In, cum significatur actus in loco, Ablativum postulat: ut,

Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatar in ignibus aurum:*

Sub, pro ad, per, & ante, Accusativo innititur; ut, Sub umbram properemus. Liv. Legati fere sub id tempus ad res repetendas missi; id est, pro id tempus.

Virgilius, — *sub noctem cura recurat; id est, paulò ante noctem, vel infante nocte. Alias Ablativum admittit; ut,*

Quicquid sub terra est, in apricum proferes atas.

Virgilius, — *sub nocte silenti, id est, in nocte silenti.*

Supra pro ultra, Accusativo jungitur; ut,

Virgil. — *super Garamantas & Indos proferes imperium.*

Super pro de & in, Ablativo; ut,

Tacit. *Multum super ea re variusque rumor.*

Virgilius, *Fronde super viridi.*

Subter, uno significatu utrique casui apud Authores jungitur; ut,

Liv. *Pugnam est super subterque terras.*

Virgil. — *omnes Ferre liber subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet Ablativo & singulari & plurali: ut,

Pube tenus. Pectoribus tenus.

At Genitivo tantum plurali: ut, Crurum tenus.

Præpositiones cum casum amittunt; migrant in Adverbia; ut,

Virgil. — *longo post tempore venit.*

Idem, *Pone subis conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem, — *coram quem quaeritis adsum Troius Aeneas.*

INTER-

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

Interjectiones non raro absolute, & sine casu ponuntur; ut,
Virgil. *Spem gregis (ah!) silice in mada commixa reliquis.*

Terentius, *Quæ (malum!) dementia.*

O exclamantis, Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur;
ut, *O festus dies hominis.*

Virgil. *O fortunatos nimium, bona si sua norint, Agricolas!*

Idem, *O formose puer, nimium ne crede color.*

Heu & *pro*, nunc Nominativo, nunc Accusativo adhaerent; ut,

Heu pietas! Virgil. *Heu prisca fides!* Idem, *Heu stirpem invisam.*

Terent. *Pro Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem, *Pro Deum atque hominum fidem!*

Pro sancte Jupiter! apud Plaut.

Hei & *va*, Dativo apponuntur; ut,

Ovid. *Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis!*

Terent. *Vae misero mihi, quanta de spe decidi!*

Interjectiones nullum naturâ suâ casum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet: nimirum à voce aliquâ, quæ, ut plenus sit sermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel istiusmodi sit ut *causus* etiam sine Interjectione consistat. Sic *O festus dies hominis!*, integrè erit, *O quam est festus dies hominis. O fortunatos!* valet, *O quam dicamus vel credamus fortunatos!* In tertio Vocativus non regitur ab Interjectione, sed præ se sufficit. *Heu pietas!* integrè erit, *heu quanta est hac pietas! Pro Deum atque hominum fidem*, suppleas addendo *imploro vel obsecro*.

At in iis *vei mihi*, & *va mihi*, Interjectio ponitur loco nominis, cum signantis affectum, cujus Interjectio significationem habet. E. g. *va* est Interjectio comminantis triste aliquid, & sæpe funestum. Ergo ponitur pro *magno malo*. Proinde *va tibi* significat *magnum malum sit tibi*.

DE SYNTAXI FIGURATA.

Postquam egimus de Syntaxi analogâ, sive regulari, hoc est eâ, quæ sequitur nativam loquendi formam, regulisque artis maxime communibus consentanea est: superest dicamus de Constructione Figurata; sive irregulari, quæ quidem consuetudini convenit rectè loquentium; à nativâ tamen ac primigeniâ loquendi forma recedit, uti & à simplicissimis maximeque communibus artis regulis. Ita ut, si eam conferamus cum nativâ & simplicissima locutione, aliquid reperias vel deesse, vel superesse, vel immutari, vel transponi.

Atque hinc omnes figurarum species cum doctissimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipsin*, *Pleorasmum*, *Syllepsin*, & *Hyperbaton*. Quibus subiecimus *Hellenismum*, sive Constructionem Græcam, quæ fit, cum à Latina consuetudine recedentes, imitamur Græcos. Quod autem *Antiprositum*, sive *Enallagen* spectat, ostendemus eam non minus superfluum esse quam

quam alias hic omiffas ; & nullam effe loquendi formam quæ non ad aliquam ex his commode fatis reduci poffit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, quæ dicitur Ellipsis.

Figura prima vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Effique duplex. Primò, cum aliquid in oratione de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expreffum, vel in eodem fenfu, vel in diverfo, & vocatur *Zeugma*.

Porro, ut primum Ellipseos genus plenius innotefcat, Canones fequentes diligenter obfervandi funt.

I. De Verbo subintellecto.

Canon I. Omnis Oratio conftat ex Nomine & Verbo. Quare fi Verbum non exprimitur, neceffario subintelligi debet.

Hinc patet *Appofitionem* vulgo dictam, effe Ellipseos genus ubi intelligitur Verbum Subftantivum. Ut, *Anna foror*, pro *Anna ens foror*, vel (quia Participium non eft amplius in ufu) *qua es foror*. *Urbs Athenæ*, pro *urbs qua eft*, vel *dicitur Athenæ* ; Quemadmodum dixit Cæfar, *Carmonenfes*, *qua eft firriffima civitas*.

Porro Appofitio interdum eft plurium vocum, cum quali oratio adtexitur, illuftrandi caufa, ut, *Donarem tripodas, præmia fortium*. *Vicina cogi, ut quamvis avido parerent arva colono* — *Gratum opus Agricolæ*, Virgil.

Sæpe autem ad appofitionem referunt ea, quæ ad naturam adjectivorum proxime accedunt ; ut, *Homo fervus, Villor exercitus, Nemo homo*, &c.

Eft etiam ubi Verbum alias intelligitur. Ut, *In Pompeianum cogito*, Cic. fupple *ire*. *Dii meliora*, fupple *faciant*. Potiffimum autem Verbum Subftantivum ; ut, *Sed vos qui tandem*, fupple *eftis* ? Cujus generis plura habes in Sylvulâ fecundâ fequenti.

II. De Nominativo subintellecto,

Canon II. Omne Verbum ante fe habet Nominativum expreffum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potiffimum modis.

1. Cum eft primæ vel secundæ perfonæ ; ut, *Amavi te, quo die cognovi*, Cic. fupple *ego*. *Quid facis* ? fupple *tû*, &c.

2. In verbis, quæ homines communiter refpiciunt ; ut, *Amant, ferunt, prædicant, nempe homines*.

In verbis, quæ vulgo impersonalia dicuntur ; ut, *vivitur*. fupple *vita*. Nam fi *vivere vitam* rectum eft, rectum quoque erit *vivitur vita*. Siquidem accufativus poft Verbum Activum femper reddi poffit per Nominativum cum paffivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccatum*. Ut apud Ciceronem *quo in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud Ovid. *Noctes vigilantur amara*. Sic *feftinatur*, puta *res* vel *fuga* : ut apud Virgil. *Fefinate fugam*.

Huc refer verba naturæ, five exemptæ quæ vocant actionis, ut, *pluit, tonat, fulgurat, ningit, lucefcit*, in quibus subintelligitur *Deus*, *Cælum*, vel *Natura*, aut nomen ejufdem originis, ut *pluvia, nix, lux*, &c.

III. De Accufativo subintellecto poft Verbum.

Canon III. Omne Verbum activæ fignificationis habet poft fe accufativum expreffum vel subintellectum.

Sæpe

Sæpe autem supprimitur Accusativus, & potissimum ante relativum qui, qua, quod, ut *Facilius reperias (supple homines) qui Romam proficiſcantur, quam ego qui Athenas.* Vide quæ super hæc se diximus in Regula de Accusativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, sæpius intelligi post Verbum, & Accusativi locum supplere. Ut cum dico, *currit*, intelligitur *cursum* vel *currere*, quod tantundem est. Sic *pergit*, puta *pergere*. Quomodo dixit Plautus, *pergiu pergere*. Et Terentius, *Pergam ire domum*. Sic apud Græcos *ἔπειθον* dixit *dicere*, & similia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris; ut *lectum est*, *legendum erit*, supple *legere*; ut alibi dictum.

Canon IV. De Infinitivo per se posito, & Verbo à quo regitur subintellecto.

Canon IV. Quoties Infinitivus per se in oratione occurrit, Verbum à quo pendear subintelligi debet, puta *capit, solebat*, aut simile. Ut, *Ego illud scdulo negare factum*, Ter. supple *capit*. *Facile omnes perferre ac pati*, Id. *puta solebat*.

Hoc Poëtis & Historicis familiare est, quanquam & apud Ciceronem occurat. *Galba autem multas similitudines asserre, multaque pro aq̄itate dicere.*

Aliquando etiam Participium reticetur. Ut, *Divitiacus complexus obſerare capit, ne quid gradibus in fratrem statueret: scire se illa esse vera, &c.* *Cæsar, pro dicens se scire.*

Canon V. De Adjectivo per se posito, & Substantivo intellecto.

Canon V. Omne Adjectivum habet Substantivum suum expressum vel suppressum. Sic in his *juvenis, servus, &c.* subintelligitur *homo*: in *bubula, & fucilla, &c.* intelligitur *caro*: vide plura hujusmodi in Sylvula sequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur *negotium*, quod apud veteres tantundem erat ac *res*; ac *περὶ γυμνα* apud Græcos, *verbum* apud Hebræos:

Ita eo usus Cicero, *Tentis illa, lentum negotium*. Et alibi, *ad tanti belli opinionem, quod ego negotium, &c.* Imo sæpiſſime apud eundem *res & negotium confunduntur*. Ut, *Ejus negotium si velim suscipias, ut si esset res mea*. Et alibi, *Rerum autem omnium nec aptius est quidquam ad opes tuendas quam diligere, nec alienius quam reddere: ubi aptius & alienius supponant negotium, quamvis respiciant res, quo tanquam synonymo antea usus est*. Sic in isto. *Ecce erunt, in istum adusuram, à quo mea longissime ratio voluntasque abhorrebat, nempe à quo negotio Accusationis, juxta Alconium*. Sic in hoc Terentii, *Ultimam hoc sit modo defunctum*. Quo loco Donatus, *Hoc, id est negotium, id est, raptus virginis*.

Nec soli sic Grammatici veteres suppleant, sed ipsi etiam scriptores classici addunt sæpius. Ut Horatius, *Aliena negotia curro, excussus propriis*; elliptice exultit Terentius, *Aliena ut cures*.

Quare cum dicitur *risto lupus stabulis: Varium & mutabile semper femina*, frustra resolvunt Grammatici, *per res tristis, res mutabilis*, cum *negotium eodem fungi possit officio*.

Porro subintelligitur etiam *negotium*, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, *Non est quod gratias agas, hoc est, non est negotium, vel nullum est negotium propter quod gratias agas*. Sic Classe *virisque potens, per que fera bella geruntur*, Ovid Et similiter, *Lunam & stellas que tu fundasti, nempe que negotia*. Perperam itaque Grammatici hic syllèpsim statuunt, & ex eo neutrum genus in inanimatis masculino & feminino dignum esse contendunt, cum tantum

tantum supprimatur *negotium*; quodque pariter in rebus animatis reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vilia habere*, Tac. hoc est, *vilia negotia* Et *Ductores Danaum delecti prima virosum*, Lucret.

VI. De Antecedente subintellecto.

Canon VI. Omne Relativum respicit Antecedentem, cujus locum tenet. Quare ellipsis statuenda est, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & consequi debet, tantum præcedit; ut, *Est pater quem amo*, pro *quem patrem amo*.

Atque hæc gemina est, cum utrobique reticetur. Ut, *sunt quos arma delectant*. Sed de his satis dictum est in Syntaxi regulari.

VII. De eo, quod intelligitur, cum Genitivus sequitur Adjectivum vel Verbum.

Canon VII. Quoties Genitivus construitur cum Adjectivo aut verbo, vel est Hellenismus & pendet à Præpositione, vel Nomen aliquod generale subintelligitur.

Atque hoc potissimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Substantivum *negotium*, vel *tempus*, aut simile; ut, *Ultimum dimicationis*; Liv. *puta tempus*. *Amara curarum*. Hor. *nempe negotia*.

2. Cum reticetur correlativum; ut, *Sophia Septimi*, Cic. *nempe filia*. *Hæloris Andromache*, Virg. *supple uxor*.

3. Cum reticetur *causa* vel *ratione*, ut apud Græcos, *ἴσχυα* vel *χάρις*. Ut, *Cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, *puta causâ*.

4. Cum Genitivus additur Præpositioni locali; ut, *Ad Castoris*, Cic. *in Veneris*, Plaut. *nempe adem*. Sic *Per Varronis*, *supple fundum*. *Ex Apollodori*, Cic. *puta Chronicis*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Est regis*, *puta officium*; *astimare litis*, *nempe causâ*. *Absesse bidui* *puta itinere*. *Accusas furti*, *supple criminis*. *Est Roma*, *puta in oppido*. Et similia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. De eo quod subintelligitur, cum Accusativus per se ponitur.

Canon VIII. Omnis Accusativus regitur vel à Verbo Activæ significationis, vel à Præpositione, (nisi conveniat cum Infinitivo; ut, *me amare*.) Quare ubi Verbum reticetur, defectus suppleri debet. Ut, *me miserum*, *puta sentia*.

Sæpe autem Præpositio reticetur. Ut, *Eo spectatum ludos*, pro *ad spectatum*. *Pridie Calendas*, pro *ante Calendas*. Vide Sylvulam tertiam.

IX. De eo quod subintelligitur, cum Ablativus per se ponitur.

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpositione expressâ vel intellectâ. Hujus exempla habes in Sylvula sequenti.

X. De duobus aliis Ellipseos generibus maxime observandis.

1. Nominativus qui cum verbo consentiat, sæpissime reticetur, & ex sensu periodi supplendus est. Ut, *Cujus belli cum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset*, &c. Corn. *Nepos*, pro *eoque is cum exercitu profectus esset*. Sic *Id cum factum multi indignarentur, magnaue esset invidia Tyranno*, *Id*, pro *magnaue id factum esset invidia*. *Dum equites preliantur, Brutus cum peditibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, postremam Romanorum aciem invadunt*; Sall. pro *neque is aderant*.

2. Verbum sæpius desideratur ex sensu itidem orationis supplendum. Ut,

Ut, *Disce puer virtutem ex me verumque laborem, Fortunam ex aliis, Virg.* ubi fortunam regitur ab opera, *pete, vel simili intellecto, & non à disce.* quia fortuna non discitur. *Sio Sacra manu, victosque Deos, parvumque nepotem ipse trahis, Id. ubi trahis respicit tantum nepotem, & sacra & Deos, reguntur à portis vel simili suppresso.*

Similiter in illo *Epistodem, Ne tennes pluvia, rapideve potentia Solis Acrior, & Borca penetrabile frigus adurat; ubi nocent intelligendum cum quo tennes pluvia consentiat.* Sic in illo *Ciceronis, Fortunâ, quâ illi florentissimâ, nos duriori consiliati videmur.* Ubi *consiliati* respicit tantum secundum membrum, & *ufi* in priori intelligitur.

XI. De aliis particulis subintellectis.

Sæpenumero contingit, ut *magu* vel *potius* supprimatur. Ut, *Tacita semper est bona mulier, quam loquens, hoc est, magu bona. Oratio fuit precibus quam iurgio similis, Liv.* hoc est *magu similis.* Si quisquam est qui placere cupiat bonis, quam plurimû, nempe, bonis potius quam plurimis.

Cum simul intelligendum ac vel atque. Ut, *At simul Heronem laudes & facta parentis, Jam legere & qua sit poteris cognoscere virtus.* Et illo *Ciceronis, Itaque simul exsurrexisti sumus, visa illa contemnimus.*

Si supprimatur in isto, *Tu quoque magnam partem opere in tanto, sineet dolor, Icare haberes, Virgil.*

Ut non sumitur pro *quamvis*, ut vulgo putant, sed intelligitur *esto* vel *fac.* Ut, *Protinus ut redeas, facta videbor anus, hoc est, esto ut statim redeas, tamen, &c.*

Utique nec pro *utinam.* Nam isto *Terentii; Ut, Syrus, te magnus perdat Jupiter,* intelligitur *oro* vel *precor* ut.

Cum dicitur *cave* *cedas; faxis, &c.* reticetur *ne:* Quomodo dixit *Cicero, Nonne caveam ne scelus faciam.*

Quin & modus *Potentialis, sive Concessivus* dictus, resolvi potest per *Ellipsin;* ut, *frangas potius quam corrigas, hoc est, fiet potius ut frangas. Vicerit, id est, esto ut Vicerit. Obst, prosit, nihil curant, pro an obst, &c.* Sic *Bono animo sis, integre erit, fac ut sis bono animo. Ames, legas, moneo te, ut, vel fac ut ames, legas.*

Post non modo, non solum, non tantum, sæpe intelligitur *non.* Ut, *Alexander non modo parvus, sed etiam liberalis, hoc est, non modo non parvus. Ita ut non modo civitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant, Cic. Non modo illi invidetur avari, verum etiam favetur, Idem.*

Particula nempe sæpe supprimitur. Ut, *Sic video Philosophis placuisse, nihil esse sapientis prestare nisi culpam, Cic. Pro nempe nihil esse, &c.* Hoc vero ex quo suspicio nata est, *me quasvisse aliquid in quo te offenderem, translativum est, Id est, nempe me quasvisse, &c.*

Ex prædictis Canonibus, de cæteris Ellipsis generibus iudicium esto. Verum quia voces ad supplendum defectum necessariz, interdum non ita obvix sint, tres Sylvas adjiciemus quibus Nomina, Verba, & Præpositiones in Constructione omittiz exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus quæ in Auctoribus Latinis reticentur.

Ades, reticetur, cum dicitur *est domi* hoc est, *in ade domi.*

Es, intelligitur in isto, *Ratio vel tabula accepti & expensi;* uti cum

dicitur, *parvi pendo, non sum solvenda.*

Ambo, cum dicitur, *Mars & Venus capti dolis, Ovid. Castor & Pollux alternis orientes & occidentes. Nisi ma-*

vis

- vis ad syllepsin referre, quia duo singularia plurali æquipollent.
- Amnis*, in *confluens, profluens, torrens, fluvius*.
- Animi*, cum dico, *Rogo te ut boni consulas*, hoc est, *ut statuas hanc rem esse boni animi*.
- Ars* vel *scientia*, cum dicitur *Medicina, Musica, Rhetorica, &c.*
- Arvum*, cum dicitur *novale*, *Culta novalia*, Virg. At cum legitur *tonfas novales intelligitur terras*.
- Bona*, cum dicitur *Homo frugi*. Nam veteres dixerunt *bona frugū*, postea *bona frugi*, & tandem *frugi*.
- Campum*, cum dicitur, *per apertum ire*.
- Carcer*, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Pistrinum, Tullianum, &c.*
- Causa* deficit, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertatis habet*, Sall. *Successorum Minerva indoluit*, Ovid. *Integer vita scelerisque purus*, Hor. &c.
- Caro*, in *agnina, bubula, caprina, ferina, suilla, &c.*
- Castra*, in *Stativa, Hyberna*.
- Centena* intelligitur, cum dico; *debet decies, vel decies seferium*.
- Clitellas* deest, cum dicitur *imponere alicui*, nam proprie significat, *trahere aliquem asini more*.
- Cælum* vel *tempus*, in *serenum, nubilum, purum, &c.*
- Consilium*, in *arcantum, secretum, propositum*. *Perstat in proposito, &c.*
- Copia*, cum dico, *Eges medicina, abundans pecuniarum*.
- Corona*, cum dicitur, *Civica donatus. Muralem, obsidionalem adeptus, &c.* Item in *serta*. Uti in *sertum coronamentum*, quo post Catonem usus Plinius.
- Crimine* vel *actione*, cum dico *Furti damnatus, repetundarum pæsulatus, &c.*
- Dies*, cum dico, *illuxit, vel meus est natalis, &c.*
- Dii* deest in *superi, inferi*. Item in *manes pro mani*, id est, *boni*.
- Domus*, in *Regia & Basilica*.
- Domum*, cum dico, *Uxorem duxit*.
- Extra* cum dicitur *Casa & porrecta*; ut apud Ciceronem, *Nequid inter casa & porrecta oneris nobis addatur aut temporis*.
- Facultas*, vel *potestas*, cum dico, *Cernere erat*. *Non est te fallere cui-*
- quam, &c.* Sic quoad ejus *facere poteris*, Cic. *supple facultatem*.
- Festa*, in *Bacchanalia, Saturnalia, Agonalia, & similibus*.
- Fini*, in *hætenus, quatenus*. Nam integre sit *hac fine tenus*.
- Frumenta*, in *sata*; uti *fruges in sata*.
- Funera*, in *justa, suprema, solemnia*.
- Homo*, in *adolescens, amicus, juvenis, maritus, nuncius, servus, socius, & similibus*. Et in his, *miser sum, saluus sum*. Uti in *optimates, magnates, mortales, Germani, Galli, &c.*
- Ingenium* vel *institutum*, vel *morem*, in istis, *Antiquum obrinet*, Plaut. *Nunc cognosco vestrum tam superbum*, Ter.
- Is* pro *talui* vel *tantus* sæpe reticetur; ut, *Homo improbus, sed cui paucos ingenio pares invenias, pro is cui*.
- Iter*, in istis, *quo pergit, quo tendis?* Virgilius integre dixit. *Tendit iter velis, portumque relinquit*.
- Judices*, cum dicitur, *mittere in Consilium*, ut apud Ciceronem, *Testibus editu ita mittam in consilium, ut, &c.*
- Judicio* vel *jure*, in *falso, merito, immerito*, quæ vere adjectiva sunt.
- Lapis*, in *molaris*.
- Laudem*, in isto, *cur mihi detrahit?*
- Liber*, in *annali, & diurnus*. Sic *Annales*, puta *libri*; *pugillares*, *supple libelli*.
- Lineas*, cum quis dicitur *ad incitas redactus*. Lucilius apud Nonium pro eo dixit, *ad incita*, ubi loca intelligitur.
- Literas*, in isto Plauti, *Hodie in ludum occæpi literarium, ternas jam scio*. Intelligit tres literas. A, M, O, unde Verbum *amo* constat. Sed hic *litarum* vox cognoscitur ex eo quod proxime de ludo literario antecessit. Est vero cum pro *Epistola* sumpta penitus reticetur. Ut in isto Cic, *Triduo abs te nullas acceperam*.
- Locus*, cum dicitur, *Hic senex de proximo*. *Ab humili* (puta loco) ad *summum* (sup. locum.) *In medium*; *Convenerunt in unum, &c.* *Primo, secundo, tertio, &c.* *supple loco*.
- Loca*, in *æstiva, hyberna, stativa, pomaria, rosaria, supera, infera, &c.*
- Ludi*, in *Circensēs, Megalesi, seculares, funebres, &c.*
- Malum*, cum dico, *Caveo tibi, timeo, tibi:*

Metuo à te, de te, pro te, &c. Sed *cave-re malo, integre crit, cavere se à malo.*
Mare, in profundum, altum, tranquillum.
Menſis, in Januarius, Aprilis, October, &c.
Modia, cum dicitur millia frumenti.
Modo, in perpetuo, certo, &c.
Mortem, cum dicitur, obit.
Navim, in istis, solvit, conscendit, appulit.
Negotium. De eo dictum in Canonibus generalibus. Amplius autem notandum nomen hoc subintelligendum in, tanto, quanto, aliquanto, hoc, eo, quo, multo, paulo, nimio. Nam multo doctior integre est multo negotio doctior. Sic cum dico, qui fieri potest? qui est Ablativus, pro quo, hoc est, quo modo, vel quo negotio.
 Porro in id, quid, vel aliquid, deest negotium: quippe naturâ suâ adjectiva sunt, ut in illo Terentii, *Andria id erat illi nomen.* Et isto Plaut. *Quid est tibi nomen? Nisi occupo aliquid mihi consilium.*
 Imo cum quid regit Genitivum negotii, supponit negotium pro Substantivo suo: ut *Viden' egestas quid negotii dat homini misero mali, Plaut.* pro *quid negotium mali negotii, &c.* Ubi quid negotium negotii, idem est ac *qua res rei, vel rerum* apud eundem autorem. *Summum Jovem obtestor, inquit Menechmus, cui, quâ de re, aut cui rei rerum omnium, respondet senex.*
Numus, vel nummus, in Denarius, quinarius, &c.
Nuntium, cum dicitur, Obviam illi missimus.
Nux, in avellana, juglans, pinea, persica, castanea.
Officium, cum dico, non est meum. Vel Regium est bene facere. Et in illo, Est Regis, &c.
Opera, in Bucolica, Georgica, Rhetorica, &c.
Opus, cum dicitur, Hoc non solum laboris, verum etiam ingenii fuit.
Oratio, in prosa, à prorsâ quod valet rectâ, cui opponitur versa. Sic prorsâ limitas apud Festum. Et prosa, pexa tunica, rûsû iûctor, ut est in Glossis.
Osium, in posticum.
Oves, in bidentes, fata. Ideo bidentis

muliebre. At virile idem, si jungatur cum verre, ut apud Nonium, bidenti verre.
Pars, in antica, postica, decima, quadragesima, primas, secundas, &c. Non posteriores feram, Ter. Ei secundas defert. Quint. supple partes. Sic pro rata, pro virili, puta parte.
Pasus, cum dico, ire duo millia, Mart. Latitudo septingentorum millium. Cæſ.
Puer, vel puella, in infans, nam adjectivum est; unde apud Val. Max. reperitur puerum infantem, qui loqui non potuit.
Raſter, in bidentis, tridentis, &c.
Ratio, in expensa, impensa, summa; uti rationes, in conturbare.
Rem familiarem, cum dico decoquere: unde decoctor.
Sermo in istis Ciceronis, Brevi dicam: Complecti brevi: brevi respondere: Circumscribi & definiiri brevi: supple sermone: ita cum dicit, brevibus agere, brevibus aliquid dicere, supple sermonibus, vel verbis.
Servus, vel minister, in istis, Est illi à pedibus; à manu: à secretu: à libellu, &c.
Sestertium (pro sestertiorum) cum dico centum millia. Utrumque vero deest, cum dicitur, debet mihi decies.
Signum, cum dico, bellicum vel classicum canere.
Singuli, in istis, in naves, in annos, in horas, &c.
Solum, cum dicitur, terra desigitur arbor, Virg. puta in solo. Unde apud Sallustium, Arbore, qua humi arido, atque arenoso nascuntur, hoc est, in solo humi arido.
Tabella, in eborea, laureata, pugillares, duplices, triplices, &c.
Taberna, in Medicina, fustrina, tetrina, tonstrina, fabrina, laniena, &c.
Tabula, in duodecim.
Tempus, in istis, ex eo, ex quo, ex illo; tertio, quarto, postremo, &c. optato, brevi, sero, &c. Tertium Consul: postremum ad me venit &c. hoc nollu, id atatis, &c. Antehac, posthac, (nam hac valet hac;) antea, postea, praeterca, post illa, sup. tempora. Non licebit nisi praesinitio loqui, puta tempore. Erat cum fecisse nolles, nempe tempus, & similibus.

Terra, in patria, continens. Etiam cum dico, *jacet humi*, pro *in terra humi*: nam terra dividitur in aquam & humum juxta Varronem. Sic cum dicitur *natus est Aegypti*, supple in terra.

Vada, in brevia.

Vasa, in scitilia, vitrea, crystallina. Ut *vas*, in atramentarium, salinum.

Verba, in his *Docere paucis*, Virg. supple *verbis*. *Responsum paucis reddere*, Idem. Pro re pauca loquar, Id. *Paucis te volo*, Ter. *puta verbis alloquitur*. *Paucis est quod te volo*, pro *Est negotium propter quod paucis te verbis alloqui volo*.

Via, in istis, *hac, illac, istac, quã, eã, rectã, &c.* *Appiã, Aureliã, &c.* Sic *viam*, deest, cum dico, *ire, ingredi*. Virgilius integre dixit, *Itaque reditque viam*.

Vinum, in mustum, Falernum, Massicum, &c.

Vir, vel *uxor*, vel *femina*, in *conjug, maritus, vel marita*. Et in pluralibus *Optimates, magnates, primates, majores, &c.* supple *viri, vel femina*.

Virga cum dicitur, *Rudem accipere*.

Urbs, cum dico, *natus Roma*, pro in urbe Roma.

Utile, vel *commodum*, in istis, *Consulo tibi, prospicio tibi, &c.*

XIII. SYLVULA SECUNDA.

De Verbis in structura subintellectis.

Adspicio, vel *video*, cum dico, *En quatuor Aedes. Ecce hominem*. *En Priamum*. At si Nominativus hujusmodi particulis jungitur, ut *Ecce homo*, *En Priamus*, intelligitur adest, vel venit, aut simile.

Amet, vel *adjuvet*, in *Mehercule, Mecestor, Medius-fidius*; nam integre sint, *Me Hercules. Me Dei filius amet, vel adjuvet*.

Sic *Adepol*, tribus vocibus constat, *puta e pro me, de pro Deus, & pro Pollux*, nempe *adjuvet*. Quare non recte scribitur cum a diphthongo, quasi esset *pro adem Pollucis*.

Canere, cum dicitur, *Scit fidibus*.

Cæpit, in isto, *Ire Prior Pallas, &c.* similibus.

Dici, cum dico, *Male audit*. Nam integre sit, *Male audit de se*, vel *in se*, vel potius *sibi dici*, ut *male non respiciat audit*, sed *dici*. Sic in istis, *audit bonus, audit doctus*, nempe *audit dici esse bonus*, juxta consuetudinem Græcam.

Dico, in istis, *Bona verba quaeso*, supple *dic*. *Nugas*, *puta dici*. *Sed hac hætenus*, supple *dixerimus*, vel *distum sit*. *Quid multa?* *puta dico verba*.

Esse, vel *fuisse*, vel *fore*, in his, *actum illi volo*. *Ne dicas non prædictum*. *Promisi ultorem*, supple *me fore, &c.*

Esse, vel *fac, da*, vel *pone*, in istis, *Hæc*

negotia, ut ego absim, confici possint, pro posito ut ego absim, vel esto, vel fac ut. Bono sis animo, hoc est. Fac ut bono sis animo. vel in animo.

Facio, cum dico, *Dii meliora*, supple *faciant*. *Studes, an piscaris, an venaris, an omnia simul?* supple *facis*. *Illæ nocte nihil præterquam vigilatum est in urbe*, hoc est, *nihil factum est præterquam, &c.*

Ire, in istis, *In Pompeianum cogito; Rhodum volo, inde Athenas, &c.*

Loqui, cum dico, *scit Latine, Græce, &c.*

Moneo ut, vel fac ut, in istis, *amets; legas, ametis, legatus. Istud ne dicas. Istud cogites tecum. Nil mihi rescribas.*

Obsecro, vel *imploro*, cum dico, *Proh Deum atque hominem fidem!*

Oro ut, vel precor ut, cum dicitur, *Dit meliora ferant. Ut te perdat Jupiter.*

Paro, *invento*, vel simile, cum dico, *Unde mihi lapidem? Marti signum, quo mihi paci auctori?* &c.

Verbum, sum, es, est, sæpissime deest, *Ut, Quid mihi tecum? supple est. Haud mora (supple est) festinant jussi. Hei mihi, Va tibi, supple est. Quanam (malum) ista servitus voluntaria, puta est.*

Timeo, cave, vide, vel simile in istis, *Ah ne te frigora ladant. At ut satis contemplata sis. Verum ne quid illa situbor, &c.*

XIV. SYLVULA TERTIA.

De Præpositionibus in structura intellectis.

- A, ab, ad, in,* defunt in Nominibus locorum, ubi non sunt expressæ. Ut, *Ægypto remeans, supple ab. Dedit Carthagine, puta in.*
- A, ab,* defunt in Nominibus causæ, instrumenti, pœnæ, &c. Ut *Culpa pallefcere. Ense perforatus, Plectere capite, &c.*
- In Nominibus temporis cum significant, *post, ut redit, hoste superato, hoc est, postquam hostem superaverat, qui Ablativus dicitur absolutus.*
- Cum significatur differentia, vel distantia, ut, *Sculto intelligens quid interest? Absit virtute illius.*
- Cum notatur pars altera; ut, *animo otiosus, pro ab animo. Multis rebus melior, pro à multis rebus.*
- Ad reticerur in Nominibus mensuræ vel spatii; ut, *latus quinque pedes.*
- Cum finis significatur; ut, *Quid frustra laboramus? pro ad quid. Eamus visum, vel visere, pro ad visum, vel ad visere.*
- Ante, in Nominibus temporis; ut, *pridie Calendæ, supple, ante. Multos abhinc annos, puta ante.*
- Circa, cum notatur tempus; ut, *Homo id atatis, pro circa id atatis.*
- Cum, cum significatur instrumentum; ut, *Sagitta saucius. Sic cum dico, officio, honore, odio, prosequi, &c. Nam eodem sensu dixit Cicero, Cum equis persecuti sunt. Ita cum notatur tempus; ut Cras primâ luce. Quamvis & hic in intelligi possit.*
- De, e, ex, in Nominibus quibus significatur copia vel subjectum. Ut, *Nugis referti libri. Plenus vino. Equus ligno fabrefactus. Sacrificare tauro, vel agno, &c.*
- In Nominibus à loco; ut *exire Roma; Italia cedere.*
- In iis quæ significant causam vel modum: ut, *Flere alicujus obitum. Visitare lolio. Quare pro de qua re.*
- Sic *laboro dolore, pro è dolore. Virtute clarus, &c. Sic lege agere cum aliquo. Vocare aliquem nomine, &c.*
- In, Nominibus locis & temporis; ut, *Domo me contineo, Cic. Sardiniam venit. Id. Superioribus diebus, veni in Cumanum, Id.*
- In Nominibus, quæ notant subjectum vel objectum; ut, *Opus est mihi libri. Sic in iis quibus causa significatur; ut, Accusat me eo quod, pro in eo quod. Item in his & similibus. Sum magno timore, pro in magno timore, Magnâ est apud omnes gloriâ. Libri me oblecto. Ludis delectari. Ordine aliquid facere. Non armis præstantior quam toga, &c.*
- Ob, vel præter sæpe deest cum Infinitivus habet locum Accusativi: ut, *Doleo mihi illum irasci, pro ob irasci.*
- Quod etiam ab iisdem Præpositionibus sæpiissime regitur: ut, *Quod ego te per hanc dextram oro, hoc est, propter quod. Quod utinam minus vita cupidus fuisset, pro quam ob rem.*
- Per sæpe deest in Nominibus temporis & distantie: ut, *Vixit centum annos: distat quinque miliaria. Sic cum pars aliqua notatur: ut, Hirsutus brachia, pro per brachia.*
- Pra, in Comparativis: ut, *Doctior ceteris, pro pra ceteris. Sic cum causa significatur: ut, Homini lacryma cadunt gaudio, hoc est, pra gaudio.*
- Pro in Nominibus pretii: ut, *Emi magno, supple pro magno pretio.*
- Sub, in Nominibus absolute positis: ut, *Te consule, Solo ardente, &c. De quibus omnibus vide plura in Annotationibus ad Regulas Syntaxeos regularis.*

CAPUT II.

De secundo Ellipseos genere Zeugmate dicto.

Secundum genus Ellipseos est, cum Verbum aliquod subintelligitur, quod antea erat in Oratione expressum, & dicitur *Zeugma*, sive *connexio* vel *adjunctio*, quia in una voce alix ab eâ dependentes includuntur.

Est autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expressum erat: ut,

*Trojægens intetpres Divum, qui numina Phæbi,
Qui tripodas, Clarii radios, qui sydera sentu,
Et volucrum linguas, & præpetis omina penna.*

Ubi *sentu*, semel expressum, quinquies subintelligitur.

Secundum, cum vox expressa subintelligi nequit sine aliquâ mutatione vel generis: ut, *Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est*, Hor. *Utinam aut hic surdus; aut hac muta facta sit*, Ter.

Vel casus: ut, *Quid ille fecerit, quem neque pudes quicquam, nec metuit quinquam, nec legem putat tenere se ullam*, Ter. pro qui nec metuit, &c.

Vel numeri: ut, *Socii & rege recepto*, Virgil. *Hic illius arma, hic currus fuit*, Idem.

Vel personæ: ut, *Ille timore, ego risu corruis*, Cic. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus eses*, Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum significans quæ in Partibus mox non explicatur, sed intelligitur: ut, *Aquila volarunt, hac ab Oriente, illa ab Occidente*, Cic. *Consules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium*, Liv.

CAPUT III.

De secundâ figura, quæ dicitur Pleonasmus.

Pleonasmus est, cum vox aliqua supra necessitatem abundat: ut, *Magis majores nugæ agere*, Plaut. ubi *magis*, superfluum est. *Se ab omnibus desertos potius quam abs te defensos esse malunt*, Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi *malø*. Sic apud Ciceronem, *Omnia quacunq;: Et apud Terentium, Nihil quicquam; ubi omnia & quicquam, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur, ut, Sed urbana plebs, ea vero præceptis erat multis de causis*, Sall. *Posthumius autem, de quo Senatus decrevis ut statim in Siciliam iret, is negat se iturum sine Catone*, Cic. ubi *is* redundat. Sic cum duæ occurrunt particulæ eandem vim obtinentes: ut, *Oportuit præcisse me ante*, Ter. *Nullam esse alteram*, Plaut. *Quis alter, quis quisquam, &c.*

Interim notandum, Grammaticos Pleonasmum plerumque statuere, ubi sermo est maxime simplex & nativus: ut in his, *Venit ad Messenam*, Cic. *Ab Roma abire*, Sall. & similibus, ubi ad constructionem necessaria est Præpositio.

Sic Pleonasmus dici possit in his, *Vivere vitam, gaudere gaudium, servire servitutem, &c.* si usum & sensum spectes, at quoad Constructionem potius est Ellipsis, ubi non exprimentur.

Pronomina itidem *mibi, tibi, sibi, sæpius* *ἑωυτοῦ* dicuntur, cum revera sint Dativi acquisitionis: ut & *me, te, se*, vere Accusativi, & ad Constructionem

structionem necessarii: ut, *Qui mihi tum sunt senes*, Ter. ubi mihi significat respectu mei. *Me id facere studeo*. Plaut. ubi, *me facere* est vera Infinitivi Constructio: Et *studeo facere*, est Ellipsis Pronominis.

CAPUT IV.

De tertia Figura, quæ dicitur Syllepsis.

Syllepsis, sive conceptio est, structura sensu, non voce congrua. Est ea duplex: simplex, sive absoluta, & Relativa.

I. *De Syllepsi simplice.*

Syllepsis simplex est, cum voces in structurâ differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero simul.

1. Genere tantum. Ut, *Samnitium duo millia casti*, Liv. ubi respicitur ad homines. *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius perire quarens*, &c. ubi quæ respicit *Cleopatram*. Sic duo importuna prodigia, quos egestas, &c. Cic. ubi est scelus qui me perdidit? Ter.

2. Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia turba signat multitudinem. *Alterum in alterius mactatos sanguine cernam*, Virg. *Ut alter alterum nec opinato viderimus*, Cic. *Missi magni de rebus uterque legati*, Hor. *Propterea quod, pro propter id quod, Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt*, Cic. *Aperite aliquis ostium*, Ter. Sic idem Poëta dixit, juxta Scioppium, *absente nobis, & Plaut. presente nobis*.

3. Genere & numero simul. Ut, *Pars in carcerem acti, pars bestium obiecti*, Sall. *Pars mersi tenuere ratem*, Virg. *Mars & Venus capti*, Ovid. *Ilia cum Niso de Numitore fatis*, Ovid. *Syrus cum illo vestro susurrant*, Ter. ubi cum valet &.

II. *De Syllepsi Relativa.*

Syllepsis Relativa est, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, sed à sensu integræ periodi concipitur. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem aves feruntur rapuisse*, Liv. ubi imber ad quod respicitur, includitur in voce pluit, ac si esset carnis imber pluit. Sic *Per literas me consolatus sum, quem librum ad te mittam*, Cic. ubi literas sumitur pro opere quod se missurum pollicetur.

De Prætiana hereditate quæ quidem mihi magno dolori est, valde enim illum amavi, hoc velim cures, Cic. ubi illum respicit Pretium amicum sc. in Prætiana hereditate inclusum. *Sed antea conjuravere pauci contra rempublicam, in quibus Cætilina fuit, de quâ brevissime potero dicam*, Sall. hoc est, de quâ conspiratione. *Et laudare fortunas meas, qui gnatum haberem tali ingenio præditum*. Ter. hoc est, meas hominis qui, &c. *Deind Philenorum ara, quem locum habuere Carthaginenses*, Sall. ubi intelligitur locus, ac si esset ara locus, quem locum &c. *Atque in hoc genere illa quoque est infinita Sylva, quod Oratori plerique duo genera ad dicendum dederunt*, Cic. ubi quod supponit negotium; ut sit, *Quod negotium, nempe silvam illam infinitam, plerique dederunt Oratori, tanquam duo genera ad dicendum*.

Interdum Syllepsis Zeugmati conjuncta est, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Substantivi proprioris, sed alterius quod præcessit. Ut, *Amor tuus ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim*, Cic. ubi allaturus respicit tantum amor tuus, ac allaturum intelligi debet, quod cum judicium consentiat.

sentiat. Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, Liv. Ne fando quidem auditum est, Crocodilum aut Ibim, aut selem violatum ab Agyptio, Cic. Philippi vim atque arma toti Gracia cavendam metuendamque esse, Gellius.

Interdum etiam integræ Ellipsi, ut cum Adjectivum consentit cum voce aliqua nullibi expressâ. Ut, *Timidi dama, Talpa oculis captis*. Virg. ubi masculi intelligi debet. In *sua Eunucho*, supple fabulam, Hic error est, non scelus; id est, hoc negotium est error, non scelus.

CAPUT V.

De quartâ figurâ, quæ dicitur Hyperbaton.

Hyperbaton est ordo Verborum confusus & perturbatus. Ejus quinque sunt species.

1. Anastrophe, sive vocum inversio; ut, *mecum pro cum me. Quamobrem, pro ob quam rem. His accensa super. Quam potius, pro potius quam.*

2. Tmesis, sive vocis compositæ intersectio, per unam plureve interpositas. Ut, *Septem subjecta Trioni, pro Septentrioni. Per mihi inquam gratum feceris, Quo me cunque rapit tempestas.*

3. Parenthesis, cum sensus aliis vocibus interpositis interrumpitur. Ut, *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas, Virgil.*

Synchysis, cum in periodo constructionis naturalis ordo confunditur. Ut, *Sava vocant Itali mediis qua in fluctibus aras, Virg. hoc est, Itali vocant aras saxa illa, qua sunt in mediis fluctibus.*

*Si mala condiderit, in quem quis carmina jus est,
Judiciumque: esto, si quis mala, sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cesare. Hor.*

Hoc est, *Si quis bona carmina condiderit, laudatur iudice Cesare.*

Et, *male latus in pede calcem haret, Id pro male haret.*

5. Anacoluthon, cum sequentia prioribus non cohererent; ut, *Nam omnes nos, quibus est aliunde aliquis objectus labor, Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est lucro est; Ter. Prator interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est, Cic. Etenim si Orationes, quas non multitudinis iudicio probari volebamus (popularis est enim illa facultas, & effectus eloquentia est audientium approbatio) sed si reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, nisi quod se imitari posse confiderent, Cic.*

Huiusmodi in Classicis Scriptoribus vocamus *σολοικισμῶν*. in vulgo autem, Solæcismos.

CAPUT VI.

De Hellenismo.

Figuris modo enumeratis accedit Hellenismus, sive Constructio Græca, quæ fit, cum Latini à nativâ suâ consuetudine deflectentes imitantur Græcos.

1. Atque hinc distinguendum imprimis inter *attractionem* & *regimen*, Græci nempe è duobus casibus (si se mutuo respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adiungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, *πρὸς λόγους ὧν ἔλεξα, de verbis quibus dixi, pro qua dixi.* Sic Latini, *Quum scribas & aliquid agas quorum consuevisti, Cic. pro qua consuevisti. Sed istum quem quartis ego sumi.* Occurrunt

anima quales neque candidiores terra tulit, pro qualibus, Hor. per eandem figuram dicitur, Non licet mihi esse secure, cupio esse clemens. Uxor invidi Jovis esse nescis, Hor.

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sepius attrahitur, quod non respicit. Ut, *Illum ut vivat optant, Ter. Hac me, ut confidam, faciunt, Cic. Ubi Acculativi videntur esse loco Nominativi. Sic Metuo lenonem ne quid suo suat capiti, pro metuo ne leno. Ter. Atque istud quicquid est fac me ut sciam, Id. pro fac ut ego sciam.*

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur: ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat, ubi qui est pro quod.*

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diversî generis.

2. Porro ut Græci omittunt Præpositionem *κατά* vel *πρὸς*, ita Latini faciunt ad eorum imitationem. Ut, *Expleri mentem nequis. Tractus membra, similis Deo os humerosque. Pacem te poscimus. Doceo te artes, & similia. Sic dicimus, primum, tertium, tantum, quantum, nimium, principium, ut Græci τὸ πρῶτον, ἢ ἀρχῆν, τὸ τρίτον.*

3. Græci etiam sepius omittunt Præpositionem *ἐκ*, quæ Genitivo inservit. Atque hinc Grammatici verba plurima cum casum regere existimant, cum re vera dependeat à Præpositione suppressâ. Ut, *Abstine irarum: Desine lacrymarum: Regnavit popularum, &c. Sic imperti me divitiarum: Arripuit illum pedis. Gustavit mellis, audivit musica, &c. Unde apud Vitruvium ex etiam Genitivum regit, ut, Descriptio ex duodecim signorum cælestium, &c. quod tamen non est imitandum.*

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut, *Da meus ocellus. Da anime mi.*

Cum Nominativus præcedit Accusativum: ut *Cou pius Eneam eripuisse ferunt. Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ respondet ὡς: ut, Et pectore lavo excutias guttas, latari prætrepidum cor. Peri. pro usque ad latari. Unde Latini ut, aliquando usurpant: ut, *Neu Babylonios tentaris numeros, ut melius quicquid erit pati: hoc est, ὡς ἐπιπέ, ut melius patiaris juxta Vossium,**

CAPUT VII.

De Antiptosi & Enallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Enallagen. Atque Enallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum: ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alterius loco ponitur, Antiptosin vocant.

Ac si mutationes hujusmodi liberæ essent & arbitraræ, omnes regulæ statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod figmentum si esset verum, frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Despauteria allata alio fundamentum niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter ferro periisset, &c. Nominativum ait poni pro Genitivo duo Consules, pro duorum Consulibus. At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi Verbum semel expressum bis intelligitur: ut sit, Duo consules periissent, alter morbo periisset, & alter ferro periisset.*

Cum dicit in fortiora horum, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, vi cujus Genitivus additur Comparativis & Superlativis.

Porro

Porro in istis, *Salvū, & velocitati certare*, Dativus non ponitur pro Ablativo, sed est casus acquisitionis, quem omnibus Verbis & Nominibus addidimus, ut *vino modo cupida estis. Moderari orationi. Alienis rebus curas.*

In *ferax oleo* apud Virgilium, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, est Ablativus modi: ut Ovidius dixit, *Terra ferax Cerere multoq̄ac feracior v̄vū.* Quin & in pluribus editionibus legitur *ferax olea.*

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot latitias insperatas modo mihi irrepserē in sinum*, respondemus, vel *irrepserē sumi* ut activum, adeoque vel regere Accusativum: vel solœcismum esse, nec excusari posse. Nam quod Nonius exemplum non intellexerit, vel inde constat, quod simile esse ait huic, *urbem quam statuo vestra est*, quæ est Constructio legitima, & apud Poëtas familiaris.

Accusativus *quas*, quem in isto Nævii, *Quot res hunc v̄vū privari pulcras, quas uti solet*, pro Ablativo poni ait, est Constructio naturalis activi, nam utor olim Accusativum regebat. Et *privari res pulcras*, est Hellenismus, ubi supponitur *xx?d*, ut *lator hanc rem.*

In isto Virgilii *haret pedes, densusque viro vir, pede* est antiquus Dativus, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poëtam legitur, *Forte rati celsi conjuncta crepidine saxi, expositis stabat scalis & parte parata*; *crepidine*, non est pro *crepidini*, ut vult Despauterius, sed vere regitur à *conjungo*, quod sæpius apud Ciceronem cum Ablativo legitur; ut, *Declarat enim summam benevolentiam conjunctam pari prudentiâ.* Et alibi, *Ea summa miseria est summo dolore conjuncta*, ubi Ablativus regitur à *cum* suppressâ, quæ interdum exprimitur, ut Varro cum *Sicinio atate conjunctus.*

Quod autem ad Enallagen spectat omnia ejus exempla vel ad regulas Grammaticas, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri possunt.

In isto, *Tamen virtus tua me vel vicinitas, quod ego, &c. quod* non ponitur pro *qua*, sed supponit negotium. In isto, *Pillis bellantur Amazones armas*, Virg. *bellantur* usurpatur more aliorum Verborum, quæ olim communia erant. In isto, *Si quis me quæret rufus*, Dav. *Præsto est, desine*: si sit aliqua figura, est figura elocutionis; ut in *vicimus*, pro *vincemus*: Nam in Narrationibus frequens est usus unius temporis pro alio. Cum autem ait *valebis* interdum poni pro *vale*, ostendimus Imperativum esse verum futurum, adeoque non mirum esse si promiscue interdum usurpentur. In istis autem, *Romani festinare, parare, &c.* est ellipsis verbi *caperunt*. Atque hinc de cæteris esto judicium.

Verum quia recta scribendi ratio ex usu & consuetudine Romanâ addiscitur, non alienum fore videbatur, Sylulam Verborum diversæ structuræ hic coronidis loco adicere, quæ forsan in Dictionariis frustra quaesiveris.

SYLVULA VERBORUM.

Diversæ structuræ.

A.

Abalienare aliquid, *vel* aliquid alienare, *Cic. To alienate.* Aliquem ab altero, *se ab alio, alium à se, voluntatem alicujus ab aliquo. Cic.*

Abdere se literis & in literas: *se in tenebris, Cic. To hide himself.*

Abdicare, *simpliciter, vel magistratum, vel se magistratu, Cic. to quit himself of a Charge.*

Abdicare aliquem, *Tacit. to renounce.*

Abducere à consuetudine, *Cic. to refuse.*

Ab omni reipublicæ curâ, *Cic. to withdraw himself from employment. Vi & per vim, Cic. to carry away by force.*

In aliquem locum, *Cic. Ex acie, Cic. A fide, Id. Ad nequitiam. Ter.*

Me convivam abducebant sibi, *Cic.*

Equitatum ad se abducere, *Cic. to entice away.*

Aberrare proposito, & à proposito, *Cic. to go from the subject.*

Nihil quidem levor, sed tamen aberro, *Cic. yet I divert my self.*

Aberratio à dolore, *Cic. a diverting.*

Aberrat ad alia oratio, *Cic. digresseth.*

Aberrant inter se orationes, *Liv. disagree.*

Artificem ne in melius quidem fines aberrare, *Plin. let him keep to his model.*

Abeſſe urbe, domo: & ab urbe, ab domo, *Cic. alicui abeſſe, to fail.*

In altercationibus abeſſe, *Cic. to be out of the way.*

Abhorret facinus ab illo, *Cic. he is very far from doing such a wicked thing.*

Parum abhorrens famam, *Liv. not concerned for a scandal.*

Illud abhorret à fide, *Cic. that is not to be believed.*

Ab ducendâ uxore abhorret, *Cic. he is averse to marriage.*

Abjicere se alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, *Cic. to cast himself at ones feet.*

Abjicere se & proſternare, *Id. Conſilium ædificandi abjicere, Cic. to*

quit the design one had of building.

Abjicere ad terram, *Cic. In herbam Id. Humi, Plin.*

Cogitationes in rem humilem abjicere, *to submit his thoughts.*

Abjicere animum, *Cic. to despond.*

Abire magistratu, *Cic. to quit his office. Ab emptione, Cic. to retract his bargain. Ad vulgi opinionem, Cic. to abandon himself to the.*

Abire, à, ab, de, è, ex, loco, *Cic. to go away: to go out: to retire.*

Non hoc sic tibi abibit, *Ter. It shall not pass so.*

Abi in malam crucem, *Ter. Go hang your self.*

Abjudicare libertatem, *Cic. to quit ones liberty. Se vita. Plaut. To kill ones self.*

Abnuere aliquid alicui, *Cic. Alicui de re aliqua. Sall. to refuse.*

Abrogare legem, vel legi. *Sed prius uſitatus.*

Abrogare sese dedecore. Animum à scelere. *Cic. to abstain. Ignem ab ædibus. Liv. not to fire the house. Ægrum à cibo, Cels.*

Abstinere jus belli ab aliquo. *Liv. not to treat one rigorously.*

Abstinere maledictis, & à maledictis, *Cic.*

Abstinere irarum, *Hor. Placidis bonis, Ovid.*

Abstine isti hanc tu manum, *Plaut.*

Abstrudere in profundo, in sylvam, *to hide within.*

Abuti studiis, *Cic. not to profit, Operam abutitur, Ter. loses his labour.*

Accedere alicui proxime, *Cic. Virg. Deo ad similitudinem, Cic. to be like.*

Ad aliquem, *Cic. to draw near. Alicui ad aurem, Id.*

Quos accedam? *Sall. Supple ad. to whom shall I address my self?*

Quas vento accesserit oras, *Virgil. supple in. On what coasts he shall be thrown by the winds.*

Accedit quod, *Cic. moreover, besides.*

Accidere.

Accidere. Omnia enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse, *Cic. unde constat verbum hoc sumi pro aqua & adversa fortunâ.*

Accipere ab aliquo, *Ter. de aliquo, Cic. ex aliquo, Plaut. to receive, or to learn of one.*

Accipere in contumeliam, *Ter. to take in bad part.*

Acceptum plebi, *Cas. apud plebem, Plaut. in plebem, Tac. agreeable to the people.*

Acceptum, vel in acceptum referre, *Cic. to be obliged.*

Acquiescere lecto, *Catul. to repose himself. Alicui rei, Cic. to set his mind on.*

In tuo vultu acquiesco, *Cic. your sight comforteth me.*

Adæquare cum virtute fortunam, *Cic. not to be less happy than valiant. Aliquem sibi, Id. to make him equal. Judices adæquarunt, Cic. were divided.*

Addicere morti, *Cic. in servitutem, Liv. to condemn to.*

Addicere liberum, *Cic. to declare one free.*

Ni aves addixissent, *Liv. If the birds had not confirmed the augury by their flight. Contrarium est abdicere.*

Adesse omnibus pugnâ, *Cic. to be in all the battels. Ad exercitum, Plaut.*

Ad portum, *Cic. in causâ, in aliquo loco, ad tempus, Id.*

Adesse alicui, *Cic. to favour one, to assist him with credit.*

Adhærere castris, *Appul. in re aliquâ, Ovid. ad rem aliquam, Plaut. in rem aliquam, Cic. to be constant at, to be near, to hold.*

Adhibere severitatem in aliquo, vel in aliquem, *Cic. reverentiam adversus, vel erga aliquem, Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic. to give them wine.*

Adigere jusjurandum, vel aliquem jurejurando, vel aliquem ad jusjurandum, *Liv. per jusjurandum, Cas. to bind by oath.*

Adire aliquem, ad aliquem, in jus, *Cic. Illa pericula adeuntur in præliis, Id. we are exposed to.*

Adjungere aliquem alteri, & ad amicitiam alterius, *Cic. to make a friend. In societatem adjungere, Liv.*

Admiscere aliquem in aliud, *Plin. alicui, vel cum aliquo, Cic.*

Admisceri ad aliquod concilium, *Cic. to be admitted to.*

Adolescit ætas, ratio, cupiditas, *Cic. Virg. increaseth, grows strong.*

Adolescere ad aliquam ætatem, *Plin. annos ter senos, Ovid. in partum. Col.*

Adolescent ignibus aræ, *Virg. are covered with the fire of the Sacrifices.*

Flammis adolere penates, *Id.*

Adoptare sibi filium, *Cic. aliquem pro filio. Plaut. aliquem in divitias, Plin. to make his heir. Aliquem ab aliquo, Cic. se alicui ordini, Plin.*

Adscribere civitati, in civitatem, vel in civitate, *Cic. to make free.*

Adversari alicui, *Cic. aliquem, Liv. contra & adversus aliquem, Plaut. to resist or contradict.*

Ambitionem scriptoris adversari, *Tac.*

Adversari quo minus aliquid fiat, *Cic. to hinder.*

Advertere simpliciter, *Ter. animum, Liv. animo. Plin.*

Advertere urbi agmen, *Virg. to cause to approach.*

Scythicas adverteret oras, *Ovid. was arrived at.*

Advertere in aliquem, *Tac. to punish.*

Adulare. Pinnatâ caudâ nostrum adulat sanguinem, *Cic. ex veteri poeta. Si Dionysium non adulares, Val. Max. Inde adulator passivum. Cavendum est ne assentatoribus patefaciamus aures, ne adulari nos sinamus, Cic. Tribunus militum adulatus erat, Valer. Vax.*

Adulari deponens. Adulari aliquem, *Cic. alicui, Quint. to flatter. Sed prius melius est juxta ipsum Quint.*

Æmulari alicui, *Cic. to envy one. Aliquem, Id. to endeavor to surpass.*

Æmulari instituta alicujus, *Cic. to equal, to excel.*

Æstimare aliquem, *Plaut. de aliquo, Cic.*

Æstimare magni, vel magno, *Cic. Æstimare litem capitâ, Cic. to judge one worthy of death.*

Aggredi aliquem dictis, *Virg. Aliquæ de re aliquâ, Plaut. aliquid, Cic. ad injuriam faciendam, Id.*

Agere rem, vel de re, *Cic. aliquem, vel partes alicujus, Cic. Cum populo, Cic. Lege, vel ex lege, Cic.*

Agere se pro equire, *Suet. to act like a cavalier. Agere gratias de re, in*

- in re, pro re, in res singulas. *Cic.*
 Agitare animo, *Liv.* Cum animo,
Sall. Mente, *Id.* in mente, *Cic.* Se-
 cum, *Ter.* to revolve in the mind.
 Allatrare magnitudinem alicujus,
Liv. to rail against.
 Allatrant maria oram maritimam,
Plin. to beat against.
 Allegare alicui, vel ad aliquem,
Cic. to send to. Hominem alicui rei,
Plaut. to send one to treat.
 Allegare senem, *Ter.* to suborn.
 Ambulare pedibus, *Cic.* Foro tran-
 verso, to cross the market. In jus, *Cic.*
 In litore, *Id.*
 Ambulat hoc caput per omnes le-
 ges, *Plin.* is found every where.
 Ambulare maria *Cic.*
 Ambulare stadia bina, *Plin.*
 Angere sese animi. *Plaut.* aliquem
 incommodis. *Id.* Angit animum
 quotidiana cura. *Ter.*
 Angi animo, *Cic.* re aliquâ, vel de
 re, *Id.*
 Anhelare scelus, *Cic.* to breathe no-
 thing but mischief.
 Annis anhelat vapore, *Plin.* sends
 out vapours.
 Animadverto aliquid, *Ter.* I con-
 sider and take notice of. In aliquem, I
 punish.
 Annuere cœptis, *Virg.* to favour.
 Victoriam, *Virg.* to promise, aliquos,
Cic. to point at.
 Anquirere aliquid, *Cic.* to make in-
 quistion or information of. Capitis, vel
 de capite, *Liv.* to proceed to an exami-
 nation of a great offence.
 Antecedere alteri, vel alterum æ-
 tate, *Cic.* to surpass in age.
 Antecello tibi hac re, *Cic.* Illum
 hac re, *Id.* Aliis in re aliqua, *Idem.*
 Qui cæteris omnibus rebus his ante-
 celluntur, *Cic.*
 Antecire alicui, *Plaut.* Aliquem, *Sall.*
 Antestare alicui, vel aliquem, *Gell.*
 to excel one.
 Antevenire alicui, *Plaut.* to come be-
 fore one. Aliquem, *Id.* to prevent. Omni-
 bus rebus, *Id.* to excel. Nobilitatem,
Sall. to exceed the Nobility.
 Antevertere alicui, *Ter.* to get be-
 fore.
 Fannius id ipsum antevertit, *Cic.*
 hath prevented me in that.
 Appellare aliquem sapientem, *Cic.*
- to stile one a wise man. Suo nomine.
Cic. to call by name.
 Appellare Tribunos, *Liv.* ad Tri-
 bunos, *Cic.* to appeal to the Tribunes.
 Appellare pecuniâ, *Quint.* De pec-
 unia, *Cic.* to sue for a debt.
 Cæsar appellatus ab Æduis, *Cæs.*
 was implored for his assistance.
 Appellere ad aliquem, *Cic.* to ap-
 proach to. Aliquem alicui loco, *Cic.*
 Animum ad Philosophiam, *Cic.*
Ter. to apply.
 Appellere classe in Italiam, *Virg.*
 appellere classem, *Cic.* ad villam no-
 stram navis appellitur, *Cic.*
 Appropinquare portas, vel ad por-
 tas, *Hirt.* Britannia, *Cæs.* to approach.
 Ardere vel flagrare odio, active pro
 eo quo alios prosequimur, & passive pro eo
 quo alii nos prosequuntur. Exempla obvia
 sunt.
 Ardebat Sirius Indos, *Virg.* pro ad-
 urebat. Ardebat Alexin, *Virg.* was pas-
 sionately in love with.
 Ardeo te videre, *Plin. jun.* I burn
 with desire to see you.
 Ardere in arma, *Virg.* Avaritia,
Cic. Amore, *Idem.*
 Arridere alicui, *Cic.* Hor. to please.
 Arrident ædes, *Plaut.* please me. Fla-
 vius id arrisit, *Gell.* showed that it was
 agreeable to him.
 Arrideri passivum, contrarium est de-
 rideri, *Cic.*
 Aspergere labem alicui, vel digni-
 tati cujus, *Cic.* to blacken, to speak ill
 of one.
 Maculis vitam aspergere, *Id.*
 Aspirare in Curiam, *Cic.* ad ali-
 quem, *Cic.* to endeavour to attain, to
 equal.
 Aspirat primo fortuna labori, *Virg.*
 favours.
 Assentire vel -iri alicui, simpliciter,
 vel alicui aliquid, vel de re aliquâ, vel
 in re aliquâ.
 Asservare in carcerem, *Liv.* Domi-
 sux, *Cic.* to keep in custody. ●
 Asserere aliquid, *Cic.* to affirm. Ali-
 quem manu, *Liv.* to make free. In
 libertatem, *Id.* asserere se, *Ovid.* to set
 himself at liberty. Aliquem cælo,
Ovid. to canonize. A mortalitate,
Plin. Jun. Sibi aliquid, *Plin.* se stu-
 diis, *Idem.*
 Adstare in conspectu, *Cic.* to stand
 before

before. In tumultum, to be present at.
 Adstitit mihi contra, *Plaut.* he resisted or opposed me.

Affurgere ex morbo, *Liv.* to recover.
 Alicui, *Cic.* to reverence. In arborem, *Plin.* to grow to be a tree.

Affurgi passivum, *Cic.* to be revered.

Attendere aliquem, *Cic.* to hearken to. Primum versum legis, *Id.* to consider. Animum, vel animum ad aliquid, *Cic.* to apply. Alicui rei, *Idem.* to take heed.

Attinere aliquem, *Tac.* to stay one. Aliquid, vel ad aliquid, to belong to. Nunc jam cultros attinet, *Plaut.* he holds them now.

Attineri studiis, *Tac.* to be kept at home with studies.

Aufcultare alicui, *Plaut. Cic.* to obey. Aliquem, *Plaut.* to hear.

B.

Bellare alicui, *Stat.* Cum aliquo, *Cic.* to fight against.

N. B. Omnia istiusmodi verba elegantius construi cum Ablativo & Præpositione cum, quam cum Dativo.

C.

Cadere alte, vel ab alto, *Cic.* In plano, *Ovid.* In terram, *Lucr.* In unius potestatem, *Cic.*

Non cadit in virum bonum mentiri, *Cic.* An honest man is incapable of lying.

Nihil est quod in ejusmodi mulierem non cadere videatur, *Cic.* There is nothing that doth not become her.

Honestæ & jucundæ ceciderunt mihi à te, *Cic.* are happened to me.

Cælare argentum, argento, & in argento, *Cic.* to grave in silver.

Cælare flumina & bestias in vasis, *Ovid.* Opus cælatum novem Musis, *Hor.* wherein all possible art and industry is employed.

Calere. Thure calent aræ, *Virg.* Aures nostræ calent illius criminibus, *Cic.* Our ears glow with often hearing his faults.

Cum caletur maxime, *Plaut.* supple calor.

Canere aliquem, *Cic.* super aliquo, *Idem.* to sing ones praises. Sibi intus canere, *Cic.* to regard none but himself, Carere commodis, *Cic.* to want.

Præterquam tui cavendum quod

erat, *Ter.* but that I must be without your company.

Id quod amo, careo, *Plaut.*

Caruit te febris, *Plaut.* your ague mist its fit.

Cavere aliquid, *Cic. Hor.* to avoid. alicui, *Cic.* to watch for his own preferuation.

Ab aliquo, *Cic.* to beware of. Malo, pro à malo, *Petron.* De verbis alicujus, *Plaut.* Cavere obsidibus de pecunia, to give hostages for security of money. Sibi obsidibus ab aliquo, to take hostages for security.

Quod nihil de iis Augustus testamento cavisset, *Suet.*

Dicitur cavere aliquo, vel per aliquem, *Cic.* to take ones security.

Cætera quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur.

Cedere locum, *Stat. loco, Cic. Cas.* to leave the place. Ad locum, *Liv.* to retire to. E vitâ, *Cic.* to dye. Exitio, to fly from ruin. In proverbium, *Plaut.* to be gone into a proverb. Intra finem juris, *Liv.* to stay within the bounds of his right.

Cedere alicui, *Virg.* to obey.

Cessit mihi, *Id.* is arrived to me.

Honori non cedere, *Virg.* not to have deserved less honour than is given.

Hæreditas alicui cedit, *Virg.* falleth to. Pro pulmentario cedit, *Colum.* is taken for nourishment.

Cedit dies, *Ulp.* the day of payment draweth nigh.

Certare laudibus alicujus, *Virg.* to oppose himself to ones greatness. Cum aliquo, *Cic.* to fight. Bello de re aliqua, *Liv.* secum, *Cic.* to try to excel himself.

Certat vincere, *Virg.* strives to overcome.

Certare aliquid, *Hor.* to contend to do a thing.

Si res certabitur, *Hor.* if the matter come to be disputed.

Circumdare oppidum castris, *Caesar.*

Oppido mœnia, *Cic.* to enclose.

Cogitare animo, *Cic.* In animo, *Ter.* Cum animo, *Plaut.* secum, *Ter.* Aliquid, vel de re aliqua, *Cic.*

Coire in unum, *Virg.* to assemble together. Societatem cum aliquo, *Cic.* to make an alliance.

Societas

- Societas coitur, *Cic.*
 Immitia placidis cocunt, *Hor. mix with.*
 Milites cocunt inter se, *Caf. rally.*
 Colloqui alicui & alicquem, *Plaut. cum aliquo, Cic. to speak with.*
 Inter se colloqui, *Cic, Caf. to discourse together.*
 Committere se alicui, *Cic. Se in fidem alicujus, Ter. to put himself into ones protection. Aliquem cum alio, Mart. Inter se omnes, Suet.*
 Lacum mari, *Plin. to joyn.*
 Commodare aurum, *Cic. to lend. Alicui simpliciter, vel se alicui, to assist, Cic.*
 In rebus alicui, *Id. de loco alicui, Idem.*
 Complere armato milite, *Virg.*
 Completus mercatorum carcer, *Cic.*
 Componere aliquid alicui, vel cum aliquo, *Virg. to compare.*
 Componere se ad exemplum, *Quint. to conform.*
 Concedere fato, *Plaut. to dye. Petitioni alicujus, Cic. to grant.*
 De jure suo, *Cic. Injurias reipublice, Id.*
 Conciliare aliquem, *Cic. Ad alterum, Plaut. Homines inter se, Cic.*
 Animos aliquorum ad benevolentiam erga alios, *Cic.*
 Conjunctionem cum aliquo, *Id.*
 Pacem ab aliquo, *Plaut. pro cum aliquo.*
 Concludere se in cellam, *Ter. In cavea, Plaut. to shut in.*
 Res multas in unum, *Ter.*
 Concurrere cum aliquo, *Sall. Alicui, Virg. to fight with.*
 Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*
 Condere in sepulcro, *Cic. Humo, & in humo. Ovid. to bury.*
 In furnum, *Plaut.*
 Mœnia, *Virg. to build.*
 Condicere cœnam alicui, *Suet.*
 Ad cœnam aliquem, *Plaut. to invite to supper.*
 Condicere alicui, simpliciter, *Cic. to promise to sup with one.*
 Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey. Aliquem, Plautus, to hire.*
 Conducere de Censoribus, *Cic. to farm of the Censors.*
 Conducit hoc tuz laudi, *Cic.*
 In rem, *Plaut. Ad rem aliquam, Cic.*
 Conferre tributa, *Cic. to pay.*
 Novissima primis, *to compare.*
 Se in, vel ad urbem, *Cic. to go to.*
 Omne studium ad rem aliquam, *Cic. to apply.*
 Crimen in aliquem, *Cic. to cast on.*
 Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*
 Capita, *Cic. to speak face to face.*
 Peitem hominibus conferunt, *Cic. Colum. give them the plague.*
 Neminem cum illo conferendum pietate puto, *Cic.*
 Conferunt ad temperandos colores, *Colum. serve.*
 Hæc oratori futuro conferunt, *Quint. are useful to.*
 Considerare virtuti, *Caf. to trust to his strength. Animo & spe, Caf.*
 In aliquo, *Hirt. Aliquâ re. Multum naturâ loci confidebant, Caf.*
 Confiteri crimen, *Cic. De maleficio; Id.*
 Ut de me consteat, *Cic. to speak freely of that which concerns me.*
 Confligare, & ri. Confligari tempestatibus & sentinz vitii, *Caf.*
 Qui cum ingenis confligatur ejusmodi, *Ter. hath to do with.*
 Rempubicam confligare, *Tac. to afflict.*
 Congerere titulos alicui, *Sen. crimen in aliquem, Cic.*
 Congredi alicui, *Caf. aliquem, Plaut. to draw near to.*
 Cum hoste, & contra hostem, *Cic. to attack.*
 Congruere. Congruunt literæ literis aliorum, *Cic.*
 Congruunt inter se. *Tog.*
 Congruit sermo tibi cum illa, *Plaut.*
 Coniungere. Conjuncta virtuti fortuna, *Cic.*
 Conjuncta & sociata cum altera, *Cic.*
 Conjuncta mihi cura de republica cum illo, *Cic.*
 Coniungi hospitio & amicitia, *Cic.*
 Conqueri rem aliquam, vel de re aliqua, *Cic.*
 Ob rem aliquam, *Suet.*
 Cum aliquo, *Cic. pro aliquo, Id.*
 Conquiescere à re aliqua, *Cic. to rest*

rest from doing any thing.

In re aliqua, *Cic. to be satisfied in.*

Hyme bella conquiescunt, *Cic. cease.*

Nisi perfecta re de me non conquiesisti, *Cic.*

Consendere navem, *Cic. in navem, Lent. Ciceroni.*

Consentire sibi, *vel secum, Cic. Alicui, vel cum aliquo, to agree with.*

Aliquid, *vel de aliquo, vel ad aliquid, Cic. to agree about.*

In aliquem. *Ulp. to agree to take for an Umpire.*

In eum omnes illud consentiunt elogium, *Cic.*

Astrum nostrum consentit incredibili modo, *Hor.*

Consequi aliquem itinere, *Cic. to overtake.*

Aliquid consequi, *Cic. to obtain.*

Conferere manum, *vel manu cum hoste, Cic. Prius ustatius.*

Diem nocti, *Ovid. to joyn.*

Artes belli inter se, *Liv.*

Baccho aliquem locum, *Virg. to plant vines.*

Considere aliquo loco, *vel in aliquo loco, Cic. to stay.*

Constare per seipsum, *Cic. depends only on it self. Sibi, Cic. Hor. not to lye.*

Ex multis rebus, *Cic. to be compos'd of.*

Agri constant campis & vineis, *Plin.*

Constat gratis tibi navis, *Cic. costs you nothing.*

Auri ratio, *Cic. the sum is right.*

Non constat ei color, neque vultus, *Liv. he changes colour.*

Mente vix constat, *Cic. he is distracted.*

Hoc constat, *vel constat inter omnes Cic. this is certain.*

Constat hac de re, *Quint. Plin.*

Constat hoc mihi tecum, *Ad Her. Consuescere alicui, Ter. cum aliquo, Plaut. to frequent.*

Consuescere pronunciare, *Cic. to accustom ones self to.*

Adeo in teneris consuescere multum est, *Virg.*

Plauistro & aratro juvenum consuescere, *Colum.*

Omnia pericula à pueritia consuetata habeo, *Sall.*

Consulere boni, *Quint. Plaut. to take in good part.*

Alicui, *Cic. to seek ones good.*

Aliquem, *Id. to ask counsel of.*

Consuli quidem te à Cæsare scribis, sed ego tibi ab illo consuli mallem, *Cic. Sed pro do tibi consilium, elegantius dicitur, Autor tibi sum.*

Consulo te hanc rem, *vel de hac re, Cic.*

Consulo in te, *Ter. I study something for you or against you.*

Consulere in commune, *Ter. to seek the publick good.*

Contendere alicui, *Hor. cum aliquo, Id. contra aliquem, Id. to dispute, or maintain a thing against.*

Contendere aliquid ab aliquo, *Cic.*

Contendere animum, *Ovid. animo, Cic. cursum, Plaut. in aliquem locum, Cic.*

Contendere rem cum alia re, *Cic.*

Alicui rei, *Hor. to compare.*

Contingere se inter se, *vel inter sese, Plaut. to touch.*

Atque in magnis ingeniis id plerumque contingit, *Cic. often happens.*

Contingit mihi, *Cic. it touches, id concerns me.*

Contingere funem, *Virg. to touch.*

Convenire cum aliquo, *Cic. to agree with.*

Sibi, *Cic. to keep always an even temper.*

Ad aliquem, *Cic. to go to seek.*

Aliquem, *Plaut. to treat wish.*

In jus, *Plaut. to accuse.*

Convenit inter utrumque, *Cic. they are at an accord.*

Mihi cum illo, *Cic. I am of his opinion.*

Ad eum hæc contumelia, *Cic. concerns him.*

Aliam ætatem aliud factum, *Plaut.*

Hæc fratri mecum non conveniunt, *Ter. we disagree in this.*

De hoc parum convenit, *Quint. this is not agreed of.*

Hoc maledictum in illam ætatem convenit, *Cic.*

Cupere alicui, *Cic. Des. alicujus causâ, Cic. to be ready to do a kindness.*

aliquem, *Ter. Cic. to seek.*

Cupit te videre, *Plaut. Te conventum, Idem.*

D.

Damnare sceleris, *vel nomine sceleris aliquem, Cic. De vi, de majestate. Id. Ad pœnam, in opus, in metallum, Plin. jun.*

Dare literas alicui, *Cic. to give into ones hand. Literas ad aliquem, Id. to send a letter. Se fugæ, & in fugam, to run away. Se ad lenitatem, Id. to study. Gemitum, & se gemitui. Id. Virg. to grieve. Operam, & operam alicui rei, in rem aliquam, ad rem aliquam faciendam, Cic. to labour. Mandata alicui, Id. aliquid in mandatis, Plaut. to command. Se in viam, Cic. in manu, & in manu, Ter. Cic.*

Dederat comas diffundere ventis, *Virg. let them loose. Dare manum alicui, Plaut. to shake hands.*

Dare manus, *Cic. to yield. Cibo dare, Plin. to give to eat. Dare vitio, Cic. to blame.*

Da Tityre nobis, *Virg. tell us.*

Dare oblivioni, *Liv. to forget. Contrarium est mandare memoriæ: sed oblivioni mandare, non est Latinum.*

Debere amorem & omnia in aliquem, *Cic. Tibi debemus, Id. we are engaged to you.*

Tibi video hoc non posse deberi, *Cic. I cannot refuse you this.*

Decedere alicui, *to give place to, Plaut. to fly from out of detestation, Cæf.*

Decedere (Cic. sup. è vitâ) *to dye. De suo jure, vel suo jure, Cic. to part from ones right.*

De summâ nihil decedet, *Ter. the sum shall be entire.*

Decernere aliquid, *vel de re aliqua, Cic. to determine, Armis, Id. to fight. Pugnam, Liv. Pugnâ, Val. Max. suo capite, Cic. to put himself in danger.*

Decidere (à cado) *spe, vel de spe, Liv. spe, Ter. in laqueos, Ovid.*

Decidere (à cædo) *Vel. to cut off. Quæstionem, Pap. to decide, damnum. Ulp. to determine. Cum aliquo, Cic. to transact. De aliquo negotio, Id. Prælio cum aliquo, Id. to end a difference by arms.*

Pro se, *Cic. pro libertate, Sen. to compound for ones life.*

Decidere jugera singula ternis medimnis, *Cic. to tax.*

Decisa negotia, *Hor. ended.*

Declinare loco, à loco, *vel de loco,*

Cic. to turn away. Se extra vicem, Plaut. idum, Liv. to avoid a blow.

Agmen aliquo, *Liv. to remove the army. Nomina & Verba, Quint. to decline.*

Dedere se hostibus, *Cæs. In ditionem & arbitrium hostium, Plaut. Aliquem in pistrinum, Ter.*

Ad scribendum se dedere, *Cic. to apply. Deditâ operâ, Cic. purposely.*

Deferre studium suum & laborem ad aliquem, *Cic. to offer his service. Ope ad aliquod negotium deferre alicui, Cic. Deferre aliquid in beneficii loco. Cic. to make a present. In beneficii delatus, Cic. one that hath a pension from the commonwealth.*

Deferre aliquem, *Cic. to accuse.*

Defendere aliquem contra iniquos, *Cic. aliquem ab injuria, Id. Injuriam alicujus, Id. to revenge a wrong.*

Defendere & obfistere injuriæ, *Cic.*

Defendere ac propulsare injuriam, *Idem.*

Defendere civem à periculo, *Cic. Myrtos à frigore, Virg. to preserve from.*

Æstatem capellis, *Hor. Solstitium pecori, Virg. to keep from the heat.*

Deficere ab aliquo, *Cic. Liv. to forsake his party. Animo, vel animis, Cic. animam, Varr. to be saint hearted.*

Dies & latera & vox me deficiunt, *Cic. fail me.*

Deficiunt mihi tela, *Cæs. I want arms.*

Animus si te non deficit æquus, *Horatius.*

Deficio à te ad hunc, *Suet. I leave you to go to him.*

Mulier abundat audacia, consilio & ratione deficitur, *Cic.*

Deficior prudens artis ab arte mea, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam, *Cic. Mentem in aliquo, Id.*

Defigere furta alicujus in oculis populi, *to expose.*

Definire aliquid alicui, *Cic. to shew or prescribe. Imperium terminis, Cic. to bound. Magnitudinem alicujus rei, to tell precisely.*

Certus & definitus locus, *Cic.*

Deflectere iter, *Lucan. Ex itinere, Plin. Cic. to turn out of the way.*

Declinare proposito & deflectere sententiam, *Cic.*

Amnes

- Amnes in alium cursum defleſte-
re, Cic.
- Degenerare à gravitate paterna,
Cic.
- A familia ſuperbiſſima, Liv.
- In feritatem, Plin.
- Hoc animos degenerat, Colum. ener-
vates and weakens.
- Delinquere aliquid, & in aliqua
re, Cic. in aliquem, Ovid. to fail.
- Depellere loco Caf. De loco, Cic.
to drive away.
- Suſpicionem à ſe, Cic. to remove.
- Deperire aliquem, vel aliquem
amore, Plaut. Amore alicujus, Liv.
to love paſſionately.
- Naves deperierunt, Czſ. are loſt.
- Deplorare vitam, Cic. to deplore.
- De ſuis miſeriis, Id. to bewail ones
ſelf.
- Deponere in gremio, Plin. Cic. ſtra-
tis, Ovid. ſub ramis, Virg. in terram,
Colum. in ſylvas, Czſ. to lay in, upon,
or under any thing.
- Deponere ædificationem, Cic. to
lay aſide the deſign.
- Ægſtum, Cic. to give over.
- Aliquid, Virg. to wager.
- Deponere aliquid in alicujus fide,
Cic.
- In fidem, Liv. apud fidem, Trajan.
Plin. to put confidence in.
- Deprecari aliquid ab altero, Cic.
to beg a thing of. Aliquem pro re ali-
qua, Id. Alicui ne vapulet, Plaut. to
intercede for.
- Calamitatem abs ſe, Cic. to turn
from by prayer.
- Derogare fidem alicui, vel de fide
alicujus, Cic.
- Sibi derogare, Cic. to wrong his re-
putation.
- Definere artem, Cic. to quit a pro-
feſſion.
- Deſiſtere à ſententia, vel de ſen-
tentia.
- Deſperare ſalutem, ſalute, vel de
ſalute, Cic. to deſpair of. Ab aliquo,
Id. to expect no more from. Sibi, Caf. de
ſe, Plaut. Cic. to be deſperate.
- Non deſpero iſta eſſe vera, Cic. Si-
ve deſtituitur ſive deſperamur, Cic.
- Deſpondere filiam alicui, Cic. to
betrath. Sibi domum alicujus, Id. to
promiſe to himſelf, to make ſure of.
- Deſpondere animis, Liv. to pro-
miſe himſelf to do ſomething. Animum,
Id. to be out of heart.
- Detrahere alicui, Ovid. de aliquo,
Cic. to detract from. Aliquid alteri,
Id. to take by force. Laudem, vel de
laudibus, Id. to leſſen his reputation.
- In judicium, Id. to bring in judgement.
- Deturbari ſpe, de ſpe, vel ex ſpe, Cic.
- Differre famam aliquam alicui,
Plaut. to make a report of. Rumorem,
Ter. Aliquid rumoribus, Ter.
- Differre aliquem, to make one wait,
Mart. to vex and torment, Ter.
- Orationem ſperat inveniſſe ſe quæ
differat te, Ter.
- Differri doloribus, to feel.
- Amore, cupiditate, lætitiâ, &c.
Plaut. to be tranſported with.
- Differre veſtitu ab aliquo, Cic. In
candore, Plin. Differt ab hoc, Cic.
huic, Hor.
- Differunt inter ſe, Cic.
- Ad aliquod tempus aliquid differ-
re, Cic. In annua, Hor. to defer.
- Dimicare de re, Cic. pro re, Plin.
to diſpute for.
- Dimicant inter ſe, Plin.
- Dimicandum omni ratione, ut;
&c. Cic. we muſt endeavour.
- Diſceptare aliquid juſtè, Cic. to de-
cide. Eodem foro, Plaut. to come and
plead in the ſame place.
- Diſceptant inter ſe de negotiis, Sall.
- Diſceptare rei alicui, Hor. A re ali-
qua, Cic. poſterias magis uſitatum. In
re aliqua, Id.
- Diſcrepant inter ſe, Id.
- Diſcrutior animi, Plaut. Animo
& animum juxta Diomedem, qui ta-
men exemplum nullum aſſert.
- Diſputare aliquid & de aliquo,
Plaut. Cic. Circa aliquid, Quint.
- Multa diſputat quam ob rem is
qui torqueatur beatus eſſe non poſ-
ſit, Cic.
- Diſſentire de veritate ab aliquo, Cic.
- In re aliqua ab altero, Id.
- Cùm aliquo de re aliqua, Id. Ali-
cui opinioni, Quint.
- Ne orationi vita diſſentiat, Sen.
- Diſſentiant inter ſe, Cic.
- Diſſidere capitali odio ab aliquo,
Id. to hate mortally. Diſſidere à ſeiſpo,
ſecumque diſcordare, Id.
- Inter ſe diſſident & diſcordant, Id.
- Si toga diſſidet impar, Hor.

Dividere

Dividere nummos viris, Cic. in viros, *Plaut. to distribute. Factum cum aliquo, Plaut.*

Dividere sententiam, Cic.

Docere de re aliqua, *Id. to give advice. Rem aliquam aliquem, to show one.*

Dolere ab animo, ex animo, *Plaut. Succesſu alicujus, Ovid. Dolore alicujus, Virg.*

Dolet mihi cor, *Plaut. Hoc cordi meo, Id. Caput à sole, Id.*

Doleo me, *Plaut. Vicem alterius, Cic. Casum aliorum, Id. Propter aliquem, Quint. de aliquo, Ovid.*

Donare aliquem re, vel rem alicui, Cic. *to make a present.*

Dubitare de fide alicujus, *Ad Heren. to mistrust his fidelity.*

Hæc dum dubitas, *Ter. whilst you are considering.*

Dominari alicui, Cic. In aliquem, *Ovid. in re aliqua, Cic. Inter aliquos, Caf.*

Omne pecus indomitum curari ac dominari potest, *Nigid. may be tamed.*

O domus antiqua, heu! quam dispari dominare domino, Cic. *ex veteri Poëta.*

Ducere agmen, *Id. to conduct. Sibi alapam gravem, Phad. to give himself a box on the ear. Iliæ, Hor. to pant like a broken winded horse.*

Ducere æra, *Hor.*

Aliquem ex ære, *Plin. Rationem salutis, Cic. to take care of.*

Ducere verſum, *Ovid. to make a verse. Uxorem, Cic. to marry.*

Ducere ufuras, *Id. to continue the payment of use.*

Ducere laudi, *Ter. to esteem it an honour. In gloria, Plin. In hostium numero, Cic. Infra se, Id. to undervalue. Pro nihilo, Id.*

Duci deſpicatui, *Id. to be deſpiſed.*

E.

Efferre pedem domo, vel portâ, Cic. *to go out. Pedem aliquo, Id. to go to. De nave in terram, Id. to unload.*

Efferre laudibus, *Id. to commend very much.*

Efferre fruges, *Id. to carry fruit.*

Efferri funere, & cum funere, *Id. to be carried forth to burial.*

Efferri studio in re aliqua, *Id. to have a violent passion for.*

Efferri in amorem, *Plin. to be beloved.*

Egere conſilii & conſilio, Cic.

Egere multa, *Alſive, Cenſor. apud Gell. Unde Plaut. dixit, egeretur in paſſivo. Et exinde probat Sanctius, dici non ineleganter, turpem egere egeſtatem.*

Nihil indigere, *Var.*

Egredi ab aliquo, *Ter. to go out of ones houſe.*

Ex provincia, Cic. extra fines & terminos, *Id. urbe, Id. officio, Id. à propoſito, Id.*

Elabi de, è, ex, manibus, Cic. *to eſcape. Inter tela & gladios, Liv. Pugnam aut vincula, Tac.*

Paulatim elapſus Bacchidi, *Terent. weaning himſelf of her by little and little.*

Elaborare in literis, Cic. in aliquid, *Quint. aliquid, Plin. Orationem, eamque inſtruere, Cic. Ad judicium alterius, Id.*

Emergere ex malis, *Id. Ter. Incommoda valetudine, Cic. extra terram, ſuper terram, Colum.*

Se vel ſeſe emergere, *Id.*

Unde emergi non poteſt, *Ter.*

Eminebat inter omnes, Cic. in novo populo, *Liv.*

Eminebat ex ore crudelitas, Cic. in voce ſcleris atrocitas, *Curt.*

Moles aquam eminebat. *Id. appeared above the water.*

Emungere aliquem argento, *Ter. to cheat one of.*

Alicui oculos, *Plaut. to tear out.*

Enunciare conſilia amicorum adverſariis, Cic.

Apud homines enunciare quod tacitum erat, *Id. to divulge.*

Eripere è morte aliquem, *Id.*

Eripere morti aliquem, *Virg. Mortem alicui, Sen. Ex periculo aliquem, Cic.*

Erubefcere in re aliqua, *Id. Ora alicujus, Id. to be aſhamed to be in ones preſence. Preces, Claud. loqui, Cic. Fortunæ, Curt.*

Epiftola non erubefcit, *Cic.*

Genis erubuit, *Ovid.*

Malis alterius erubefcere, *Ovid.*

Erumpere ex tenebris, Cic. In aliquem regionem, *Idem.*

Erumpere in hoc tempus, *Id. In actum, Id. In effectum, Quint. portis, Virg. per caſtra, Plin.*

Loco

Loco aliquo, *Cæs.* Subito clamore, *Virg.*

Erumpunt sese radii, *Virg.* sese portis foras, *Cæs.*

Erumpere stomachum in aliquem, *Cic.* gaudium, *Ter.*

Vereor ne isthac fortitudo in nervum erumpat denique, *I fear you'll bend the bow so far as to endanger the string.*

Evadere manus alicujus, *Virg.* E manibus, *Liv.* pugnâ, *Virg.*

Omnem viam, *Virg.* to go along all the way.

Ante oculos, *Virg.* to come before one. Ad summa fastigia tecti, *Virg.* to ascend.

In aliquod magnum malum, *Ter.* to become a great mischief.

Exardere, & -escere irâ, indignatione, *Liv.* In iras, *Marr.*

Dolor exarsit imis ossibus, *Virg.* Exarsit in id quod nunquam viderat, *Cic.*

Exarsere ignes animo, *Virg.* Excellere super alios, *Liv.* Longe alii, *Cic.* Inter alios, *Id.*

Præter cæteros, *Idem.*

Excusare se alicui, & apud aliquem, *Id.* Valetudinem alicui, *Plin.*

to alledge to one indisposition for an excuse. Ille Philippo excusare laborem & mercenaria vincula, *Hor.*

Excusare se de re aliqua, *Cæs.*

Exigere aliquem è civitate, *Cic.* to drive out. Honoribus, *Plin.* to deprive of.

Exigere aliquid acerbius, *Cic.* to exact with threats.

Columnas ad perpendicularum exigere, *Id.* to apply the plummet to see if they are strait.

Ævum in silvis, *Virg.* Vitam cum aliquo, *Id.* Ensem per medium juvenem, *Id.* to run one through. Sues pastum, *Varr.* to drive.

Exigere de re aliqua, *Plin. jun.* to discuss.

Eximere è vinclis, *Cic.* vinclis, *Plaut. metu, Id.* in libertatem, *Cic.*

to set at liberty. Aliquid de dolio, *Id.* to draw out.

Eximere diem, *Id.* to consume the time.

Eximi noxæ, *Liv.* to be absolved of a fault.

Exorare, expetere, & exposcere aliquid Deos, & à Diis, *Cic.*

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, *Cæs.*

Expellere, expedire, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare, urbe, vel ex urbe, *Cic.* to chase, to drive out of.

Explere aliquem, *Cic. Ter.* animum alicui, *Ter.* to content.

Explicare rem aliquam, vel de re aliqua, *Cic.* to explain any thing.

Expostulare cum altero injuriam, *Id.* de injuria, *Ter.*

Expromere vocem alicujus, *Cæsar.* make him speak. Rifum alicui, *Plin. jun.* pecuniam ab aliquo, *Cic.*

Exprimere effigiem, *Id.* to draw to the life. Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, *Id.* to translate word for word.

Exprimere ad verbum de Græcis, *Id.* Vim Græcorum Poëtarum, *Id.*

Exprobrare vitia adversariis, vel in adversarios, *Id.* to reproach.

Exuere jugum, & jugo, *Liv.* to cast off. Vestem alicui, to strip.

Hominem ex homine, to divest himself of all humanity.

Exulare Romæ, *Cic.* to live at Rome an exul. Domo, *Ter.* to be banished from.

A patriâ, *Plaut.*

Per externas profugus pater exulat oras, *Ovid.*

Respublica discessu alicujus exulat, *Cic.*

Exulatum abiit res patris, *Plaut.*

F.

Facere ab aliquo, *Cic.* cum aliquo, *Id.* to take part with one. Bona alicui, & al quem, *Plaut.* to do good to. Consilio alicujus, vel de consilio, *Plin.* by ones advice.

Cum pro populo fieret, *Cic.* when sacrifices were offered.

Flocci non facere, *Id.* Floccum facere, *Plaut.* not to value.

Facis ex tua dignitate, *Cic.* you act according to your quality.

Hoc facit ad difficultatem urinæ, *Plin.* it is good against the Strangury. Sed facere alicui rei, pro intersere, *Latinum non est.*

Construitur etiã eleganter cum accusativo pluribus modis, ut,

Nos

Nos magnum fecissemus, Cic. *we had done a great matter.* Facere gratiam alicui, Liv. *to bestow a favour.* Facere stipendium, Liv. *to serve in war.* Facere nomina, Cic. *to borrow money.* Facere rebellionem, *to rebel, & similia.*

Fastidire aliquem, Cic. Virg. Hor. Alicujus, Plaut. A me fastidit amarum, Ovid.

Fateri scelus, & de scelere, Cic. Hor.

Fœnerari aliquid alicui, Cic. *to put out to use.* Fœnerare (& non fœnerari) ab aliquo, App. *to take up upon interest.* Hæc omnes fœnerat una deos, Mart.

Fidere nocti, Virg. terrâ, Id.

Formidare alicui, Plaut. *to fear lest any mischief should happen to one.* Ab aliquo, vel aliquem, Cic. *to stand in fear of.*

Fraudare aliquem pecuniâ, Cic. *to cheat.* Militum stipendium, Cæf. *to retain the soldiers wages.* Genium suum Plaut. *to deprive himself of all delight.*

Fugere conspectum alicujus, Cic. E conspectu, Ter. Oppido, Cæs. De civitate, Quint. de illo fugit me ad te scribere, Cic. *I forgot.*

Fungi officio, Id. Ter. Officium, Ter. Vice, Hor. Vicem alterius, Liv. Suet. *to do the office of another.* Fungi munere, *to execute a charge,* Cic. Cæf. & interdum *to make a present.* Cic.

G.

Gaudere gaudio, Plaut. Gaudium, Ter. de aliquo propter aliquem, Cic. Fugit homines gavisos suum dolorem, Id. Mihi gaudeo, Id.

Gigni capite, vel in caput, Plin. *to be born with the head forward.*

Glaciare. Positas ut glaciet nives Jupiter, Hor. Humor glaciatur in Gemmas, Plin.

Gloriari aliquid, de re aliqua, in re aliqua, ob rem aliquam, Cic.

Gratulari adventu, vel de adventu, Id. *to express his joy for ones arrival.* Gratulari victoriam alicui, Id. *to congratulate for a victory.*

Gratulor tibi in hoc, vel de hac re, pro hac re, Id.

Gravari & -ri. At tu fortunam parce gravare meam, Ovid.

Gravari dominos, Lucan. *not to be able to suffer.* Cætera tanquam super-

vacua gravari solet, Quint.

Ne gravere exædificare id opus quod instituisti, Cic. Gravatus somno, Ovid. Pluvia cum forte gravantur, Virg.

H.

Habere rem certam, vel pro certo, Cic. *to know certainly.* Aliquid certi, Idem.

Habere quædam dubia, Id. in dubiis, Quint. Pro dubio, Liv.

Habere aliquem despiciatui, vel despiciatum, Ter. *to contemn.*

Habere aliquem præcipuo honore, Cæs. In honore, Cic. Honores alicui, Cic. de aliquo, Tac. *to honour.*

Habere aliquem loco patris, Brutus. In loco patris, Cic. pro patre, Liv. *to esteem as a father.*

Pro stercore habere, Plaut. *to esteem no more than the dirt.*

Habere aliquid odio, Plaut. In odium, Cic. *to hate.*

Habere in numero, & in numerum sapientum, Id.

Habere orationem apud aliquem, Quint. ad aliquem, Cic. cum aliquo, Cæf. *to speak to or before any one.*

Habere in potestate, & in potestatem, Cæf. *to have in ones power.*

Belle habere, & Belle se habere, Cic. Habere usum alicujus rei, Id. Cæs. Ex re aliqua, Cic. In re aliqua, Cæf. *to be experienced.*

Habet se erga ædem, Plaut. *she dwelleth.*

Habitare in platea, Ter. Vallibus imis, Virg. silvas, Idem.

Hæret. Hæret peccatum illi, & in illo, Cic. *resteth in.*

Obtutu hæret defixus in uno, Virg. In multis nominibus hærebitis, Cic. Si hic terminus hæret, Virg. *If this purpose is fixed and unchangeable.*

Horrere divinum numen, Cic. *to dread and fear.* Omnium conspectum, Id. *to be afraid of seeing any body.*

Frigoribus hyemis Intolerabiliter horrent, Colum. *they are very cold in the winter.*

Horrescunt comæ, Ovid. *stand on end.*

Horrebant densis aspera crura pilis, Ovid.

I.

Jactare se in re aliqua, & de

re aliqua, *Cicero*, ob rem aliquam.

Jactare rem aliquam, *Virg.*

Illabi. Illabitur urbi, *Virg. slips into the Town*. Animis illabere nostris, *Id.* Pernicies illapsa civium animis, *Cic.* Medios illapsus in hostes, *vel* delapsus, *Virg.* Ad eos cum suavitate illabitur, *Cic.*

Illudere alicui, aliquem, in aliquem, in aliquo, *Virg. Ter. Cic. to mock*. Vestes auro illusæ, *Virg. embroidered.*

Imminere in occasione opprimendi ducis, *Liv. to seek an occasion.*

Imminent duo Reges toti Asiæ, *Cic.* Homo ad cædem imminens, *Id.* Imminenti avaritia esse, *Id. to think of nothing but getting.*

Geitus imminens, *Id. an earnest gesture.*

Impendere. Impendebat mons altissimus, *Cæs. hung over their heads.*

Contentio impendet inter illos, *Cic. will shortly happen.*

Impendet nobis malum, *Id. nos mala, Ter. threaten us.*

Impertire & -ri. Impertire alicui salutem; *Cic. aliquem salute, Ter. to salute.* Fortunæ aliis impertiri, *Cic. to impart.* Alteri de re aliqua impertire, *Id. Collegæ meo laus impertitur, Id.*

Implere veteris Bacchi, *Virg. Mero pateram, Id. de re aliqua, Mart.*

Implicare offibus ignem, *Virg. to cast into.* Implicari morbo, & in morbum, *Liv. to be taken ill.*

Vim suam cum naturis hominum implicant Dii, *Cic. Implicat ad speculum caput, Plaut. to dress.*

Imponere arces montibus, *Virg. to build.*

In collum, in manum, in navim, *Plaut. Liv. to put upon or into.* Summam manum alicui operi; *Virg. in aliquâ re, Quint. to make an end of a thing.*

Imponere alicui, *Cic. to deceive.*

Imponere vim alicui, *Cic. to compel.* Vulnera, *Cic. to wound.* Nomen alicui, *Cic. to give a name to.* Regem regioni, *Cic. to appoint.* Partes alicui, *Cic. to assign an office to.*

Improbam personam alicui, *to make him pass for a wicked man.* Leges alicui, *Cic. to command.* Exercitum Brundisii, *Cic. to make a garrison.*

Imponere onus alicui, *Cic. in aliquem, Plaut.*

Frumentum imponere, *Cic. to tax at a certain quantity of corn.*

Imponere servitutem fundo, *Cic. to appoint a certain service to land.*

Hujus amicitia me in hanc perditam causam imposuit, *Cic. hath made me embrace this bad side.*

Imprimere aliquid animo, *Plin. jun. In animo, & in animum, Cic.*

Incessere hostes jaculis, & saxis, aut pilis, *Liv. to pursue with.* Incessere aliquem dolis, *Plaut.* Incessit eum cupido, *Livius, Curtius. Illi, Sallust. Liv. Curt. Val. Max. In te religio nova, Ter. Virg. Morbus in castra, Liv. was got into.*

Incidere (à cædere) saxis, *Plin. jun. to cut in.* In æs, *Liv. in ære, Cic. to engrave.* Ludum incidere, *Hor. to break off play.*

Inclinare omnem culpam in aliquem, *Liv. to throw all the faults on one.*

Hos ut sequar inclinatur animus, *Liv. my mind inclines me.*

Inclinat acies vel inclinatur, *Liv. the army gives ground.*

Se fortuna inclinaverat ut, *Cæs. Fortune was turned, that.*

Includere in carcerem & in carcere, *Cic. to cast into prison.* Orationi suæ, *Cic. to include in.*

Vocem includit dolor, *Cic.*

Smaragdi auro includuntur, *Lucr. Incubare ova, & ovis, Colum. to sit abroad upon.*

Quod si una natura omnes incubaret, *Plin.*

Incumbere gladio, *Ad Heren. lecto, aratro, toro, Virg. in gladium, Cic. in aliquem, Id.*

In vel ad aliquid, *Cic. Cæs. Alicui rei, Sin. Plin. to apply ones self to any thing.*

Venti incubuere mari, *Virg. In mari, Quint.*

Incumbit in ejus perniciem, *Cic. endeavours to destroy him.*

Verbo incumbit illam rem, *Sall. Incumbit illa spes successionis, Suetonius.*

Incurfare aliquem pugnis, calcibus, &c, *Plaut.*

Incurfare in aliquem, *Liv.*

Lana cui nullus color incurfave,

rit, *Plin. that is undied.*

Indicare conſpirationem, *Cic. de conſpiratione, Sell.*

Indicare in vulgus, *Cic. to divulge, Se alicui, Cic. to diſcover.*

Poſtulabat ut ſibi fundus indicaretur, *Cic. that the price ſhould be told.*

Inducere animum ad aliquid, vel aliquid in animum, *Ter. to apply.*

Inducere aliquid, to bring into, and alſo to cancel, to abrogate. Aliquem, *Cic. to deceive.*

Inducere animum, ſimpliciter, vel animum ut, vel ne, vel ut ne, *Ter. to perſwade himſelf.*

Inducere ſcuta pellibus, *Cæſ. to cover with ſkins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin. to varniſh.*

Induere ſe veſte, *Ter. ſibi veſtem, Plaut.*

Cum in nubem ſe induerint anhelitus terræ, *Cic. are converted into clouds.*

Induere ſe in laqueos, *Cic. to caſt himſelf into. Induit ſe in florem, Virg.*

Indulgere alicui, *Cæſ. in aliquem, Liv. to treat gently.*

Nimis me indulgeo, *Ter. Indulgent patientiam ſtagello, Mart.*

Qui malis moribus nomen oratoris indulgeat, *Quint. who gives the name of Orator to men of bad lives.*

Jus trium liberorum mihi princeps indulſit, *Plin. jun. granted me.*

Quando animus eorum laxari indulgerique potuiſſet, *Gell.*

Inferre litem capitis in aliquem, *Cic. Periculum capitis alicui, Id. to draw up an indictment againſt one.*

In periculum capitis ſe inferre, *Cic. to put himſelf in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic. to ſet upon the ſcore.*

Infundere in naribus & per nares, *Colum. in aures, Cic. cribro, Sed.*

Infundere venenum alicui, *Cic.*

Ceris opus infundite, *Phad.*

Ingerere convicia alicui, *Hor. In aliquem, Plaut.*

Pugnos in ventrem ingerere, *Ter.*

Ingredior orationem, & in orationem, *Cic. to begin to ſpeak.*

Veſtigiis patris ingredi, *Cic. to follow his fathers profeſſion.*

Ingurgitare ſe cibis, *Cic. to gormandiſe. Se in flagitia, Id. to plunge himſelf into.*

Inhiare hæreditatem, *Plaut. to gape after. Uberibus, Sueton. poſterius uſtatius.*

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo, to endeavour to inſinuate himſelf into favour.

Inſanire amore, *Plin. amoribus, Hor.*

Hilarem inſaniam, *Plaut. Sen.*

Inſcendere currum, *Plaut. in arborem, Id. ſupra pilam, Cato, to get up into.*

Inſervire ſuis commodis, *Cic. to labour for gain. Honoribus, Id. to uſe all diligence to procure honour and preferment.*

Matronæ eſt unum inſervire amanti, *Plaut. Nihil eſt à me inſervitum temporis cauſa, Cic.*

Inſilire deſeſſos, *Suet. in equum, Liv. in ſcapham, Plaut. to leap into.*

Inſiſtere viis, *Cic. viam, iter, Virg. to march. Haſtæ, Plin. to lean on.*

In rem aliquam, *Plaut. Cæſ. In re aliqua, Quint.*

Alicui rei, *Plinius, Tibul. to apply himſelf to.*

Inſiſtebat in manu dextra Cereis, ſimulacrum victoriæ, *Cic. there was in the right hand.*

Inſputare aliquem, & alicui, *Plaut. to ſpit at.*

Inſtare aliquem, *Plaut. to urge.*

Currum, pro in currum, *Virg. operi, Id. to heat ones ſelf at work.*

Inſternere. Pelle leonis inſternor, *Virg. I am covered.*

Tabulaſque ſuper inſtravit.

Terræ inſterni, *Stat.*

Tori inſtrati ſuper pelle leonis, *Silius.*

Inſultare ſimpliciter, *Virg. ſolo, Id. to leap on the ground. Alicui, & in aliquem, to inſult over. Multos, Sall. apud Serv.*

Inſultare fores calceis, *Ter. to knock at.*

Intendere arcum, *Plin. to bend.*

Animum ſtudiis, *Hor. to apply the mind to.*

Animum in, vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui

alicui rei, *Plin.* to take care of.

Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*

Pergin' sceleste intendere? *Plaut.*

Repudium consilium quod primum intenderam, *Ter.* I dislike the design I had at first.

Intercludere aditus ad aliquem, *Cic.* to shut the avenues.

Commeatum inimicis, *Plaut.* Inimicos commeatibus, *Plaut. Caf.*

Interdicere histrionibus scenam, *Suet.*

Feminis usum purpuræ, *Liv.* to forbid, to hinder.

Omni Gallia Romanis interdixit, *Caf.* forbid them to be in any place of France.

Male rem gerentibus bonis paternis interdici solet, *Cic.*

Interdico tibi domo meâ, *Liv.*

Dicitur interdum Interdico tibi hanc rem, & *ustatius* tibi hac re, sed *vix* occurris Interdico te hac re. *Quamquam* in passivo legatur, Interdico aqua & igni, & ignis & aqua mihi interdiciuntur, *Suet. Liv.*

Cui nemo interdicare possit, *Cic.* whom no body could resist.

Interdicere vestigiis, *Plin.* to forbid to march one way.

Interdico ne hoc facias, *Ter. supple,* tibi.

Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic.* gave an order that they who had violently put any out of possession, should be obliged to restore it again.

Interesse convivii, & in convivio, *Cic.* in cædem, *Id.* to be assistant at, to be present at.

Inter belluam & hominem hoc maxime interest, quod, &c. the greatest difference between a man and a beast, is that, &c.

Nihil interest hoc & illa, nisi divitium legas, *Sen.*

Hoc morari victoriam quod interest amnis, *Liv.*

Hoc pater ac dominus interest, *Thü* is the difference between a father and a master.

Stulto intelligens quid interest, *Ter.* Quoniam *νεμωσῆν* interest τῷ φθονῆν. *Cic.*

Seri radices illitas fimo interest, *Col.*

Interest regis, *Liv.* it concerns the king.

Interest omnium recte agere, *Cic.*

Magni meâ interesse putavi, *Cic.*

Ad nostram laudem non multum interesse video, *Cic.*

Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjacet, *Liv.* lies between them.

Spatium quod fulcis interjacet, *Col.*

Interjacet hæc inter eam, *Plin.*

Intueri aliquem, & in aliquem, *Cic.*

Invadere aliquem, & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic. Virg.*

In pecunias alienissimorum hominum invadere, *Cic.*

Invasit cupiditas plerisque & plebrosque, *Var. Sall.*

Furor invaserat improbis, *Cic.*

Invehere per mare, *Plin.* to transport.

Invehi ex alto in portum, *Cic.*

Portum, urbem, *Plin.* to be carried into. In aliquem, to inveigh against.

Invidere laudes alicui, *Liv. Hor. Cic.* Laudibus alicujus, *Cic.* to envy ones praises,

Invidere alicui, *Ter.* aliquem, *Ovid.* Alicujus, *Plaut.*

In hac re tibi invideo, *Cic.*

Invideat Hermogenes quod ego canto, *Hor.*

Accusativus sine dativo acquisitionis rarius occurrit, sed cum eo frequens est.

Ut nobis optimam naturam invidisse videantur, qui, &c. *Cic.*

Jampridem nobis cæli te regia, *Cafar,* irvidet, *Virg.*

Invitare hospitio, & in hospitium, *Liv. Cic.* Ad legendum, *Cic.* donum, *Liv.* tecto ac domo, *Cic.* to desire to come to.

Invocare subsidium, *Cic.* to beg aid.

In auxilium aliquem, *Quint.*

Ire viam, *Virg.* to go. Itineribus alicujus, *Cic.* to travel the same way.

Subsidio, *Caf.* in subsidium, *Cic.*

Accersitum, *Ter.* to go to fetch.

Si porro ire pergant, *Liv.* If they shall pass on farther.

Eamus visere, *Ter.*

Jungere prudentiam cum eloquentia, *Cic.* dextram dextra, *Virg.*

- Rhedam equis, *Cic. Res inter se, Id.*
 Jurare alicui, *Plin. jun. per sidera.*
Virg.
 In leges, *Cic. In verba aliqua, Cas.*
 Maria alpera, *Virg. Pulcherrimum*
 jusjurandum, *Cic.*
 Qui denegat & juravit morbum,
Id. Bellum ingens juratur, Stat.
 Jurandaque tuum per nomen po-
 nimus aras, *Hor.*
 Posteriora hæc exempla evincunt
 verbum hoc posse accusativum rege-
 re vi suâ, sine præpositione per, con-
 tra quam putat Vossius.
- L.
- Laborare invidia, vel ex invidiâ,
Cic. to be envied. Ex pedibus, Id. to
be ill in the feet.
 De verbo, non de re, *Cic. to be solli-*
citous about words. A veritate, Liv. to
be examined for not having spoken the
truth.
 Laborare arma, *Stat. to work and*
forge, them.
 Ambitiose circa aliquid, *Quint.*
 Ad quid laboramus res Romanas?
Cic. Laboratur vehementer, Id. they
are very diligent.
 Latere alicui, *Id. Aliquem, Virg.*
 Legare ad aliquem, *Cic. to send an*
ambassadour to. Alicui, Id. to give a le-
gacy by will. Ab aliquo, Id.
 Sibi aliquem legare, *Id, to make his*
Lieutenant.
 Levare metum alicui, vel aliquem
 metu, *Id. to ease one of fear.*
 Liberare aliquem metu, *Ter. ali-*
quem culpæ, Liv. to absolve wholly, si-
dem suam, Cic. to be as good as his word.
 Aliquem à creditoribus, *Sen. to deli-*
ver.
 Loqui alicui, *Ter. de aliquo, Cic.*
 Apud aliquem, *Id. Cum aliquo, Id.*
 Ludere pilâ, *Id. Ludum, Hor.. A-*
lea, & aleam, Suet. In numerum,
Virg. to play in time.
 Luere æs alienum, *Curt. to pay ones*
debts. Pœnas, Cic. to be punished. Se,
Ulp. to pay a ransom.
 Oblatum stuprum voluntaria mor-
 te luit Lucretia, *Cic. exiated.*
- M.
- Maledicere alicui, *Cic. Aliquem,*
Ter. Petron.
 Manare. Mella manant ex ilice,
Hor. drop from.
- Manat picem hæc arbor, *Plin.*
 Manat cruore culter, *Liv.*
 Manere ad urbem, ad exercitum,
Liv.
 In urbe, in exercitu, *Cic. Plant.*
Hor. Virg. to stay for one.
 In proposito, *Cic. statu suo, Id.*
 Sententia manet, vel in sententia
 maneo, *Cic. Manere promissis, Virg.*
to keep ones word.
 Manent ingenia senibus, *Cic.*
 At te pœna manet, *Tibul.*
 Maneat ergo istud, *Cic. let this stand*
good.
 Maneat ea cura nepotes, *Virg. let*
our posterity take care for that.
 Mederi alicui rei, *Cic. to heal.*
 Quas minus mederi possis, *Ter.*
 Contra serpentium ictus meden-
 tur, *Plin.*
 Hæc mederi voluerunt, *Cic.*
 Medicare capillos, *Ovid. semina,*
Virg. to mix with drugs. Alicui, Ter.
Culpidus ictum, Virg. to dress a wound.
 Meditari rem aliquam, aut de re
 aliqua, *Cic.*
 Memini me videre & vidisse, *Id.*
 Rem aliquam, & rei alicujus, *Id.*
 De alicujus periculo. *Id. Cicero-*
nis, & Ciceronem.
 Merere. & -ri, bene vel male de
 aliquo, *Id. to oblige or disoblige.*
 Apud aliquem, *Liv. to bear arms*
under ones command. Sub aliquo, Id.
 Stipendium in aliquo bello, *Cic.*
 equo, pedibus, *Liv. to serve on horse-*
back, on foot. Alicui, Stat. Luc. to
serve to ones profit.
 Mereri laudem, *Cas. Offensam,*
Quintil.
 Scio hanc meritam esse ut memor
 esses sui, *Ter.*
 Sæpe quod vellem meritam scio,
Ter. She hath often done that which I de-
sired.
 Mergere aliquem æquore, vel sub
 æquore, *Virg. Undâ, vel in undis, Ovid.*
 Metuere alicui, *Plant.*
 Aliquem, *Cic. ab aliquo, Id. De*
vita, Id.
 Mirari aliquem, *Id. De aliquo, Id.*
 In aliquo, *Id. justitiæne prius mi-*
rer, bellique laborum, Virg. Mirari se,
Mart.
 Miscere vinum aquâ, & aquam
 vino *Plin.*

Miscere

Miscere in aciem, *Liv.* Mistos in sanguine dentes, *Virg.*

Miscere ad, *Colum. cum, Cic.*

Miscere sacra profanis, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.*

Cantus numerosque, *Id.*

Morere mortem filii, *Id.* Incommodo suo, *Id.* to afflict ones self.

Monere aliquem rem, *Id. Ter.* Alicui rem, *Plaut.* Terentiam de testamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confessa, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Cas.* cum aliquo, *Pomp.* In urbe, *Ovid.* sub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic.* to stop.

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut.* I care not for.

Movere se loco, vel ex loco, *Cas.*

De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem senatu, vel à senatu, *Cic.* to degrade. A se moram, *Plaut.* to use no delay. Risum & jocum movere alicui, *Hor.* to cause laughter.

Ego istæc moveo aut curo? *Ter.* Am I concerned for this?

Mutare rem aliâ re, *Hor.* Bellum pro pace, *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic.* to be transported from one city to another.

Mutuari auxilio ad rem aliquam; *Cas.* in sumptum, *Cic.* to borrow.

A viris virtus nomen est mutuata, *Id.* hath taken its name.

N.

Narrare aliquid, vel de re aliqua, *Cic.* to relate any thing.

Natare aquas, *Virg.* Unda natarum piscibus, *Ovid.* Pars multa natarum, *Hor.* the generality of men are inconstant. Narabant pavimenta vino, swam with wine.

Niti sub pondere, *Virg.* In adversum, *Ovid.* Ad sidera, *Virg.* so tend towards. Gradibus, *Virg.* to ascend. Hastâ, *Id.* to learn on. Humi, *Id.* to go on the ground. Contra honorem alicujus, *Cic.* to oppose. Pro aliquo, *Liv.* De æquitate, *Cic.* to defend.

Cujus in vita nitebatur salus civitatis, *Id.* did depend.

Alternos longâ nitentem cuspede gressus, *Virg.*

Tantum quantum quisque potest, nitatur, *Cic.* let him do what he can.

Nocere alicui, *Id.* aliquem, *Plaut.* Sen. Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, vel cum aliquo, *Cic.* Prius usitatus.

O.

Obambulare muris, *Liv.* to walk round. Ante portas, *Liv.*

Obequitare stationibus hostium, *Liv.* agmen, *Curt.* to ride about.

Objicere feris, *Cic.* to expose. Ad omnes casus, *Id.* Se in impetus hominum, *Id.* aliquid crimini, *Plin.* loco criminis, *Id.* & *Cic.*

Oblivisci aliquem, *Virg.* fux dignitatis, *Cic.*

Artificium obliviscatur licebit, *Id.*

Obrepere ad magistratum, *Id.* to steal into an office.

Adolescentiæ senectus obrepit, *Id.* succeeds. Nullæ imagines obrepunt in animos dormientium extrissecus, *Id.* statim te obrepet fames, *Id.*

Obruere telis, *Id.* to oppress with darts. Terrâ, *Cato.* In terra, *Ovid.* to bury. Se vino, *Cic.* to make drunk.

Nox terram obruit umbris, *Lucr.* covers.

Obstrepere portis, *Liv.* to make a noise. Literis alicui, *Cic.* to importune by letters.

Hinc illi geminas avium vox obstrepi aures, *Virg.*

Clamore obstrepi, *Cic.* to be deafened with noise.

Obtrectare laudibus, & laudes alicujus, *Liv.* to speak ill of.

Obtrectare legi, *Cic.* to oppose.

Observari oculis, *Liv.* ante oculos, *Cic.* in somnis, *Liv.*

Obyvertere signa in hostem, *Liv.* to turn against. Terga alicui, *Virg.* to run away.

Obumbrare. Oleaster obumbrat vestibulum, *Virg.*

Sibi ipsa non obumbrat, *Plin.*

Occumbere mortî, *Virg.* Morte, *Cic.* Mortem, *Liv.* Suct. to dye.

Ferro occumbere, *Ovid.* to be killed.

Occupare aliquem, *Cic.* *Curt.* to surprise. Se in aliquo negotio, *Cic.* *Ter.* Ad aliquod negotium, *Plaut.*

to employ. Occupare pecuniam alicui, vel apud aliquem, Cic. to put out to use.

Quorum magnæ res aguntur in vestris vestigialibus occupata, Id.

Offendere aliquem, Cic. Apud aliquem, Id. In aliquo, Id.

At credo si Cæsarem laudatis, in me offenditis, Cas.

Offendere in arrogantiam, Cic.

Sin quid offenderit, sibi totum, tibi nihil offenderit, Cic.

Cecidisse ex equo, & latus offendisse, Id. to hurt.

Si in me aliquid offendistis, Id.

Cum offendisset populum Atheniensem prope jam delipientem senectute, Id. having found.

Offendere in scopulis, Ovid. Ad stipitem, Colum. to knock against.

Naves in redeundo offenderunt. Cæf. had an ill rencounter.

Offendere alicujus existimationem, Cic. to wound ones reputation.

Alicui animum offendere, Id. to displease.

Olere. Olet unguenta, Ter. he smells of perfumes.

Olet huic aurum meum, Plaut. He suspects that I have money.

Olent illa supercilia malitiam, Cic. those brows signifie him to be malicious.

Olentia sulphure, Ovid.

Redolentque thymo, Virg.

Opponere periculis, Cic. ad omne periculum, Id.

Opponere pignori, Ter. Plaut. to wager, to lay down a pawn.

Opponere manum fronti, vel ante oculos, Ovid. to put before.

Oppugnare aliquem clandestinis consiliis, Cic. to endeavour under hand to ruin.

Oppugnare consilia alicujus, Plaut. to oppose.

P.

Pallere argenti amore, Hor. to become pale.

Pindarici fontis haustus non expalluit, Hor. afraid of.

Palpare & -ri. Palpare aliquem munere, Juv. to allure.

Cui male si palpere, recalcitrat, Hor.

Pectora palpanda manu, Ovid.

Parcere labori, Ter. to spare.

Aliquid alicui, to pardon.

Parcite oves nimium procedere, Virg. dont suffer them to go too far.

Precantes ut à cædibus & incendio parceretur, Liv. that they would abstain from.

Participare servum consiliis, Plaut. to make him conscious to.

Suas laudas cum aliquo, Liv.

Rem aliquam, Cic. to share.

Pascere pratium, & in prato, Ovid. to feed.

Cibo pasto pasci, Ovid. to chew the cud.

Bestias pascere, Cic. Virg.

Animum picturâ pascit inani, Virg.

Hic pascor bibliothecâ Fausti, Cic. Id est, delector.

Pasci deponens. Apes pascuntur arbura, Virg.

Armenta pascuntur per herbas, Virg. & Ovid.

Pellere tectis, Ovid. A floribus, Plaut.

E foro, Cic. Ex aliqua regione, Plin. Domo, regno, civitate, agro, sedibus, &c. Cic.

Pendere promissis, Id. to depend on promises. Animi & animis, Id. to be in suspense.

Pendet animus, vel animus tibi pendet, Ter.

Cui spes omnis ex fortuna pendet, Cic.

De te pendentis, te respicientis amici, Hor.

Pendent opera interrupta, Virg. are unfinished.

Casu pendemus ab uno, Luc. we depend, rely on.

Ad sua vota pendentes, Sen.

In sententiis civium fortunas nostras pendere, Cic.

Damosâ pendere de rupe, Virg. to be at the top of a rock,

Hi summo in fluctu pendent, Virg.

Scopuli pendentes, Virg.

Nubila pendentia, Virg.

Pendere pœnas temeritatis, Cic.

Pœnas pro scelere, Luc.

Pater is nihili pendit, Ter. doth not trouble himself.

Magni pendi, Luc. to be much esteemed of.

Penetrare in cœlum, Cicero. Atquantem,

- lantern, *Plinius*, sub terras, *Cicero*.
 Se in fugam, *Plaut.* to run away.
 Pedem intra ædes, *Plaut.* to enter.
 Ad Romanos penetrare, *Plin.* to go towards.
 Penlare unâ laude crimina, *Plin.* to recompense.
 Laudem cum crimine, *Claud.*
 Pensari eâdem trutinâ. *Hor.* to be weighed in the same ballance.
 Percunctari aliquem, *Quint.* *Hor.*
 Ab aliquo, *Cic.* Aliquid aliquem, *Plaut.*
 Aliquid ex alio, *Id.* *Cic.* Aliquem de re aliquâ, *Cic.* to enquire.
 Pergo præterita, *Id.* I am silent of.
 Perge facere, *Ter.* continue to do.
 Permittere in fidem, vel fidei alicujus, *Cæf.* to put himself into the protection of.
 Equum in hostem, *Liv.* to let go against.
 Vela ventis, *Quint.*
 Persequi vestigia alicujus, *Cic.*
 Aliquem vestigiis ipsius, *Id.*
 Artem aliquam, *Id.*
 Personare æquora conchâ, *Virg.* to make the sea resound.
 Est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *Hor.*
 Personabat domus cantu tibiærum, *Cic.*
 Ululatus personant tota urbe, *Liv.* nothing is heard besides.
 Pertedere thalami, *Virg.*
 Ignaviam suam, *Cæf.*
 Morum perverfitatem, *Suet.*
 Pervadere. Pervasit murmur totam concionem, *Liv.*
 Incendium per agros, *Cic.*
 Pars belli in Italiâ, *Id.*
 Consul ad castra, *Liv.*
 Petere ab aliquo, *Cic.* to ask. Aliquem, *Virg.* to supplicate.
 Auxilium sibi ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Poenas ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Poenas ab aliquo, *Id.* to cause to be punished.
 Veniam errati & errato, *Id.*
 Aliquem gladio, lapide, &c. to strike at. Locum, *Cic.* to go to some place.
 Pignerare, & -ri. Ex aure matris detractum unionem pigneravit ad itineris impensas, *Suet.* pawned.
 Mars ipse ex acie fortissimum quemque pignerare solet, *Cic.* takes as it were for a pledge.
 Plaudere aliquem, *Stat.* sibi, *Her.*
 Pedem subplaudere, *Cic.* to knock with the foot.
 Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Id.*
 Pollere moderatione & constantia, *Id.*
 Pollet ejus auctoritas, *Sall.* is great.
 Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell.* Curam in re aliqua, *Cic.*
 Dies multos in rem aliquam, *Id.*
 Fidem pignori, *Plaut.* Custodias portis, *Hirt.* Insidias alicui vel contra aliquem, *Cic.* Officium apud aliquem. *Id.* sibi aliquid in spe optima, *Id.* spem in armis, *Id.*
 Ponere in beneficii loco; *Id.* to esteem it as a great favour.
 Ponere de manibus, *Id.* to lay aside. ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.*
 Poscere munus ab aliquo, *Cic.* aliquem causam differendi, *Id.* Filiam alicujus sibi uxorem, *Plaut.* to demand.
 Poscere majoribus poculis, *Cic.* to require that one should pledge him in greater glasses.
 Postulare aliquem de ambitu, *Cic.* to accuse of.
 Servos in quæstionem, *Id.* to make one put his slaves to the rack, to get out the truth of them.
 Postulabatur injuriam, *Suet.* he was accused of.
 Potiri præsentibus, *Cic.* Gaudia, *Ter.* Voluptatum, *Id.* to enjoy.
 Potiri hostium, to remain victorious over. Et apud *Plaut.* to be taken prisoner.
 Præbere strenuum hominem, *Ter.* to shew himself valiant. Se æquum, *Cic.*
 Præcavere ab insidiis, *Liv.* Peccata, *Cic.* to avoid.
 Præcedere. Ut vestræ fortunæ meis præcedunt, *Plaut.* Vinctum aliud aliud amœnitate præcedit, *Colum.*
 Præcedere in re aliqua, *Plin.*
 Præcurrere aliquem & alicui, *Cic.* to prevent, to run before.
 Præire verbis, *Plaut.* Verba, *Liv.* to speak first. De scripto, to read to one what he ought to say.
 Præeunt discipulis præceptores; *Quint.* teach them. Sed præire alicui, pro excellere, non est in usu.
 Præstare,

Præstare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel aliquem (inquit Vossius) to excell.

Homo cæteris animantibus præstat, Cic.

Virtus præstat cæteris rebus, Id. Quantum Galli virtute alios præstarent, Liv.

Præstat ingenio alius alium, Quint. Vel magnum præstat Achillem, Virg. *tho he were valianter than Achilles.*

Inter suos æquales longe præstare, Cic. to hold the first rank.

Præstare benevolentiam alicui, Id. to show one kindness.

Sapientis non est præstare nisi culpam, Id. a wise man ought to answer for nothing but his own fault.

Sed motos præstat componere fluctus, Virg. 'tis better.

Præstare rempublicam, Cic. to maintain the commonwealth. Se & ministros sociis reipublicæ, Id. to answer for himself and his officers to the allies of. Factum alicujus, Id. to approve.

Aliquem ante ædes, Plaut. to bring to. Hoc finibus his præstabis, Id. i. c. constitute.

Se incolumem præstare, Id. to keep himself safe.

Principem præstare, Suet. to do the office of a Prince.

Præsto hæc, Cæcil. I bring this.

Præstare vitium, Cic. to answer for the fault of any thing.

Præstolari aliquem, Ter. Alicui, Cic. to expect one.

Prævertere aliquem præ republica, Plaut. to esteem of more. Aliquid alicui rei, Cic. Plaut. to prefer, or, to speak before.

Huic rei prævertendum existimavit, Cæf. that he ought to obviate.

Illuc prævertamur, Hor. let us see thū first.

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, Cic. to advance in virtue.

Ætate processit, Id. he is advanced in age.

Omnia ut spero prospere procedent, Id. all things will succeed.

Procumbere genibus, Ovid. Ad genua, Liv. ante pedes alicujus, Ovid.

Ad arborem, Mart. to lean against.

Procumbit humi bos, Virg. Pro-

cumbere in armos, Mart. In caput, Ovid.

Prodere memoriæ, Cic. memoriâ, Cæf.

Monumentis, Cic. to leave to posterity.

Prodere memoriâ alicujus festi, Idem.

Prodit memoria, Cæf. one finds in writing.

Prohibere vim hostium ab oppido, Cæf. to repulse. Aditum alicui, vel aliquem aditu, Cic. to hinder from entering.

Dolorem dentium, Plin. to ease. Aliquem ab injuria, Sall. to protect.

Uxorem prohibent mihi, Plaut. They refuse to give me.

Properare in campum, Cic. Ad exitum, Brutus.

Properare proficisci, Cæf. to dispatch. Pecuniam indigno hæredi properare, Hor. to make haste to lay up.

Hoc opus hoc studium parvi properemus & ampli Hor.

Lanæ properabantur, Hor.

Propugnare commoda patriæ, Cic. to defend against the enemies. Pro salute alicujus, Id. to fight for.

Propugnat nugis armatus, Hor. hoc est, pro nugis.

Prospicere sibi, salutis suæ, &c. Ter. to provide for. In posterum, Cic. futura, Id. to foresee. Senectutem, Sen. to be near to.

Ni parum prospiciunt oculi, Ter. If mine eyes deceive me not.

Nec oculis prospicio fati, Plaut.

Villa quæ prospicit Tuscum mare, Phadr. that hath a prospect over.

Providere in posterum, Cic. Alicui contra aliquem, Id. to protect. Rei frumentariæ, vel rem frumentariam, vel de re frumentaria, Cæf. to give care of.

Hæc si non astu providentur, me aut herum pestumdabunt, Ter.

Provisum est rationibus multis, nã &c. Cic. A Diis immortalibus, Id.

Pugnare pugnam, Plaut. Prælia, Hor. Cum hoste, Cic. Contra pedites, Plin.

Illud video pugnare te, ut, &c. Cic. I see that you pretend to, &c.

Pugnare de re aliquâ, Id. Ter. pro aliquo, Id.

In

In aliquo loco, *Id.*

Pugnata pugna cum rege, *Liv.*

Pugnata bella sub Ilio, *Hor.*

Quod à vobis hoc pugnari video,
Cic.

Purgare se apud aliquem, vel alicui de re aliqua, *Ter. to justify.*

Purgare crimen, *Cic.*

Mores tuos mihi purgatos voluisti, *Id.*

Putare nihil, *Ter. Pro nihilo, Id.*

Aliquid minimi, *Id. to set but little value on.*

Rem ipsam putemus, *Ter. let us examine the matter.*

Putare rationem cum aliquo, *Cic.*

Putatur prudens, *Id.*

Q.

Quadrare acervum, *Hor. to make square.*

Omnia in istam quadrare apte videntur, *Cic. become her.*

Visum est mihi hoc ad multa quadrare, *Id. may be referred to many things.*

Quare quoniam tibi ita quadrat, *Id. since you think it fit.*

Quarere aliquid ab aliquo, *Id. Cæs. de aliquo, Liv. Cic. Ex aliquo, Id. to enquire of.*

In aliquem, *Id. to inform against.*

Quarere omnes ad unum exemplum, *Id. to bring all to the same model.*

Quarere rem tormentis & per tormenta, *to put to the rack.*

Quarere rem mercaturis faciendis, *Cic. to get an estate by merchandising.*

Queri. Multa de mea sententia questus est Cæsari, *Id.*

Acceperam Milonem meum queri per literas injuriam meam, *Id.*

Is mihi queritur quod, *Id.*

Quereris super hoc quod, *Hor.*

Apud populum questus est, *Plin. jun.*

Quiescere tota nocte, *Cic. viginti dies, Id. Somnum humanum, App.*

Quibus quidem quam facile poterat quiesci, si, &c. *Ter.*

Tanquam per M. Antonium quietus fui, *Cic.*

Quiescat rem adduci ad integrum, *Id. let him suffer.*

R.

Recipere alicui, *Cic. to promise.*

Aliquem, *Id. to receive. Urbem, Id. to take, or recover. In se omnia, Id. to take charge of. Se ad, vel in locum, Id. to go to. Se ex loco, Id. to return. Se ad aliquem, Cæs. to retire to. Se ad frugem, Cic. to amend. Se proximo castello, Hirtius, to shut up.*

Recipere teatris, *Cic. to entertain. In navem, Id.*

Recipitur in cibum hæc herba, *Plin. Is good to eat.*

Recordari alicujus rei, aliquam rem, de re aliqua, *Cic. Cum animo suo vitam alicujus, Id. to call to mind.*

Reddere colori aliquid, vel colorem alicui rei *Plin. Vitam pro republica, to dye in service of. Spiritum alicui, Liv. to expose his life in ones service.*

Referre alicui, *Ovid. to relate. Ad aliquem, Cic. to refer to. Omnia ad aliquem finem, Id.*

Aliquem ore referre, *Virg. to resemble.*

In acceptum referre, *Cic. to acknowledge the receipt of.*

Referre mandata ad aliquem, *Cæs. Alicui, Virg.*

In vel inter reos referre, *Cic.*

Referre alicui salutem, *Id. to return salutation.*

Acceptam salutem alicujus benevolentia referre, *Id.*

Referre ensem vaginæ, *Sil. to sheath. Aliquid in commentarium, Cic. to write down. Se in gregem suum, Id.*

Retulit ad me pedem, *Plaut. he is returned to me.*

Me referunt pedes in Tutculanum, *Cic. I returned a foot to.*

Referunt hæc ad rem, *Plaut. this is of consequence to the matter.*

Par pari referre, *Cic. to return like for like.*

Hæc ego illorum defensionem retuli, *Id. I said this in answer to what they could bring in their defence.*

Referre cum aliquo, *Id. to confer with one.*

Renuntiare alicui, vel ad aliquem, *Id. to relate.*

Renuntiare aliquid, *Id. De re aliqua, Plaut. to treat of an affair.*

Renuntiare Consullem, *Cic. to declare Consul.*

Renuntiare alicui amicitiam, *Suet.*

Suet. Hospitium, *Cic.* to renounce amity and alliance.

Renuntiare repudium, *Ter.* to make a divorce.

Renuntiare vitæ, *Suet.* Societati, *Paul. Jurisc.* Matrimonio, *Licin. Jurisc.* Muneri, Officio, *Quint.*

Prætor renuntiatus est, *Cic.* is declared Prætor.

Reponere in numero, & in numerum, *Id.*

Omnia suo loco, *Id.*

Reposcere aliquid alterum & ab altero, *Id.* to redemand.

Ad pœnas aliquem reposcere, *Virg.*

Repugnare alicui rei, *Cic.*

Contra veritatem, *Id.*

Circa aliquid, *Quint.*

Requiescere lecto, *Tibul.* Humo, *Ovid.* in sella, *Cic.* to repose.

In miseris, *Id.* in the midst of miseries.

Requiescere à malis, *Id.* to have some respite.

Et mutata suos requierunt flumina cursus, *Virg.* stopp'd.

Rescribere literis, *Cic.* Ad literas, *Brutus* ad *Cic.* to answer.

Argentum alicui, *Ter.* to return.

Legionem ad equum, *Cæf.* to make horse of foot.

Residere humo, *Ovid.*

Siquid residet amoris in te mei, *Cic.*

Culpa residet in te, *Brutus* ad *Cic.*

Penes te, *Alphen.*

Pecunia publica apud eum residet, *Martian.*

Residet spes reliquis, *Cic.* the rest have some hope.

Quum rumor animi resedisset, *Id.* was appeased.

Venter gutturque resident esuriales ferias, *Plaut.* hoc est sedendo agunt, inquit *Sanctius.*

Residet horum tectis ac sedibus bellum, *Cic.*

Respicere aliquem, & ad aliquem, *Ter.* to regard or think of one.

Summa imperii ad nos respicit, *Cæf.* belongs to us.

Respondere alicui, *Cic.* *Virg.*

Ad aliquid, *Plin.*

Contra elata mari respondet Gnoëtia tellus, *Virg.* swears it self.

Restituere sanitatem alicui, &

aliquem sanitati, *Plinius.*

In possessionem restituere, *Cic.*

Retinere memoriam alicujus rei, & memoriâ retinere alicujus rei, *Id.*

Pudore & liberalitate retinere pueros, *Ter.*

Ridere aliquem, *Cic.* *Ter.*

De re aliqua, *Cic.*

Ridere risum, *Id.*

Domus ridet argento, *Hor.* shines.

Rorare. Rorat, simpliciter, *Colum.* the dew falleth.

Si roraverit quantulumcunque imbrem, *Plin.*

Rorare aliquem cruore, *Sil.* to sprinkle one with blood.

Lacrymis oculi rorentur obortis, *Ovid.*

Roratz rosæ, *Id.*

Ruere ad interitum voluntarium, *Cic.*

In ferrum pro libertate, *Virg.*

Ruere illa non possunt, *Cic.* cannot fall to the ground.

Vide ne quid imprudens ruas, *Ter.* that you spoil not something.

Spumas falis ære ruebant, *Virg.* Cæteros ruerem, agerem, prosternerem, *Ner.*

S.

Saltare laudes alicujus, *Plin.* jun. to dance singing ones praises.

Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat, *Hor.* that he would represent Polyphemus in dancing.

Nemo fere saltat sobrius, *Cic.*

Sapere. Palatum ei sapit, *Id.* he hath an exquisite taste.

Mare sapit, *Plin.* it hath the taste of the Sea.

Si recta saperet, *Cic.* if he were wise.

Ego meam rem sapio, *Plaut.* I know my own business.

Satisfacere alicui de visceribus, *Cic.*

Alicui de re aliqua, *Cæf.* concerning an affair.

Alicui in pecunia, *Cal.* ad *Cicer.* to content in money.

Satisfactum est promisso nostro, *Cic.*

Saturare. Hæ res me vitæ saturant, *Plaut.* make me weary of my life.

Pabulo se saturare, *Varr.*

Scatere molestiarum, *Gell.* Ferarum, *Lucret.* to be full of.

- Pontus scæteris belluis, *Hor.*
 Sederet in equo, *Cic. equo, Liv.*
Mart.
 Post equitem, *Hor. Supra leonem, Plin.*
 Ad latus alicujus, *Cic.*
 Dum apud hostes sedimus, *Plaut.*
whilst we are near.
 Si fedet hoc animo, *Virg. If this be your pleasure.*
 Memor illius escæ, quæ tibi fedit, *Hor. that pleased you most.*
 Vestis fedet, *Quint. sits well.*
 Omnes confurrexisse & senem illum sessum recepisse, *Cic. rose up and gave place to.*
 Sequi vestigiis aliquem, *Liv.*
 Sententiam alicujus, *Cic. to be of ones opinion.*
 Serpere humi, *Hor.*
 Per humum, *Plin.*
 Serpit draco subter supraque revolvens sese, *Cic.*
 Servire temporì, valetudini, rei familiari, &c. *Cic. Servitutum, Id. Plaut. Liv.*
 Æternum servire, *Hor. Apud aliquem, Plaut.*
 Liber servibo tibi, *Plaut.*
 Mortis servibo commodis, *Ter.*
 Ut communi utilitati serviat, *Cic.*
 Non bene, crede mihi, servo servitor amico, *Mart.*
 Sitire sanguinem, *Cic.*
 Sitiunt agri, *Id.*
 Sitientes loci, *Plin. dry grounds.*
 Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur, aquæ, *Ovid.*
 Solvere crimine, *Stat. to absolve from.*
 Fidem, *to break ones word, Ter. Fidem voti, to pay ones vow, Ovid.*
 Argumentum, *Quint.*
 Pecuniam, *Cic.*
 Vitam alicui, vel aliquem vitæ, *Plaut. to kill.*
 Obsidionem urbis, & urbem obsidionem, *Liv. to raise a Siege.*
 Fœdera, *Virg. to break.*
 Solvere, simpliciter, vel solvere navem, vel solvere è portu, *Cic. Cas. to hoist an anchor.*
 Solvere ab Alexandria, *Cic. to part from Alexandria.*
 Solvere ab aliquo, *Id. to take money of one to pay debts.*
- Nec solvitur in somnos, *Virg. cannot sleep.*
 Solvendo non esse, *Cic. not to be able to pay.*
 Soluturusne sit eos pro bonis, *Id. If he shall give them for good pieces.*
 Spectare orientem, *Plin. ad orientem, Cas.*
 In meridiem, *Cato.*
 Spectare animum alicujus ex suo, *Ter. to judge of another by himself.*
 Spectare aliquem ex censu, *Cic. to consider one according to his estate.*
 In unum exitum spectantibus, *Id. tending to the same end.*
 Stare ad curiam, *Id. not to stir from the Court.*
 In æquo alicui, *supple loco, Sen. to be equal to.*
 Auctore certo, *Liv. to acquiesce in the opinion of a certain Author.*
 Ab aliquo, *Cic. cum aliquo, Id. & Liv. to be of ones party.*
 Contra aliquem, *Cic. Virg.*
 Pro judicio erroris sui, *Phadr. to maintain obstinately.*
 Animis, *Cic. to take courage.*
 Fide, *Liv. In fide, Cic. to keep ones word.*
 Multo sanguine ac vulneribus stetit, *Liv. cost.*
 Quorum statux in rostris steterunt, *Cic. were fastned to.*
 Cum in senatu pulcherrime staret, *Id. our affairs being in a very good posture.*
 Stant lumina flammâ, *Virg. are full of fire.*
 Ubi jus sparso croco steterit, *Horatius.*
 Qui si steterit idem, *If he persevere in his opinion.*
 Modo stet nobis illud, *Cic. Provided we continue firm in this resolution.*
 Omnis in Aescanio cari stat cura parentis, *He thinks of nothing but him.*
 Per me stat, *Quint. Plin. 'tis in my power.*
 Quid agitur? stat, *Plaut.*
 Statuere exemplum in hominem, & in homine, *Cic. to make one a publick example.*
 Capite aliquem in terram, *Ter. to sling headlong against the ground.*
 Struere calamitatem alicui, *Cic. to contrive a mischief.*

- Odiū in aliquem, *Id.* to endeavour to make odious.
- Struere mendacium, *Liv.* to invent a lye.
- Studere alicui, *Cic.*
- Laudi & dignitati, *Id.* to aspire to.
- Aliquid: *Id.* *Ter. Hor.* to desire earnestly any thing. In aliqua re, *Gell.* to be conversant in. In aliquid, *Quint.* to aim only at that.
- Non tui studeat, *Cic.* He cares not for you.
- Studet rem ad arma deduci, *Cæf.* He endeavours to make it a war.
- Stupere in aliquo. *Val. Max.* Re aliqua, *Hor.* Ad rem aliquam, *Ovid.* to be surpris'd at. Rem aliquam, to look on with astonishment.
- Suadere legem, *Cic.* to bring the people to receive a law.
- Pacem & de pace, *Id.* *Quint.*
- Subire tectis, & ad tecta, *Virg.*
- In cælum, *Plin.* Limina, *Virg.* to go to. Onus, *Liv.* to bear.
- Mihi cunctarum subeunt fastidia, *Ovid.* displease me.
- Humeris subire aliquem, *Virg.* to carry on the shoulders.
- Subire animos, *Liv.*
- Subjicere aliquid oculis, *Plin. jun.* *Liv.* sub oculos, *Id.* & *Quint.* sensibus, *Cic.*
- Subjicere testamenta, *Id.* to counterfeit.
- Succedere penetibus, muro, *Virg.* to go in. Murum, *Sall.* to approach to. Sub primam aciem, *Cæf.* to advance to the van-guard. Alicui, *Cic.* to succeed. Oneri, *Virg.* to put it on his back. In locum, *Cic.*
- Succensere alicui, *Id.* Injuriam alicui, *Gell.*
- Si id succenscat nunc, *Ter.* if he is angry that.
- Sudare sine causa, *Cic.* Pro communibus commodis, *Id.* to labour.
- Sanguine multo sudare, *Liv.* to sweat blood.
- Et duræ quercus sudabunt rosida mella, *Virg.*
- Et vigilandæ noctes, & in sudatâ veste durandum, *Quint.*
- Sudataque ligno Thura ferat, *Ovid.*
- Sufficere omnibus, *Lucan.* *Cic.* to suffice for all.
- Nec obniti contra, nec tendere tantum sufficimus, *Virg.* we cannot.
- Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipsa sufficiat, *Quint.*
- Ipsæ Danais animos viresque sufficit, *Virg.* furnishes with. Aliam sufficere prolem, *Id.* to substitute. Ardentisque oculos suffecti sanguine & igni, *Id.* They had their eyes red and inflamed.
- Superesse alicui, *Plaut.* to survive. Sues. to desend in judgement. Labori, *Virg.* to overcome.
- Superest mihi, *Cic.* it remains.
- Populi superfunt auxilio, *Virg.* There are more than need to assist us.
- Tu plane superes, nec ades, *Gell.* you are not necessary.
- Modo vita superfit, *Virg.* If God give me life.
- Suspendere arbori, in arbore, & de arbore, *Cic.* In furcas, *Ulp.*
- Suspendit picta vultu mentemque tabella, *Hor.* holds you in admiration.
- T.
- Tacere aliquid, *Ter. Cic.* *Plaut.*
- De re aliqua, *Quint.*
- Potest taceri hoc, *Ter.*
- Dicenda, tacenda locutus, *Hor.*
- Temperare iras, *Virg.* to moderate.
- Cædibus, *Liv.* to abstain from.
- A lacrymis, *Virg.* Alicui, *Cic.* to spare one.
- Ætati juvenum temperare, *Plaut.* to regulate.
- Sibi temperare, *Cic.*
- Tendere ad littora, *Liv.* in Latium, *Virg.* to go to.
- Tendit iter velis, *Virg.*
- Retē tenditur accipitri, *Ter.*
- Manibus tendit divellere nodos, *Virg.* he strives.
- Tendere adversus auctoritatem senatus, *Liv.* to stand stiff against.
- Tendere alicui metum aut spem, *Cic.* to shew one.
- Hic sævus tendebat Achilles, sup. pelles, vel tentoria, *Virg.* had his tent.
- Timere aliquem, *Ovid.* to fear.
- Alicui, *Ter.* to fear lest any evil should happen to. Ab aliquo, *Cic.* to be afraid of.
- Timere de republica, *Id.* to be solicitous for.
- Timeo de vita, *Calvus* Ciceroni, I am afraid of my life.
- Tradere in custodiam, *Cic.* Custodix,

dix, *Colum.* To put in prison. Se totum alicui, *Cic.* to devote himself wholly to one.

Transfigere gladio aliquem per petus, *Liv.* Cum armis corpus alicujus, *Id.*

Vacare morbo, vel à morbo, *Celf.* not to be sick. Sibi, *Mart.* to work for himself. Philosophiæ, *Cic.* to study. In aliquid opus, *Ovid.*

Vacare culpa, *Cic.* à culpa, *Sen.* to be without blame. Ab omni administratione, *Cic.* to be exempt from. Animo, *Id.* to have nothing to do.

Vacat locus, *Cæf.* the place is void.

Vacat mihi, *Quint.* I am at leisure.

Vacat annales audire, *Virg.*

Tantum huic studio relinquendum quantum vacat à publicis negotiis, *Cic.* as much time as we can spare.

Vagari passim toto foro, *Cic.* In agris, *Id.* to run here and there.

Vagatur errore animus, *Id.*

Valere. Valet oculis, *Gell.* Valent ejus oculi, *Plaut.*

Auctoritate valet, *Cic.* Valet ejus auctoritas, *Id.*

Valet tanti, valet nimio. Denos æris valebant, *Varr.*

Quid agitur? Valetur, *Plaut.*

Vehere amne, *Ovid.* Per maria, *Plin.*

Vehi curro, *Cic.* in curru, *Ovid.* Equo, *Id.* In equo, *Cic.*

Velle aliquem, *Sallust.* to desire to speak with one. Alicui, *Cic.* to will ones good. Alicujus causâ, *Id.* Rem volo defensam, *Cic.* I desire it should be defended. Quid sibi vult? *Id.* what doth that mean?

Venire alicui adversum, *Plaut.* to go to meet one. In certamen cum aliquo, *Cic.* In consilium alicujus, *Id.* to come to find one to give him counsel. Sub jactum telorum, *Liv.* to come within shot of.

Inimicus alicui venire, *Cic.* to be ones enemy.

Ad inimicitias res venit, *Cic.*

Venire viam, *Cic.*

Ad me ventum est, *Cic.*

Mihi venit in dubium fides tua, *Cic.* I begin to suspect your honesty.

Venit mihi in mentem Platonis, (*supple imago*) *Cic.* I remember Plato. In mentem venit de speculo, *Plaut.* Venit in mentem populi Romani dignitas, *Cic.*

Vertere aliquid in laudem, *Tac.* to turn to praise. Stultitiæ aliquid alicui, *Plaut.* to impute a piece of folly. In rem suam, *Ulp.* to turn to his profit. In privatum, *Liv.* to convert into ones private use. Ad se partem alicujus rei, *Cic.* to appropriate to himself.

Vertere Platonem, *Cic.* to translate. Græca in Latinum, *Quintil.* De Græcis, *Cic.* Ex Græcis, *Ter.*

Tribus in rebus fere vertitur omnis virtus, *Cic.* consisteth.

Intra fines hos vertuntur omnia, *Cæf.* ad *Cic.*

In priorem partem sunt versa & mutata omnia, *Cic.* are changed.

Jam verterat fortuna, *Liv.* was now changed.

Quæ te, genitor, sententia vertit? *Virg.* what hath made you change your opinion?

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, *Cic.* to watch late.

Noctes vigilare ad ipsum mane, *Hor.*

Vigilare studiis, *Propert.* in icellus, *Stat.*

Noctes vigilantur amaræ, *Ovid.*

Vindicare se ab aliquo, *Sen.* De aliquo, *Cic.* to revenge himself of.

Te valde vindicavi, *Cic.* Attico. I am well revenged of you. Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, *Cic.* to punish.

Vindicare à labore, *Id.* to exempt.

Vindicare in libertatem, to set at liberty. Libertatem, *Cæf.* to defend. Se ad suos, *Cic.* Se existimationi hominum, *Cic.*

Aliquid pro suo vindicare, *Cic.*

Sibi assumere & vindicare, *Cic.*

Ululare. Ululant canes *Virg.*

Tristitia ulularent Galli, *Luc.*

Centum ululata per urbes.

DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIIONIS.

Figuræ dictio. { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge,
nis sunt sex; } Aphæresis } Syncope, } Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis; ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tesuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruis* pro *eruis*. *Tamnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Reliquias*, *relligio*, additâ *l*; *Induperatorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit*, *petiit*, *dixit*, *repôstum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi* pro *peculii*. *Dixit'* pro *dixitine*. *Ingeni'* pro *ingenii*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

A P P O S I T I O.

Appositio est duorum Substantivorum ejusdem casûs, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenuus*. Potest autem Appositio plurium Substantivorum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud Autores in diversis casibus ponuntur Substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Patavii*, apud Virgilium. *Urbs Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In Appositione Substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum Substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *Urbs Athenæ*.

Ovid. *in me turba ruunt luxuriosa proci*.

Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcens*.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratia: ut, *Urbs Roma*, *Animal equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *Taurus mons Asiæ*, *Lupus piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir exactissimo judicio*, *Nereus adolescens insigni formâ*, *Timotheus homo incredibili fortunâ*.

EVOCA-

E V O C A T I O.

CUM prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Est ergo Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, *Ego pauper laboro; tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum; utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tuæ deliciæ istuc veniam:* aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna pars studiosorum amœnitates querimus:* hic subauditur *nos:* aut denique cum est nomen distributivum: ut, *In magnis læsi rebus uterque sumus:* subintelligitur *nos.*

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi persona evocans subintelligitur; ut, *Sum pius Aeneas:* subintelligitur *ego.*

Populus superamur ab uno: subauditur *nos.*

S Y L L E P S I S.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à *ὀν con,* & *λίσσω sumo.*

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem *Et, nec, neque, & Cum* pro *Et,* acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum vel adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid tu & soror facitis.*

Ego & mater, miseri perimus, Tu & uxor qui adjuistis, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atque frater es in periculo. Neque ego, neque tu sapimus.*

Virgil. — *divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*

Idem, *Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.*

Cum tamen singulare verbum magis amat; ut,

Tu quid ego & populus mecum desideres, audi.

Conceptio Generum.

Dignius etiam est masculinum genus quàm femininum aut neutrum,

trum, & dignius femininum quàm neutrum; ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita coactæ.*

At cùm substantiva res inanimatas significant adjectivum aut relativum usitatius in neutro genere ponitur: ut, *Virg. Cùm Daphnidis arcum, Fregisti & calamos, quæ tu, perverse Menalca, Et cum vidisti puero donata, dolebas.*

Sallust. *Ira & aegritudo permissa sunt. Idem, Huic bella civilia, cædes, & discordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.*

Porro *Conceptio* aliàs directa est; nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per *Et*, vel *atque* vel *que*: aliàs Indirecta, cùm copulantur per *cum*: ut, *Ego cum fratre sumus candidi*; ubi utraque *conceptio* est indirecta.

Est etiam quædam *Conceptio* generum-implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque femina perinde loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, *Uterque est formosus*; loquens de *sponso & sponsa*.

Sic Ovid. *Impliciti laqueis nudus merque jacet*; loquens de *Mars & Venere*, reti implicitis à Vulcano.

P R O L E P S I S.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant; ut, *Duæ aquilæ volaverunt; hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relatæ in numero non concordant.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri: ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, *Virg.*

*Compuerantque greges Corydon & Thyrsis in unum;
Thyrsis oves, Corydon distemas lacte capellas.*

Aut congregatio est nomen collectivum: ut, *Populus vivit*; alii in *pemria*, alii in *deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria: *Congregationem*: ut, in priore exemplo, *duæ aquilæ*; *Verbum*, ut *volaverunt*; *Partes*, ut, *hæc & illa*; *Partium determinationem*, ut, *ab oriente & occidente*; & *Ordinem*, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: *Explicita*, ubi omnia exprimentur quæ in Prolepsi esse oportet, ut, *Equi concurrunt; hic à dextra, ille à sinistra Hippodromi*: & *Implicita*, in qua aliquid tacetur: ut, *Ovid. Alter in alterius jactantes lumina vultus,*

Quart-

Querebam taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione; videlicet & alter in alterius. Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deest vos: & altera pars cum determinatione, videlicet & alter alterius.

Ter. *Curemus equam uterque partem:* hic totum nos subintelligitur; & partes, alter, & alter, includuntur in distributivo uterque.

Diomedes Proleptin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est ante describimus: ut, *Virgilius, Lavinaque venit littora.* *Latinium* enim nondum erat, cum *Aeneas* veniret in Italiam. Dicitur verò Proleptis, à $\omega\theta$, quod est *ante*, & $\lambda\eta\sigma\omega$ sumo.

Z E U G M A.

Z *Zeugma* est unius verbi vel adjectivi viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expresse, ad alterum verò per supplementum; ut, *Cic. Nihil te nocturnum praesidium palatii, nihil urbis vigiliae, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus locus, nihil horum ora vultusque moverunt?* Hic *moverunt*, expresse reducitur ad *ora vultusque*, at ad cætera per supplementum: subintelligendum est enim, *praesidium movit, vigiliae moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatus locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melius quam tu scribo. Ego sicut sanctorum arui. Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.* Item per *nisi*: ut, *Ter. Talem filium nulla nisi tu pareres.*

Licet Poëtæ interdum aliter loqui soleant: ut,

Ovid. Quid nisi secretae læserunt Phyllida sylvæ?

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut, *Cic. Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quam istic tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego & tu studes.*

In genere: ut, *Marius & uxor est irata.*

In numero: ut, *Hic illius asma, hic currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut, *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest: ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum: ut, *Irata est:* Quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbialia ut, *Cubas ubi ego. Cenat quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, *Joannes suis piscator & Petrus.*

Dicitur autem *Zyugma*, quasi copulatum à Græco verbo *ζυγῖον* vel *ζεύγνυμι*, quod est copulo.

S Y N T H E S I S.

Synthesis est oratio congrua sensu, non voce: ut, *Virg. Pars in frustra secans. Gens armati.*

Fit autem *Synthesis* nunc in genere tantum, idque aut sexûs discernendi causâ; ut, *Anser faxa. Elephanta grâvida*: aut supplementi gratiâ: ut, *Præneſte ſub ipſa*: subauditur *urbe*.

Centauro in magna: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero ſimul: ut, *Pars mexi tenere ræsem.*

Virg. Hæc manus ob patriam pugnando vulnera paſſi.

Dicitur autem *Synthesis*, à *σύν*, quod est *con*, & *θεσις* *poſitio*; quia est compositio, id est constructio facta gratiâ ſignificationis.

A N T I P T O S I S.

Antipthesis, ab *ἀντι*, quod est *pro*, & *πῶσις* *caſus*, est poſitio caſûs pro caſu, idque interdum non invenit: ut, *Virg. Urbem quam ſtatio veſtra eſt. Ter. Populo ut placerent quas feciſſet fabulas. Sermonem quem audisti, non eſt meus. Ejus non venit in mentem*, pro *id*. Quanquam hic venit impersonaliter potiùs uſurpari exiſtimandum eſt, *Ariſtoteliſ libri ſunt omne genus elegantiâ reſerti: pro omniſ generis. Sic id genus, quod genus, &c. Idne eſtis amores mihi?* pro *ejus*. Interdum autem fit durior *Antipthesis*: ut, *Satve primus omnium parens patriæ appellate, pro prime. Habet duos gladios, quibus altero te occiſurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.*

S Y N E C D O C H E.

Synecdoche eſt, cùm id quod partis eſt; attribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes. Hic album, quod ſolis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.*

Per *Synecdochen* omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem ſignificantia; item verba paſſiva, & neutralia ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt regere accuſativum, aut ablativum, ſignificantem locum in quo eſt proprietas aut paſſio; ut, *Æger pedes, vel pedibus. Saucius frontem, vel fronte. Doleo caput, vel capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effuſas laniata comas, contuſaque peſtus.*

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt; Excepto quod non ſimul eſſes, cætera lætus. Cætera ſimiles, uo differunt.

Dicitur autem *Synecdoche* à *σύν*, quod eſt *con*, & *ἐκδέχομαι*, *ſuſcipio*: videlicet, quod totum cum ſua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ conſtructionis elegantias pernoſcere, legat Thomam Linacrum de Ellipſi, Pleonaſmo, & Enallage, deque aliis figuris erudiſe, dilucide ac copioſe differentem.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit. Latine *accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritum*, & *Tempus*.
Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur.

Est autem Tonus triplex, $\left\{ \begin{array}{l} \textit{Acutus}, \\ \textit{Gravis}, \\ \textit{Circumflexus}. \end{array} \right.$

Tonus acutus, est virgula ascendens in dextram, sic (')

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum, (`)

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figura (^)

Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges (')

Hac nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut,

Tanton' me crimine dignum dixisti? pro *tamône*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenis*.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo*, *honor*.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo*, *onus*.

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél*, *fél*, *párs*, *páx*. Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês*, *flôs*, *sôl*, *thûs*, *rûs*.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit natura, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna*, *mûsa*. In cæteris acuitur: ut, *Ciûs*, *lâus*, *sôlers*, *sâur*.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem; ut, *Libértas*, *penâtes*. Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus*, *pónifex*.

Excipiuntur composita à *Facio*: ut, *Benefâcis*, *malesâcis*, *calesâcis*, *frigesâcis*.

At si penultima longa fuerit natura, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus*, *amâtor*.

Composita à *Fit*, ultimam acuunt: ut, *Malefit*, *calesit*, *benefit*, *satisfit*.

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGU-

R E G U L A I V.

Quinque sunt quæ tonorum Regulas perturbant.

1. *Differentia.*

Differentia tonum transponit: ut, *Uná* adverbium ultimam acuite ne videatur esse nomen. Sic *eó, alió, aliquó, continuo, seduló, porró, foré, quá, síquá, aliquá, nequá, illó, falsó, citó, feré, plané,* & id genus alia: *putá* pro *sicut*, *poné* pro *póssé*, *corám, circúm, aliás, palám, ergó* conjunctio, *sed ergó* pro *causa* circumflectitur: ut, *Virgilius, — illius ergó venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutifona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia vero gravantur.

Sic differentię causa antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, siquando, nequando, hucusque, á longe, de longe, déinceps, dúntaxat, deorsum, quápropter, quinimo, enimvero, pro-pemodum, ádmóduum, ássabre, intereá loci, nihilominus, paulóminus,* cum non sunt orationes diversæ, uti sunt, *Pube tenus, cruriam tenus*: non enim composita sunt, velut *hæstenuus & quatenus,* & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositio-nibus, quæ postpositæ gravantur: ut,

Virgil. Transstra per & remos. Te pènes imperium.

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Luminá-que laurísque Dei.* Sic *Dum, sis, nam, paretla.*

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut; *Dénique, usique, itaque, úndique, hiccine,* & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *ubivis.*

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgili, Valéri, Mercúri: Virgilií, Valeríi, Mercúrii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás, vestrás, cuiás:* ab *Arpi-natis, Ravennatis, nostratis,* &c. Sic *donèc à doneciam.* Sic *húc, illúc, istúc, adhúc,* pro *hucce, illucce.* &c. Et composita à *dic, duc, fac:* ut, *benedíc, redúc, calefac.*

5. *Idioma*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, aded ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symóis, Períphas,* penultimam acuunt: ac facta Latina, antepenultimam elevat, quia corripiunt penultimam.

Quæ

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Georgica, Bucolica*, antepenultimâ acutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comædia, tragædia, sôphia, symphonia*, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut, *cêlebris, cathedra, mediocris*.

DE CARMINUM.

Ratione.

HActenus de tonis & spiritibus; deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve sic notatur (v).

Longum autem sic (-) ut, *Terra*.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem pes duarum syllabarum pluriumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt,	} Spondæus, Pyrrichius, Trochæus, + Iambus,	} ut,	--	<i>Virtus.</i>
			v v	<i>Deus.</i>
			- v	<i>Paris.</i>
			v -	<i>Amans.</i>
Trissyllabi octo,	} Molossus, Tribrachus, Dactylus, Anapæstus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus,	} ut,	---	<i>Magnates.</i>
			v v v	<i>Dominus.</i>
			- v v	<i>Scribere.</i>
			v v -	<i>Pietas.</i>
			v - -	<i>Floneffas.</i>
			- - v	<i>Audire.</i>
- v -	<i>Charitas.</i>			
v - v	<i>Venire.</i>			

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est enim carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scanlio, legitima carminis, in singulos pedes commensuratio.

Scanfioni Accidentia.

+ Scanfioni accidunt, Synalcepha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsuræ.

+ Synalcepha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut, *interdum in eadem dictione ut sc.*

Sera nimis vi' est crastina, viv' hodie.

(Contractio) Fit autem interdum in his dictionibus, ut, *Dii, Diis, iidem, iidem, deinde, deinceps (semianimis, semihomo, semiusus) deest, deero, de-erit, & similibus. ut et vax vax rei 20*

+ At *Heu* & *O*, nunquam intercipiuntur.

+ Eclipsis, est quoties *m* cum sua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorsa: ut,

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monstrum, horrendum, &c.*

+ Synæresis, est duarum Syllabarum in unam contractio: ut, *Virg. Seu lento fuerint alværia vimine texta,* pro *alvearia.*

+ Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut,

- v v - - - - v v - v v -

Ovid. Debuerant fusos evoluisse suos, pro *evoluisse.*

+ Cæsuræ est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis (extenditur) *quæ licet brevis catendi potest per poeticam licentiam.*

Cæsuræ species sunt.

+ Triemimeris, ex pede & syllaba: ut,

- v v - v v - - - v v - v v - -

Virgilius: Pectoribus inhians spirantia consulis' exta.

+ Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut,

- v v - v v - - - - - v v - -

Virgilius: Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

+ Hephthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba: ut,

- - - - - v v - - - - - v v - -

Idem, Offensans artem pariter arcumque sonantem.

+ Enneemimeris constat ex quatuor pedibus & syllaba: ut,

- v v - v v - - - - - v v - -

Idem, Ille latus niveum, molli fultus hyacintho.

Cum in ceteris quandoque negligitur Synalcepha.

DE GENERIBUS.

Carminum.

Carminum genera usitata, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiædeum, Sapphicum, Phalæucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

+ Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere vero duobus, dactylo & spon-
dæo.

dæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- u u - u u - u u - - - u u - -

ut, Virg. *Tityre tu pasule recubans sub tegmine fagi.*

† Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:

ut, Idem, *Chara Deum Soboles, magnum Jovis incrementum.*

† Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

† Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos cum syllaba item longa:

- - - u u - - u u - u u -

ut, Ovid. *Res est salliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

× Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc est, spondæo & dactylo & syllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - u u - - u u - u u

Horatius, *Mecænas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

† Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus deinceps trochæis: ut,

- u - - - u u - u - -

Horatius, *Jam satis terris nivis atque diræ.*

† In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo, & spondæo:

- u - - - u u - u - -

ut, Horatius, *Integer vitæ scelerisque purus.*

- u - - - u u - u - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu.

- u - - - u u - u - -

Nec venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ. - u u - -

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

† Carmen Phaleucium, sive hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

- - - u u - u - u - u

Quoquò dissugias pavens Mabili,

Nostrum non poteris latere nasum.

Catullus etiam Jean Gilm et Fouchet in prima regione pos.

Iambicum Archilochium.

† Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:

Carmen Alaicum sic nictius est alio dactilo ut, Sylva
item longa post penthemimerim in verso.

v - v - v - v - v - v -

ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum; atque in paribus tribrachum, spondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum sive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces nosæ, - - v - - - v -

Quas ore pulchra melleo, - - v - v - v -

Fundis, tyræque succinis! - - v - v - v -

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Quis nos damnant sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE.

primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem, diphongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu auctoritate.

POSITIO, Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione ubique positurâ longa est: ut,

Venus, axis, patrixo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quam cui possit fortuna nocere.

Syllabæ, *ior, sum, quam & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictione in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius, producitur:

- - - v v - - - - v v - - -

ut, *Iuv. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ communis redditur; ut, *Paris, volucris*. Longa vero non mutatur: ut, *Ararum, simulacrum*.

Vocalis ante alteram, Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut *Dæus, mæus, tûus, pius*.

Excipias genitivos in *im*, secundam pronominis formam habentes,

tes; ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis; ubi *e* inter geminum *i* longa fit; ut, Faciei: alioqui non; ut, Rēi, spēi, fidēi.

Fi etiam in *io* longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut, Fiērem, Fieri. Juven. Sic sunt octo mariti. - - - - *u u* - -

Idem; Quod fieri non posse putes. - *u u* - - - *u u* -

Obs interjectio priorem syllabam ancipitem habet.*

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut, Dicite Pierides. Respice Læerten. Et in possessivis; ut, *Ænéia* nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Digthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, nēnter, mūsæ: nisi sequente vocali: ut, Præire, præultus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur; ut, amator, amicus, amabilis, primâ brevi, ab amo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.

Lex légis, à lēgo.

Rex régis, à rēgo.

Sēdes sēdis, à sēdeb.

Jūmentum, à jūvo.

Fōmes & fōmentum, à fōveo.

Sunt & contra, quæ à longis deducta corripiuntur, qualia sunt,

Dux, dūcis, à dūco.

Dīcax, maledīcus, & id genus multa, à dico.

Fīdes, à fīo.

ārena, } ab āreo.

ārista, }

Pōfui, à pōno.

Jūcundus, à jūvo.

Jūnior, à jūvenis.

Mobilis, à mōveo.

Hūmanus, ab hōmo.

Vōmer, à vōmo.

Pēdor, à pēde.

Gēnui, à gīgno.

Fragor, } à frāngo,

Fragilis, }

Nōto, as, à nōtu.

Nāto, as, à nātu.

Dīsertus, à dīsero.

Sōpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut Pōtens, impōtens. Sōlor consolōr, Lēgō, is, perlēgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevica à longis enata: ut,

Innūba,

Innūba, } à nubo, } { Dejĕro, }
 Pronūba, } } { Pejĕro, } à jūro.

P R Æ P O S I T I O *Regula VI.*

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, se, è, nisi vocali sequente: ut, *Unda dehiscens.*

Pro quoque longa est, præterquam in istis.

Pröcella, pröfugus, prötervus, prönepos, pröpago pro stirpe, pröfanus, pröfiteor, pröfundus, pröfiscor, pröfari, pröpero, pröfugio, pröfecto.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Pröpheta & pröpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur, nisi in Dĕrimo, & Dĕsertus.

Reliquæ Præpositiones, si positio finat, corripiuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

R E G U L A VII. *Canon I.*

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Légi, émi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bibi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent; ut,

Pĕpendi,	}	Pĕpedi,	}	Pŭpugi.
Tĕtendi,		Tŭtudi,		Dĭdici.
Tötondi,	}	Fĕfelli,	}	Cĕcĭdi, à cado.
Möordi,		Tĕtigi,		Cĕcĭdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mötum, Lätum, Lötum, Crĕtum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, İtum, Rŭtum, Rätum, Dätum, Sätum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cĭtum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

E X E M P L U M seu A U T O R I T A S
Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poetarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est, certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poetis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradius, hinnulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, İtalus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ, partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogia cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum, supra in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, siquid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poetarum observatio facile suppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam esse natura præterquam in *Do*, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, *Dânus*, circumdâmus, *Dâbis*, circumdâbis, *Däre*, circumdäre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longa esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, Præterito amaverînus, amaverîtis: Futuro amaverînus, amaverîtis.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poetas, ut in his quæ subjungimus: *Connubium*, *Ficedula*, *Malea*, *Pharsalia*, *Batavus*, *Sidonius*, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut, *Clandestînus*, *mediastînus*, *parietînus*, *matutînus*, *vespertînus*, *repentînus*.

Præter hæc sequentia	}	Diutînus,	}	Serotînus,
		Craftînus,		Oleagînus,
		Pristînus,		Fagînus,
		Perendînus,		Cedrînus,
		Hornotînus,		Carbasînus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ios*: ut *CrySTALLînus*, *myrrhînus*, *hyacinthînus*, &c.

Cætera felicîus docebit usus & poetarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut sine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis præterminis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum

Primum *a* finita producantur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, putā, itā, quā.

Item Nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter Vocativos in *a* à Græcis in *æ*; ut, ô Apeā, ô Thomā: Ablativum primæ declinationis; ut ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b, d, t*, desinentia, brevia sunt: ut, ab, ad, capūt.

In *e* desinentia, producantur: ut, ac, sic, & hîc adverbium. Sed tria in *e* semper contrahuntur: ut, Lâc, nec, donêc. Duo sunt communia: Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modo non sit Ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marê, penê, legê, scribê.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diê, fidê, unâ cum Adverbiis indè enatis: ut, Hodiê, quotidiê, pridî, prostridiê, qua-rê, qua-de-re, ea-re: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docê, movê, manê, cavê.

Producantur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mê, tê, sê, præter, quê, nê, vê, conjunctiones encliticas.

Quin & Adverbia quoque in *e* ab Adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrê, doctê, valdê pro validê.

Quibus accedunt Fermê, ferê. Benê, tamen & malê corripuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per *æ* scribuntur, naturâ producantur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethê, Anchisê, Cetê, Tempê.

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistri, amari, doceri: Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur: Cujus etiam fortis sunt Dativi & Vocativi Græcorum, quorum Genitivus singularis in *æ* breve exit; ut,

Huic	{	Palladi,	} Vocat. ô	{	Amarylli.	
		Phyllidi,				Alexi.
		Minoidi,				Daphni.

L finita corripuntur: ut, Animâl, Annibâl, mël, pugl, sâl, consûl. Præter nîl contractum à *nihil*: & Sôl. Et Hebræa quædam in *l*: ut, Michaël, Gabriël, Raphaël, Daniël.

N finita producantur: ut, Pzân, hymên, quîn, Xenophôn, nôn, dâmôn.

Excipe Forsân, forsitân, ân, tamên, attamên, veruntamên.

Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exîn, subîn, deîn, proîn.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur: ut, Mên? Vidên? Audîn? Nemôn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus inis correptum habet: ut, Carmên, crinên, pectên, tubicên, inis.

Græca etiã in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus: ut, Nominat. Iliõn, Peliõn. Accusf. Caucasõn, Pylõn.

Quædam etiã in *in* per *i*, ut Alexiñ. In *yn* per *y*, ut Iryn.

In *an* quoque à Nominativis in *a*: ut, Nominat. Iphigenia, Ægina, Accusf. Iphigeniãn, Æginãn.

Nam in *an*, à Nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marfyas. Accusf. Æneãn, Marfyãn.

O finita, communia, sunt: ut, Amo, virgo, porro, docendo, legendo, eundo, & aliæ Gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o* qui semper producuntur: ut, Huic dominõ. servõ. Ab hoc templõ, damnõ.

Et Adverbia ab Adjectivis derivata: ut, Tantõ, quantõ, liquidõ, falsõ, primõ, manifestõ, &c.

Præter sedulõ, metudõ, crebrõ, serõ, quæ sunt communia.

Cæterum modõ & quodammodõ semper corripuntur.

Cito quoque ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o*, producuntur; ut, Dõ, stõ, ut & ergõ pro causã.

Item Græca per *u* cujuscunque fuerint casus; ut hæc Sapphõ, Didõ. Hujus Androgeõ, Apollõ. Hunc Athõ, Apollõ.

R finita corripuntur: ut, Cæsâr, torculâr, pâr, vîr, uxõr, tuttûr.

Cor, semel apud Ovidium productum legitur: ut,

- u u - u u - - - u u - u u - -

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiã Fâr, lâr, Nâr, vér, fûr, cûr: Pâr quoque cum compositis: ut, Compar, impâr, dispâr.

Græca item in *er*, quæ illis in *er* desinunt: ut, Aér, cratér, caractér, athér, sotér.

Præter patér & matér, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As, es, is, os, us*.

Primõ, *as* finita producuntur: ut, Amãs, musãs, majestãs, bonitãs.

Præter Græca, quorum Genitivus singularis in *os* exit; ut, Arcãs, Pallãs. Genitivo Arcadõs, Palladõs.

Et præter Accusativos plurales nominum crescentium; ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accusativo plurali, Heroãs, Phyllidãs.

Es finita longa sunt; ut, Anchiês, sedês, docês, patrês. Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimam Genitivi crescentis corripunt; ut, Milês, segês, divês. Sed Ariês, abiês, pariês, cerês, & pês, unã cum compositis; ut, Bipês, tripês, quadripês, longa sunt.

Es quoque à *Sum*, una cum compositis corripitur; ut, Potês, adês, prodês, obês.

Quibus

Quibus penes adungi potest, una cum neutris ac Nominativis pluralium Græcorum: ut, Hippomanēs, cacoethēs, Cyclopēs, Naiades.

Is finita, brevia sunt: ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: ut, Musīs, mensis à mensa, dominīs, templīs.

Item quis pro quibus cum producentibus penultimam genitivi crescentis: ut, Samnīs, Salamīs: Genitivo Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus: ut, Simoēis, Pyroēis, parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia: ut, Vīs, līs; præter *is*, & quis Nominativos, & hīs apud *Ovidium*.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *is*, Penultimâ productâ, unâ cum futuris subjunctivi in *is*: ut, Audīs, velīs, dederīs. Pl. Audītis, velītis, dederītis.

Os finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, impōs, & ōs, offis. Et Græca per *o* parvum: ut, Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

Us finita, corripuntur: ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam Genitivi crescentis: ut, Salūs, tellūs. Gen. salutis, telluris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter Nominativum & Vocativum singulares: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casus: ut, Hic Panthūs, Melampūs: Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Postremo, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices FINIS.

